

የሁለት ሐውልቶች ወግ እና ሌሎች

የሁለት ሐውልቶች ወግ እና ሌሎች

ዳንኤል ክብረት
አዲስ አበባ

© ዳንኤል ክብረት ብርሃኔ 2002 ዓ.ም

እንደኛ እትም 2002 ዓም
ሁለተኛ እትም 2002 ዓም
ሦስተኛ እትም 2003 ዓም
አራተኛ እትም 2003 ዓም
አምስተኛ እትም ታኅሣሥ 2005 ዓም
ስድስተኛ እትም መጋቢት 2005 ዓም
ሰባተኛ እትም መጋቢት 2006 ዓም

አሳታሚ እና አከፋፋይ

አገዥስ ኅትመት እና ጠቅላላ ንግድ ኃላ/የተ/የግ/ ማኅበር

አድራሻ:- መገናኛ ሆቴል አጠገብ፣ ማትያስ ሕንፃ 5ኛ ፎቅ፤
ቢሮ ቁ:- 404
አዲስ አበባ፣ ኢትዮጵያ

ስልክ 251-930-09 82 54 / 011 663 99 02

ኢሜይል:- danielk@agyos.com

ገጽ ድር:- www.agyos.com

www.danielkibret.com

መታሰቢያነቱ

ለአገራቸው በኅ ሥራ ሠርተው ነገር ግን መታሰቢያ
ለሌላቸው ሁሉ መታሰቢያ ይኸን፡፡

- በዚህ መጽሐፍ ውስጥ የተካተቱ ጽሑፎች በሙሉ ለሁለት ዓመታት ያህል በአዲስ ነገር ጋዜጣ የወጡ ናቸው፡፡

ማውጫ

ወጎች

ንጉሥ ከመኾኔ በፊት ለው ነበርኩ.....	8
ኢላጠስ	14
ግመል ጠባቂዎቹ በእቡዳስ	19
የብርቅ ውኃ	32
ማኪይንን ፈልጉ	36
ለማኸኝ	41
ቁጥሩን ተዉት፣ ዳቦውን አምጡት	45
የነብር ጥያቄ	51
የላጭ ልጆች	56
መስተዋቱ	61
በአያቱ ፈረስ ነው	65
የዝንጀሮ ፍርድ	72
ወደ ቤቱ የሚሄድ መሪ	77
ሆድም ብለን እርጅናም ተጫጭኖን	82
የከፋት ለፍትዌር	87
ዚላክ ለዚላየ - ዚላየ ለዚላክ	93
50 ሠራ...ደንጓሪ... አነዋሪ	100
ውሻዋ	105
ጉንዳኗ	111
ዋጋው ቢለጠፍስ	118
100%	123
የአውራ ዶሮ ዲግሪ	129
«አለሁ መለሱሻል፣ ተበልተሽ አልተሻል»	135
እኔ በሞትሁ በማግለቱ	141
በኒ እና ጀቦና	148
የመግባቢያው ሰነድ	153
እይከኖቻችሁን መግደል	157
የመቅደላው ጌታ	161
ቆጣሪው ዘለለ	166
እባክ አንመሰጋገን	171

“አንድ ዱ” የለም እንጂ “አንድ ዱ” ማለፍ	178
በሲኦል በኩል ወደ ገነት	184
ቢ.ፒ.አር ይቀጥል	189
አገር እንወዳለን	196
ምን ስትሠሩ ነው የኖራችሁት?	202
የችቦ ሹክሽኩታ	208
የሁለት ሐውልቶች ወግ	215
ሚስት ነኝ፤ ግን ሚስት እፈልጋለሁ	221
ስማችን አይጥፋ	226
ይድረስ ለእትዬ	232
“የባንኩን” ወይስ “የአገር ውስጥ ገቢውን?”	238
የኖን መርከብ በኢትዮጵያ	243

የማረፊያ ግጥሞች

ሐይወት - መርከብ	50
አንግልጣርን በእግሩ	70
የጀበርግ ጾሮ	182
የወጥ ዕንጨት	225
በልክን የፈጠረ	248

መግቢያ

ለአዲስ ነገር ጋዜጣ መጻፍ የጀመርኩት እንዲጋጣሚ ነው። በርግጥ ጽሑፎችን በጋዜጦች እና መጽሔቶች ላይ ለማውጣት አንግዳ አልነበርኩም። ቢያንስ ለዐሥር ዓመታት ያህል በሐመር መጽሔት እና ስምዐ ጽድቅ ጋዜጣ ላይ ስጽፍ ቆይቻ ስኼ። እንዲያውም አንድ ወዳጄ ያወጣኋቸውን ጽሑፎች ቆጥሮ ወደ አንድ መቶ ዘጠና አራት አድርጏቸዋል።

አንደ አጋጣሚ ሽኖ የአለቃ ገብረ ሐናን መቶኛ ዓመት ለማክበር ወደ ትውልድ ስፍራቸው - ናበጋ ጊዮርጊስ፤ በመጓዝ የሕይወት ታሪካቸውን ሠርቼ ነበር፤ የእ ማራ ክልል ባህል እና ቱሪዝም ቢሮም መታሰቢያቸውን ባክበረበት ወቅት እኔም ጽሑፉን እዚያ አቅርቤው ነበር። ይህን የሚያውቀው እና በጊዜው የጋዜጣው ኮፒ ኤዲተር የነበረው ዐለላ ጥላሁን በወቅቱ አዲስ በነበረችው አዲስ ነገር ጋዜጣ ላይ እንዲወጣ ወስደውና ታተመ።

ጽሑፉን ያልተጠበቀ አንባብያን ወደዱትና ሌሎች ጽሑፎች ሲኖሩህ አባዘህ ላክ ልን እለኝ። በወቅቱ ተጉገፍበት በነበረው በዐረብ ኤምሬት እና በዜንያ የሚኖሩ ኢትዮጵያውያንን ሕይወት የተመለከቱ ሌሎች ጽሑፎችንም ለጋዜጣው ዝግጅት ክፍል ላክሁ። እነ ዐለላም ጥቂት ጊዜ «ተባባሪ ጸሐፊ» ሲሉኝ ቆይና ለምን በቋ ሚነት አትጽፍም አሉኝ።

እኔም በመጻፌ ዘልቄ የጋዜጣዋ ዓምደኛ ሽንሁ፤ እናንተም ማንበባችሁን ቀጠላ ችሁ። ከአንባብያን ይመጣ የነበረው አስተያየት ከእኔ ጽሑፍ በላይ ነበር - አንዱ ንድ ጊዜ የተሰጠው አስተያየት በውነት ስለ እኔ ጽሑፍ መሆኑን አስከጠራጠር ፍረሰ።

ጽሑፎቼን እኔ ራሴ ነበርሁ በኮምፒውተር እየጻፍኩ ካለሁበት አገር በኢሜይል የምልከው፤ አንባብያንም በጽሑፉ መጨረሻ በምገልጠው አድራሻ ቦታውን እንዲ ያውቁ ለማድረግ ሞክራለሁ። በውጭ አገር ያሉ አንዳንድ አንባብያን፤ “በወላ ጆቻችንን አስቆጣኸን” ብለው ቢቀደሙም፤ ብዙዎቹ ግን ደስታቸውን ባገኙት አጋጣሚ ሁሉ ገልጠውልኛል።

አውነቱን ስመናገር፤ የአንባብያን አስተያየት በኢሜይል፤ በሰልክ፤ በሂድኩበት ቦታ ሁሉ በአካል ባይመጣ ኖሮ ያን ያህል በርትቴ አልጽፍም ነበር። በተለይ

ደግሞ ሸገር 102.1 ኤፍ ኤም ሬዲዮ በጋዜጣው ላይ ይወጡ የነበሩ ጽሑፎችን በሚማርከው የአንዱ ዓለም ድምፅ አያሰነበበ ሲያቀርበው እኔ ራሴ ጽሑፌን እንደ አዲስ አዳምጠው ነበር።

ቆየት አለና ደግሞ ዋሽንግተን ዲሲ፣ አትላንታ እና ሲያትል የሚገኙ የኢትዮጵያውያን ጋዜጦች እና መጽሔቶች ጽሑፎችን ደግመው ማተም ጀመሩ፤ ሸገርም በዌብ ላይቱ ለቀቃቸው። አንዳንዶች ከአገር ውጭ ደውለው ባይነግሩኝ ኖሮ ይህ ሁሉ መኾኑን አላውቅም ነበር።

አያሌ አንባብያን ጽሑፎቹ ባለንድ ላይ የሚታተሙበት ለድል አንዲፈጠር ደጋግ መው ወትውተውኛል። እኔም በጉዳዩ ላይ ማሰብ የጀመርኩት ከዚያ በኋላ ነበር፤ ነገር ግን ሌሎች ሥራዎቼ ቀደመብኝና ዘገዩ።

አሁን የተካተቱትን ሥራዎች ለመምረጥ የአንባቢዎች አስተያየት እና ጽሑፎችን ይመርጡ ዘንድ የሰጠኋቸው ባለሞያዎች ምርጫ ውጤቶች ናቸው። እነዚህ ጽሑፎች ሰው ለማዕርግ ይበቁ ዘንድ የአዲስ ነገር ዝግጅት ከፍል አባላት፣ በኢሜይል በውጭ ለሚገኙ ዘመዶቻቸው ይልኩ የነበሩ አንባቢያን፣ የሸገር 102.1 ኤፍ ኤም ሬዲዮ ባልደረቦች ስላደረጉልኝ ትብብር ይመለከቱ።

በዚህ መጽሐፍ የተካተቱትን ጽሑፎች በመምረጥ፣ በማረም እና ሐሳብ በመስጠት ትልቁን ሥራ የሠራው አንዱ ዓለም አባተን/የሀጸደ ልጅ/፣ አንብቦ ሐሳቡን የሰጠ ሠኝን በዕውቀቱ ሥዩምን፣ ከመራጮች አንዱ ኾኖ ያገለገለውን መስፍን ነጋሸን፣ የኦርትዶክስ ሥራውን የሠራውን አሉላ ጥላሁንን እግዚአብሔር ይስጥልኝ ብያለኩ።

በዚህ መጽሐፍ ውስጥ የሀረብ ኤምሬቶች፣ የአንግሊዝ እና የአሜሪካ ጉዞ ውጤቶች ተካትተዋል። እነዚህ ጉዞዎች አንዲካሄዱ እገዛ ያደረጉልኝን ወገኖቼን በሙሉ ከልብ አመባግናቸዋለኩ። የዚህኛው መጽሐፍ ጉዞ ሲሳካ ሁለተኛው ይከተለዋል።

ከኤምሬቶች ሰማይ ሥር

ንጉሥ ከመኾኔ በፊት ሰው ነበርኩ

የተባበሩት ዐረብ ኤምሬትን መሥርተው ለወግ ለማዕርግ ያበቁት ሼኽ ዛይድ አልፎ አልፎ ተራ ሰው መሰለው መኪናቸውን ራሳቸው እየነዱ ወደ እንደ መሥሪያ ቤት ይሄዱና የሰውን ችግር ይመለከቱ ነበር ይባላል፤ እንዲያውም እንደ ጊዜ መኪናችን ሁሉ ወደሚያስቸግረው አሸዋማ መንገድ ተጉዘው ችግሩን ቀምሰውታል፤ የእርሳቸውም መኪና በአሸዋው ተይዛ በሰንት መከራ ወጣች። በዚህ የተነሣ እንደ ቢልዮን ብር ያወጣ መንገድ ማሠራታቸው ይነገራል። ይህን ተግባራቸውን የተመለከተ እንደ የጎረቤት አገር መሪ፤ «እርስዎ ንጉሥ ኾነው እንዴት የተራ ሰው ሥራ ይሠራሉ?» ብሎ ቢጠይቃቸው፤ «ንጉሥ ከመኾኔ በፊትኩ ሰው ነበርኩ» በማለት እንደ መለሱላት አማካሪያቸው ከጻፈላቸው ታሪክ እንብቤያለኩ።

ብዙ ባለሥልጣናት የሚዘነጉትን ነገር ነው ሼኽ ዛይድ ያስታወሱኝ። ከሥልጣን በፊት ሰው መኾን ይቀድማል። ምክንያቱም ሰዎች ባይኾኑ ኖሮ ባለሥልጣናት ባልኾኑ ነበር። እንደ ሼኽ ዛይድ ከነገሡ በኋላ ሰው መኾናቸውን የማይረሱ ግን ጥቂቶች ይመስሉኛል። የኢትዮጵያ ሊቃውንት ስለ ጠቢቡ ንጉሥ ስሎሞን የሚተርኩት እንደ ታሪክ አለ። በወርቅ፣ በዕንቁ እና በአልማዝ ወደተንቀጠቀጠው የሰሎሞን ቤተ መንግሥት እንደ ድኻ ስልመና ይመጣል። ንጉሡ ወደ ቤተ መንግሥቱ ሲገባ ይህ ድኻ ሲለምን ያየዋል። ወዲያውም አማካሪዎቹን፤ «ይህ ሰው ማን ነው?» ብሎ ይጠይቃል፤ አማካሪዎቹም፤ «ድኻ ነው፤ እየሰመነ ነው?» ይሉታል። «ለምን ይለምናል?» ይላል ንጉሡ። «ስለ ራሱ» ብለው አማካሪዎቹ መለሱ፤ ጠቢቡ ስሎሞንም፤ «ረጎብ ደግሞ ምንድን ነው?» ብሎ ጠየቀ ይባላል።

እርሱ ሁሉ ሞልቶለት፤ ሁሉ ተርፎለት በሚመቸው ቤተ መንግሥት ተቀማጥሎ ስለ ተቀመጠ ረጎብን እያውቀውም፤ ከነመኖሩም ስምቶ እያውቅም። ታዲያ በጣቱ ላይ ንጉሥነቱን የምታመለከት ቀለበት ነበረቸው። እግዚአብሔር ያፒን ቀለበት (ትእምርተ መንግሥቱን) ሰውረበት። ከዚህ የተነሣ የገዛ እሽከሮቹ ሊያውቁት ስላልቻሉ ከቤተ መንግሥቱ አባረሩት። ለሦስት ቀናት ያህልም የሚበላው አጥቶ በረጎብ ተሠቃየ፤ እናም ረጎብ ምን ማለት እንደ

ሆነ ገባው። ከዚህች ተግሣጽ የተማረው ጠቢቡ ንጉሥ በመጽሐፎቹ ሁሉ ሰዎች ለድኾች እንዲያገዙ እየዘረዘረ ጽፏል ይባላል።

እኔ በዚህ ጽሑፌ ባለሥልጣናት የምላቸው በመንግሥት ሹመት ላይ የተቀመጡትን ብቻ አይደለም፤ ይልቁንም በሀብት፣ በዕውቀት እና በዝና መንፈሳዊ እና ሞራላዊ ሥልጣን ያሳቸውንም ይጨምራል። በዚህ የሐሳፊነት ዕርክን ላይ ለንቀመጥ ከሚገጥሙት ብሽታዎች አንዱ ሰውነታችንን መርሳት ነው። ባለሥልጣን ከመኾናችን በፊት፤ በሥልጣን መንበር ላይ በተቀመጥን ጊዜ፤ ከሥልጣን ለንወርድም ያ ሰውነታችን መቼም አይለቀንም። እኛ ብንረሳው አርሱ አይረሳንም። በሥልጣን ወንበር ላይ ለንቀመጥ እኛም በዙሪያችን ካሉት ሰዎች አንዱ አንዱ መኾናችንን፤ አነርሱም ነገ በፈንታቸው በእኛ ወንበር ላይ ሊቀመጡ እንደሚችሉ፤ እኛም በአነርሱ ቦታ ባስጉዳይ፤ ደንበኛ፣ ተከላሽ፣ እስረኛ፣ ጠያቂ፣ ማመልከኛ አሰገቢ፣ ተሰብሳቢ፣ መመሪያ ተቀባይ ልንኾን እንደ ምንችል ከዘነጋነው፤ «ሰውነት አልባ ባለሥልጣን» ኾነናል ማለት ነው። «ሰው አልባ መንኲራተር» ሲባል አልሰማችኹም።

አንድ ባለሥልጣን «ሰውነት አልባ ባለሥልጣን» መኾን ሲጀምር፤ ነገሩ በሽታ ነውና፤ ሕመሙ የሚታወቅባቸው ምልክቶች አሉ። የመጀመርያው የበ ሽታ ምልክት፤ ዛሬ የምንወሰነው ውሳኔ፤ የምናወጣው ሕግ፤ የምንሠራው ሥራ ራሳችንን እንደ ማይመለከት፤ በእኛ ላይ የሚተገበርበት ጊዜ እንደማይመጣ ይልቁንም ሌሎች ሰዎችን ብቻ እንደ ሚመለከት አለበን መሥራት በንጀምር ነው። ሰው መኾናችንን ስለ ዘነጋነው ራሳችንን በሚወለንባቸው፤ በሚፈረድባቸው፤ በምናጉላቸው ሰዎች ቦታ ተከተን አናየውም።

ስዊድን በነበርኩ ጊዜ አንድ ሰው የነገረኝን እዚህ ላይ ባነሣው ስለ በሽታው በደንብ ያስረዳል ብዬ አስባለኩ። በ1972 ዓ.ም ግድም፤ ተቀማጭነቱ በስዊድን አገር የኾነ እንደ ለአስረኞች መብት የቆመ ተቋም ወደ አዲስ አበባ ከተማ መጥቶ የአዲስ አበባን ከርቸሌ እስር ቤት በዘመናዊ መንገድ (ፊልም ላይ እንደምናያቸው አስር ቤቶች) ለማሠራት የወቅቱን ባለሥልጣናት ይጠይቃል። በወቅቱ የነበሩት ባለሥልጣናት፤ «በአድጋሪ፤ ለፊውዳል አና ለፀረ አጥቶኛ ይህ መቼ አንሰው፤» የሚል መልስ ይሰጣሉ፤ ድርጅቱም ልፋቱ ከንቱ ኾኖ ወደ አገሩ ይመለሳል። እነዚያ ሹማምንት ግን ከዐሥራ አንድ ዓመታት በኋላ በዚያ እስር ቤት ውስጥ ገቡበት። ያን ጊዜ ራሳቸውን ከአስረኞች እንደ አንዱ ቆጥረው የቀረበላቸውን መልካም ሐሳብ ተቀብለው ቢፈቅዱ ኖሮ ዛሬ ተጠቃሚዎቹ እነርሱ በኾኑ ነበር።

ሁለተኛው የበሽታው ምልክት ደግሞ መነሻን መርሳት ነው። ባለ ሥልጣን ሽና ተወልዶ ባለሥልጣን ሽና የኖረ የለም። ብዙዎቻችን ከድካ ቤተሰብ፣ ከተራ ሰውነት ምናልባትም ከማይምነት እና ከደጅ ጠኝነት መምጣ ታችንን እንዘነጋዋለን። ይህ ደግሞ ባለሥልጣናትን ጨካኞች ያደርጋቸዋል። እኔ በተለይ የሚገርመኝ በመምህራቸው እየተማረሩ የተማሩ ተማሪዎች እነርሱም መምህራን ሲሆኑ ያን ምራታቸውን ዘንግተው ተማሪዎቻቸው የሚመረሩባቸው መምህራን ሲሆኑ ማየት ነው። ትላንት ባለጉዳይ ሆነው፡ «ምናለ ከዚህ ቦታ በተቀመጥኩ፣ አሳያቸው ነበር፤» እንዳላሉ ወንበሩን ሲያገኙት ብሰው ቁጭ ይላሉ። ትላንት ሽማቾች ሆነው፡ «እይ ነጋዴ» ይሉ የነበሩት እነርሱም ጊዜ ገጥሟቸው ነጋዴ ሲሆኑ፡ «የሽማቾችን አጥንት ሊግጡ» ጥቂት ነው የሚቀሩቸው። በእንደ ወቅት አንድ መምህራችን የዩኒቨርሲቲው ፕሬዝዳንት አማካሪ ሆነው ተሾሙ። በኋላ እኛን ዘንጉን፤ ቢረቸው ስንሄድ ቢሮክራሲያቸው አላስቀምጥ አለን። ትላንትና ከፍል ውስጥ፡ «መምህራን ከማስተማር ሥራቸው ጋራ ሌላ ነገር መደረብ እና ተማሪዎቻቸውን መጉዳት የለባቸውም፤» ሊሉ እንዳልነበር አሁን «ቀላሉ በመዝጋት» የታወቁ ሆኑ። ታዲያ ከዓመት በኋላ ከአማካሪነት ሐላፊነታቸው ተሸረው ሲመለሱ ተማሪዎቹ ጥቁር ሰሌዳ ላይ የጸፉላቸውን አልረሳውም፤ «እንጂ መምህር ነበርክና ወደ መምህርነትክ ትመለሳለክ።» ይላል።

ሴላውን የአገሬን ታሪክ አዚህ ላይ ባላነገው የሱስ ያነሣኛል። ሰውዬው በልመና ይተዳደር ነበር። ሰውነቱ በቁሰል ተወርሷል። አንድ ቀን የአገሩ ንጉሥ መንገድ ላይ ያዩትና አሳዝኗቸው ከወደቀበት አሰነሥተው አስታም መው አዳኑት፤ ከባለሙያቸውም እንደ አንዱ አደረጉት፤ በኋላም ይኸው የቀድሞ ነዳይ የንጉሡ እንደራሴ እስከ መኾን ደረሰ።

ይህ እንደራሴ ለሰው የሚያዝን፤ ድካ የማይበድል፤ ቅንጦት እና ትዕቢት ያልደረሱበት ሰው ሆነ። ነገር ግን ጠዋት እና ማታ ከከተማው ዳር ወዳለች ጎጆ ቤት ሲገባና ሲወጣ ሰው ሁሉ ያየው ነበር። ይህ ወሬ ቀንድ እና ጅራት ቀጥሎ ለንጉሡ ደረሳቸው። «እርሶዎን ለመገልበጥ መሣርያ እያከማቸ ነው፤» ተባለ፤ ንጉሡም ለዘውዳቸው ለግተው አንድ ቀን በድንገት ያቺን ጎጆ ማየት አለብኝ ብለው ተነሡ። አያሌ አሽከሮቻቸውም ተከተሏቸው፤ ወሬ የጠማው የአካባቢው ሕዝብም ግልበጥ ብሎ ወጣ፤ እንደራሴውም በጎጆው

ውስጥ ንጉሡ ሊያየው የሚችል ምንም ነገር እንደሌለ ቢናገርም ሰሚ አላገኘም። በመጨረሻ ጎጆዋ ተከፈተችና ንጉሡ እና ጥቂት ባለሙያቸው ወደ ውስጥ ዘለቁ፤ ቤቱ ባዶ ነው። ግድግዳው ላይ ግን የተቀደደ ባርኔጣ፤ የተበጫጨቀ ልብሰ፤ አኩፋዳ፤ ብትር እና ቅል ተለቅለዋል።

ንጉሡ በተመለከቱት ነገር ተገረመ። «የለዎቹስ ወሬ ሐሰት ሆነ፤ ነገር ግን አንተ እዚህ ለከብርክ የማይመጥንክ ቤት ውስጥ ትገባና ትወጣ የነበረው ለምንድን ነው? ይህ የተሰቀለውህ ምንድን ነው?» ሲሉ ጠየቁት፤ እንደ ራሴውም፡ «እኔ ዛሬ የንጉሥ እንደራሴ ከመኾኔ በፊት ተራ ሰው ነበርኩ፤ እነዚህ የተሰቀሉትም ያኔ በልመና ተግባር እያለኩ የምለብሳቸው ናቸው። ታዲያ ዛሬ ወርቅ ሰጫማ፤ ሐር ሰለብሰ የትላንት ማንነቴን ዘንግቼ እንዳልጠግብ፤ በሰውም ላይ ግፍ እንዳልሠራ ዘወትር ወደዚህ ቤት እየመጣኹ ለራሴ እነግረዋለኩ፤» አላቸው ይባላል።

ሦስተኛው የበሽታ ምልክት ደግሞ እገርን በሪፖርት ብቻ ማወቅ ነው። ሰውነቱን የዘነጋ ባለሥልጣን ከማሳበረሰቡ ጋራ መኖር፤ ማሳበረሰቡን ማድመጥ እና ማየት እያቆመ ሲሄድ አገሩን የሚያውቃት በሪፖርት ብቻ ይኾናል። በአካል እየሆነ፤ እየተፈጠረ፤ እየተፈጸመ ካለው ነገር ይልቅ በወረቀት ተቀምጦ የሚመጣውን መቀበል እና ማመን ሲጀመር «ሰውነት አልባ ባለሥልጣን» መኾን ተጀመረ ማለት ነው።

ሰውዬው የመንገድ ሥራን የሚመለከት ተቋም የሥራ ሐላፊ ነው። ወደ ሥራ ቦታው የሚሄድበት መንገድ ከመበላሸቱ የተነሣ፤ «በግለም ላይ ትልቁ የገበጣ መጫወቻ» ተብሎ ሲመዘገብ ምንም አልቀረውም። ወደ ሥራው በተጓዘ ቁጥር የመንገዱ መበላሸት ያማርረዋል። ታዲያ የመንገዱ ለዎች ተለበ ሰቡና ማመልከቻ ጽፈው ወደ ቢሮው ዘለቁና፤ «መንገዱ በእጅጉ ስለ ተበላሽ ሲጠገንልን ይገባል፤» ብለው አመለከቱ። ያም ባለሥልጣን፤ «መንገዱ ከ ደገና ነው፤ እየለጠ ያለው እገልግሎት እበረታች ነው፤» ሲል መልስ ሰጣቸው፤ ሰፈርተኞቹም ተገርመው፤ «ታዲያ እንዴት ሊኾን ነው መንገድ ተበላሽ የሚባለው?» ብለው ጠየቁ። ያም ባለሥልጣን፤ «መንገዱ ተበላሽቷል የሚል ሪፖርት ሲቀርብ» ብሎ መለሰላቸው። እንዲህ ዐይነት ባለሥልጣናት ነገር መቀመም፤ ወሬ ማጣፈጥ እና ሪፖርት ማሳመር በሚችሉ የበታች ሹማም ንቶቻቸው የመታለል ዕድላቸው ሰፊ ነው።

አራተኛው የበሽታው ምልክት ደግሞ፡ «ነገ በሰላም መኖር አለብኝ» የሚለው ሐሳብ ሲጠፋ ነው። «በዐፄ ምኒልክ ቤተ መንግሥት ከምኒልክ በላይ ተፈርተው የኖሩት አቲጌ ጣዬቱ በልጅ ኢያሱ ትእዛዝ ከቤተ መንግሥት ወጥተው በእንጦጦ በቀድሞ ቤታቸው እንዲቀመጡ ተወሰነባቸው፤ እቲጌም የእንጦጦን ተራራ ሲወጡ ወደ ጌላ ዘወር ብሰው ቤተ መንግሥቱን ተመለከቱና የቀድሞ ማዕርጋቸውን አስታውሰው ሕበር ለካስ እንዲህ ቅርብ ናሯል» ብለው ተናገሩ፤» ይላሉ መርሥኤ ንዘን ወልደ ቂርቆስ።

አሁን የተረከብኩትን ሐሳቤት ተወጥቼ፡ ግዳጄን ፈጽሜ፤ የሥልጣን ዘመኔን በሚገባ ሠርቼ ነገ ወደ ቀድሞ ማንነቴ መመለስ አስብኝ ብሎ ማለብ ከጠፋ በሽታው ተከሥቷል ማለት ነው። የኤምሬትሱ ሼኽ ዛይድ፤ «ንጹሕ ሥራ የሠራ ንጉሥ ዛፍ ሥር ተኝቶ ማደር ይችላል፤» የሚሉት ብሂል ነበራቸው።

ዐፄ ምኒልክ በኢትዮጵያ ሕዝብ ዘንድ በጣም የተወደዱ መሪ ናቸው። «እምዬ ምኒልክ» ተብለው አስከ መጠራት ደርሰዋል። ታግሣሥ ሦስቱ ቀን 1906 ዓ.ም ሲያርፉ፤ «አገር ይናጋል፤» ተብሎ ስለ ተፈራ ሞታቸው ለሰድስት ዓመታት ያህል ተደብቋል። መኳንንቱ፤ መስፍንቱ እና ሕዝቡ ግን በየልቅላቸው ስማቸውን ሞጥራት ቢያቅታቸው በክርስትና ስማቸው ያለቅላቸው ነበር፤ ገበፋውም በየዐውድማው።

እምዬ ምኒልክ ገንዘብ ስጦት በዩ አላስቸግርኸም፤
እምና ነበር እንጂ ዘንድሮስ የለኸም፤

እያለ እርሙን ያወጣ ነበር። በየአድባራቱም በድብቅ ጸሎተ ፍትሐት አየተደረገ ተፈትተዋል፤ ተዝክር ወጥቶላቸዋል።

ሕዝቡ በዋጅ ጥሶ ይህን ያህል የተጓዘው እንዴት ቢወዳቸው ነው? እያልኩ አሠማዬን ጀመርኩ፤ እናም የጳውሎስ ኞኞን ያህል 5000 ደብዳቤዎችን እንኳን ማንበብ ባልቻልም 1300 ያህል ደብዳቤዎቻቸውን ለማየት ችዬ ነበር። በእነዚህ ደብዳቤዎች ውስጥ ያገኘኩት ነገር እምዬ ምኒልክ፤ «ብዙ መሸናቸውን» ነው። በንግሥና ዘመናቸው እንኳን የሰው ሥራ ሲሠሩ ይታያሉ። ዐጤ ምኒልክ ያልተሳላቱ፤ ፍጹም፤ እንከን አልባ ስለኾኑ አልነበረም ስዉ የወደዳቸው - ሰው ስለነበሩ፤ ጥፋታቸውም ልማታቸውም የሰው ስለነበር

ይመስለኛል። የተወሰኑትን ደብዳቤዎች ጳውሎስ ኞኞ፤ «ዐጤ ምኒልክ» ብሎ በጻፈው መጽሐፉ ከገጽ 411 ጀምሮ ማየት ይቻላል።

ሰው የኾነ ባለሥልጣን ያዝናል፤ ይራራል፤ ሰእገሩ ዕድገት፤ ሰሕዝቡ ልማት እና ብልጽግና ያስበል፤ አምላክ ሰው ሰማዳን ብሎ ሰው ከኾነ ባለሥልጣን ሕዝብ ሰማዳን ብሎ ሰው መኾን እንዴት ያቅተዋል? «ዳቦ ዳቦ» እያሉ በፈረንሳይ አብዮት ጊዜ ይጮኹ ለነበሩ ወዛደሮች፤ «ዳቦ ከጠፋ ለምን ኬክ እይበሉም?» እንዳሰቸው ንግሥት ዐይነት መልስ የማይሰጡ፤ ይህ ዛሬ ተማሪ እና ባስጉዳይ፤ ደንበኛዬ፤ ታዛዢ፤ ምርኮኛዬ፤ አስረኛዬ የኾነው ሰው ነገ እኔ በእርሱ ቦታ፤ እርሱም በእኔ ቦታ ልንቀያየር እንችላለን ብለው የሚያስቡ በሥልጣናት ለጎሊና እና ለፈጣሪ ብቻ ተገዝተው ንጹሕ ሥራ ይሠራሉ።

ሰውዬው የእግር ብረት ሠሪ ነበር። እርሱ የሠራውን የእግር ብረት ማንም እይሠብረውም - በቁልፉ ካልተፈታ በቀር። አንድ ጊዜ ታዲያ እርሱም ታስረና የእግር ብረት ገባበት። «ይህንንም እሠብረዋለሁ፤» ብሎ ሲናገር የስማው ሌላ አስረኛ፤ «አይ ጌቶች፤ እርስዎኮ ሰፊ እንዳይሠብረው አድርገው ነው የሠሩት፤» ብሎ መለስሰት። ያም የእግር ብረት ሠሪ፤ «ዐየህ ትንሽ ቀዳዳ መተው ነበረብኝ፤ አጠፋኸ፤» እሰ ይባላል። እስኪ ትንሽ ቀዳዳ ተወ፤

ጲላጦስ

የበረራ ቁጥር ET 6031 ከዳባይ ወደ እዲስ አበባ በመመለስ ላይ ነገ፤ ሻርጅያ በተባለው ከተማ እንደ ኢትዮጵያዊ የጠየቀኝን ጥያቄ እወጣለሁ፤ እው ዳለሁ። ወቅቱ በኢትዮጵያ ክርስቲያኖች ዘንድ፤ «መነሻ ሐማማት» የሚባለው ነው። የዕሥራ ምእቱ ስቅለት ሚያዝያ 17 ቀን፤ ከሁለት ቀናት በኋላ ደግሞ የትንሣኤ በዓል ይከበራል።

ያ ኢትዮጵያዊ ወዳጆ፤ «መስፍን ጲላጦስ ክርስቶስን ሰምን አሳልፎ ሰጠው?» የሚል ጥያቄ ነበር ያነሣል። ለጊዜው ይኸኛል ያልሆነውን ማብራሪያ ሰጠሁት። በኋላ ግን እኔው ራሴ በነገሩ ማሳሰልን ቀጠልሁ።

ጲንጤናዊው ጲላጦስ ክርስቶስ በተሰቀሰበት ጊዜ(በ34 ዓ.ም) በኢየሩሳሌም የሮምን ንጉሥ በመወከል የይሁዳ መስፍን ነበር። ክርስቶስ በፊቱ ተከሰሶ የቀረ በውም ከዚህ ሥልጣኑ የተነሣ ነበር። በዘመኑ ይደረግ እንደ ነበረው ተከሳሹን እስቀርቦ ጠየቀ፤ ክሉን ያስረዳሉ የተባሉ የከላሽ ምስክሮችንም ጠየቀ፤ ነቁ ግን ኢየሱስ ክርስቶስን «ወንጀለኛ» ሊያስኝ የሚችል ምንም ነገር ዐጣ፤ ሚስቱም በሐልሟ ያየችውን ሥቃይ በመግለጥ ርቱዕ ፍርድ እንዲሰጥ አሳስበችው።

እነዚህ ሁሉ ተደማምረው መስፍን ጲላጦስ ክርስቶስን፤ «ለምት የሚያ በቃው ቀርቶ የሚያሳሰረው ጥፋት አላገኘሁትም» ሲል ደመደመ። እይሁድ ይህን ሊሰሙ፤ «ይህን ካደረግሽ የቁሣር ወዳጅ አይደለህም፤» የሚል ፖለቲካዊ ተቃውሞ በከረረ ሹኔታ መስንዘር ጀመሩ። ጲላጦስ ነገሩን ለማብረድ በማስብ፤ «ኢየሱስ ክርስቶስን ገርሬ ልስቀልላችኹ፤» የሚል እማራጭ ሐሳብ አቀረበ። ከሳሾቹ እይሁድ ግን፤ «ምቶ ካላየነው አንተ የቁሣር ወዳጅ አይደለህም፤» ብለው ነገሩን አጠነከሩት። በመጨረሻም መስፍን ጲላጦስ ተሸነፈ እና ይሙት በቃ ፈረደ።

የተከሰሰው እና በፍርድ ዐደባባይ የቆመው ክርስቶስ ምንም ጥፋት እንዳ ሳጠፋ ዳኛው ዐውቋል፤ ማወቅ ብቻም ሳይኾን በእንደበቱ መስከሯል፤ ሕጉም ንጹሕ የሆነ ሰው ከተከሰሰበት ነገር ነጻ እንዲኾን እና እንዲሰናበት ያዘዛል። ታዲያ ጲላጦስ ይህን ሁሉ እያወቀ ለምን የተዛባ ፍርድ ፈረደ?

እንደን ነገር ማወቅ፤ በጉዳዩም ማመን እና ሳመነበት እውነት እስከ መጨረሻው በጽንፅት መቆም የተለያዩ ነገሮች ናቸው። ጲላጦስ የዕውቀት ችግር እልነ በረበትም። በዘመኑ በነበረው የፍርድ እስጣጥ ሥነ ሥርዐት መሠረት የከላሾቹን

ምስክሮችም ኾነ ተከሳሹን በፈቱ አቁሞ ጠይቋል። በዚህም ክርስቶስ ምንም ወንጀል የሌለበት መኾኑን ዐውቋል። ነጻ መኾን እንዳለበትም አምኗል። ይህን ዕውቀቱን እና እምነቱን በተግባር እንዳያውል ግን እንደ ነገር ከሰከሰው የሚያጣው ጥቅም።

ክርስቶስ የተከሰሰበት እንዴ ወንጀል፤ «ራሱን ከቁሣር ጋራ በማስተካከል «ንጉሥ ነኝ ይላል፤» የሚለው ነው። በመኾኑም ክርስቶስን ነጻ ቢሰቀው፤ «ከቁሣር ሌላ ንጉሥ አለ ብሎ ያረምዳል፤» ተብሎ ሊወነጀል፤ በኋላም ሥልጣኑን ሊያጣ ኾነ። ጲላጦስ እውነትን ተቀብሎ፤ ለእውነት መሥዋዕትነት ከፍሎ ሥልጣኑን ከሚያጣ እውነትን ሠውቶ በሥልጣኑ መቆየትን መረጠ። ያመነው ነገር፤ የተናገረው ነገር እና የፈረደው ፍርድ ተለያየ።

እንዳንድ ሰዎች የሚናገሩት፤ የሚያምኑበት፤ በየመድረኩ የሚደስኩሩት፤ አጠናን ብለው የሚተነትኑት፤ ከልብ ጓደኞቻቸው ጋራ ሲያወጉ የሚዘረዝሩት፤ «ቢኾን መልካም ነው» የሚሉት እና በቦታው ላይ ኾነው የሚፈጽሙት የሚሉ ያየው ለእውነት መቆም የሚያስከፍለው ጥጋ ስላለ ነው።

እንደ ዳኛ የሚተቸው፤ የሚተነትነው፤ በሳሊናው የሚያምንበት እና በልቡ የሚያመላልሰው ከሚሰጠው ፍርድ ጋራ ከተጋጨ፤ እንደ ባለ ሥልጣን እውነት ነው ብሎ የተቀበለው እና ትክክል ነው ብሎ የወሰነው ከተሰየየ፤ እንደ ባለሞያ የጥናቱ ውጤት እና እርሱ ለአለቃው ያቀረበው ውጤት በእጅጉ ከተቃረነ ወይም ከተለያየ እንዳያጡት የሚፈሩት ጥቅም አለ ማለት ነው።

በስብሰባ ተቀምጠው እስቆቻቸውን ወይም የሚመጣውን መከራ ፈርተው እንዳች ነገር የሚወሰኑ፤ ነገር ግን በልቡናቸው የተቀበሉት እውነት ከወሰኑት ጋራ የሚጋጭባቸው ሰዎች ይህን በሽታ የሚያሥታግሉት፤ «ምን ይደረግ ብለህ ነው፤ በግድ፤ ሳናምንለት፤ አስፈራርተው፤ ሐሳባችንን ሳይቀበሉ ቀርተው፤... የማይኾን ነገር ወሰኑ፤» እያሉ ለሚቀርባቸው ሰው በማውራት የውስጡን ግጭት በወሬ ነው የሚያስተነፍሱት።

ከወዳጆቻቸው ጋራ ሊቀመጡ የተቼትን፤ የነቀፋትን እና የተቃወሙትን ነገር በቦታው ሊኾኑ ግን፤ «የጠሉት ይወርሳል፤ የፈሩት ይደርሳል፤» የተባለው ደርሶባቸው እነርሱ የባሉ ኾነው ይገኛሉ። እንዳንድ ጊዜ በሚያምኑት ነገር እና በሚሰጡት መግስጫ መካከል ቅራኔ ሊያጋጥማቸው፤ በረከም ዐረፍተ ነገሮች፤ አ. . . አ. . . አ በሚል የሚያታክት የነገር ጉተታ ወይም ደግሞ፤ «አበረታች

ነው፤ አስደናቂ ነው፤ ልዩ ነው፤ ብሩህ ነው፤። በሚሉ የማይለኩ ነገሮች ሊያሥታግሉት ይሞክራሉ።

ሁለት እና ሁለት ሊደመር አራት መኾኑን እያወቁ፤ ጠረጴዳቸው ላይ በሚገኘው ወረቀት ይህንኑ እየሞኑ፤ ጨፍፍ፤ ድምር ከስሌቱ ውጭ፤ «አምስት ነው» ብለው ለማሳመን ሲሉ የማርስን እና የጃፒተርን ልምድ የሚጠቅሱት ጎሊናቸው እና ንግግራቸው ሲጋጭባቸው ነው።

«የእንጀራ ጉዳይ ነው፤ ልጆቹን ሳሳድግ ብዬ ነው፤ ብለው ጋራ ሲኖሩ ሞኝ ሽኖ አህያ ሲጭኑ ሦስት ሽኖ ስለሚባል ነው፤ ክፉ ቀንን እና ቅዝምዝምን ጎን በጎ ብሎ ማሳለፍ ስለሚገባ ነው፤ ብቻይን ለውጥ ሳመጣ ስለማልችል ነው፤...» የሚባሉት ማብራሪያዎች ሁሉ ከነመስሎቻቸው የዚሁ ጳጳሳዊ ችግር መገለጫዎች ናቸው።

ለው በመኖር ብቻ ላይኾን በመሞትም ያሸነፋል። ስዎችን ከአንስላት ከሚለዩአቸው ነገሮች አንዱ ለዎች በሞት ሊገታ የማይችል አሸናፊነት ሊኖራቸው ስለሚችል ነው። እነ ማርቲን ሉተር ኪንግ፤ እነ ማኅተመ ጋንዲ፤ እነ በላይ ዘለቀ ተገድለዋል፤ ነገር ግን አሸንፈዋል። እነዚህ ለዎች ለለማዕትነት እንዲበቁ ያደረጋቸው የሚሠሩት ሥራ ከሚያምኑበት ነገር ጋራ እንዲቃረን ባለመፍቀዳቸው ነው።

የተማረው እና የሚያምንበት ሌላ ሽኖ ጥቅም ብቻ በሚያስገኝለት ከሊኒክ የሚሠራ፤ ጥቅም ብቻ ባለበት ትምህርት ቤት የሚያስተምር፤ የግል ጥቅም ብቻ ባለበት የቢዝነስ እና ፋይናንስ ሥራ ላይ የተሠማራ፤ ጥቅም ብቻ በሚገኝበት የጋዜጠኝነት መስክ የሚካሄድን ስንቱ ነው። ውሎ አበል፤ የተሻለ ክፍያ፤ የውጭ ዕድል፤ ሥልጣን፤ የወንበር አበል፤ መኪና፤ የሪሌፕሽን ግብዣ፤ የማረ ቢሮ እና የተደላደለ ቤት ይቀርብኛል ብሎ የሚያምንበትን የሚሠራው ስንቱ ነው።

ጳጳሳዊ ውሳኔውን ወስኖ ክርስቶስ ከተለቀለ በኋላ በሠራው ሥራ መጸጸት ጀመረ። የውስጡ እምነት እየገፋ፤ ጎሊናውንም ዕረፍት እየነሳው መጣ። ያ ለዓት ግን ምንም ሊያደርግ የማይችልበት ለዓት ነበር። የእርሱ ፍርድ ተፈጻሚ ሽኖ ሊያሰክ ክርስቶስ ተለቅሏል። በታሪክ እንደ ሚነገረው ጳጳሳዊ እስከ ዕድሜው ፍጻሜ በዚያ በሠራው ሥራ እንደ ተጸጸተ፤ ጎሊናውም በላም ሳያገኝ ነው የኖረው።

ነገር ካለቀ በኋላ ከመጸጸት እና የጎሊና ለላም ከማጣት ከሚያምኑት እውነት ጋራ መቆም እጅግ የተመረጠ ነው። ጦርነቱ ሊያበቃ፤ ፖለቲካው ሊቀየር፤

እለቸጋሪው ዘመን ሲያልፍ፤ የችግሩ ጊዜ ሊጠናቀቅ፤ «እንዲህ ብዬ ነበር፤ እንዲህ ማድረግ አልነበረብኝም፤ ይህን ያደረግኩት ተገድጄ ነው፤ ተጽዕኖ ነበረብኝ፤ ለታሪክ ምስክርነት ለመትረፍ ብዬ ነው፤ በሠራኩት ሥራ አዝናለኩ፤ ተለምድኛል፤... ወዘተ» ማለት ለችግሩ መፍትሔ አይኾንም።

የሞተው አይነትም፤ የደክሞ ሀብት እያገኝም፤ የተነጠቀው አይመለስም፤ ትዳሩን የፈታው እያገባም፤ ያለቀ ዕድሜ አይተካም፤ ያመለጠ ዕድል አይገኝም። እናም ውስጣዊ ሰላም ይጠፋል፤ ጸጸት እንደ እግር እሳት ይበላል።

በስታድዬሙ ዙሪያ ተሰብስቦ መተቸት፤ ሐሳብ መስጠት፤ «ለምን አልገባም» ብሎ መውቀስ፤ ጎል ሊገባም መጨፈር፤ አሠልጣኝ እና ተጨዋቹን መሳደብ እጅግ በጣም ቀላል ነው። ከዐሥራ አንዱ ተጨዋቾች አንደ አንዱ ሽኖ ውጤት የሚያመጣ ጨዋታ መጫወት ግን ከባድ ነው።

የጨዋታ ጊዜው ሲጠናቀቅ፤ «ይህ ቢደረግ እንዲህ ይኾን ነበር፤ ያ እንዲህ ቢያደርግ ግዙ ይቆጠር ነበር፤ እንሌ ይህን ሊሠራ አይገባም ነበር፤» እየተባለ ይተነተናል። እንዲህ ያለው ነገር ለወደፊቱ ጠቃሚ ልምድ ይገኝበት ይኾናል። ያን ጨዋታ ግን እይቀይረውም፤ የገባው ገብቷል፤ የተሳተፈው ተስቷልና።

እናም ነገር ካለቀ በኋላ እንዲህ የኾነው አንዲያ ስላልኾነ ነው ከማለት በወቅቱ ማድረግ ያለበትን ነገር መፈጸም ነው ቁም ነገር። «አገራችን በባዕድ መያዝ ያለባትም።» ብለው ያመኑበትን እምነት በተግባር ስመግለጥ በዕድዋ ዘመቻ መሥዋዕትነት የከፈሉት ጀግኖቻችን ኢትዮጵያን በነጻነት ለማቆየት ችለዋል፤ ነገር ግን፤ «ከጣልያን የምናገኘው ጥቅም ይበልጥብናል፤» ብለው ባይዘምቱ ኖሮ ታሪክ በተቀየረ ነበር። ታዲያ ዛሬ እነዚያ ዘማቾች ያልዘመቱበትን ምክንያት ቢያስረዱን እንኳን የዕድዋን ድል ሊተካው አይችልም። በክፉ ቀን በጦርነት ሜዳ የተወለዱት ጀግኖች አባቶቻችን ግን መሥዋዕት ኾነው በሞታቸው ወራሪን አሸነፉ።

ከሰብስባ ሊመጡ፤ ነገር ሲያልቅ፤ ጨዋታው ሊያበቃ፤ መከራው ገሽሽ ሊልሽ፤ ጊዜ ከማውራት፤ «ጀግና የሚወለደው በሰጣ ሜዳ ነው፤» ብሎ አዚያው ላይ ሳመኑበት መሟገት ነው ሞያ ማለት።

ስለ የሌሊት ወፍ «አፈጣጠር» የሰማኩትን እዚህ ላይ ባነሣው መልካም ነው። በጥንት ጊዜ የሌሊት ወፍ የሚባል ነገር አልነበረም አሉ። እንደ ጊዜ ግን ወፍች ተሰብስበው የሚወዳድቀውን ጥራጥራ እይጦች እየበሉ ጦማችንን ስላሳደሩን እይጦችን የሚከታተል፤ መልኩ አይጥ የሚመስል የወፍ ዘበኛ እንቅጠር ብለው ማስታወቂያ እወጡ። በዚህ ጊዜ ጉድጓድ ውስጥ መኖር የመረራት አይጥ

ከንፍ አሰፍታ፤ «ወፍ ነኝ» ብላ ቀረበች። ምንም እንኳን ዘመደቿ፤ «አይጠቅ ጥራጥራ መብላት የለባቸውም!» የሚሉትን ብትቃወምም ለመኖር ስትል ግን ለዘ በኝነቱ ተለማማች፤ ጥርሷን አይተው አንዳያባርሯትም በድንጋይ ሠብራ አረ ገፈችው። ለብዙ ዘመን በዘበኝነቱ ጸንታ የገዛ ዘመዶቿ የኹትን ወፎች ስታስበረ ግግ ኖረች። አየቆየች ግን ጥርሷ እያደገ፤ ፀጉርዋም አየታወቀ ሄደ፤ ለመደበቅ ብትሞክርም አልቻለችም። ወደ ቀደመው ኑሮዋ አንዳትመለሰ አይጥነቱን ረስታ ዋለች። ያደረገችው ነገር እየጸጸታት ለሰ መጣ ከሁሉም ሰመራቅ ስትል በሌሊት ብቻ መንቀሳቀስ ጀመረች ይባላል። የሌሊት ወፍ አይጥም ወፍም ኾና የኖረችው በዚህ ጠባይዋ ነው ይባላል።

ትላንት የሠሩት ነገር ጥርሱ እየበቀለ፤ ፀጉሩም ብቅ እያሉ አያስቸገራ ችው ስንተች ወገኖቼ መከራ አያዩ ነው - ውስጣቸው አይጥ ኾኖ ላያቸው ወፍ አየኾነ፤ አንደ አይጥ እያሰቡ፤ አንደ ወፍ ሊሠሩ አየጥከሩ፤ መጨረሻቸው በጸ ጸት ጨለማ ውለጥ መሰወር ይኾናል።

የእስክንድርን ታሪክ የጻፈው የግብጽ ንጉሥ ጦጥሊሞስ እንዲህ ይተርክ ልናል። በአንድ ትንሽ ጦርነት የእስክንድር ጦር ብዙ ጉዳት ደርሶበት ጸሸነ። የዚህ ጦርነት ጉዳት ያንዝገበው አንድ ወታደር፤ «የአመራር ድክመት ባይኖር ኖሮ ይህን ጦርነት ለማሸነፍ ይህን ሁሉ መሥዋዕትነት መክፈል እያስፈልገንም ነበር!» ብሎ በመተቸቱ ተከሰሰ እስክንድር ዘንድ ቀረበ። «ይህ ዐይነቱ ሐሳብ ጦሩን ያዳክማል፤ ጠላትን ያስደሰታል፤ መደፋፈር ያመጣል፤ ለሌሎች ክፉ እር አያ ይኾናልና ወታደሩም ይቀጣ፤ ሐሳቡም ለሕተት መኾኑ ይነገር!» ብለው የጦር ጄኔራሎቹ እስክንድርን ወጥረው ያዙት።

ታላቁ እስክንድርም፤ «አንደ ንጉሥነቱ ይህ ሰው ጥፋተኛ ነው፤ የሰነዘረ ውም አስተያየት ስሕተት ነው፤ አንደ እውነቱ ከኾነ ደግሞ ይህ ሰው ትክክል ነው፤ እኛ ጥፋተኞች ነን። እኔ ደግሞ አንደ ንጉሥነቱ ሳይኾን አንደ እውነቱ ፈር ጃለሁ!» ብሎ ተናገረ። እኛስ?

ግመል ጠባቂዎቹ በአቡዳቢ

አሁን የምገኘው ከተባበሩት የዐረብ ኢምሬት ግዛቶች አንዱ በኾነው የአቡዳቢ ከተማ ነው። ከእኔ ጋራ ብዙ ወጣቶች አብረውኝ አሉ። በየሥራ መስካቸው የሚገጥማቸውን ነገር ያወሩኛል። የእያንዳንዳቸው ገጠመኝ ያስገርማል፤ ያሳ ዝናል፤ አንዳንድ ጊዜ ደግሞ ያሥቃል። ለዛሬ ከጭውውታችን መካከል በጣም ያስገረመኝን አወጋችኋለሁ።

«በቅርቡ ነውከ ከኢትዮጵያ የመጣኹት፤» አለች አንዲት ቀላ ያለች መልክ መልካም ወጣት፤ «አንዴ ቅድምኩ ስታወሪኝ የአገሩ ዜጋ ነበር የመ ሰልሽኝ!» አልጎት ሣቀችና፤ «አንደገና መጥቼ ነው!» አለችኝ።

«ዘመድ ለመጠየቅ ሄደሽ ነው?» አልጎት፤

«አይደለም፤ ቪዛዬ ተከንለሁብኝ ነው!» አለችኝ። «ቪዛ መከንሰል» ማለት የቪዛዋ የአገልግሎት ጊዜ አልቆ ሲሠረዝ ማለቷ አንደ ኾነ ገብቶኛል። «እና አንዴት በድጋሚ አስገቡሽ?» ስል ጠየቅኳት። «በላዑዲ ነዋ የወጣኹት፤» ለትል መለለችልኝ። ነገሩ የበለጠ እየሰበኝ ስለ መጣ፤ «አንዴት እንዴት አድርገሽ?» ስል በጉጉት ጠየቅኳት። «ሲመረኝ በዚያ በኩል መረሽኹ» አለ ችና ሣቀች። «ምኑ ነው ያስመረረሽ?»

«ግመል ጥበቃው»

«ግመል ጥበቃ?»

«አዎ፤ ግመል ጥበቃ፤»

«የት ነው የምትጠብቁው?»

«እዚህ ነዋ፤ ከኢትዮጵያ አንደ መጣሁ የተቀበሉኝ ጓደኞቼ ነበሩ። ስፖ ንለሬ ሻርጅያ ነው የምትኖረው። ሁለት ሦስት ቀን እነርሱ ዘንድ ከቆየኹ በኋላ ሂጂ ጥፊ አሉኝ። ወዴት ነው የምጠፋው? አልጎቸው። «ጠፍተሽ ራጌ አይደ» ከሠራሽ በወር እስከ 800.00 ድርሃም/የአገሩ ገንዘብ ስያሜ ሲኾን በወቅቱ ምንዛሪ አንድ ድርሃም 2.25 የኢትዮጵያ ብር ያህል ነው/ ታገኛለሽ፤ ስፖንስርሽ ዘንድ ከግባሽ ግን ከ500 ድርሃም አይበልጥም!» ሲሉ አብራሩልኝ። የመጣኹት እናቴ ተበድራ በገዛችልኝ ቪዛ መኾኑን ዐውቃለሁ። እናም ቶሎ ገንዘብ አግኝቼ ዕዳዋን ብከፍል ከዚያም እናቴን ብረዳ ብዬ አስብኹና ምክራ

ቸውን ተቀበልኩ። ስፓንሰሬ ጋራ አልደጠልኩም፤ በዚያው አንደ ወጣኹ ቀረኩ።

ከዚያስ?

«ከዚያም ጓደኞቼ እንዳሉኝ ከአንዱ ቤት ወደ አንዱ ቤት አያልኩ «ራን አዊይ ሥራ» መሥራት ጀመርኩ። በመጀመርያዎቹ አካባቢ የተሻለ ገንዘብ አገኝ ነበር፤ መጠነኛ ገንዘብም ለቤተሰቤ አልክ ነበር፤ በመሀል የኤምሬትስ መንግሥት፤ «አገ ወጥ ለደተኞች ወደ አገራችን በላላም ግቡ፤ የሚል መመሪያ ሲያወጣ ብዙዎች ሄዱ፤ እኔ ግን ቀረኩ። ምክንያቱም፤ «ሐውሮፕላን ማረፊያ ላይ የዐይን አሻራ ያነሣሉ» ተባለ። ያ ከሽን ደግሞ ተመልሼ ላልመጣ ነው። የእናቴ ዕዳ አልተከፈለም፤ እኔም በቂ ገንዘብ በእጄ አልያዝኩም። ስለዚህ ተደብቄ ቀረኩ።

መንግሥት ቁጥጥሩን አጠበቀው፤ ድሮ ያሰችግር ያሠሩን የነበሩት የአገሩ ሰዎች፤ «ሐጋዊ ፈቃድ ከሌለሽ ታሰይዝናለሽ» ማለት ጀመሩ። ፖሊሶችም በየቤቱ ይፈትሻሉ። በዚህ ምክንያት ሥራው አየቀዘቀዘ መጣ። አንኳንስ ለእናቴ የምክፍለው ዕዳ፤ ዐሥር ሽንን ለምንፍርበት ቤት የሚከፈል ኪራይ ጠፋ፤ ወደ ቤተ ክርስቲያን አንኳን ለመሄድ በሳምንት ሰታከሰ ከ14 ድርሃም በላይ ማውጣት ነበረብኝ።

በዚህ ሽኔታ ላይ ሳለሁ አንድ ደላላ፤ «ፈቃድ የማይጠየቅህት ሥራ አለ፤ ግን ከከተማ ወጣ ይላል ብሎ ነገረኝ። እኔም የመረረኝ ወቅት ስለነበር የትም ቢሽን አቀጠራለኩ አልኩት። አንድ ቀን የተወሰነ ልብሰ ብቻ በሽንጣ ይገዜ አንድመጣ ነገረኝና በተቀጣጠርንበት ቦታ ላይ ተገናኝን። ከአንድ የአገሩ ሰው ጋራ አብረው ነው የመጡት። በወር 700 ድርሃም ሊከፍሉኝ ተሰማምተን ሰውዬው በመኪናው ሄደ። እኛም በሌላ መኪና ተከትለነው ከከተማው አየወጣን የገጠሩን መንገድ ለንጀምር ሆዴን ባርባር አለው። ይዘውኝ የሚጠፉ ነበር የመሰለኝ፤ ነገር ግን ምንም አላልኩም። ለሁለት ሰዓት ከተጓዝን በኋላ ከአንድ ትልቅ ግቢ ደረሰንና ተያይዘን ገባን። እኔን ወደ አንድ ክፍል ካስገባኝ በኋላ ሁለቱ ተያይዘው ወጡ። ፍርሃቴ የበለጠ ጨመረ። ያን ደላላ ከዚያ በኋላ አላየኩትም።

በመጀመርያው ቀን ከጠዋት አስከ ማታ የሰዎቹን ቤት ሳጸዳ ዋልኩ። እጄ ተላልጦ ሊያልቅ ምንም አልቀረው። በሕይወቴ እንደዚያ ቀን የሚያሰፋ

ሥራ ሠርቼ አላውቅም። በቀጣዩ ቀን ከቤቴ ግቢ አጠገብ ጠዳሰው ሌላ ግቢ ይዘውኝ ሄዱ። የግመል መስት ይጋፋል። በግመል ጭነው ወደሌላ ቦታ ሊወሰዱኝ ነበር የመሰለኝ፤ ነገር ግን አልነበረም። ለተከታዮቹ ስድስት ወራት የም ማሰንበትን ሥራ ነበር ያሰጀመሩኝ።

ሶትተርክልኝ አንባዋ ይወርዳል። ከገጽታዋ ቀጣዩ ታሪኳ መሪር እና አሠቃቂ ሊሽን እንደሚችል ገመትኩ።

«የተሰጠኝ ሥራ ግመል መጠበቅ ነው። ግመሎችን ምግብ ታበላለኝ፤ ጋጣቸውን ታጸዳለኝ፤ አካላቸውን ታጥባለኝ፤ ሕክምናቸውን ትከታተላለህ፤ ምን ልበልኝ በቃ አሰቤውም አልሜውም የማላውቀው ነገር ነበር የገጠመኝ። የግቢው በር ከውጭ ብቻ ነው የሚከፈተው። መኖሪያችን እዚያው ግቢ ውስጥ ነው። የምንበላው ነገር ይመጣልናል፤ ዘመናዊ ባርነት በለው። በጣም የጎረመኝ ነገር ሁለት አንደኔው ተገደው የመጡ ኢትዮጵያውያን ቀደም ብለው ሥራውን ለምደውታል፤ ሰንተያይ ተማሣቅንም፤ ተላቀሰንም።»

ይህን ሶትተርክልኝ አሜሪካን አገር የሰማኩት ቀልድ ትዝ አለኝ።... አንድ ኢትዮጵያዊ ሥራ ያጣና ለአንድ የእንስሳት ማሳያ ፓርክ የዝንጀሮን ልብስ ለብሶ ለመሥራት ይሰማማል። ለአንድ ወር ሥራውን ከተሰማመደ በኋላ የዝንጀሮ «ሰምድ» (ጭምብል) ለብሶ ለዝንጀሮ በተመደበው ቦታ የዝንጀሮ ትርኢት እያሳየ ሥራውን ቀጠለ። ሥራውን በሚገባ በመልመዱ ከዝንጀሮ የተሻለ ዝንጀሮ ሽን። ይዘላል፤ ዛፍ ላይ ይወጣል፤ ይገለፍጣል፤ በል ሊለውም ያን የተላጠ መቀመጫውን ገልበጥ አያለ ያሳያል።

ታዲያ አንድ ቀን አየዘለሰ ለጎብኚዎች ትርኢት ሊያሳይ አጥሩን በሰሐተት ዘልሎ ለአንበሳ ወደተከሰሰው አጥር ይገባል፤ ደነገጠ። ዕጢው ዱብ አለ፤ አንበሳውም አየተንጎማለለ መጣ። ዝንጀሮው ወደ አጥሩ ተጠጋ። ከአሁን አሁን በላኝ እያለ ሲፈራ አንበሳው ጠጋ አለና ጭምብሉን ገሰጥ አድርጎ ዐየው። ከዚያም፤ «ሐካ አንጀም አንደ አኔ ሐበሻ ኑረሻል!» ሊል ነገረው ይባላል።

.....ወደ ግመል አረኛዋ ልመልሳችኹ....

«ግመል ጥበቃውን ለሦስት ተያያዝነው። እኔ በአገሬ ከብት ጠብቄ አላውቅም። የበረት ሽታ አንኳን ሽቶኝ አያውቅም። የግመሉን ሽታ መልመድ አትቶኝ ብዙ ጊዜ ያስመልሰኝ ነበር። ከዚያ ግቢ መውጣት አይቻልም። የፈቃድ

እስር ቤት ማለት ነው። በጣም የሚገርምክ ቤቱ ክዋ ናው መንገድ ተገንጥሎ ወደ ገጠር የገባ በመኾኑ ከባለቤቶቹ መኪና በቀር የማንም መኪና አይገባም። ለመውጣት እንኳ ብትፈልግ እነርሱ ራሳቸው በመኪና ካልወሰዱክ በቀር ማንም አይወስድክም። ስልክ ይስጥሻል ስለ ተባልኩ ስልኬን ለጓደኞቼ ትቴላቸው ነበር የመጣኩት። እዚያ ክገባኩ ጊዜ ጀምሮ ግን ዓለም ብታልፍ እንኳ ስትገለባበጥ አይተን እናውቅ ካልኾን በቀር ሌላ የምናውቅበት መንገድ አልነበረንም።

ለስድስት ወር ግመል ጠባቂ ኾኜ ሠራኩ፤ በየቀኑ የሚናፍቀኝ ሰው ማየት እና እንጀራ መብላት ነበር። ደግነቱ በምግብ አይጎዱንም። ደመወዛችንንም አስበው በየወሩ ይሰጡናል። ነገር ግን በገንዘቡ ምን እንገዛበታለን። ከላ ስቲክ የተሠራ ቱታ ሰብስን ነው የምንውለው።

ስድስተኛው ወር ላይ ምራቄ መታገሥ ከምቸለው በላይ ኾኖ ከገደቡ አሰራ። ወይ ስዚህ ግቢ መውጣት ያለበሰዚያም ራሴን ማጥፋት አሰብኝ ብዬ ወሰንኩ። ግን እንዴት? አጥሩ የእኔን ቁመት ሦስት ዕጥፍ ይገድል። መወጣጫ የሚባል ነገር የለም። አብረውኝ ለሚሠሩት ልጆች ለማከራቸው፤ «ዐር ፈሽ ቁጭ በይ!» አሉኝ። እኔ ግን ኑሮው ስለ መረረኝ ዐርፌ መቀመጥ አልቻልኩም። የየቀኑ ጸሎቴ እግዚአብሔር ከዚህ የግንብ እስር ቤት የማመልጥበትን መንገድ እንዲያሳየኝ ነበር።

በአጋጣሚ አንድ ሰው የግቢውን የአጥር መብራት ለመቀየር መጣ። ታጣፊ መሰላል ይዞ ነበር። እርሱ ሲመጣ ዘበኞቹ እንጂ ባለቤቱ አልነበረም። ስውዬው የአጥሩን መብራት ሲሠራ ቆየና መሰላሉን እዚያው ትቶ ወደ መጻዳጃ ቤት ገባ። ወዲያው ልቤ ድው ድው ማለት ጀመረ። አጠገቤ ለነበረችው ጓደኛዬ ነገርኳት! «ፍጠኝ!» አሰኛኝ። እየሮጥኩ ወደ መኝታ ክፍሌ ገባኩና ገንዘቤን ይገዜ መጣኩ፤ ምን ያደርጋል? ሰውዬውም ከመጻዳጃ ቤት ወጥቶ መጣ። እርር ከምትር ነው ያልኩት።

ምነው ፈጣሪዬ ብዬ አማረርኩት። ሰውዬው አሁንም ላጥቂት ጊዜ ሠራና ተመልሶ ወደ መጻዳጃ ቤት ገባ። ያንጊዜ ፈጠን ብዬ በመሰላሉ ወጣኩና ዙሪያ ገባውን ዐየኩት። ዘበኛው በዋናው በር በኩል ነው ያለው። ዘልዬ አሸዋው ላይ ዐረፍኩ። ከዚያ በቤቱ ጀርባ በኩል አድርጌ በአሸዋው ላይ መሮጥ ጀመርኩ።

የአሸዋ ላይ ሩጫ አይጣልብኩ። ወደፊት ለትሄድ መልሶ ወደ ጌላ ይመልስኻል። ዐሥር ጊዜ ዘወር እያልኩ ዐያለኩ። የሚከተለኝ ሰው ግን አልነበረም። ቀትር ነው፤ ፀሐይ ከሰማይ ላይ ላይኾን ከአጠገብክ የሚነድነው የሚመስሰው። ለአራት ሰዓት ያህል ከተጓዠኩ በጌላ ወደ አስፋልት መንገዱ ደረሰኩ። እዚያ ደግሞ ታክሲ ፍሰጋ አንድ ሰዓት መጠበቅ ነበረብኝ። ተመስገን በመጨረሻ የኮንትራት ታክሲ ይገዜ ወደ አቡዳቢ በረርኩ። እሰክ አሁን የተከተለኝ የለም።

የጓደኞቼ ቤት ለደርሰ ዐይናቸውን ማመን አቃቃቸው። አንተ አሁን የሞተ ዘመድክ ተመልሶ ቢመጣ ምን ትላለክ? እንደዚያ ነው የኾንኩባቸው። እኔን ለመፈለግ ያላደረጉት ጥረት እንደሌለ ነገሩኝ። ታውቃለህ? የእኛ ችግር መደባበቅ እንጠዳለን። እኔ ከቤት ወጥቼ ስሄድ መጣኩ ብያቸው ነው የወጣኩት፤ ነገር ግን ከስድስት ወር በጌላ ነው መምጣት የቻልኩት፤ ደላላውም፤ «ሰማንም አትናገረ!» ነበር ያለኝ። ብንነጋገር ያስቀሩኝ እንደ ነበር ነግረውኛል። በዚህ መንገድ የተሸወዱ ብዙ ልጆች መኖራቸውን ያወቅኩት በጌላ ነው።

አቡዳቢ ሰገባ ኑሮው በጣም ከብደል። ከአሁን በጌላ ሕጋዊ በኾነ መንገድ እንጂ ይህ «ራን አይይ» የሚባል ሥራ መሮኛል። ከጓደኞቼ ጋራ ለንመካከር፤ «ብቃ፤ ከዚህ አገር መውጣት አለብን!» ብለን ወለንን። ይኹንና አሁንም ሰው ማማከር አልፈለግንም። የሐበሻ መድኃኒት ይመስል ሌላ ከሰማው ይረከሳል መሰለኝ ነገራችን ሁሉ ግርም ይልካል። ልጓዝበት ባሰብኩት አዲስ መንገድ የተጓዘች ጓደኛዬ ከአዲስ አበባ የጻፈችልኝ ደብዳቤ ደርሶኝ ነበር፤ ልቤን ያሳንፈዋል ብዬ ለማንበብ እንኳን አልከፈትኩትም።

እሻራ ባንሰጥ ወደ አገራችን ለመግባት ያለን አማራጭ በአማን - በየመን አድርገን ላዑዲ አረቢያ መግባት ነበር። «2000 ዶላር ለአሽጋጋሪዎች 5000 ዶላር ለገዛ ያስፈልጋል!» ተባልን። ያጠራቀምኳት ገንዘብ ከ1000 ዶላር አልበሰጠችም። ስለዚህ እንደ ተለመደው የልቅሶዬ ብዛት መቀመጫ ሊያሳጣት እናቴ ተበድራ ላክችልኝ።

ጉዞ ወደ አማን

«በመኪና ተሳፍረን በሌሊት ነው የወጣነው። የምንሄደው በአሸዋ ላይ ነው። ስዋናው መንገድ ርቀን መንገዝ ነበረብን። ሊነጋጋ ሊል አማን ከልል ደረሰን። ይዞን የሄደው ሹፊር ለኸነ ሰው አስረከበንና ተሰናብቶን ተመሰሰ። ያ ሰው በመኪናው ተቀበለንና ወደ አንድ በረሐ መንዳቱን ቀጠለ። ከዚያም ወደ አንድ የፈራረሰ ቤት ስንደርስ፤ «ውረዱና ግቡ፤» አለን፤ ሦስታችንም ሴቶች ነን፤ እየተንቀጠቀጥን ወደ ቤቱ ውስጥ ገባን፤ የተቀዳደደ ፍራሽ የተዘረጋበት ከፍል ውስጥ አስገባን። ከዚያም አንድ አንድ ዳቦ እና የታሸገ ውኃ አደለን። ስለ ደከመን ያቺን ደረቅ ዳቦ አንኳን ሳንጨርስ ነበር እንቅልፍ የወሰደን። በሕልሜ ሳይኸን አይቀርም የኸነ ሰው ሊታገለግልን ይሆናል። ብንን ስል ግን በእውኔ እንጂ በሕልሜ አልነበረም። መጀመርያ የነቃኩት እኔ ነበርኩ። ቀጥለው ሁለቱም ዓደኞቼ ነቁ። ከፊት ሰፊታችን ሦስት ጥርብ ጥርብ የሚያህሉ ጎረምቶች ቆመዋል።...»

ሰውዬው በጎይል መታኝ። ከዚያም ዞረብኝና ወደቅኩ። ሰወድቅ አንደገና ይታገለግል ጀመር። ያቺ የበላሳት ደረቅ ዳቦ ከዚህ በላይ ልታቆሙኝ አለቻለችም። ስቅሰቅ ብዬ አለቀሰኩ። በመደፈሬ፤ በመጠቃቂያ የወደፊት ሕይወቴን፤ ቤተሰቦቼን፤ አገሬን ሁሉንም አያስታወስኩ አለቀሰኩ፤ በሦስታችንም ላይ ተመሳሳይ ነገር ነው የተፈጸመው። የውስጡም የውጪም ሕመም ይጠዘጠዝ ነበር። ከብረ ንጽሕናዬን በዚህ መልክ ማጣቴ ከምንም በላይ ያንገ በግበኛል።

“ለመኸኑ የኤች.አይ.ቪ ምርመራ አድርገሻል?” ስለ ጠየቅኳት። “ቆይ አርሱን በኋላ እነግርሃለሁ፤” አለችኝ። “እዚያች ቤት ውስጥ አንድ ቀን ከቆየን በኋላ ሌሊት የመኪና ድምፅ ሰማን። የቀኑ ሥቃይ ሰላል ወጣልን ሁላችንም ተሸማቀቅን። እነዚያው ሰዎች በሩን ከፍተው ገቡና ቶሎ ውጡ አሉን። ያንጠ ለጠልነውን ይዘን፤ ሕመማችንን ችለን ወጣን። ሌሊት ነው። አንድ ያረጀ ሚኒ ባስ ቆሟል። በውስጡ ሰዎች መኖራቸው ይታወቃል። በሩ ተከፈተና በጥድፈያ ገባን። አራት ሴቶች አንገታቸውን የወንዙ መደገፊያ ላይ ቀብረው ተቀምጠዋል። ኹኔታቸው በመከራ ውስጥ ያሉ መኾናቸውን ያመለክታል።

አጠገቤ የነበረችውን ወጣት፤ “ደኅና አመሸሽ?” አልጋት። ቀና ብላ ስታዋኝ በዚያ የደበዘዘ የመኪና መብራት ውስጥ ጎሰቋላ ፈቷን ይዞች። ምና ልባትም የእኛ ዐይነት ሰጣ ፈንታ ገጥሟት ሳይኸን አይቀርም። መኪናው

ሲንቀሳቀሰ ለባት ሴቶች እና ሦስት ወንዶች ነበርን። ሾፈሩ እና ሁለቱ ወንዶች ጋቢና ተቀምጠው ጉዞው ቀጠለ።

የመኪናውን የውስጡንም የውጪንም መብራት አጥፍተውታል። ሰማዩ ግን ብርሃናማ ነበር። በአሸዋው ላይ በፍጥነት እንጓዛለን። እንደሚመስለኝ ገዢችን አንዲታወቅ አልተፈለገም። በመኪናው ውስጥ ገምታ ነግሦአል። ሁሉም ከራሱ ጋራ የሚያወራ መሰለኝ። አንድ አራት ሰዓት ያህል ከተጓዝን በኋላ መኪናው ቆመ። ወንዶቹ መጀመርያ ሲወርዱ ልቤ በፍጥነት ይመታ ነበር። ያ አላዛኝ ታሪክ ሊደገም ነው ብዬ ፈራኩ። ሕመሙ አሁንም ይሰማኛል። ሌላው ቀርቶ ለመተጣጠቢያ አንኳን የሚኸን ውኃ አላገኘንም። ሰውነቴን ቅፍፍ ብሎታል።

ወንዶቹ ወርደው በጨለማው ውስጥ ተሰወሩ። «ምን ሊያደርጉን ይኸን?» አለች አንዷ በድንጋጤ። «ወይኔ ማርያም!» ትላለች ሌላዋ። የእኔ ልብ ደግሞ ልትወጣ ደርሳለች። ወንዶቹ ተመልሰው መጡ።

«ውረዱ እና ሽንታችሁን ሽኑ!» አሉን። «ተመሰገን» አልኩኝ በልቤ። ሰንወርድ ጤነኛ ኾኖ የሚራመድ አልነበረም። አካሄዳችን ጉዳታችንን ይመሰክር ነበር። በተለይም አንዲቱ ልጅ መራመድ አልቻለችም ነበር። ተዝለፍ ልፋ ልትወድቅ ስትል ዓደኛዋ ደገፈቻት። ከኻያ ደቂቃ በኋላ ገዢችን ቀጠልን።

ሌሊቱን በሙሉ መንገዱ አያንገጫገጫን ተጓዝን። ለመተኛት የቻለ ሰው አልነበረም። ከመኪናችን ድምፅ በቀር በአካባቢያችን ሌላ ምንም ነገር አይሰማም። ሲነጋጋ አካባቢ አንድ የገጠር መንደር ውስጥ ገባን። ዙርያው በሽቦ የታጠረ፤ ዘበኞች ቆመው የሚታዩበት ግቢ ነው። ፍርሃት ገባኝ። ሊያስ ይዞን ይኸን አንዴ? አልኩ። መጨረሻችን ምን ይኸን? አንድ በአንድ ሶቃ ዎቻችንን እንድናስቀምጥ ተደረገ። ከዚያም ወደ ቤት ውስጥ ዘልቀን ሁላችንም ምንጣፍ ከተነጠፈበት ክፍል ውስጥ ገባን።

በሩ ከውጭ ሲዘጋ ይለማኛል። እቅማችን ስለ ተሟጠጠ በያለንበት ጋደም በጎልም ዕንቅልፍ ሊዞርለት የቻለ ሰው ግን አልነበረም። ከአንድ ሰዓት በኋላ በሩ ተከፈተና ደረቅ ዳቦ ከሻሂ ጋራ ቀረበልን። ከዚያም አንዱ በዐረብኛ፤ «አሁን አስረኞች ናችሁ። በሕገ ወጥ መንገድ ነው የገባችኩት፤» የሚል መርዶ አሰማን። ዕጢዬ ዱብ ነው ያለው። የፈራኩት አልቀረም፤ በሩ መልሶ ተዘጋ።

ተያየን። እናም ወዲያው ቤቱ በልቅሶ ተዋጠ። ማንም ማንንም ማጽናናት እልቻለም። በመካከል በሩ እንደገና ተከፈተና አንዲት ሴት ገባች። «አይዚችኸ አታልቅሉ፤ ልረዳችኸ ነው የመጣችሁት፤» አለችን። ቀጥላም፤ «ትንሽ ትንሽ ዶላር አምጡና እኔ አስፈላጊነት አለኝ፤» አለችን። እኔ የደበቅኩትን አወጣኹና 500 ዶላር ሰጠች። ከፍርሃቴ ብዛት የተነሣ ሁሉንም የምትነጥቀኝ ነበር የመሰለኝ። ሌሎችም የቻሉትን ሁሉ ሰጡ። ከዚያም ፈገግ ብላ በሩን ከፍታ ወጣች። ልቅሷችን ተግባራዊ እንባችን መፍሰሱን ግን እላቆመም።

ከብዙ ቆይታ በኋላ በሩ ተከፍቶ ሁለት ወንዶች ገቡ። እኔ በፍርሃት እግሬን ሰብሰብ አድርጌ ያዝኩት። ሌሎችም ወደ ጥግ ብርግግ ብርግግ አሉ። «ዛሬ እዚህ ውላችኸ ማታ ትወጣላችኸ፤» አለን አንዱ። እኔ ማመን አልቻልኩም፤ እስከዚያ ድረስ እንዳች ነገር ቢያደርጉንስ? ግን ደግሞ ከማመን የተሻለ ምን እማራጭ አለኝ።

ለዎቹ ይህን ተናግረው ከወጡ በኋላ በመጠኑ ተረጋጋንና መነጋገር ጀመርን። የጠረጠርኩት አልቀረም። ሁሉም አንድ እኔ ተደፍረዋል። አንዳንዶቹ አንዲያውም ለሁለተኛ ጊዜ ሲያጋጥማቸው ነው። ያቺ ተዝ ለፍልፍ ልቅ ወድቅ የነበረችው ልጅ በአንድ ቀን ሁለት ጊዜ ነው የተደፈረችው። ቆንጆ መኾን አንዳንድ ጊዜ ሶዳው ብዙ ነው። እስከ እሁን እሁል የሚባል እለመቅመሷን ነገሩች።

እኔ ላጽናናት ብዋክርም ፈጽን በመዳፎቿ ሸፍና ታለቅላለች። የተወሰኑት ነቅተው ሲጠብቁ ሌሎቻችን በተራ ጥቂት ልንተኛ ተስማማን። አሁን ሳለበው የአኛ ዘበኝነት ከምንም የሚያድን አልነበረም። እንዲያው ግን ለገሊናችን ትንሽ ሰረፍት ሰጠን። አንዲህ እድርገን በፈረቃ ሁላችንም ተኛን። አኩሰ ቀን ላይ ያንኑ ደረቅ ዳቦ እና ሻሂ ሰጡን - ርገባችንን የሚያሰታግሥ ባይኾንም። ከመካከላችን አንዲቷ ልጅ ወደ ላይ ይላታል። ደግነቱ ፊሰታል መገኘቱ። «ልቤን አጥወለወለኝ!» ትላለች። ምን እናድርግላት?

መቼም መምሸቱ አይቀርም፤ መሸ። ልክ ሁለት ሰዓት ላይ እነዚያ ጎረምሶች መጡና ወሰዱን። ዕቃችንን ለናነሣ መከፋፈቱ ያሰታውቃል። የተበረበረ መኾኑ ገባች። እኔ ምን እንደተወሰደብኝ ማየት አልፈለግኩም፤ ብቻ አንደ ምንም ብለው ከዚያ ቦታ ባወጡን። አነዚያ ሰዎች ለሌሎች ሰዎች እስረከቡን፤

የተረከቡንም በፒክኦፕ መኪና ላይ እንደ ኩብት ጫኑን። እነሽ ሌላ የማናውቀው ጉዞ ደግሞ ተጀመረ።

እልፍ እንዳልን መኪናው ቆመ። ልባችንም እብሮ ቆመ። ያ ፍርሃት ዛሬም አብሮኝ በመኖሩ አሁንም እንኳን መኪና በድንገት ቀጥ ሲል ልቤ በፍርሃት ይደልቃል። አንዱ ከመኪናው ወርዶ በዐረብኛ፤ «መቶ መቶ ዶላር እውጡ!» አለን። አንዱ ደፋር፤ «ያን ያህል የለንም!» ብላ ተከራከረችው። እርሱ እቴ ፍንክች ሲል ነው። በመጨረሻ ያሰውን ከፍለን ጉዞው ቀጠለ።

ርጉብ፤ ድካም፤ ፍርሃት፤ ሕመም - ጉዞው በእነዚህ የተሞላ ነበር። አንዳንዴ ምናል እግሬን በሠበረው አላለሁ። ይኸኛው መኪና ሲጓዝ አየነጠረ ነው። እኛም አብረንው አንገጥራለን። ደግሞ የሌሊት ብርድ አይጣልብኸ። ቀስል እና ብርድ ፍቅር ሲመሠርቱ አንተ እና ሕይወት ትጣላላችኸ። የመኪናው ብረት ከመቀዝቀዙ የተነሣ የያዝኩበት እጄ ሊቆረጥ የደረሰ መሰሏል። አዚህም አዚያም የሥቃይ ድምፆች ይሰማሉ። የማያቃሰት ሰው አልነበረም።

ለመጀመርያ ጊዜ ዛፍ ዐየኩ። የደረሰው ጥቅጥ ያለ ደን ያለበት ቦታ ነው። በዐረብ ምድር አንደዚህ ያለ ደን አይቼ አላውቅም። መኪናው ቆመና ሰዎቹ ወረዱ። ከዛፍቹ ውስጥ ደግሞ አራት ወንዶች ብቅ አሉ። ልቤ ድው - ድው - ድው ይላል። ድንጋጤዬ ሕመሜን አባባሰው።

«ከእሁን በኋላ ከእነርሱ ጋራ ትሄዳላችኸ፤» አለን አንዱ። ከዚያም አያጣደፋ ከመኪና አወረዱን። የሁለቱ ልጆች ሥቃይ ሳይበርድ መኪናው ከፈቃችን ተፈትልኮ ጠፋ። አነዚያ አራት ወንዶች ወደ ጫካው ውስጥ እስከቡንና የተጋደመ ግንድ ላይ አስቀመጡን። ከዚያም ዕቃችንን ተቀብለው መፈተሽ ጀመሩ። የፈለጉትን ያገኙ አይመስለኝም። አንዱ ወደ እኔ መጣና እየጎተተ ወሰደኝ። ባለ በሌለ ጉልበቱ ኑ ኑ ብዬ ጮኸኩ። ዐየኝና ሣቀ። ከዚያም ወደ አንዱ ዛፍ አስጠጋና አቆመኝ። እጆቼን በጡቶቼ መካከል ሲያሰገባ አባብ የሄደብኝ ያህል ዘገነኝ። ነገር ግን ምን አደርጋለኸ። መቀመጫዬን ቸብ ቸብ አደረገኝ፤ «ልብሰሽን አውልቁ!» ከምፈትሽኸ የያዝኩውን ሰጭኝ!» አለኝ። አሰብኩበትና የያዝኩትን ዶላር ከውስጥ ሰራዬ አውጥቼ ሰጠኩት። ፈቱ በደስታ ፈክ። ከዚያም ባለሁበት እንድቀመጥ ምልክት ሰጠኝ። ሌሎችም ተመሳሳይ ሶጣ ነበር የገጠማቸው። አሁን ያለንን ጥሪት ሁሉ አሰረክበናል። ከዚህ በኋላ ነፍስ እና ሥጋ ብቻ ነው የቀረን።

ጥሎ አይጥልኸም። አንዲት ሴትየ ዐይታን ነው መሰል ወደኛ መጥታ በአማርኛ አዋራችን። አማርኛን መቼም እንደዚያ ቀን ወድጄው አላውቅም። እና ቴን ያገኘኩ መሰለኝ። ሴትየዋ በታክሲ ወደ ቤቷ ወሰደችን።

ከአቡዳቢ ከወጣኹ በኋላ ለመጀመርያ ጊዜ ገላጬን ታጠብኩ። ማንኛውም ነገር ለካ ናፍቀው ሲያገኙት ደስ ይላል። በወርቅ የታጠብኩ ነው የመሰለኝ። እንጀራ በሽሮ ወጥ ሊቀርብ እንባዬ ተቀበለው።

ያለው አማራጭ የሚታወቅ ፖሊስ ተፈልጎ አጅ መስጠትና ቶሎ ወደ እገር ቤት እንዲልኩን ማድረግ መኾኑን ሴትየዋ ነገረችን። ለካሰ እርሷ በዚህ መልኩ የሚመጡትን ከፖሊሶች ጋራ በማገናኘት ቢዘነለ ትሠራለች። እንደ ተለመደው በየወገኖቻችን በኩል ደውሰን ሰድሰት ሰድሰት መቶ ዶላር አለ መጣን። ለፖሊሱ ግማሹ ተከፈለውና እጃችንን ሰጥተን ፖሊስ ጣቢያ ገባን። በዚያ በቆሻሻ የተሞላ እስር ቤት ውስጥ ለአንድ ወር ያህል ታሰረን ወደ እገራችን ተላክን።

እናቴ ስታየኝ ዛሬ የተወለድኩ ነበር የመለሳት። ትደስታለች - አንደገና ደግሞ ታለቅሳለች። «በዚህ ሁሉ ያበቃኩሽ እኔ ነኝ!» እያለች ባላጠቅችው ጥፋት ትጸጸታለች። ያ የተጎዳ ሰውነቴ እለከሚያገግም፤ መንፈሴም እለከሚታደስ ድረስ ለለድለት ወር ቆየኩ። በሰድሰተኛው ወር ግን የዱባይ ውቃቤ ዳግመኛ ጠራኝ። እናቴን ጨቅጭቄ - ጨቅጭቄ እይውልህ ደግሜ ወደ ዱባይ መጣኩ። ራሴን ስለ ፈራኩት የኤች.አይ.ቪ ምርመራ አላደረግኩም። ፈራኝ። ቢኖርብኝ ምን ልል ነው። ይህን ሁሉ ያልተከፈለ ዕዳ ምን አደርገዋለኩ።

አሁን አማካሪ ኮጂልሃለሁ። ልምድ አለኝ፤ ድለላ ብጀምርም ሳያዋጣኝ አይቀርም። አሁን አንተ ስታየኝ ያን ሁሉ መከራ ያየኩ እመሰላለኩ? ሊቆይኮ መከራም ይረሳል። አንዳንዴ ግን ምን እንደማለብ ታውቃለኸ? ምነው ያን ያወጣኩትን ገንዘብ እና ጉልበት ሁሉ ብሠራበት ኑሮ እላለኩ። ልክፍት ነዋ! ልክፍት።

ከአማራካ ምድር

የብርጭቆ ውኃ

እንደ መምህር ሊያስተምር ወደ ክፍል ሲገባ በውኃ የተሞላ ብርጭቆ ይዞ ነበር። ውኃ የያዘውን ብርጭቆ በመዳፋ ላይ አስቀምጦ፤ «ይህ ውኃ ክብደቱ ምን ያህል የሚሾን ይመስላችኋል?» ሲል ተማሪዎቹን ጠየቀ። ከፊሉ መቶ ግራም፣ ሌላው ሁለት መቶ ግራም፣ ሌሎችም እምስት መቶ ግራም ሲሉ እስተያየታቸውን ሰጡ። ውኃ የያዘውን ብርጭቆ መዳፋ ላይ እንዳስቀመጠ፤ እጁን ዘርግቶ፤ «ይህን ውኃ የያዘ ብርጭቆ ለአንዲት ደቂቃ ያህል በእጄ ይገፍው ብቆይ ምን እሾናለሁ?» ብሎ ተማሪዎቹን ጠየቃቸው። ከተማሪዎቹ አንዱ፤ «ጥቂት ድካም ይሰማሃል!» ሲል መለሰለት። «ለአንድ ሰዓት ይገፍው ብቆይ?» የሚለውን ጥያቄ አስከተለ። ሌላው ተማሪም፤ «እጅህን ይደክማል፤ ሕመምም ሳይለማሽ አይቀርም!» ሲል መለሰለት። «እሺ ለአንድ ቀን ያህል ይገፍው ብውልል?» አለ። «ያኔማ እጅህ መንቀጥቀጥ ይጀምራል!» ለትል አንዲት ተማሪ መልሰ ሰጠች።

መምህሩም፤ «ለአንድ ሳምንት ያህል ይገፍው ብሰነብትለ?» የሚል ሌላ አነሣ። «እጅህ ይገነጠላል፤ ሥቃዩም ለሌላው ሰውነትሽ ይተርፋል!» ሲሉ መለሰለት። በመጨረሻም መምህሩ፤ «የዚህ ሕመም መነሻው ምንድን ነው?» አለ። እንዳንደች፤ «የውኃው ክብደት ነው፤» ሌሎቹም፤ «እያያዝህ ነው፤» የሚል መልስ ሰጡ። መምህሩም፤ «ውኃው እምስት መቶ ግራም እንኳን አይሞላም፤ እንዴት የሕመሙ መነሻ ይሾናል?» ሲል የምርምር ሐሳብ አነሣ። አንዲት ጎበዝ ተማሪም፤ «ሕመሙ እና ድካሙ በውኃው ክብደት ምክንያት የመጣ እይደለም፤ ቀላሉን ውኃ ሲረክም ጊዜ ይዞ በመቆየት እንጂ፤» ለትል መምህሩን ያስደለሰ ምላሽ ሰጠች።

«ታዲያ መፍትሔው ምንድን ነው?» ሲል መምህሩ ጥያቄውን ሰነዘረ። ተማሪዎቹ ለተወሰኑ ደቂቃዎች ሲያለቡ ቆዩና፤ «ብርጭቆውን ገልብጦ ውኃውን መድፋት ያስፈልጋል፤ አለበለዚያ ችግሩ እየተባባሰ ይሄዳል!» ከሚለው ድምጻማ ላይ ደረሱ።

ነገር በትጀመር ቀላል ናት። ክብሪት ለትለኮስ ቅንጣት ናት። ይዘው ለብዙ ጊዜ ሰሚያቆይ ሰዎች ግን እለከ ማሳበድ ትደርሳለች። እንደ ዋዛ

የተጀመረች መስያየት፤ መኮራረፍ፤ አለመግባባት፤ አለመደማመጥ ለብዙ ጊዜ ተይዛ በመቆየቷ ያመጣችውን ሕመም የደረሰበት ብቻ ያውቀዋል።

የፖለቲካችን አንዱ በሽታው ይኸው ነው። ነገርን ይዞ ለብዙ ዘመናት መቆየት፤ የቂም ቋንጣ፤ የእኸኸ ስንቅ መቋጠር። የዛሬ መቶ ዓመት፤ ሁለት መቶ ዓመት፤ እንደ ሺሕ ዓመት የተደረገውን ሁሉ ትላንት የተደረገ ያህል ይዘን በመቆየታችን ሕመሙ የማይድንበት ደረጃ ላይ እየደረሰ ነው። ቢቻል በወቅቱ ብርጭቆው ተደፍቶ ውኃው መፍሰስ ነበረበት። ካልተቻለ ግን አሁንም ቢሾን የችግሩ ክብደት ከጎዳን በላይ የችግሩ እያያዝ የጎዳን እየበለጠ ነው።

የተወሰኑ ምሁራን ነን፤ ባለሥልጣናት ነን፤ የበቃን የነቃን ነን በሚሉ፤ ለሚሠሩት እና ለሚናገሩት ነገር ግድ በሌላቸው ወይም ደግሞ ለአነጋገር፤ ለአባባል፤ ለማናናቅ ሲሉ በአንዳንድ ብሔረሰቦች ላይ እንደ ዋዛ የተናገሩት ነገር በጊዜው የሚያርመው ጠፍቶ እንደ ብርጭቆው ውኃ ተይዞ በመቆየቱ ይኸው ዛሬ የመጠላላታችን እርሾ ሾነ።

በድንበር ሰበብ የተጀመረው የኢትዮ - ኢርትራ ጦርነት ለረክም ጊዜ ብርጭቆው ተደፍቶ መፍትሔ ሲሰጠው ባለመቻሉ ነገሩ ሲጀመር ከጠየቀው በላይ ከባድ ወጪ እየጠየቀን፤ ጽኑ ሕመምም እያስከተለብን ነው። ከዚያ ራቅ ብለን የዛሬ ዐርባ እና ኅምሳ ዓመት ኢርትራን ከኢትዮጵያ ጋራ ለማዋሐድ የተደረገው ሩጫ ያልሠራቸው፤ በወቅቱም እንደ ብርጭቆ ውኃ የቀለሉ ነገሮች እያያዛቸው እየከፋ፤ ዕድሜያቸውም እየተራዘመ ስለ ሄደ፤ ይኸው ዛሬ ለመፍታት ከሚያስችግሩበት ደረጃ ደረሰ።

በትዳር ዓለም ለመለያየት፤ ለፍቺ፤ ለመገዳደል የተዳረጉ ባል እና ሚሊትን ታሪክ ወደ ጎሳ መለሰ ብለን ብንመረምረው ለዚያ መጥፎ አደጋ ያደረሳቸው ችግር እንደ ገበባ ቀለሙ አናገኘዋለን። እንዳንድ ጊዜ ሲያስቡት የሚገርም፤ የሚያሥቅ፤ ለመናገርም የሚያሳፍር ይሾንብናል። ታዲያ ለምን እነዚያን የሚዋደዱ ባል እና ሚስት እዚህ ግባ የማይባል ነገር እንዲህ ያለ ክፉ ደረጃ ላይ አደረሳቸው? ብለን ብንመረምር ነገሩ ላይሽን የነገሩ ዕድሜ የችግሩ መነሻ ሽኖ ይገኛል። በወቅቱ በቀላሉ ሊፈታ ይችል የነበረ፤ እንደ ዋዛ የታሰፈ ብርጭቆ የማይሞላ ችግር ጊዜ በመግዛቱ የተነሣ ለትዳሩ ሕመም፤ ለተጋቢዎቹም መከራ ማምጣቱን እንገነዘበዋለን።

በየመሥሪያ ቤቱ ባህል፤ ልማድ፤ አሠራር እየሾኑ ከሕዝቡ ጋራ የተሳመዱ፤ የሥልጠና እና የወርክሾፕ ብዛት ሊፈታቸው ያልቻሉ፤ ቢፒአር

ቢሠራ፤ መዋቅር ቢሻሻል አልበተካከል ያሉ የእሠራር እና የአመለካከት ችግሮች በራሳቸው ይህን ያህል ከባድ ጉዳት የሚያደርሱ ችግሮች ኾነው አልነበረም። ነገር ግን ምንም እያመጡም እየተባሉ ለብዙ ዘመናት እንዲቆዩ፤ ዕድሜያቸውም እንዲራዘም በመደረጋቸው የኑሯችን አካል ለመሽን በመብቃታቸው ነው ያገኘኑት።

የተራሱትም ይኸኑ የምግብ እጥረት የገጠማቸው ወገኖቻችንን ለመመገብ የሚያለችል አቅም ለምን ዐጣን? የሚታረብ መሬት የሌላቸው እገሮች ያልገጠማቸው የምግብ እጥረት ለምን እኛን በየጊዜው ይገጥመናል? አራት አምስት ዐይነት የአየር ንብረት የሚፈራረቁበት፤ ወንዞች እና ሐይቆች የሚንፈሳሰሱበት የእገራችን መሬት ምን ጎድሎት ነው እኛን መመገብ ያቃተው? የምግብ እጥረታችን መነሻ ችግሩ ነው ወይስ ችግሩን አያዳካችን? እንደ እኔ ግምት ከችግሩ በላይ ችግሩን ለመፍታት ያልሠራናቸው ነገሮች ናቸው መጀመርያ ለድካም፤ በኋላም ለሕመም የዳረጉን። እያንዳንዱ ምሁር፤ ገበሬ፤ ባለሥልጣን፤ የግብርና ባለ ሞያ፤ ነጋዴ፤ ባለሀብት፤ «ለጊዜው» ጄኔራል ያለፋቸው፤ ሲያዩዋቸው ትንሽ የሚመስሉ፤ ውለው ሲያድሩ ግን እገራዊ ሕመምን የሚያሰክትሉ ነገሮች ናቸው የላዱን።

የችግሩን መነሻ ሰንሰማው አንዳንድ ጊዜ ለማመን ይከብዳል። “ዝናም ሰለሌለ ነው!” እንላለን - ወንዞቻችንን ማልማት ለምን አልቻልንም? “የዓለም የምግብ ዋጋ ሰለ ጨመረ ነው!” እንላለን - እኛ ብዙ ማምረት እና ቢያንስ ራሳችንን መመገብ ለምን አልቻልንም? “ገበሬው እሁሉን ሰለማይሸጥ ነው!” እንላለን። እሁል አምርቶ ሊሸጥ የሚችል የገበሬ ነጋዴ ለምን አልኖረንም? እኛ እንደ ንያ ነቃይ የፊት የፊቱን ብቻ ለንሠራ ያቃለልናቸው ነገሮች ናቸው ዕድሜ አግኝተው የላዱን።

አባቶቻችን፤ “ከአያያዝ ይቀደዳል፤ ከአነጋገር ይፈረዳል” ይላሉ። ዕቃውን የሚቀደው አያያዝ ነው ማለታቸው ነው። ችግር በራሱ ብቻውን የከፋ ጉዳት ላያስከትል ይችላል። አያያዝ ግን የሚጠቅመውንም ነገር እንዲጎዳ ሊያደርገው ይችላል። የሰውነታችን አካል የኾነውን እጃችንን እንኳን ወደ ላይ አቁመን ብንደዘው የድካማችን ምንጭ፤ የሕመማችንም መነሻ መኾኑ አይቀርም። ወደ ታች አድርገን ብናንጠለጥለው ግን ድካሙም ሕመሙም ይጠፋል። እጃችን ያን ያህል ከባድ ኾኖ አይደለም ያመመን። ከእጃችን በላይ ጭንቅላታችን ይከ

ብዳል፤ ነገር ግን በመሸጠማችን አያመንም። ለምንድን ነው ቢሉ ነገሩ ወዲህ ነው።

እጃችን እንዲከብደንም እንዲያመንም ያደረገው አያያዝ ነው። ወደ ላይ አቁመን ብናቆየው በትክክለኛ ቦታው፤ በትክክለኛ ሽኔታው አልተያዘም። ጭንቅላታችን ግን በትክክለኛ ቦታ፤ በትክክለኛ ሽኔታ ተይዟል። ስለዚህም ከቀላሉ እጃችን ይልቅ ከባዱ ጭንቅላታችን በአያያዝ ምክንያት ላይከብደን ቀረ፤ ያን የብርጭቆ ውኃም፤ ቢኾን ጠጥተን በሆዳችን ብንደዘው ችግር ባላመጣ ነበር።

የተለያዩ እገሮች፤ የተለያዩ መንግሥታት፤ የተለያዩ ሰዎች፤ የተለያዩ ድርጅቶች፤ የተለያዩ ባለሞያዎች ችግሮች ያጋጥሟቸዋል። የምርጫ ችግር አሜሪካኖችን፤ ኢትዮጵያውያንን፤ ኬንያውያንን እና ዝምባብዌውያንን እጋጥሟቸው በተለያዩ መንገድ፤ በተለያዩ ፍጥነት ፈትተውታል። እንዳንዶቹ ብርጭቆውን በቶሎ ገልብጠው ችግሩን ሕመም ላያሰክትል በፊት አስወገዱት። ሌሎች ሕመሙ ሲጀመሩባቸው ፈቱት። ሌሎችም ሕመሙ እያሠቃያቸው እንኳ መፍታት አቅሯቸዋል።

ጀርጅያን እና ሩስያን ጦር ያማዘዘው ችግር ለብዬት ኅብረት በትፈራርስ ፕሬዝዳንቱ ሚካኤል ጎርባቸቭ እንደ ዋዛ ያለፉት የድንበር ጉዳይ፤ የባህል እና የህብት ውርርብ ጉዳይ ያስነሣው ቁርሾ ነው። በወቅቱ ሁሉም ከኮሚኒዝም መላቀቁን እንጂ ከኮሚኒዝም ዝም በኋላ ሊመጣ ስለሚችለው ነገር ያለበ ባለመኖሩ አንደ ዋዛ የታለፉ ነገሮች ነበሩ። እነዚያ የብርጭቆ ውኃ የሚያክሉ ነገሮች ዕድሜ አገኙና፤ ዘመን አለፈና ዛሬ ዓለምን ያለደነገጠ ጦርነት የሚጋብዙ ኾኑ።

ቀላል በሽታ ማለት ምንድን ነው? በጊዜ የታከሙት በሽታ ማለት ነው። ቀላል ችግር ምንድን ነው? በጊዜው መፈታት የተቻለ ማለት ነው። ትንሽ እሳት ማለት ምን ማለት ነው? በቶሎ መጥፋት የቻለ ማለት ነው። ትንሽ ጉድጓድ ማለት ምን ማለት ነው? በቶሎ የተደፈነ ማለት ነው። ቀላል ሰሐተት ማለት ምን ማለት ነው? በቶሎ የታረመ ማለት ነው። እሃዮ፤ ኮሎምበስ፤ ዩ. ኤስ. ኤ

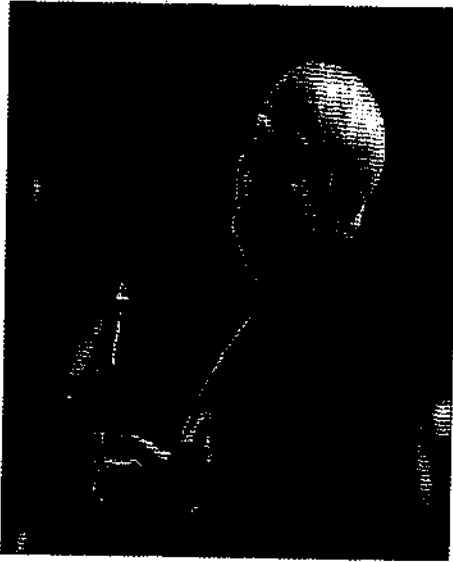
ማኬይንን ፈልጉ

ሰሞኑን የባራክ ኦባማ ድል ያሰፈነደቃቸው ሚሊዮኖች በአደባባይ ሲጨፍሩ፤ ሊያለቅሉ፤ በደስታም ሲፍለቀሉ ታይተዋል። ዕድል እና ጥረት ተጋግዘው ታሪክ እንዲሠራ ያደረጉትን ይህን ታላቅ ሰው ለእነራቸው የተመኙት እያሉ ምች ናቸው። ምስሉ ያለበትን ቲሽርት እና ኮፍያ ለብለው የሚጓዙ ፎቶውን በየግድግዳቸው የሰቀሉ እና በየመኪናቸው የለጠፉ፤ በየጨዋታው መሀል ሰሙን እንደ ሃሌ ሉያ የሚያነሡ፤ አዚህም እዚያም ማየት እየተዘወተረ ነው።

ከፕሬዚዳንት ኦባማ ጋር ለሚፈራ ገሬሳ ጥንት ተወዳዳሪው ሲሸኑ በደጋ የተሰበሰቡ ልናጥር ማኬይን →

የእነራችን ጋዜጦች፤ መጽሐፋች እና ሬዲዮኖች ባራክ ኦባማን እያሞገሱ፤ ንግግሩን እያፍታቱ፤ የተጓዘበትን መንገድ እየተነተኑ፤ ከእነራችን ሹኔታ ጋራ እያዛመዱ፤ ከታላላቅ ፎቶግራፎቹ ጋራ ሲያቀርቡልን ከርመዋል። «ምናለ እንዲህ ያለ የለውጥ ሰው፤ መሰከፍ ሎችን ሁሉ በትጋት እና በጽናት የሚያልፍ መሪ፤ ሚሊዮኖችን በፈቃዳቸው ከጎሱ ማሰለፍ የሚችል፤ የማይቻል መሰሉ የሚታዩ ውን እንዲቻል የሚያደርግ ጀግና በእነራችን እና በአህጉራችን በኖረ?» እያሉ የሚመኙ በየመንገዱ ያጋጥሙኛል። ልክ ነው! ኦባማ የታሪክን ማርሽ የቀየረ ጀግና ነው - ብዙ ሊነገርለት እና ሊጻፍለት የሚገባ ጀግና።

እኔ ግን ለእነራችንም ሽን ለአህጉራችን ከአባማ በላይ የሚያሰፈልጋት ማኬይን ነው ባይ ነኝ። ለምን እትሉኝም? አፍሪካችንም ሽንች እነራችን ገድሎ

የሚፈክር እንጂ የሚሸነፍ ጀግና የላቸውምና። የአባማ ማሸነፍ በማኬይን መሸነፍ ባይታጀብ ኖሮ ድሉ ነምዛ እና ደብዛ በሽን ነበር። ቢያንስ ጆርጅ ደብሊው ቤሽ በመጀመርያው ዙር ምርጫቸው ወቅት የፍሎሪዳን ምርጫ አልቀበልም ብለው የፈጠሩትን ደብዛዛ ሰሜት መፍጠር፤ ደስታ ፈንቅሏቸው እደባባዮችን ሊያጥለቀልቁ የተዘጋጁትን የለውጥ አፍቃሪዎች ማበላጨት፤ ደስታው ልባቸውን ነክቶ ያስለ ቀሳቸውን ልሂቃን ማናደድ ይቻል ነበር።

«የሄድኩበት መንገድ እላዋጣኝም፤ ተሸንፌያለኩ፤ አባማ አሸንፏል። ከእንግዲህ ከአባማ ጋራ ሽንን እነራችንን እናገልግላት። ኀይለኛ እና ረዥም ክርክር እድርገናል፤ የፖሊሲ ልዩነቶቻችን ነገም ይቀጥላሉ፤ ነገር ግን ሁላችንም ለእነራችን እንሠራለን። አባማ ማለት ብዙዎችን ለለውጥ ያንቀሳቀስ ጀግና ነው። ይህ ድል በተለይም ለአፍሪካ እሜሪካውያን ታላቅ ድል ነው። ትላንት ተቀናቃኝ የነበረው ሰው ዛሬ ፕሬዝዳንቱ ነው!» ነበር ያሉት ጆን ማኬይን ልብ በሚነካው ንግግራቸው።

እሁን እኔን ያማረኝ እንዲህ የሚል አፍሪካዊ ማኬይን ማየት እና መስማት ነው! መሸነፉን የሚያምን ጀግና። ማሸነፍን ማወጅ፤ እሸናፊ ሽኖ ወደ መድረክ መውጣት፤ በድል ሰሜት ታጅቦ በሚሊዮኖች ተከብቦ እየተፍለቀለቁ እጅን በደስታ ማውለብለብ ቀላል ነው። ተሸንፎ መሸነፍን ማመን፤ ያመኑትንም ሽንፈት በራስ እንደበት ለመናገር ወደ መድረክ መውጣት ግን ከባድ ነው።

እፍሪካ ውስጥ የባራክ ኦባማን ያህል ባይሽንም በትክክለኛው መንገድ ሕዝብን አላምነው ምርጫን ማሸነፍ የቻሉ ጥቂቶች ነበሩ። ነገር ግን መሸነፍ የሚችሉ ማኬይኖችን በማጣታችን የምርጫዎቻችን ፍጻሜ ጭቅጭቅ፤ ንትርክ፤ ውዝግብ፤ ከፍ ሊልም ደም መፋሰስ ሽን። «እኔ ካላሸነፍኩ በቀር ምርጫው ተጭበርብሯል። እኔ ካላሸነፍኩ በቀር ዴሞክራሲ የለም ማለት ነው። እኔ ካላሸነፍኩ በቀር የመጣው ይመጣል፤» የሚሉ እንጂ፤ «የእኔ መሸነፍ የዴሞክራሲ ሂደታችን አካል ነው፤» ብለው የሚያምኑትን ማኬይኖች ለማየት ለማየት ታቦት እንላል ይሽን?

እሁን ዝምባቡዌያውያን እንደ ማኬይን የሚሸነፍ ጀግና ቢያገኙ ኖሮ ያሁሉ ደም መፋሰስ፤ ያሁሉ የአካል ጉዳት ይከሠት ነበር? ኬንያ ውስጥስ እንደ ማኬይን የሚሸነፍ ጀግና ቢገኝ ኖሮ ያሁሉ ቤት ተቃጥሎ በመቶ ሺሕዎች የሚቆጠሩ ዜጎች ይለደዱ ነበር? ኢትዮጵያ ውስጥስ የሚሸነፍ እና

ሽንፈቱን በጸጋ የሚቀበል ማኪይን ቢኖረን ኖሮ ከምርጫ ዘጠና ሰባት በኋላ የታየው ያሁሉ ግርግር እና ደም መፋለስ ይታይ ነበርን?

ርግጥ ነው! የማሸነፍ ጀግንነት እገርን ለመጠበቅ፣ ነጻነትን ለማስ ከበር፣ ለሀሳዊ ሽኖ ለመኖር አጅግ እስፈላጊ ነው። የሚያሸንፉ ጀግኖች ባይኖሩን ኖሮ ኢትዮጵያ በነጻነቷ ኮርታ፣ ቅኝ ገዢዎችን ሁሉ አንበርክክ የአፍሪካ የነጻ ነት ተምሳሌት፣ የጀግንነት መቅረዝ ባልሽነች ነበር። በራሳችን ፊደል እየ ጻፍን፣ የራሳችንን ዘመን እየቆጠርን፣ የራሳችንን ሙዚቃ እየሞከርን፣ የራሳችንን ታሪክ ለመተረክ፣ የራሳችንን ሺሕኛ ዓመት/ሚሊዒየም/ ለማከበር ባልታደልን ነበር። ለእነዚህ ጀግኖቻችን ክብር እና ምስጋና ይገባል።

መቼም ሁሉም ነገር ጥቅም ብቻ የለውም። አጠቃቀሙን ካላወቁበት ጉዳትም አለው። አኛ ደግሞ ሁሉንም ወጥ በእንድ ድስት፣ በእንድ ማማሰያ፣ በእንድ ዐይነት ቅመም፣ በእንድ ወጥ ሠሪ መሥራት ልማዳችን ሽፏል። ለሁሉም በሽታ አንድ መድኃኒት፣ ለሁሉም ችግር አንድ መፍትሔ ብቻ መሰጠት መለያችን እየሆነ ነው። እናም ይህን ጀግንነታችን፣ ይህን፣ «ማሸነፍ ልማዳችን ነው!» እያልን የምንመካበትን፣ ጠላት እና ወዳጅ ብቻ እጅግ ሌላ መካከለኛ ነገር አንዳንድ ያደረገንን ልማድ ለሁሉም ነገር በመጠቀማችን የተነሳን ይመስለኛል። የሚገድሉ አንጂ የሚሞቱ፣ የሚያሳምኑ አንጂ የሚያምኑ፣ የሚያንበረከኩ እንጂ ሰተሻሻ ሐሳብ እና ዓላማ የሚንበረከኩ ጀግኖች ተብለው የማይቆጠሩበት ባህሳችን አንዳንዴ ሳይነጻን አይቀርም።

መሸነፍን ፈጽሞ ልንቀበለው የማንችለው ነገር አድርገን በየዘፈኖቻችን እና ሥነ ቃላቶቻችን፣ በየቀረርቶቻችን እና በየፋኩራዎቻችን ለለቀረጽነው መሸነፍን በልቡ ያመነ ሰው እንኳን ቢሆን፣ «ለማን ደስ ይበለው ብዬ»፣ «ሰው ምን ይለኛል»፣ «ሲቀር ይቅር እንጂ አንዴት እኔው ራሴ አሳልፌ እሰጣለሁ» እያለ መሸነፉን በጸጋ አንዳይቀበል ሳናደርገው አልቀረንም። ተሸንፈን ስለነን፣ የሚናገር ብናገኝም፣ «ፈሪ፣ አሰዳቢ፣ ወኔቢብ፣ ሐሞቱ የፈለሰ፣ ቀባጣሪ፣ ሳይገረፍ ይህን ያህል የለፈለፈ ቢገርፉት ምን ሲል ነው!» እያልን መቆሚያ መቀመጫ ሰለምንነሳው ተገዶ ካልሆነ በቀር በፈቃዱ ሽንፈቱን የሚቀበል የምናገኝ አይመስለንም። ስለሆነም አባማ እንዲኖረን ብቻ ሳይሆን ማኪይንንም አብሮ እንዲሰጠን መለመን፣ አባማን ሰመሽን ብቻ ሳይሆን አባማነት ካልተላካ ማኪይንነትን በጸጋ ለመቀበል መታገልም ያስፈልጋል።

ማሸነፍ እና መሸነፍ የማይቀር በሽነበት እግር ኳለ ጨዋታ እንኳን፣ «ጨዋታ ተበልጠን ተሸንፈናል። አንርሱ ከእኛ የተሻሉ ነበሩ። ለቀጣዩ ሰሐተታችንን አርመን አንቀርባለን። ለአሁኑ አሸናፊዎቻችን እንኳን ደስ አላችሁ!» የሚሉ ጠፍተው አይደሉ እንዴት ምንጫ ለመውሰድ ጉቦ እለከ መሰጠት የሚረረሰው?

ሰንት ዘመን እያሸነፉ ሲያስፈነድቁን የኖሩ ጀግኖች እግር ጥሏቸው አንድ ቀን የተሸነፉ እንደሆኑ ፊደላቸውም ቴሌቪዥኑም ድምፁን ያጠፋል። ሰምን ተሸነፉ እያልን መውቀሰም እንጀምራለን። አበቃላቸው፣ አለቀላቸው ማለት ይቀናናል። መቼ ነው ነገሩን ቀለል አድርገን ማየት የምንጀምረው? ከመሸነፍም ትምህርት ይገኛል።

«ያቀረብኩት ሐሳብ፣ ያወጣኩት ፖሊሲ፣ የዘረጋኩት አስተዳደር፣ ያረቀቅኩት ሕግ፣ የጀመርኩት መንገድ፣ የያዝኩት ርዕሰ ተቃራኒ ሃላም አንዳ ሳዋጣ አይቻለኝ። ከእኔ በተሻለው ሐሳብ፣ ፖሊሲ፣ መመሪያ፣ አሠራር ተበልሟል። ከእኔ ይልቅ የአሱ/የአነሱ ሐሳብ አሸንፏል። ሰለዚህም ከእሁን በኋላ ካሸነፈው ፖሊሲ፣ መመሪያ፣ ሐሳብ፣ አሠራር ጋራ አብረን እንሥራ!» የሚል ጀግና አይኖሩታችኋል?

«ይህን ቡድን አሠልጥኜ ውጤት አመጣለሁ ብዬ ነበር። የራሴን መንገድ ተከትሎ፣ መልካም መሰሉ በታየኝ መንገድ አሠልጥኜ ነበር። ነገር ግን ያሠለጠንኩት ቡድን ተሸነፈ። ለዚህ ተጠያቂው እኔ ነኝ። ተሸንፈን ስለነን፣ እገሌ ያቀረበውን መንገድ ደግሞ እሰቢ አብረን ከእርሱ ጋራ እየሠራን እንደነን!» የሚል አሠልጣኝ አልናፈቃችኋል?

«እኔ ይህን መሥሪያ ቤት አመራራለሁ ብዬ ከመንግሥት ሐሳፊነት ተቀብዬ ነበር። ያወጣኩት የአሠራር እና የአስተዳደር ዘይቤ ተሸንፏል። ይህንንም ውጤቱ ያሳያል። እገሌ የተባለው የመሥሪያ ቤታችን ባለሞያ ያቀረበው ሐሳብ ከእኔ ከሐሳፊው የተሻለ ነው። የእርሱ ሐሳብ አሸንፏል። የእኔን ተጫትና የእርሱን ሐሳብ ይዘን እንሥራ!» የሚል አለቃ አልናፈቃችኋል?

ጆን ማኪይን መሸነፋቸውን ሲነግሯቸው ሊቀበሏቸው ሳልፈለጉት ደጋፊዎቻቸው፣ «አሜሪካውያን ተናግረዋል፤ የሚፈልጉት ምን አንድ ሆነ ተናግረዋል፤ መሰማት አለብን!» ነበር ያሉት። ታዲያ በየእምነት ተቋማቱ የሚገኙ የሃይማኖት መሪዎቻችን አሠራራቸው፣ አስተዳደራቸው እና አመራራቸው መሸነፉን፣ ምስመሮቻቸው አየበሰሟቸው መሆኑን እያወቁ፣ «ተሸንፈን ስለነን፣

እልቻልኹም!» የሚል የማኪይን መንፈስ ለምን ራቃቸው? ቤቶቻቸውን የፈተኩት ባለሞያዎቹ፣ የጥናት ውጤቶቹ፣ ራሳቸው የጠሯቸው ተለብላቢዎች፣ ሌላው ቀርቶ የመንግሥት ባለሥልጣናት እንኳ እሠራራቸው እና እመራራቸው መሸነፉን ሲነግሯቸው እንደ ማኪይን፣ «አዎ፣ ተሸንፈያለኹ፣ ሕዝቡ ተናግረዋል!» ከማለት ይልቅ በእንደ ሌሊት የቤተ ዘመድ ሽንጎ ሰብሰበው፣ «እንዴት እንዲህ እባላለሁ፣ ለምን?» ይላሉ። ጆን ማኪይን እንደ ቀን ብቅ ብለው ምናል ትምህርት ቢሰጡልን?

እስኪ ተመልከቱ፣ መጀመርያ የተሸነፉት ማኪይን መጡና መሸነፉቸውን አምነው አባማን እንኳን ደሰ እለህ አሉት። ቀጥሎ የሸነፉት ባራክ አባማ ጨዋነት በተሞላበት መንገድ ተቃራኒያቸውን እመለግነው እና እድንቀው፣ ጆን ማኪይን ለአገራቸው ያበረከቱትን አስተዋፅዖ አወድሰው እርሳቸው ማሸነፋቸውን አበሠሩ። አፍሪካ ውስጥ ቢኾንኮ ማኪይን መጀመርያ ወደ መድረክ ብቅ ብለው ተሸንፈያለኹ ባላሉ ነበር። አሸናፊው ነበር ርችት የሚያስተኩሰው፣ ያውም ተሸናፊውን እሰጠንቅቆ።

ለእኔ እንደ አባማ ያለ ሰው ማግኘት ይቻላል። ለአፍሪካ ግን እንደ ማኪይን ለልገሩ እና ለተሻለ ሕዝባዊ ዓላማ ሲል ሽንፈቱን በጸጋ የሚቀበል ማግኘት ይበልጥ የሚከብዳት ይመስለኛል። አፍሪካ እንዲ ያልፍላት ከአባማ በላይ ማኪይንን ፈልጉላት።

ሰማኸኝ

ከሎሳ አንጀለሰ ወደ ቺካጎ አሐሬ አውሮፕላን ማረፊያ በመጓዝ ላይ ነበርኩ። እንዲት ሌትዮ አጠገቤ መጥታ ተቀመጠች። ነጭ ናት። አው ሮፕላኑ ሲነሣ ሴትዮዋ ለብሽው የነበረውን የላሊበላ መሰቀል ያለበት ነጭ ከናቴራ ተመለከተችና፣ «ከህን ነህ ወይ?» ስትል ጠየቀችና። ምን እንደ ኾንኩ ነገር ጂት። በዚህ ጥያቄ መነሻ እንዳንድ ነገሮችን ማንሣት ጀመርኩ። እኔም የማውቀውን እየነገርጂት ተግባባን፣ በጊላም የቤትዋን ጉዳይ እንሥታ በእርስዋ እና በባለቤትዋ መካከል ስላለው ችግር ታወራኝ ጀመር። እኔም ታሪኩ ልቤን ነክቶኝ በእነርሱ ልማድ፣ «አኬ» «አይ ኖው» እያልኩ በጥሞና ሰማጂት።

ሦስት ሰዓት ግድም ከፈጀ በረራ በጊላ አሐሬ አውሮፕላን ማረፊያ ሰንደርስ ሴትዮዋ አጅግ አድርጋ አመሰግነችና። እኔም ገርሞኝ፣ «ምን አደረግኻልሽ?» ሲል ጠየቀኝ። «ሰማኸኝ፣ ለረዥም ሰዓት በጥሞና ሰማኸኝ፣ በሕይወቴ እንደዚህ አድርጎ የሰማኝ የለም!» አለኝና። እያመሰግነችና ተለያየን።

መሰማት ለካ የሰው ልጅ ከሚፈልጋቸው ነገሮች አንዱ ነው አልኩ ለራሴ። ብዙ ጊዜ ስለ መናገር መብት እንጂ ስለ መሰማት ሲነገር ለምቺ እላውቅም ነበር። ሰው ቢናገር የሚሰማው ከሌለው ምን ጥጋ እለው። በየቤተ እምነቱ እማንያን ለጸሎት ተግተው ልባቸውን ሲያፈሰሱ የሚገኙት እምላክ ይሰማናል ብለው ስለሚያምኑ ነው። እንደ አማኝ እምላኬ እይሰማኝም ብሎ ካመነ እምነቱ ይቀዘቅዛል።

የሚናገሩ መሪዎች ብዙ ናቸው፣ የሚያዳምጡ ግን ጥቂት። ዓለማችን እንደ ቀድሞው የኩባ መሪ ፊደል ካስትሮ ለሰባት ሰዓታት ባለ ማጽረጥ ለሕዝባቸው ንግግር የሚያደርጉ ነገር ግን ለሰባት ደቂቃ እንኳን ሕዝባቸውን ለመሰማት የማይፈልጉ መሪዎችን አስተናግዳለች። ሕዝብ መሪዎቹ እንደማይሰሙት ማሳብ ከጀመረ ብሶቱን በማንጎራጎር መወጣት ይጀምራል።

በቀድሞው ጊዜ እንዳንድ ነገሥታት እና መኪንንት፣ «እረኛ ምን ይላል!» እያሉ ይጠይቁ ነበር ይባላል። በየወፍጮው፣ በየወንዙ፣ በየልቅሰው፣ በየሠርጉ ይነገር የነበረው ሥነ ቃል ለዚያ ሥነ ሥርዐት ማድመዲያነት ብቻ ሳይኾን፣

«ዛሬ ምን ተባለ?» ብለው የሚያዳምጡ መኳንንት እንዲሉት ጭምር የሚሰነዘር ነበር። ዐፄ ቴዎድሮስ እና ምንትዋብ የተዋወቁት፡

ሺ ፈረስ ከጎሳው ሺ ፈረስ ከፊቱ፤
ይህን ሳታይ ሞተች ኮለ ሻጭ እናቱ፤
ይህን ሲለማ ያጎራል ሳመሉ፤

ማናትም ቢሏችሁ ምንትዋብ ናት በሉ፤

ብላ በልቅላላ ላይ የገጠመችው ግጥም ከዐፄ ቴዎድሮስ ጆሮ በመድረሱ ነው።
ጆሮዬ መስማት አይችልም ብለው ያሳስቡ የነበሩ አሮጊት አንድ ቀን ስለ እርሳቸው ከፋ ሲነገር ለሙና ተቀየሙ፤ ሰዎቹም ገርሟቸው፡ «ይለማሉ አንዴ?» ብለው ጠየቋቸው። አሮጊቷም፡ «ከፋ ከፋውንማ አለማለኩ፤» አሉ ይባላል። ታዲያ እኛም ምላሽ ለመስጠት ብቻ ብቅ የምንልበት ጠባያችን አንዳንዴ እንደ አሮጊቷ ከፋ ከፋውን ብቻ የምንለማ ያስመስልብናል።

በየመሥሪያ ቤቱ የሚገኙ ባለሞያዎች ጥናት ለማጥናት ልቡናቸው የሚነሣው፤ የበታች ሠራተኞች ሙስናን በመታገል ግንባር ቀደም የሚሸነጉት፤ የተበላሽ አሠራርን የሚቃወሙት፤ አዳዲስ ሐሳብ የሚያፈልቁት መሸማታቸውን ካረጋገጡ ብቻ ነው። ሌባ ዐይታ ሌሊቱን በሙሉ ብትጮኽ ብትጮኽ ባለቤቷ አልነሣ ብሎ ያናደዳት ውሻ፡ «ነባይነ ነባይነ ከመ ዘኢነባይነ ከነ - ጮኽን ጮኽን እንዳልጮኽን ኾን» አለች አሉ። የተናገሩት ነገር፤ ያቀረቡት ሐሳብ፤ ያጠኑት ጥናት፤ ያቀረቡት ጥቆማ፤ የሰጡት አስተያየት የውኃ ሽታ ኾኖ የቀረባቸው ሠራተኞች ጆሮ ገብ አለመኾናቸውን ሲያውቁ ዐይተው እንዳላዩ፤ ለምተውም እንዳልሰሙ ማለፍ ይጀምራሉ። «የድኻ ምክር ጥሩ ነው የሚለማው የለም፤ የሐምሌ ውኃ ንጹሕ ነው የሚጠጣው የለም፤» የሚለውን ተረ ትም ዕድሜ እንቀጥልለታለን።

መስማት ግዴታቸው ብቻ ላይኾን የመፍትሔው አንዱ ቁልፍ መኾኑን ያልተረዱ ባለሥልጣናት እና ባለሞያዎች ለመስማት ተቀምጠው አንኳ የተነገረውን ከማለተዋል ይልቅ የሚሰጡትን ምላሽ ስለሚያብላለሱ በሚሰጡት መልስ እንጂ በሰሙት ነገር አይደሉቱም። ምላሽ መስጠት የሚፈታቸው ችግሮች እንዳሉ ሁሉ መስማትም የሚፈታቸው ችግሮች አሉ። ለሐኪሙ ችግሩን ዐረፍ ብሎ ሲያስረዳ የሚፈወስ ስንት በሽተኛ አለ። ለሚ ባለሥልጣን አግኝቶ ጉዳዩን ሲያስረዳ የተፈጸመለት ያህል የሚደለት ስንት ባለ ጉዳይ አለ።

በብዙኑን መገናኛ ላይ የወጣ ሐሳብ ጠቃሚ ኾኖ ከተገኘ ተቀብሎ ከዚህ ቦታ አግኝተን ይህን አስተካከልን ቢባልክ ነውር የለባትም። ያም የብዙኑን መገናኛ ተደማጭ መሆኑ ይገባውና የተሻለ ሐሳብ ያቀርባል። ያም እንኳን ባይቻል ነገሩን ወስዶ ማሻሻሉ ጎብረተሰቡ ሐሳቡ የሚደመጥለት መኾኑን እንዲያምን ያደርገዋል።

በነገራችን ላይ በማኅበራት፤ በፓርቲዎች፤ በባለትዳሮች፤ በጓደኞች መካከል የሚፈጠሩ ችግሮች ሊፈቱ ከሚችሉባቸው ዋነኛ መንገዶች አንዱ ለመስማት መቻል ነው። ሌላው ምን ይላል፤ ምን ያስባል፤ የሚለውን ለመስማት ቢቻል ኖሮ ሁሉም ስለ አንድ ሐሳብ በተለያየ ቋንቋ እየተናገሩ መኾኑን ባወቁ ነበር። አንድ ሊቅ፤ «ለው ሁለት ጆሮ እና አንድ አፍ የተሰጠው ብዙ እንዲሰማ እና ጥቂት እንዲያውራ ነው!» ብለው ነበር። ብዙ ጊዜ ግን የምንታዘበው ተገላቢጦሾን ነው።

ሁለት የተጋጩ ባለ ትዳሮች፤ ጓደኞች ወይም ደግሞ የፓርቲ አባሎች በተጋጩበት ነገር ላይ ያላቸው ሐሳብ ተመሳሳይ ኾኖ ይገኛል። አንዱ የሚጠላውን ሌላው ይጠላዋል፤ አንዱ የሚያምንበትን ሌላውም ይቅበለዋል። ለማስታረቅ እንኳን የልዩነት ነጥብ ይጠፋል። ታዲያ ችግሩ ምንድን ነው ቢባል ሁሉም ወገን ለሌላው «ልክ ልኩን ለመንገር»፤ ነጥብ ለማስቆጠር፤ አለበለዚያም ተለሚነት ለማግኘት ሊባል ብቻ ይነጋገራሉ አንጂ እየተሰማሙ ስለማይነጋገሩ ሊግባቡ አይችሉም። በአጭር ቃል «ለልቻ እና ቀልቀሉ» እያሉ ሲነታረኩ ይኖራሉ።

አንድ በሥልጣን ላይ ለአምስት ዓመታት ያገለገለ ወዳጄ፤ «ባለ ሥልጣን ስትኾን ትልቁ ችግርህ የምትነግረው እና የሚያዳምጥህ ሰው አለ መኖሩ ነው!» ብሎኛል። ገርሞኝ፤ «ባለሥልጣንንም ሁሉ ይለማዋል!» አልኩት። «ንግግር ስታደርግ ወይም መመሪያ ስትሰጥ አንጂ ሰው በመኾንህ ያለህን ብለት ማን ይለማሃል!» ነበር ያለኝ። አንዳንድ ጊዜ ጆሮ ሰጥቶ፤ እኛ ብሎ ከልቡ የሚለማ ሰው እያምራችኩም።

ልጆች ቁም ነገረኞች እንዲኾኑ ከፈለግን አንዱ መንገድ አነሱን መስማት መቻል ነው። ልጅ ስለኾኑ ልንነግራቸው ብቻ አይገባም፤ ልናዳምጣቸውም ይገባል። ምን እንደሚያስቡ፤ ምን እንደሚያውቁ፤ በምን እንደሚያምኑ ማወቅ የምንችለው ስንሰማቸው ብቻ ነው። እንዲሁም የምንፈልገውን ያህል አንሰማቸው ዘንድም ይፈልጋሉ። ልንነግራቸው እንደሚያስፈልግ ሁሉ ሊደመጡም ይገባል፤

ቁጥሩን ተዉት፤ ዳቦውን አምጡት

ይህን ጽሑፍ ሰጽፍ ዋሽንግተን ዲሲ ከመላው ዓለም በተሰበሰቡ ኢትዮጵያውያን ተሞልታለች። በየዓመቱ የሚደረገው የሰሜን አሜሪካ የኢትዮጵያውያን የሰሪታት እና የባህል ለምንት ዘንድር ካያ ለምሳሌ ተቆጣጥሮ የሚያከብረው እዚህ ዋሽንግተን ዲሲ ነው።

በጆን አፍ ኬኒያ ስታዲዮም ዙርያ መርካቶ ከእነ ምናለሽ ተራ፣ ሽሮ ሚዳ ከእነ ሽማዋ፣ ቀጨኔ ከእነ ሽክላ ጥበባ ተገኝታለች። መዝሙሩ፣ መን ዙማው፣ ዘፈኑ፣ ቡናው፣ ባህላዊ ምግብ እና መጠጡ፣ ልመናው፣ ሰብክቱ ሁሉም በየመልኩ ደርቷል።

ኢትዮጵያውያን እንዲህ በተሰበሰቡባቸው አጋጣሚዎች አገራዊ ጉዳዮች መነሣታቸው አይቀሬ ነው። በየሆቴሉ፣ በስታዲዮሙ፣ በየገጽ ድሩ ይወራሉ፤ ይነሣሉ፤ ይጣላሉ። ይህ ለድል ካጋጠማቸው የዘንድር ጉዳዮች እንዲሁ በአገሪቱ እየታየ ያለው ድርቅ እና የኑሮ ውድነት ነው። “ጤፍ ይህን ያህል፣ በቆሎ ይህን ያህል ደረሰ፤ ነጻጅ ተወደደ፤ ዳቦ መብላት አልተቻለም፤ እዚህ ወይም እዚያ ገበያ አህል አይወጣም፤” ይባላል። ከእንተ ርኔት፣ ከእገር ቤት ሰልክ፣ ደርሶ ከመጣ ሰው የታየው እና የተሰማው ይወራል፤ ይሰለቃል። በዚህ ረገድ የመንግሥትን ይኸን የተቃዋሚዎችን አቋም የሚያገዳባቸው ወይም ደግሞ የራሳቸው አቋም ኖሯቸው ስለ ጉዳዩ በተለየ መንገድ ለማብራራት የሚሞክሩ ኢትዮጵያውያንን እና ኢትዮጵያ ተኮር ሚዲያዎችን ለማግኘት እና ለማየት ችለዋል። በተለይም ወቅቱ ከልዩ ልዩ ሰፍራ ያሰበሰባቸው ኢትዮጵያውያን በስታዲዮሙ ዙርያ በተዘጋጁ የምግብ እና መጠጥ ድንኳኖች ዘና እያሉ ስለ እገር ቤቱ የኑሮ ውድነት የሚሰነዘሯቸውን ሐሳቦች ጠጋ ብዬ አጻምጥ ነበር።

እብዛኞቹ ውይይቶች ሄደው ሄደው በሁለት ነገር ላይ ይቋጫሉ። የመጀመርያው፣ «ለድርቁ/ለኑሮ ውድነቱ ተጠያቂው ማን ነው?» በሚለው ሲኾን ሁለተኛው ደግሞ፣ «ምን ያህሉ ሕዝብ ነው የተቸገረው?» በሚለው

የሚያዳምጣቸው ካገኙ ጥሩ አድማጭም ይኸናሉ። ከማያዳምጡ ቤተሰቦች ተገኝተው የሚያዳምጡ ባለሥልጣናት አንዲኾኑ መጠበቅ ከንቱ ተስፋ ነው።

ለብዙ ዘመናት የተካበተ ልምድ አለውና ገበሬውን እናዳምጠው። ግብርናን በእኛ ዘመን የተጀመረ እናስመሰለው። በዘመናዊው ሥነ ዘዴ መተንተን ቢያቅተውም በኑሮው ያካበተው የተግባር ልምድ አለው። የእኛን ከመንገራችን በፊት የእርሱን ብናዳምጠው ከምናስተምረው በላይ የምንማረው መኖሩን በተረዳን ነበር። እኛ የተሻሻለ አሠራር እና ቴክኖሎጂ ብለን የምናስተምረው ትምህርት እኮ በኾነ አገር፣ የታደሱ እና ሰሚ ባገኙ ገበሬዎች ዘንድም ተሞክሮ ልምድ የተገኘበት ነው። የእኛም ገበሬ ሰሚ ካገኘ እኮ ብዙ ተግባራዊ ላይኛ አለው።

እዚህ ዳላስ ውስጥ ባጋጠመኝ አንድ ታሪክ ልሰናበታችኹ። አንድ ሆቴል አለ። ወደ ውስጥ ሲገቡ በግድግዳው ላይ በቁጥር የሚበዙ ከረባቶች ተሰቅለው ታገኛላችኹ። ገና ከደጃፍ ወደ ውስጥ ስትዘልቁ የሆቴሉ አስተናጋጆች ተሰብስበው መጥተው በመዝሙር ነው የሚቀበሏችኹ። እናንተ በአቀባባቸው ተደስታችኹ ከነከረባታችሁ ወደ ውስጥ ስትዘልቁ አንድ አስተናጋጅ መጥቶ በመጥቀስ ከረባታችኹን ይቆርጠዋል። ለምንድን ነው ብትሉ ስትገቡ የተዘመረላችኹ መዝሙር፣ «እዚህ ሆቴል ውስጥ ከረባት አድርጎ መግባት ከልከል ነው፤ አድርጎ የሚገባ ሰው ካለ ከረባቱ በመቀስ ይቆረጣል፤» የሚል መዝሙር ነው የሚዘምሩት።

የሆቴሉ አስተናጋጅ አንደ ነገረኝ ብዙዎቹ አይሰሙትም፤

እና ከረባታቸውን ያጣሉ።

ኢሊናይስ፣ ጅካጎ፣ ኦሐሪ አውሮፕላን ማረፊያ

ላይ ነው። «ድርቁ እና የኑሮ ውድነቱ የተሳሳተው የመንግሥት ፖሊሲ ውጤት ነው።» ብለው የሚያሰቡት እና፣ «ድርቁ ተፈጥሯል፣ የኑሮ ውድነቱም በዓለም በተከሠተው የኑሮ ውድነት ተጽዕኖ የመጣ እንጂ የመንግሥት ችግር አይደለም። እንዲያውም የሚያጋንኑት ተቃዋሚዎች ናቸው።» እሰከሚለው ድረስ የድምዳሜ ሐሳብ ይሰነዘራል። የተነጃውን ቁጥር በተመለከተም፣ «ከአራት ሚሊዮን እስከ ዘጠኝ ሚሊዮን» ባለው ውስጥ ሽዋሽዋጭ ይጫወታል። እዚህም ላይ ቢኾን፣ «መንግሥት ቁጥሩን ደብቆ ነው እንጂ ብዙ ነው።» ከሚለው አንጻቶ፣ «ተቃዋሚዎች ወይም የመንግሥትን በጎ ጎን የማይፈልጉት ለክሰ እና ለወቀሳ ወይም ለርዳታ መለመኛ እንዲያመቻቸው አጋንኑት እንጂ ይህን ያህል አስደንጋጭ አይደለም።» እሰከ ሚለው ድረስ ከርከር ይደረግበታል።

በጣም የሚገርመው ግን የውይይቶቹም፣ የክርክሮቹም ማለቂያ ለተጎጂው የሚፈይደው አንዳች ነገር አለመኖሩ ነው። መቼም ለድርቁም ኾነ ለኑሮ ውድነቱ ምክንያት ይኖረዋል። እንዲሁ አልተከሠተም። ይህን ምክንያት በትክክል ማጣራት እና እንዳይደገም ማድረግ ያስፈልጋል። እንደ ጓዶ ነቃይ የዕለት የዕለቱን ብቻ ሰናሰብ ይኸው ድርቅ እና ርጉብ እንደ ሳሊባ እና እንደ አኩሳም መታወቂያችን እየኾኑ ነው። የምዕራቡ ዓለም ሚዲያዎችም ሌላ ሌላውን አያስተላልፉልንም እንጂ ድርቅ እና ርጉብ ከገጠመን አላዛኝ ምሳሌችን ማቅረብ የመጀመርያ ተግባራቸው ነው።

ድርቅ፣ የተፈጥሮ አደጋ፣ ቸነፈር፣ የኑሮ ውድነት የኢትዮጵያ ችግር ብቻ አይደለም፤ አደገ በሚባለው አሜሪካም እነዚህ ነገሮች ይከሠታሉ። አንዱ ክፍለ ግዛት በእሳት ሲያያዝ ሌላው ክፍለ ግዛት በውኃ ይጥለቀላል። የአንዱ እህል ሲወድም የአንዱ ፋብሪካ ይዘጋል። የእነርሱ ችግር ከእኛ የሚለየው ችግሩን በሚፈቱበት ዘላቂ መንገድ ላይ ነው። በእነርሱም ዘንድ በመንግሥትም ይኹን በሌሎች አካላት ችልተኛነት አደጋዎች የከፋ ጊዳት ያደርሳሉ። በኒው አርሊየንስ ግዛት የደረሰው የካትሪና ማዕበል በሚመለከታቸው አካላት ችልተኛነት የተነሣ ያደረሰው ከባድ ጉዳት የቅርብ

ጊዜ ትዘታ ነው። የእነርሱ ከእኛ የሚለየው ግን ለምን እንደዚያ ኾነ? ማን ነው ተጠያቂው? ከዚህ ምን ትምህርት ይወሰዳል? ወደፊት ተመሳሳይ ችግር እንዳይከሠት ምን ዘላቂ መፍትሔ ይኖራል? በሚል ጥናት ይደረጋል። ለኮንግረሱ ይቀርባል። ውላኔ ይወሰንበታል። በእኛ ዘንድ ችግሩ ውሉ ሲያድር ይረሳል። «እልፎ አይቼው፤» ብሎ አይደል ገበሬ ለውሻው ለም የሚያወጣው።

«ገብሰ የሚደርሰ ለፍልሰታ እኔ የምሞት ዛሬ ማታ» እለ አሉ ሰው ይው። ይህ ሁሉ ጥናት፣ ትንተና፣ ክርክር፣ ምርምር ያስፈልጋል ብንልም መጀመርያ ግን ሕይወት ማጽኑ ይቀድማል። አራት ሚሊዮንም ይራብ ዘጠኝ ሚሊዮን እየተነጋገርን ያለነው ሰለ ሰው መኾኑን መዘንጋት የለብንም። የቁጥሩ ጨዋታ የዕለት ምግብ አይኾንም። የቀነሰውም የቀነሰበት፣ የጨመረውም የጨመረበት ምክንያት ቢኖረውም፣ እኛ ላናውቀው ልቡ ቢያውቀውም ወገኖቻችን መቸገሩ ግን እውነት ነው። ምግብ የሚያስፈልገው፣ ርዳታ የሚያስፈልገው ወገን መኖሩ ግን ርግጥ ነው። ከተሞቻችን ያለፍ ሳንታቸው በተሠማሩ ነዳያን እየተሞሉ መኾኑ ግን እውነት ነው። አንድም ሰው ቢኾን በርጉብ እና በችግር ምክንያት ለሞት ይዳረግ ብሎ ማንም አይፈርድም።

ሰፈሩ ቢቃጠል ተመልከታ የምታመልጠውን ሰንቁራረት፣ «አሁን እንቺን ማን እቃጠልሽ እንዳይልሽ ነው የምትሸሸው?» ቢሏት፣ «እስኪጣራ ማን ይገባላል?» ነበር ያለችው። የቁጥሩ ጉዳይ በሚያጣራው እካል ይጣራ። እስኪጣራ ግን ወገን መጉላላት የለበትም። የሚቃወመውም ኾነ የሚደግፈው የምታጣሩትን በኋላ አጣሩ፤ አሁን ግን - ተግባር።

ባለፈው ጊዜ በቻይና የመሬት መንቀጥቀጥ በብዙ ሺሕ ቻይናውያን ላይ የሞት፣ የመፈናቀል እና የእካል ጉዳት አድርሶ ነበር። በዚያ ወቅት ላንዲያን ኾኔ በከተማው የሚኖሩ ቻይናውያን በቀጥታ ቴሌቪዥን የሚተ

ላለፍ የገንዘብ ማሰባሰቢያ ፕሮግራም ያደርጉ ነበር። እንደ ቻይናዊ የተና ገረውን መጥቀስ ያስፈልገኛል።

«እኔ የሁ ጂን ታኦን መንግሥት አልደግፍም። የቻይናን ሕዝብ ግን እደግፋለኝ። እኔ ለሰተኅዱት ወገኖቼ ቁጥር በመንግሥት ሚዲያ እና በምዕራባውያን ሚዲያዎች መካከል የሚኖረው ልዩነት አይደለም የሚያሳስባለች። አንድም ሰው ቢኾን የተጎዳው ወገኔ ነው የሚያሳስበኝ። አሁን ለዚያ ሕዝብ ለመድረስ ነው የተሰበሰብነው፤ ለለዚህም የሚያስፈልገውን እንሰጠው። ሌላውን ሁሉ ሰው ሊጠግብ እና እገሩ ሲስተካከል እንነጋገረዋለን።» ይህ ንግግሩ በወቅቱ አስደንቆኝ ስለነበር ከዌብ ላይታቸው ሂጂ እንደ ገና ሰማኹት።

ደረጃ እና ህብቱ በሠሩት አንድ ቀልድ ላይ፡ «ሰውዬው ሰው ሲገድል አይቻለኝ።» ብሎ ለመመስከር በገንዘብ ተሰማምቶ ደረጃ በምስክርነት ፍርድ ቤት ቀርቦ ነበር። ዳኛው፡ «መቼ፣የት፣እንዴት ባለ ኹኔታ፣ ከማን ጋራ፣መልክ፣ ቁመቱ . . » እያሉ ሊጠይቁት ደረጃ፡ «የተከበሩ ዳኛ ሌላውን ነገር ሁሉ ትተን በቀጥታ ወደ ገደለው ብንገባ ምን አለበት?» ብሎ ነበር የጠየቀው። እኛም አሁን ወደ ገደለው እንግባ እባካችኹ።

አብያተ ክርስቲያናት እና መሰሪያዎች ሕዝቡን አስተባብረውም ኾነ ካላቸው ህብት ቀንሰው የምገባ ፕሮግራም ይጀምሩ፤ የሚያስተምሩት ትምህርት እንዲህ ባለ ጊዜ በተግባር ካልተገለጠ መቼ ሊገለጥ ነው። ዕድሮች እና ሰንበቴዎች፣ ማንበራት እና ፎረምች፣ ሰብሰቦች እና ትብብሮች ሁሉ በቁጥር እና በተጠያቂነት ላይ መከራከራችንን ለኋላ እቆይተን ሕይወት ለማዳን ሰንል መነሣት አለብን። ሆኖም ቤቶች፣የምግብ ነጋዴያን እና አህል ያመረቱ ገበሬዎች በነዝኔታ ሰሜት ሕይወት ለማዳን መሥራት ያስባቸው አሁን ነው። የግድ ዐዋጅ እስኪታወጅ መመርያ እስኪወጣ፣ ኮሚቴ እስኪቋቋም ለምን እንጠብቃለን።

አሁን ከእውነት እና ከልብ ለመረዳት የምንነግበት ጊዜ አንጂ ቃላት በመወራወር እና መልስ በመሰጣት ታሪክ የማይረሳው ስሕተት የምንሠራበት ጊዜ አይደለም። ከሚዲያው እና ከመግለጫዎች በላይ መንደራችን፣ ገበያችን፣ ሰድራችን፣ ዘመዶቻችን፣ ሆዳችን፣ ገጽታችን፣ እቅማችን፣ መንገዳችን፣ ወፍጮ ቤታችን፣ የሚነግሩንን ለምን እንሰማም? የሚያመለክቱንንም ለምን እናይም? ለትስታክስን ተጨት፣ ርኅብተኛውን አንሠት። ቁጥሩን ርሱት፣ ምግቡን ሰጡት።

እስቀድሞኮ የኾነውን እና ሊኾን የተፈራውን ነገር በግልጽ እና በዝርዝር፣ በድፍረት እና በእውነት የሚነግረን ብናገኝ ኖሮ በተቸገረ ሰው ህልውና ላይ ቆመን ይህን ሁሉ ክርክር ባልተከራከርን ነበር። ለማዳኝን ለሚነሣ ነገር መልስ መስጠትን እንጂ እስቀድሞ ጉዳዩን ማትረብን አላስተማረንም። የተቸገረው ቁጥር ስንት እንደ ኾነ ከመናገር ይልቅ፣ «ይህን ያህል ነው የተባለው ስሕተት ነው፤» የሚለው ነው የተገለጠው። መጀመርያክ፡ «ይህን ያህል ቁጥር ያለው ሕዝብ ሊቸገር ይችላል ተዘጋጅ፣ እኛም ተዘጋጅተናል፤» ቢባል ዛሬ ክርክራችን፡ «እስከ አሁን ስንት ሰው ታደግን?» በሚለው ላይ በኾነ ነበር።

ማለዎች የሚተርቱት አንድ ተረት አለ። ያሊ በመንገድ ለትሄድ ዝሆንን አገኝቸውና፤ «መንገድ ልቀቅ!» ስትል ጮኸችበት። ዝሆንም፡ «ደግሞ እንቺ ምንድን ነሽ?» ብሎ ረግሟት ሄደ። እርሷም ተናደደችና፤ «ማን መኾኔን ለማየት እንድትችል ለምን ገመድ ጉተታ አትገጥመኝም?» አለችው። እርሷም እየሣቀ ተሰማማ። አልፍ እንዳለችም ጉግሬን አገኘችውና፤ «መንገድ ልቀቅ!» አለችው እርሷም፤ «እንቺ ደግሞ ማን ነሽ?» ብሎ ረግሟት ሄደ። እርሷም፡ «ማንነቴን ለማወቅ ከፈለግክ ለምን ገመድ ጉተታ አትገጥመኝም!» አለችው። እየተገረመ ተሰማማ።

ያሊም ዝሆኑን እየመራች ወደ አንድ ጉብታ ግርጌ ወሰደችውና የገመዱን ጫፍ አስያዘችው። ከዚያም፤ «እኔ ከማዶ ኾኜ ስጎት ትጎት

ታለክ!» አለችው። ጉማሬውንም ጠርታ ከዝሆኑ በተቃራኒ በሌላው የጉብ ታው ግርጌ ወሰዳ ሌላኛውን የገመዱን ጫፍ አለያዘችውና፤ «ጀምር ስልክ ትጎትታለክ!» አለችው። ዔሊ በአንድ ጥሻ ውስጥ ተደብቃ «ጀምር!» የሚል ድምፅ ለታሰማ ጉማሬው ጎተተ። ጉተታው መጀመሩን ሲያውቅ ዝሆኑም ጎተተ። እነዚህ ሁለት ታላላቅ አንበሳት ሲጓተቱ ውለው ተዳክመው ወደየቤታቸው ገቡ። እናም ሁለቱም ከዚያ ቀን ጀምሮ ዔሊ፣ «ለካስ ጎይለኛ ናት!» ልናሸንፋት አልቻልንም!» እያሉ አጋንነው ማውራት ጀመሩ።

የተጓተቱት ዝሆን እና ጉማሬ፣ ያሸነፈችው ግን ዔሊ ናት። እኛ እርስ በርሳችን ለንጓተት እያሸነፈ ያለው ርገቡ፣ የኑሮ ውድነቱ እና ችጋሩ ነው። ይህን ወይም ያን የሚለው፣ ተደርጓል ወይም አልተደረገም ብሎ መግለጫ የሚሰጠው፣ የሚደግፈው ወይም የሚቃወመው አይደለም እያሸነፈ ያለው። እያሸነፈ ያለው ችግሩ ነው። ብዙ ጊዜም አሸናፊው እርሱ ስለሚሸን ርገብ እና ችግር ከኢትዮጵያውያን እቅም በላይ መሆናቸውን እንደ ዝሆኑ እና ጉማሬው ሁላችንም አጋንነን አየተናገርንላቸው ነው። ዋሽንግተን ዲሲ፣ ጆን ኤፍ ኬንዲ ስታዲዬም

ሕይወት - መርከብ

ባሕር ዓለም ነው እስምሮው ሸፈር፤
 ሞገዱ ፊተና ማሰቡ ችግር፤
 መንገዱ ኑሮ ነው ኮምፓሲ ምኞት፤
 መቅዘፊያዋ ሥራ ሞተሯ ጉጉት፤
 መልሕቋ ማግኘት ወደባም ርካታ፤
 ጭነቷ ሐሳብ ነው ማቃለያው ፋታ፤
 ሕይወትም መርከብ ነች
 በዚህ ሁሉ መሀል የምትንገላታ።

መስከረም 19/1993 ዓ.ም

የነብር ጥያቄ

በአንድ ወቅት አንበሳ እና ጅብ በአንድነት ሽነው እያደኑ ለመብላት ተሰማምተው ነበር። በስምምነታቸውም መሠረት እያደኑ ተካፍለው መብላት እንደ ጀመሩ አንበሳ ጉልበቱን ተጠቅሞ ስምምነታቸውን ይጥሰው ጀመር። በሰተመጨረሻም ጅብ አድኖ ያመጣውን ነጥቅ እየበላ ለእርሱ የተራረፈውን መስጠት ጀመረ። ኹኔታው ጅብን ያማርረው ጀመር። በመጨረሻ ጅብ ከዚህ ጭቆና መላቀቅ አለብኝ ብሎ ተነሣ። «አንበሳ እንዲህ እንደ ጨቆነኝ መቅረት የለበትም። እኔ የወዳደቀ እየበላኹ እስከ መቼ እኖራለኹ? አንበሳ የእኔን መከራ መቅመስ አለበት። ልኩን ማወቅ ይገባዋል፤ ማን ተሠቃይቶ ማን ይቀራል?» የሚሉ ብዙ ሐሳቦች መጡበት። ይህንንም ሐሳቡን ሄዶ ለነብር አካፈለው። ነብር ግን ነገሮችን በጥሞና ያዳምጥ ነበር።

አንበሳን እንዲት ባለ ወጥመድ ውስጥ መጣል እንደሚቻል እና አንበሳ በተራው ሊሠቃይ ለማየት የሚቻልበትን መንገድ እንዲመክረው ጅብ ነብርን ሲጠይቀው ነብር፣ «ጥያቄ አለኝ!» ብሎ እጁን አነሣ። ከዚያም የሚከተለውን ጥያቄ ጠየቀ። አሁን እንተ የምትታገለው አንተ እንደ አንበሳው ስትሸን ለማየት ነው ወይስ አንበሳው እንደ አንተ ሲሸን ለማየት?»

ነብር ይህን ጥያቄ ሲያነሣ ጅብ አንገቱን አቀርቆሮ ዝም አለ። ከዚያም የዚህን ጥያቄ መልስ ከሞተ አንበሳ ልብ እንጂ ከሌላ አይገኝም ብሎ ፍለጋ ሄደ። ይኸው እስከ ዛሬም አንገቱን አጎንብሶ የሞተ አንበሳ ልብ እያነፈነፈ መልሱን ይፈልጋል፤ ጥያቄውም ሳይመለስ ቀረ። እስከ ዛሬም ድረስ፤ «የነብር ጥያቄ» ይባላል።

በደቡብ እፍሪካ አፓርታይድ ተገርቦላ ኔልሰን ማንዴላ በትረ ሥልጣኑን ሲጨብጡ ነጮች ለፈጸሙት ግፍ ለመበቀል የተዘጋጁ ጥቁር ደቡብ እፍሪካውያን ነበሩ። ሀብታቸውን ለመገጠቅ፤ መሬታቸውን ለመቀማት እና እንደ ጥቁር እፍሪካውያን ሁሉ ሲንገላቱ ለማየት የጓጉ ነበሩ። ማንዴላ እና ፓርቲያቸው ግን ይህን አልደገፉም። እንዲያውም ደ ከ ሳርክን ምክትል እድርገው በመምረጥ ዓለምን ጉድ አሰኙት። የይቅርታ እና የካሳ ኮሚሽንን ለቋቋመው ደምን ያለ ደም አደረቁት።

ለምን? ማንዴላ የታገሉት ጥቁር እፍሪካውያን ለው ሽነው በአገራቸው የመኖር እና ከነጮቹ ጋራ እኩል ዕድል የማግኘት መብታቸውን ለማረጋገጥ እንጂ ነጮች እና ጥቁሮች በዘመነ አፓርታይድ ይዘውት የነበሩትን ቦታ ለማቀያየር አልነበረም። ጥቁር እፍሪካውያን ሲጨቁኑ ነጮቹ ደግሞ በተራቸው ሲጨቁኑ ለማየት አልነበረም። የነብሩም ጥያቄ ይኸው ነበር።

አንድን ክፉ ተግባር መቃወም፤ ከሚደርስ መከራም ለመላቀቅ መታገል ተገቢ ነው። ነገር ግን ያን ተግባር የጠላነው ወይም መከራውን የጽንታገለው እኛ የነገሩ ተካፋዮች ባለመሆናችን ቆጭቶን አለበለዚያም ደግሞ በተሠፈረበት ቁፍ መልሰን ለመሥፈር ከሆነ ግን ችግሩን እስከ መቼውም እንፈታውም። ጉቦ የሚበሉትን በማጋለጣቸው ተመሳገነው መልሰው እነርሱም ጉቦ ሲበሉ የሚያዙ፤ በሥልጣን መባለግን ተጸይፈው እነርሱ በዚያ ወጥመድ የሚወድቁ፤ ለፍትሕ እና ለእኩልነት ታግለው ዕድሉን ሲያገኙ እነርሱ ራሳቸው ፍትሕ እና እኩልነትን የሚያጠፉ፤ ያ ሁሉ ድካማቸው ጅቡን በእንበሳ ቦታ ለመተካት ነበር ማለት ነው።

ጊዜያዊ ወታደራዊ አስተዳደር ደርግ የዐፄ ገይለ ሥላሴን መንግሥት፤ «ፍትሕ አልባ፤ ጨቋኝ፤ ጓላ ቀር» እያለ በመክሰስ ንጉሡን ከሥልጣን እወረዳቸው። «የጠሉት ይደርሳል» እንደሚባለው ደርግም ንጉሡ እደረጉ የሚለውን በባለ ሽኔታ ገባበት።

የነብሩ ጥያቄ መጣ። የድካው መብት ተከብሮ፤ የንጉሡም መብት ተከብሮ፤ ሁለቱም ፍትሕ አግኝተው፤ ንጉሡ እንደ ሰው ሲኖሩ ብናይ ነበር አዲስ ኢትዮጵያ ልትመሠረት የምትችለው። ጨቁኑ ብለን ጨቁንናቸው፤ ፍትሕ እሳጡን ብለን ፍትሕ እሳጣናቸው፤ ገደሉ ብለን ገደልናቸው። ክፉውን እንበሳ በክፉ ጅብ ለመተካት ካልሆነ በቀር ታዲያ አብዮቱ ምን ያስፈልግ ነበር?

ምንም እንኳን የፍርድ ቤቱ ውሳኔ የሚከበር እና የሚፈጸም ቢኾንም እንደ እኔ ግን የደርግ ባለ ሥልጣናት ለው ሽነው ሻሂ ቤት፤ መርካቶ፤ ልቅለ ሳይ፤ ሠርግ ቤት፤ ዕቅብ ሳይ፤ ለንብቴ፤ መሰጊድ እና ቤተ ክርስቲያን ውስጥ ብናገኛቸው እመኝ ነበር። በሳ ሠርተዋል፤ ሲሾሙ ሊሸለሙ ይገባቸዋል ብዬ በመከራከር እይደለም፤ ሥራ እንደ መዛኙ ነውና። ነገር ግን እነርሱም ለውን ሲገድሉ እና እስር ቤት ሲወረውሩ ነበር ካልን በሄዱበት መንገድ ሄደን መግደሉ እና እስር ቤት መክተቱ እያስተምራቸውም። የማያውቁትን ነበር ማስተማር። ይህንንም ያውቁታል። እንበሳውን እንደ ጅቡ ባናደርገው መልካም ነበር።

ሌባውን የምንቃወመው፤ «ብቻውን በመሰረቁ» ነው ወይስ በመሰረቁ? ቢያካፍለን ኖሮ እንቃወመው ነበር? ምቀኝነት ነው ወይስ ሰሕተትን መጥላት? እኔም እንደ እርሱ መሆኑን እላብኝ ነው ወይስ እነርሱ እንደ እኔ ሲሆኑ ለማየት? እንዳንዴኮ ጉቦ ሲቀበሉ፤ በዘመድ ሲሠሩ፤ ሙሉና ሲፈጸሙ ዐየን ብለው የሚጠቁሙ ሰዎች በርግጥ ተግባሩን ተቃውመውት ሳይሆን ከጉዳዩ ሲደርሳቸው የሚገባውን ድርሻ ባለማግኘታቸውም ሊሆን ይችላል።

በአንድ በኩል ይህን ችግር የሚፈጥረው ከገሊና የማይጠፋ የተጨቋኝ ነት ስሜት ይመስለኛል። እነ እገሌ ትላንት ጨቁነውናል፤ ገዝተውናል፤ በደል አድርሰውብናል በሚል ሐሳብ ብቻ የሚወጠን ትግል የነብሩን ጥያቄ መልሶ ያስነሣል። የጨቁኑንን መልሰን ለመጨቁን፤ የገቡንን መልሰን ለመግዛት፤ የበደሉንን መልሰን ለመበደል ነው የምንታገለው ወይስ በደልን፤ ጭቆናን እና ለገዛዝን ለማሰወገድ? እንግሊዝኛ ለማርኛን ጨቁናታል ብለን ሰንታገል የትግላችን ውጤቱ የሚለካው ለማርኛን እንደ እንግሊዝኛ በማሳደግ ነው ወይስ እንግሊዝኛ የትላንቱ ለማርኛ ሰማ ፊንታ ደርሶት እገልግሎት ሲያቋርጥ በማየት?

እንዳንድ ጊዜኮ እምባሻ ብቻ ለምን ይበላል? ብሎ በተጨቋኝነት ስሜት የተነሣ ፓሰታ፤ እምባሻ ታግዶ ፓሰታ ብቻ ሲበላ ካላየ ድል ያደረገ እይመሰለውም። የተደበቀ የገዥነት ፍላጎት ስለነበረው እምባሻ ጨቁኝን ብሎ ተነሣ እንጂ በርግጥም ጥያቄው የፍትሕ እና የእኩልነት ጥያቄ አልነበረም ማለት ነው። ይህን መሰሉ የሚና መቀያየር ምን ጊዜም የተጨቋኝነት ስሜት የማይጠፋለት ወገን እንዲኖር ያደርገዋል። ፓሰታው በርግጥም መጨቁንን ጠልቶ ከሆነ መታገል ያለበት ፓሰታ እና እምባሻ በአንድ ማዕድ፤ በእኩል ዕድል

ቀርበው ተመጋቢው የሚጣ ፍጠውን እንዲያነሣ የሚደረግበት ኹኔታ ለመፍጠር ነው።

የመንግሥት ፕሬስ ስለ መንግሥት ተግባራት ብቻ እንጂ ስለሌሎች አካላት ሽፋን አለመስጠቱ ትክክል አይደለም ብሎ የሚያምን ጋዜጠኛ እርሱ ደግሞ በተቃራኒው የመንግሥትን ተግባር ርግፍ እድርን ትቶ ለሌሎች ብቻ ሽፋን የሚሰጥ ከሆነ እሁንም የሚና መቀያየር እንጂ መፍትሔ አሳመጣም ማለት ነው። ስዎች እንዲያደርጉ የምንፈልገውን እኛ ራሳችን የማናደርገው ከሆነ ተቃውሞ ሳይሆን ጥላቻ፣ ችግርን መፍታት ሳይሆን ማሸነፍ ብቻ ነው የምንፈልገው ማለት ነው። በትልቁ ቤተ መንግሥት ልናደርገው የምንፈልገውን በትንሿ ቤተ መንግሥት በቢሯችን፣ በቤታችን፣ በቤተሰባችን፣ በድርጅታችን፣ በተቋማችን ለምን እንዋክረውም?

ያሸነፈ ሁሉ ችግርን አይፈታም። ተርበናል ብለው የሥጋ ፋብሪካ የወረሩ ውሾች ዘበኞቹን አሸንፈው ወደ ፋብሪካው ውስጥ ገቡ። ነገር ግን የሥጋ መፍጫ ማሸነን እንዴት እንደሚከፍቱት ስለማያውቁ እፍ ጥጠው ከማየት ባለፈ ርገባቸውን ማስታገሥ አልቻሉም። ማሸነፋቸውን እጁ መፍትሔውን አያውቁትም ነበር።

ይህ ዐይነቱ ስሜት የምንታገለውን እንጂ ልናመጣ የምንፈልገውን ውጤት ካለማወቅ የሚመጣ ይመስለኛል። ባለ እየጠጣ፣ እየሰነረ፣ ከሌላዋ ጋራ እየወጣ ቤቱን ንብረቱን በተነ ብላ የምታማርር ሚስት እርሷም በተራዋቂይ ላሳየው ብላ ተመሳሳይን ስሕተት በሌላው አቅጣጫ ከሠራችው ይህች ሴት ባሏ ብቻውን እንደዚያ በማድረግ፣ እርሷም የስሕተቱ ተካፋይ ባለ ማድረጉ ተናድዳ ነበር ማለት ነው እንጂ የባልዋን ክፉ ጠባይ አልነበረም የተቃወመችው፤ እንዲሁም ስዚያኛው።

አንድ ጊዜ ሁለት ልጆች ተጋጨና ወደ አባታቸው መጡ። ታናሹ እያለቀሰ ቀረበ። «አባትም ምን ሆነ ነው?» ቢል ጠየቀው። «ራሴን በኩርኩም እየመታኝ፤» ብሎ ተናገረ። አባትየውም ተናድዶ፣ «በኩርኩም እትማታ ብዬህ አልነበረም ወይ?» ብሎ በኩርኩም ታላቁን ልጁን ገጨው። ልጁም እያለቀሰ ሄደ። ወዲያው ወደ እኔ ዘወር ሲል፣ «ምን እድርጎህ ነው የመታኸው?» ብዬ ጠየቅኩት። «ይገርምሃል፤ በኩርኩም እትማታ ብዬ ለንት ጊዜ ነገሬው ነበር። ኩርኩም አልወድም፤» አለኝ። እኔም፣ «እንተ ለምን በማትወደው ነገር መታኸው ታዲያ?» ስል ጠየቅኩት። ራሱን ይዞ ኡ እ። አለ።

ብዙ የእፍሪካ እገሮች ቅኝ ገዥዎችን በመቃወም፣ እገዛቸውንም በመጸዳዳ ወደ ፀረ ቅኝ እገዛዝ ለምንና ትግል ሲገቡ ቅኝ ገዥዎችን እንዴት እንደሚጥሉ እንጂ ቅኝ ግዛት እንዴት እንደሚወድቅ አልታለበበትም ነበር። በዚህም ምክንያት በእንዳንድ ቦታዎች አውሮፓውያን ቅኝ ገዥዎች በእገሬው ቅኝ ገዥዎች፣ በሌሎች ቦታዎችም የጥቂት ነጮች መንግሥት በጥቂት ጥቁሮች መንግሥት ተተካ እንጂ መፍትሔ አልመጣም። ገና ጥቂቶች ሆነው፣ በትረ መንግሥት ሳይጨብጡ፣ በታላላቅ እገራዊ እጀንዳዎች ሳይዋጡ፣ ከባዱን ሐላፊነትም ሳይሸከሙ፣ ዴሞክራሲያውያን፣ ፍትሐውያን እና ርቱዐውያን መሆኑን ያልቻሉ ተዋጊዎች ቅኝ ገዥዎችን አሸንፈው ቦታውን ሲይዙ ከዬት ያምጡት? የነብሩ ጥያቄ ነው ተመልሶ የመጣው።

ሴትዮዋ፣ «ማናቸውንም ችግሮች አፈታለኹ!» ከሚል ዐዋቂ ዘንድ ቀረበች። ዐዋቂው እንደ ችግሩ መጠን ለችግሩ መፍቻ የሚሆን ጫት ያዝዛል። ታዲያ ሴትዮዋ፣ «ወንድ መሆን አፈልጋለኹ፤» ብላ ነበር የጠየቀችው። ዐዋቂውም አስብ እደረገና፣ «ይቻላል፤ ግን ብዙ ጫት ያስፈልገዋል፤» አላት ይባላል። የነብሩን ጥያቄ መመስሰ ይቻል ይኾናል። ግን ብዙ ነገር ሳያስፈልገው አይቀርም።

ክሎምበስ፣ እሃዮ

የላጭ ልጆች

አንድ የሚከሰቱ ተረት ይቅደም!

አባት ቆንጆ ቆንጆ የኾኑ ልጆች ነበሩት አሉ። ነገር ግን የእርሱን ቆንጆና እንዳያሰንቁት ስለሚፈራ ፀጉራቸውን ሁልጊዜ ይላጩባቸው ነበር። ጎረቤቶቹ ለምን እንደዚህ እንደሚያደርጋቸው ሲጠይቁት፤ «ፀጉራቸው ቆንጆ እንዲኾንላቸው ነው!» እያለ ያመካኝ ነበር። ልጆቹ ግን ያን የመሰለው ፀጉራቸው መላጩቱ እና ፀጉራቸው ማጠሩ ምንጊዜም ያሠቅቃቸው እና ያናድዳቸው ነበር።

በኋላ ልጆቹ አድገው ወደ አሜሪካ ለሥራ መጡ አሉ። ልጆቹ ቆንጆዎች ስለነበሩ በቆንጆና ውድድር እንዲሳተፉ በየቦታው ይጋበዙ ነበር፤ ነገር ግን አባታቸው ፀጉራቸውን ለሳሳጠረባቸው በፀጉር ውበት በሌሎቹ ተወዳዳሪዎች ሁልጊዜም ይበልጡ ነበር። በዚህ የተነሣ ልጆቹ አባታቸውን፤ «አንተኮ ከእንተ እንዳንበልጥ ብቻ ሳይኾን ከሰው ሁሉ እንድናንላ ነው ያደረግኻን?» አሉት ይባላል።

ይህን ታሪክ ያስታውሰኝ፤ አትላንታ ጆርጅያ ስለሚገኝ አንድ ኢትዮጵያዊ ወንድሜ የሰማኹት እውነተኛ ታሪክ ነው። ይህ ወንድሜ በእዲስ አበባ ዩኒቨርሲቲ የተፈጥሮ ሳይንስ ፋኩልቲ/አራት ኪሎ/ የኬሚስትሪ ዲፓርትመንት ተማሪ ነበር። ከዩኒቨርሲቲው ሲመረቅ ያገኘው አጠቃላይ ውጤት ዝቅተኛ ነበር።

ዕድል ገጠመውና አሜሪካን አገር መጣ። ጥቂት ጊዜ እንደ ሠራ ወደ ጆርጅያ ዩኒቨርሲቲ ገብቶ ለመማር ሲያመለክት፤ አጠቃላይ መመሪያ ውጤት ህ/ግሬድህ/ ዝቅተኛ ነው በሚል ሳይቀበሉት ቀሩ። ብዙ ኮሌጆችን እየተዘዋወረ ሞከረ። የሚሰጠው መልስ ግን ያው ተመሳሳይ ነበር። በመጨረሻ ለሌሎች የምትፈትኑትን ፈትኑኝና ከዚያ በኋላ ተቀበሉኝ የሚል ሐሳብ እቀረብላቸው።

የኮሌጁ ሐላፊዎች በሐሳቡ ተገርመው፤ «ለምን አንፈትነውም?» በሚል ፈተናውን ሰጡት። በአንድ ሳምንት ጊዜ ውስጥ አጥንቶ በመፈተን 98 ከመቶ አመጣ። መምህራኑ እና የትምህርት ቤቱ አስተዳደር ተገረሙ። ይህ ሰው ገብቶ መማር እለበት ብለው ለሚመለከተው አካል አቀረቡ። የዲፓርትመንቱ

ሐላፊ ግን የውጤት ሪፖርቱ ከቀድሞው የግሬድ ሪፖርቱ ስለተለየባቸው ሊቀበሉት አልቻሉም። ስለዚህም፤ «ደግሜ መፈተን አለብኝ!» የሚል ውሳኔ ላይ ደረሰ። እንዳሉትም የመጨረሻ ከባድ የተባለውን ፈተና አንዲፈተን ፈቀዱ። ያ ኢትዮጵያዊ ወገኔ ተጠርቶ፤ «ይኸኛው ፈተና ይከብድህ ይኸናልና ሦስት ወር እንሰጥክ!» ሲሉ ጠየቁት። «አንድ ሳምንት ብቻ ይበቃኛል!» ሲል መልስ ሰጣቸው፤ ፈታኞቹም በራስ መተማመን እየገረማቸው ፈቀዱለት።

ከሳምንት በኋላ ሲፈተን ግን እጅግ የሚያስገርም ውጤት አመጣ። በዚህም የተነሣ የዩኒቨርሲቲው መምህራን እና ሐላፊዎች ተሰብስበው፤ «ይህ ተማሪ ገብቶ መማር እለበት!» ብለው ወሰኑ። በዚያው ሰብሰባ ግን አንድ ፕሮፌሰር፤ «ይህን ለመሰለ ተማሪ ዝቅተኛ ውጤት የሰጠ ትምህርት ቤት መከሰስ አለበት። ተማሪውን «አቢዩክስ አድርጎታል!» የሚል እስተያየት ሰጠ አለ።

የአሜሪካ ተማሪዎች ሁለት እና ሁለት ሰንት ነው ቢሏቸው የሰሌት ማሽን (ክልኩሌተር) ፍለጋ ነው የሚሮጡት እየተባለ ይታማሉ። ሐሳብ እና ፊዚክስ በደረሱበት አታድርሰኝ እያሉ ያሳሉ ይሏቸዋል። በሰንት ክብካቤ ምግብ ተዘጋጅቶላቸው፤ የመማር ደረጃ ተሟልቶላቸው፤ ምን እንላ ብሳለን? ወይም ምን እንበላለን? ብለው ሳይጨነቁ ነው የሚማሩት።

ይህ ሁሉ ኾኖ ግን የተማሪዎቻቸው ውጤታቸው እንዳይበላሽ እና የተሻለ ውጤት እንዲያስመዘግቡ መምህራኑ ጥረት ያደርጋሉ። ፈተና ከመሰጠታቸው በፊት ተመሳሳይ ፈተና አዘጋጅተው ይሰጣሉ። በዚህም ምክንያት የአሜሪካ ተማሪዎች የውጤት ሪፖርታቸው/ግሬዳቸው/ የተሻለ ገጽታ አለው።

እስኪ የተማርንበትን ኹኔታ ተመልከቱት። በኩራዝ ተጠንቶ፤ የሻገተ ተበልቶ፤ በተቀዳደደ ደብተር ተምሮ፤ ለአራት እና አምስት ተማሪ አንድ መጽሐፍ ተሰጥቶ፤ በባዶ እግር ተሩጠ ነው ትምህርቱ የሚካሄደው። ይህ ሁሉ መከራ እይቦቃም ተብሎ ደግሞ መምህሮቻችን በውጤት አሰጣጥ ረገድ መከራ ያደርሳሉ።

በቤተ መጻሕፍት የምትገኝ እንዲት ማመሳከርያ መጽሐፍ ካለች መምህራ ሕርሷን ከቤተ መጻሕፍት ያወጣትና መልሶ፤ «እርሷን ተጠቅማችኹ ጥናት እድርገቱ!» ይላል። «አ» ለመምህር፤ «ቢ» ለገበዝ ተማሪ፤ «ሲ» ለጨዋ፤ «ዲ» ለመላው ተማሪ እየተባለ ግሬድ ይሰጣል። እ.አ.አ በ1980ዎቹ እና ከዚያም በፊት በታተሙት መጻሕፍት የተሞላ ቤተ መጻሕፍት መኖሩ እየታወቀ፤ ድኻ ተማሪ ፎቶ ኮፒ እድርገቱ በኮምፒውተር አሰመትቶ የሚያ

መጣበት እቅም እንደ ሌለው እየታወቀ፤ በክፍል ውስጥ ከሚነገረው ነገር በስተቀር ተጨማሪ ዕውቀት ሊገኝ የሚችልበት አማራጭ ቤተ መብራ ወይም ደግሞ የመረጃ ምንጭ እንደ ሌለ እየታወቀ፤ ከእቅም በላይ የሆነ ውጤት ከተማሪው መጠበቅ ምን ማለት እንደሆነ አይገባኝም።

ዛሬ ዛሬ የተሻለ ነገር እየመጣ ነው እንጂ ተማሪው ውጤቱ ምን እንደ ሆነ ሳያውቀው ነበር ግሬድ የሚሰጠዋለት። መቆጣት፣ መሰባሰብ እና ከክፍል ማስወጣት የእንዳንድ መምህራን የጠባቦቻቸው መገሰጫ ነበር።

ከሁሉ የሚገርመው ደግሞ መምህራኑ ተማሪ በነበሩ ጊዜ በመምህሮቻቸው እየተማረሩ ተምረው፤ የመምህሮቻቸውን ሰብእና እና የማስተማር ዘዴ ሲገኙ እንዳልነበረ፤ እነርሱ «ሰቃዮች» ተብለው በእስተማሪነት ሲመደቡ ግን ከበራዮቹ የባሉ ሲሆኑ እንጂ ሲሻሉ አለመታየታቸው ነው። ይህ ብቻ አይደለም። ውጭ እገር ደርሰው በተዘናና እና በተሟላ ሹኔታ ተምረው፤ የተሻለ ገንዘብ እና መኪና ይዘው መጥተው እነርሱ ከተማሩበት የማስተማር ዘዴ እና ርኅራኤ ጥቂቷን እንኳን ሲያቋድሱን ፈቃደኛ አይሆኑም። በዚያው በተለመደው መንገድ ነው የሚጓዙት። እንዴት ነው፤ ዕውቀት ለመኪና እና ለተሻለ ደሞዝ ብቻ ነው እንዴት?

አንዳንድ ጊዜ «ግሬድ» የመንግሥት በጀት ይመስል በጥንቃቄ እየተቆረሰ እና በቃህ እየተባለ የሚሰጥ ነው የሚመስለው። ለመሆኑ የኢትዮጵያን ተማሪ ሰነፍ ያደረገው ማን ነው? እርሱ መማር ስለማይችል ነው? የማስተማር መሣሪያው፤ የትምህርት ቤቱ አሠራር፤ ምግቡ፤ የጤናው ሹኔታ፤ የቤተሰቡ ንቃት ኅሊና፤ የቤተ መጻሕፍቱ ብቃት ተማሪውን ለሚፈለገው ውጤት ያደርሱታልን?

ከዛሬ ሰባት ዓመት በፊት ሌሶቶ በነበርኩበት ጊዜ እንድ የአዲስ አበባ ዩኒቨርሲቲ መምህር፤ «በአራት ዚሎ ተማሪ ላይ ለሠራው ግፍ እዚህ ዕዳውን እየከፈልን ነው፤» ያለኝን አልረሳውም። እዚያ ሌሌቶ በእንድ ለሚሰተር ለተማሪዎች ሦስት ፈተና አውጥተው የተሻለ ውጤት ያመጡበትን ፈተና ነው የሚጠሰዱት። ይኸው መምህር ተማሪው እንደ ተመደበ በምብ በምብ የሆነ ፈተና አውጥቶ ተማሪውን ሁሉ ረፈረፈው። ያን ጊዜ የትምህርት ቤቱ ማኅበረሰብ ተንጫጫ። «ይህ ሁሉ ተማሪ ከወደቀ እንተ አላስተማርክም ማለት ነው፤» የሚል እለተያየት ነበር የሰነዘሩት።

እውነታቸውን ነው። የተማሪዎች ውጤት እኮ የተማሪውን የመማር እቅም ብቻ አያመለክትም፤ ይልቁንም የአራት ነገሮችን ውድቀት ነው የሚያመለክተው። የተማሪውን፤ የመምህሩን፤ የማስተማር ዘዴውን፤ እንዲሁም ለትምህርት ሥርዐቱ ድጋፍ የሚያደርጉትን ነገሮች ውድቀት እና በቂ አለ መሆኑን ጭምር ነው የሚያመለክተው። ተማሪ ሲፈተን ሌሎች ነገሮችም እየተፈተኑ ነው፤ ግሬዱም ለተማሪው ብቻ ሳይሆን ለሁሉም የተሰጠ ግሬድ ነው። ያ የአትላንታ መምህር፤ «አቢዩዝ ተደርጓል፤» ያለው ለዚህ ነው።

ይህ ሹኔታ እየጎዳ ያለው ተማሪውን ብቻ አይደለም፤ አገሪቱን ጭምር ነው። ኢትዮጵያውያን ተማሪዎች በልዩ ልዩ የዓለም ኮሌጆች እና ዩኒቨርሲቲዎች ተወዳድረው የተሻለ ቦታ እንዳያገኙ ያደረጋቸው የችሎታ ማነስ አይደለም። ይህ እለመሆኑን በአሜሪካ ዩኒቨርሲቲዎች እሳት ልሰው አሳት ሳርሰው ነጥረው የወጡትን ኢትዮጵያውያን ተማሪዎች ማየት ብቻ በቂ ነው።

«ውጤታችሁ ገዝተዎት ነውና ሕክምና እታጠኑም፤» ተብለው ከሕክምና ሳይንስ ኮሌጆች የተከሰከሉ ተማሪዎች ተደናቂ ዶክተሮች ሆነዋል። «ውጤት የላችሁምና ለሻል ሳይንስ እንጂ የተፈጥሮ ሳይንስ አይገባችሁም፤» ተብለው ከዘገራችን ዩኒቨርሲቲዎች የተባረሩ ኢትዮጵያውያን ናሳን አያዩሩት ነው። «ኮምፒውተር ሳይንስ ለመማር ውጤታችሁ በቂ አይደለም፤» የተባሉ የአገሬ ልጆች ማይክሮሶፍትን አጥለቅልቀውታል። እናም ችግሩ የተማሪው ብቻ አልነበረም ማለት ነው።

አሜሪካን አገር በሚገኙ ኢትዮጵያውያን ተማሪዎች ላይ የማየው ነገር ዕድል፤ ፍላጎት እና ጥረት አንድ ነጥብ ላይ ከተገናኙ ሁሉም ጀግና መሆኑን እንደ ሚችል ነው። እዚህ አገር ፍላጎት እና ጥረት ያለው ሰው ያገኘውን ዕድል ተጠቅሞ ማንነቱን ያሳይበታል። ኢትዮጵያ ውስጥ ዕድሉ ጠባብ ነው። ከጭራ በቀጠነ መንገድ ተጉዞ በጠባብ በር እንደ መግባት ይቆጠራል። ኢትዮጵያ ውስጥ ለአንድ ተማሪ ውጤት ሲሰጥ አብረው መታየት ያለባቸው ነገሮች ያሉ ይመስለኛል።

እዚያ ተማሪ የነበሩት ዕድሎች፤ የመጣበት ሹኔታ፤ የሳደገው ሥርዐት እና ድጋፍ ሰጭ ሹኔታዎች/ምግብ፤ ልብሰ፤ መድኃኒት፤ የትምህርት መሣሪያ፤ ወዘተ/ ግምት ውስጥ መግባት አለባቸው። እነዚህ ሹኔታዎች በመካከለኛ ደረጃ እንኳን ባልተሟሉበት ሹኔታ የሚኖር ተማሪ ያገኘውን 50 በመቶ፤

ሁሉም በተሟሉ ሰባት ሹኔታ የሚኖር ተማሪ ካገኘው 50 በመቶ ጋራ እንዴት እናወዳድረዋለን? መቼም የማራቱን እና የመቶ ሚትር ራከርድ አንድ ዐይነት አይደለም።

ያልተዘራበትን የሚያበቅል፣ ያልሰጠትን የሚመልሰ፣ ያልወነሰውን የሚወልድ ማንም የለም። [subject+ verb +object = sentence] እየተባለ እንግሊዝኛን በሒሳብ ለልት የተማረን ተማሪ፤ «ፍሉኤንት አይደለኝም» እያሉ ግሬድ መለጠ፣ «ጌይት ሐውሰን በሐልም ዐይተኝ ለሰ ጌይት ሐውሰ የመመረቂያ ጽሑፍ አዘጋጅ!» እንደ ማለት ይቆጠራል።

በሚከሰቱ ክስዎች ተረት ውስጥ ያሉትን የላቂውን ልጆች፣ እባታቸው እነርሱን ከአርሱ በታች ለማድረግ የሠራው ሥራ ከሁሉም በታች አደረጋቸው፤ እንዳንድ መምህራንም ተማሪው ከእነርሱ እንዳይበልጥ ብለው ያደረጉት ነገር ተማሪውን ከሁሉም የዓለም ተማሪዎች እሳንለት እንደሚቀር የገባቸው አልመለሰኝም።

በርግጥ ኢትዮጵያውያን መምህራን ተማሪ ተጨንቆ እንዲማር፣ አእምሮውን እንዲያሠራ፣ ችግርን ተቋቁሞ እንዲያልፍ፣ በትምህርት እንዲቀልድ፣ ሥነ ምግባር ያለው እንዲኾን ያደረጉት ጥረት የሚመስለን ነው ብዬ አሰባለኝ። እየቀለደ የተማሪ የእሚሪካ ተማሪ ከመዝናናት እና ከፓርቲ ያለፈ ነገር አልቻል ማለቱን ለናይ ደግ አደረጋችኹ ያሰኛቸዋል። በዚህ ሹኔታ ያሰተማሩትን ተማሪ በመጨረሻ በግሬድ አለጣጥ ወገቡን መቆረጣቸው ግን የሚያሳዝነው ነው። ይህን ለመሰሉ ተማሪዎቻቸው በጎ ውጤት ሰጥተዋቸው ቢኾን ኖሮ በዚህ ሥነ ምግባራቸው እና ችግርን የመቋቋም ችሎታቸው ላይ ጥረት ተጨምሮ የዓለምን ዩኒቨርሲቲዎች እንደ ሕንዶች ባጥለቀሉት ነበር። ከላጮች ይሰውረን። ሚኒሶታ፣ ሚኒያፖሊስ፣ ዩ.ኤስ.ኤ

መስተዋቱ

አንድ ጊዜ በአንድ ትልቅ ፋብሪካ ውስጥ አንድ ማሰታወቂያ ተነገረ። «ባዕድ ገታችኹ፣ ለደመወዛቸው መጨመር እንዲሁም ለጠቅላላ ሕይወታቸው ዕንቅፋት የኾነ ሰው ስለ ሞተ እየመጣችኹ አስከሬኑን ተሰናበቱት!» ይላል። የፋብሪካው ሠራተኞች ሁሉ ይህን ለሥራቸው፣ ለሰድገታቸው እና ለሕይወታቸው ዕንቅፋት የነበረ ሰው ማንነት ለማወቅ በጣም ለለጓጉ ሁሉም እየተንጋጉ አስከሬኑ ወደተቀመጠበት የመስተዋት ሣጥን ቀረቡ። በአካባቢው የነበሩት የጸጥታ አስከባሪዎችም ሠራተኞቹን ለልፍ አስይዘው በየተራ አስከሬኑን እንዲመለከቱ ያደርጋሉ።

ሠራተኞቹ በየተራ ወደ አስከሬኑ ሲቀርቡ የአስከሬኑ ሣጥን በተሠራበት መልክን በሚያሳየው መስተዋት በኩል የራሳቸውን መልክ ነበር የሚያዩት። ሁሉም ሠራተኞች ያዩትና። ለዕድገታቸውም፣ ለኑሯቸውም፣ ዕንቅፋት የኾነው ያ ሰው ራሳቸው፣ እያንዳንዳቸው ነበሩ።

ዕንቅፋቱ ማን ነው?

ኢትዮጵያ እንደ በለጸጉት አገሮች እንዳትኾን፣ ዴሞክራሲያዊ ሥርዐቱ በተፈለገው ፍጥነት እንዳያድግ፣ ዕድሜ ልካችንን ለሰርገብ፣ ሂሳቀርነት እና ችጋር ብቻ እንድናወራ፣ የአኩሰም፣ የላሊበላ፣ የጢያ፣ የሐረር ሥልጣኔዎች እንዳይቀጥሉ ዕንቅፋታችን ማን ነው? ቢባል ራሳችን ከመኾን አንዘልም።

ብዙ ጊዜ የችግሮቻችንን መነሻ ከውስጣችን ላይኾን ከሦስት አካላት ለአኛ በአፍፃ/ ነው የምንፈልገው - ከተቃራኒዎቻችን፣ ከጠላቶቻችን እና ከተፈጥሮ።

መንግሥት ተቃዋሚዎችን፣ ተቃዋሚዎችም መንግሥትን፣ የአሁኑ መንግሥት ያለፉትን፣ ያለፉት መንግሥታትም ይኸኛውን መንግሥት ነው/ነበር የሚከሰሱት። «እገሌ እና እገሌ የተባሉ ተቃዋሚዎች ባይኖሩ ኖሮ ወይም እገሌ የተባለ መንግሥት ባይኖር ኖሮ ዛሬ ለደገታችን የትናየት በደረሰ

ነበር፤ የሚል እንጂ እኔ ሰድገቱን በመጎተት ረገድ ያበረከትኩት አሉታዊ አስተዋፅኦ ምንድን ነው? የሚል የልም፡፡ ችግሩን ከውጭ ስለምንፈልገውም መፍትሔውንም ከውጭ ሰናፈላልግ ነው የምንኖረው፡፡

ብዙ ጊዜ ለሕጎቻችን ለመመሪያዎቻችን እና ለአሠራሮቻችን፤ «እገሌ የተባለ እገርን ልምድ ቀለመናል፤» እንባለን አንጂ ነባር ለውቀት ያላቸውን ሽማግሌዎች አማካከረናል፤ የእገራችንን ነባር እሠራር ገምግመን የሚለማማንን ወለደናል፤ ጉዳዩን ዓለም ለሰ ተቀበለው ብቻ እንቀበለው ወይስ ለእገራችንም ይሠራል? የሚለው ላይ ትኩረት የምናደርግ አይመለስንም፡፡ በዚህ ጉዳይ ላይ ተከራካሪ ሽንው የሚቀርቡ ወገኖችም እነርሱም ራሳቸው የሌሎችን እገሮች «ምርጥ ተሞክሮ» እየጠቀሱ ይከራከራሉ እንጂ የእገራቱን ነባር ለውቀት እና መሠረት እያነሡ ይሄዳል፤ አይሄድም እያሉ ሲከራከሩ እምብዛም አያለማም፡፡ ስለ እንጀራ መጋገር የጃጋን እና የአውለትራልያ ልምድ መቅረብ አለበትን?

የእገራችን የፓርላማ፣ የምርጫ፣ የመንግሥት ሥርዐት ሲዘረጋ፣ ሕግ ሲወጣ በእርሞ ሕዝብ ዘንድ የነበረው የገዳ ሥርዐት የአመራረጥ ጫል፣ የሥልጣን ርክክብ፣ የውሳኔ አሰጣጥ ምን ያህል ግምት ውስጥ ገብቶ በግብአትነት እንደተጠቀምንበት አሰክ እሁን ሲነገር ለምቼ አላውቅም፤ በምትኩ የእንግሊዝ፣ የአሜሪካ፣ የሶቪየት፣ የፈረንሳይ ልምድ እና ሕግ ሲነገር እስማለኩ፡፡

ለምሳሌ ያህል፤ ኤች.አይ.ቪ/ኤድሰን በመከላከል ረገድ ከሌሎች አገሮች በተገኘ ልምድ በሀውደ ትምህርት/ሴሚናር/፣ በዐውደ ጉባኤ /ሲምፖዚየም/፣ ቲ-ቨርት አሰፍቶ በመልበስ፣ በሀዘቃ በማሰማት፣ ፖለቲካ በመስቀል /በመለጠፍ፣ ሻማ ማብራት፣ ሰልፍ በማድረግ እና መለል ከዋኔዎች ለመከላከል ሞክርን፡፡ ኢትዮጵያዊ የሽኩትን የመረጃ ማለተላለፊያ መንገዶች ግን ረሳናቸው፡፡ ኢትዮጵያ ውስጥ የፈለገውን ያህል መግለጫ ቢለጥ እና ዐዋጅ ቢወጣ ሴቶች ቡና ላይ፣ ወንዶች ጠጅ ቤት እና ጠላ ቤት ተሰብለበው ውድቅ ካደራጉት ፈረሰ ማለት ነው፡፡

በቡና ላይ የሚገኙ የሰፈር ሴቶች እና በጠላ ቤት እና ጠጅ ቤት የሚገኙ ወንዶችን ሕዝባዊ ሰብሰባ፣ ዐውደ ትምህርት፣ ዐውደ ጉባኤ አያውቃቸውም፡፡ ኅብረተሰቡ ግን ያውቃቸዋል፡፡ ነፃን ሲሸን ድንኳን የሚጥሉለት፣ ቁጭ ብለው የሚያስተዛዝኑት፣ ንፍሮ የሚቀቅሉለት፣ የእዝን እንጀራ የሚወሰዱለት እነርሱ ናቸው፡፡ ሠርግ ሲደግሰ ዳሰ የሚጥሉለት፣ በሬ መርጠው

ገዝተው የሚያርዱለት፣ ወጥ የሚሠሩለት፣ የሚያስተናግዱለት እነርሱ ናቸው፡፡ ያለእነዚህ ሰዎች ኢትዮጵያውያን መኖር አይችሉም፡፡

ያለዐውደ ትምህርት፣ ያለሕዝባዊ ሰብሰባ፣ ያለ ቴሌቪዥን፣ ያለ ባለሥልጣን ግን መኖር ይችላሉ፡፡ እናም እነርሱን አክብረው ይለማሉ፡፡ ያሁሉ መግለጫ እና ማብራርያ በቡና ጉባኤ እና በጠጅ ቤት ሰብሰባ ውድቅ ከተደረገ ፎረሽ ማለት ነው፡፡ ታዲያ ኅብረተሰቡ እንዳይሰማን አድርገን የተናገርነው እኛ እንጂ ኅብረተሰቡ አይደለም ፡፡

በኅብረተሰቡ ውስጥ እንዲለወጡ የምንፈልጋቸውንም ነገሮች በፖለቲካ እና በባንክ ከማለቀመጥ/በተለይም 85 በመቶ ለሽንው የገጠር ወገኖችን/ በየሰብሰባው ረገጥኸም ንግግሮችን ለምታችኩ ተለወጡ ከምንላቸው ይልቅ በሚገባቸው እና በለመዱት መንገድ ለምን እንነግራቸውም፡፡ በልቅሶ፣ በሠርግ፣ ውኃ ለመቅዳት ሲወረድ፣ እርሻ ላይ፣ ወፍጮ ሲፈጭ የሚነገሩትን ሥነ ቃሎች ኅብረተሰባችን ከመርሳት ይልቅ ከዘመን ዘመን እያሻገራቸው ለትውልድ ሲያደርሳቸው፣ ያለምንም የማሰራጫ ወጪም በየዐታው ሲያሰራጩቸው እያየን ለምን ይህንኑ ኅብረተሰቡ የሚገባውን መንገድ ቢያንስ በአማራጭነት እንደማንጠቀምበት ግራ ይገባኛል፡፡ እኛ መለወጥ እቅቶን ሕዝቡ በማይገባው መንገድ እየተናገርን ሕዝቡ እልተለወጠም ብለን በሕዝብ እናመካኛለን፡፡

ርግጥ ነው፤ የእገራችንን ሰድገት የማይወዱ የውጭ ጠላቶች ድርምዝ በሩ፤ ዛሬም አሉ፤ ወደፊትም ይኖራሉ፡፡ ሰድገታችን የሚያማቸው፣ ሥልጣኔ ያችን የሚያቅራቸው፣ ለላማችን የሚቆረቁሩቸው፣ ኅብረታችን የሚያህራቸው ይኖራሉ፤ አሉም፡፡ ነገር ግን እኛ ካልተባበርናቸው ብቻቸውን አንዳች ነገር አያደርጉም፡፡ ዛሬች መጥረቢያ ጨረሰን ምን እናድርግ ብለው በጠሩት ሰብሰባ ላይ ሽማግሌው ዛፍ፤ «ራሳችንን የመጥረቢያ እጅታ ሽንን ያስጨረሰ ነው ራሳችን ነን፡፡ መጥረቢያ እኛ እጅታ ካልሸንነው ብቻቸውን ምን ያደርግ ነበር፤» ብለው የተናገሩትን እዚህ ላይ ማንግት ያሻኛል፡፡

እናም ለመጥረቢያው እጅታ የሸንበትን ጠባይ፣ እሠራር እና አስተሳሰብ ከውለጣችን ካሳረምነው የውጭ ጠላቶቻችን ያገኙትን እጋጣሚ ቢጠቀሙ ተመቀኛናቸው እንጂ ተዋጋናቸው አይባልም፡፡ እህል የተወደደው በዓለም ገበያ ዋጋ ምክንያት ብቻ ነው ወይስ ለገበያው መኖር እኛም ባደረግ ነው አስተዋፅኦ? ድርቅ የመጣው በዓለም መቀት መጨመር ብቻ ነው ወይስ እኛም ለመቀቱ ባደረግነው አስተዋፅኦ? እንዲሞት ከምንፈለገው ጠላት የፊል ሣጥን

በአያቱ ፈረስ ነው

ላይ ራሳችንን ማየት ካልጀመርን ጠላቶቻችንን ማሸነፍ የምንችል አይመስለንም።

የውጭ ሰዎች ባደረጉብን ወረራ ባህላችን ተበላሽ፣ የትውልዱ ሞራል ወደቀ እየተባለ በትውልዱ ላይ ወቀሳ ይሰነዘራል። «ቤታቸውን ከፍተው እየሄዱ ሰው ሊባ ይላሉ፤» አለ አሉ አንድ የተከፈተ ቤት ሲሰርቅ ፖሊስ የያዘው ሌባ። እንዳንዴ አውነቱን ነው። ራሳችን ለመተው፣ ለመቀየር፣ ለመናቅ፣ ለማለወገድ ካልፈለግን በቀር ማን ነው ያሰገደደን። በገይል የመጣን ጠላት ድንበር ላይ ተዋድቀን የመለሰን ጀግኖች ይህች አቅታን ነው። «ሊበሏት ያሰሏትን አሞራ ጅግራ ናት!» ማለት ለምዶብን ነው እንጂ።

የሃይማኖት ተቋማትም የችግራቸውን እና የድክመታቸውን መነሻ፣ አማኞቻቸው የኮበስለብትን መንገድ፣ የሃይማኖት መሪዎችን ንግግር ተከታዮቻቸው መሰማት ያቆሙበትን ምክንያት ከራሳቸው ድክመት ውስጥ ከመፈለግ ይልቅ በተቃራኒዎቻቸው ግቢ ውስጥ ይፈልጉታል። ምንም ያህል ተቃራኒዎቻቸው ስድገታቸውን ባይፈልጉት እነርሱ ራሳቸው ራሳቸውን ለመበደል እና ለማዳከም ይተነሡት በላይ ሊገኝባቸው ግን አይችሉም።

አንዳንድ ጊዜ የአብደላ መጠን ይለያይ እንጂ በሰከነ ሰሜት ባለመመያየት፣ ነገሮችን በቀናነት ብቻ ባለማየት፣ ባለመስማማት፣ ባለመግባባት፣ ለመጠፋፋት፣ ክፉ ዜና ከአገራችን እንዳይርቅ የሚገረግር ብሔራዊ አብደት የተጠናወተን ይመስለኛል። አንድ የሚኒያፖሊስ ከተማ ነዋሪ እንደተረተሰች ያልባሰበች እንጂ ያልጀመረው ያለ አይመስለንም።

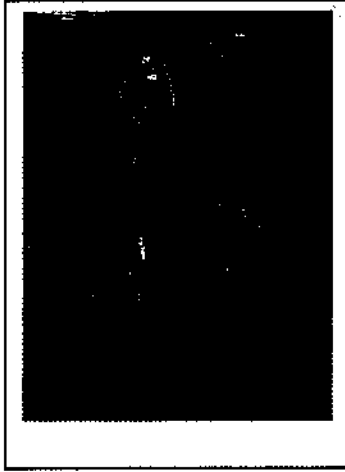
ችግራችንን በጊዜ ፈውሰን የራሳችንን ችግር በራሳችን ለመፍታት፣ ችግራችንን መፍትሔውንም ከውስጣችን ለመፈለግ ካልተነሣን ዓለም እገራችንን የሚዘነጋበት ጊዜ ፍቅ አይኾንም። በምዕራብም በምሥራቅም ከእኛ የሚሰተካከሉ፣ ከእኛም ይበሉ የነበሩ ሁሉ እኛን ወደ ጎሳ በርቀት እያሰከተሉ በዕድገት መሰላል እያደጉ እና እየተመነደጉ ነው። እንዳንድ ጎረቤቶቻችንም በምርጫ ችግር እፈታትም፣ በልማትም፣ በመቻቻም እየላቁን መጡ።

ከዲሊ ጋራ የተወዳደረች ጥንቸል ፈጥሮ ሮጣ ዘወር ብላ ብታይ ዲሊ ገና ስትንቀራፈፍ ዐዮቻትና እስክትደርስ ብላ ተኛች። በዕንቅልፍ ላይ እያለች ጨካኝነት ሰማችና ቀና ብትል ዲሊ ገመዱን በጥሳ አሸንፋ እገኛቸው። ለካስ እርሷ እንደተኛች አልፋት ሄዳ ነበር። እንደ ተኛን ሰንቶች አለፋች። የችግራችን መነሻው ማን ነው? እኛ። መፍትሔውን? እኛ። የት እንፈልገው? ከውስጣችን። ሊልቨር ስፒርትን፣ ሜሪ ላንድ

የአውሮፓ አገሮች በመጀመርያው እና በሁለተኛው የዓለም ጦርነት ጎራ ለይተው ተጨፋጭፈዋል። ረዥም እና መራራ ጦርነት አካሂደዋል። አንዱ አገር የሌላውን አገር ሕዝብ ገድሏል፤ ገብረት አውድሟል፤ ድንበር ጥሷል፤ ታሪክ አበላሽቷል። ይህ ሁሉ ቢኾንም ቅሱ ዛሬ «የአውሮፓ ንብረት» ብለው መሥርተው ስጋራ ጥቅም እና ለፍጹማዊ አንድነት በኅብረት በመሥራት ላይ ናቸው። የትላንቱ ጦርነት እና የጦርነቱም ጠባሳ ለቀጣዩ ትውልድ የታሪክ ትምህርት ማለተማርያ እና ከሰሐተት መጠበቂያ ከመኾን ያለፈ ቂም የሚያማዝዝ አልኾነባቸውም።

አሜሪካ እና ጃፓን ተዋግተዋል፤ በሃርሽማ እና በናጋሳኪ የተጣለው የአቶሚክ ቦምብ አያሌ ጃፓንናውያንን ገድሏል፤ ለካል አጉድሏል፤ ንብረት አውድሟል። የቁስሉ ጠባሳ ዛሬም አልኾረም። ነገር ግን ጃፓን ዛሬ የአሜሪካ ዋነኛ ሽሪክ ናት። የትላንቱ የጦርነት ታሪክ መማርያ እና መታረሚያ ኾኖ ይኖራል እንጂ ቂም ተያይዘው ለዳግም ጦርነት አይፈላለጉም።

እንግሊዝ እና አሜሪካ አንዲህ ዛሬ ከባል እና ሚስት በላይ ተዋድደው ሲታዩ ጠብ ነክቷቸው የሚያውቁ አይመሰሉም። አነርሱ ግን ከጠብም አልፈው ጦርነት ገጥመዋል። አሜሪካውያን ከእንግሊዝ ቅኝ ግዛት ለመላቀቅ እልክ አስጨራሽ ውጊያ ተዋግተዋል። በመጨረሻም አሜሪካውያን ከእንግሊዝ አገዛዝ ነጻ ወጡ። አለክ ዛሬም የነጻነት በዓል ብለው ያከብሩታል። ያ ሁሉ ተረሰቶ ግን ዛሬ፤ «አሜሪካ ባለችበት እንግሊዝ፣ እንግሊዝ ባለችበት አሜሪካ አለች!» አስኪባል ድረስ ብሔራዊ ጥቅማቸውን በጋራ አለክ ማስከበር ደርሰዋል።

በአሜሪካ ታሪክ «የእርሰ በርሰ ጦርነት» እየተባለ የሚጠራ ከ1861 - 1865 እ.ኤ.አ የተካሄደ ጦርነት አለ። ጦርነቱ የተካሄደው በደቡብ ግዛቶች እና በአሜሪካ ግዛቶች መካከል ነበር። ባርነትን እና መንግሥቱን አጣምሮ በየዘው የደቡብ ግዛቶች አንቅስቃሴ ምክንያት በተነሣው በዚህ ጦርነት አያሌ እሜሪ ወያኔን አልቀዋል፤ ተሰድደዋል፤ ንብረታቸው ወድሟል፤ ወንድማማቾች እርሰ በርሳቸው ተፋጅተዋል። ዛሬ ያ ታሪክ በአሜሪካ ት/ቤቶች ውስጥ መማርያ ከመሆኑ አልፎ ቂም መያያዣ እና ነገር መቆስቆሻ አይኾንም።

እስኪ እገራችንን አንቃኛት!!

እነ ግራኝ አሕመድ፣ ዐፄ ቴዎድሮስ፣ ዐፄ ዮሐንስ፣ ዐፄ ምኒልክ፣ ንጉሥ ጦና፣ አባ ጆፋር ያካሄዱት ጦርነቶች አሉ። እነዚህ ጦርነቶች በወቅቱ ለበጎም ታሰበው ይኹን ሰጥፋት - በመካከሉ ብዙ ሕዝብ ሞተ፤ ተሰደደ፤ ተመላቀለ፤ የአገር ቅርስ እና ንብረት ወደመ፤ አገር ተተራመሰ። ዛሬ ኢትዮጵያ የምትባለው አገርም የዚህ ታሪክ ውጤት ኾነች። የእገራችን የታሪክ ክፍል ኾኖም አለፈ። ዛሬ ከዚያ ተምረን አዲስ ታሪክ መሥራት እና ለቅተቱን ላለመድገም፣ በጎውንም ለማጠንከር መጣጣር ሲገባን አንደ ገና በከፋት እዙሪት ተይዘን ወደ ጥንቱ ነገር እየተመለስን እና ክፉውን ብቻ እያነሣን የቂም መቋጠርያ፣ የሕዝብ መቀሰቀሻ፣ የጠብ መዝርያ፣ የተጨቋኝነት ስሜት መቆስቆሻ እያደረግናቸው አን ገኛለን።

በጣም የሚገርመው ነገር ደግሞ የሰብአዊ መብት፣ የግለሰብ መብት፣ የዲሞክራሲ፣ የምርጫ፣ የሴቶች መብት፣ የብሔር ብሔረሰቦች መብት በሚ ባሉ የድገረ ዘመን አስተላለ፦ች ከዛሬ መቶ ዓመት በፊት የነበሩ ለዎችን እየ መዘንን ለመውቀስ እና ለመክለስ ከዚያም አልፎ ጠላትነትን «በዘመናዊ መልኩ» ለመፍጠር መነሣታችን ነው።

በአንድ ዘመን ያለ ሰው ዘመኑ የሚፈቅድለትን ሥራ ይሠራል። ከዘመኑ ተሻግሮ ከሠራም ይመለስናል። ነገር ግን ዛሬ አንደምናለበው ትላንት ለምን አላለብኸም ተብሎ አይከለለም። ጀርመንን እነ ቢስማርክ አንድ ሊያደርጓት በምርጫ፣ በዲሞክራሲ ወይም ደግሞ በፈቃደኝነት አይደለም። ግዛቶችን በጦርነት እያንበረከኩ በማሰገዝ ነበር። አብርሃም ሊገንኝ «አንገነጠላለን» ያሉ ትን የደቡብ ግዛቶች ወደ ተባበረችው የአሜሪካ ፌዴሬሽን ያስገቡት በዲ ሞክራሲ ላይኾን በጦርነት ነበር። የዛሬዎቹ የአሜሪካ ታላላቅ ግዛቶች እነ

ካሊፎርኒያ፣ ኒው ሜክሲኮ እና ቴክሳስ የአሜሪካ ግዛቶች የኾኑት በፈቃዳቸው ብቻ ሳይኾን ከሜክሲኮ በንይል ተወስደው ጭምር ነበር።

በአነዚህ ቦታዎች ዛሬ፣ «እገሌ አንዲህ አድርጎን ስለነበር አንዲህ እና ድርገው፤ አነዚህ የእገሌ ትውልዶች ስለኾኑ ይጥፉ፤ ጠላቶቻችን ናቸው፤ ጨቋኞቻችን ናቸው፤» የሚል ወደ ጎሳ የመቀየድ አባዜ የለም። ታሪክ ታሪክ ኾኖ አልፎ ዛሬ ያለው ሌላ ትውልድ ነው። «አባቶች የተበላሽ ወይን በሉ፤ ስለዚህም የልጆች ጥርስ ተበላሽ፤» የሚባልበት ዘመን አልፏል። ሁሉም በባ ላው የተበላሽ ወያኔ የራሱ ጥርስ ይበላሻል እንጂ አያቱ በባላው የተበላሽ ወያኔ የእርሱ ጥርስ አንዲበላሽ አያፈልግም።

ጥንት በተሠራ ጥፋት የዛሬን ትውልድ ለመቅጣት እና ቂምን ለማባዛት መሆኑን በአገር ላይ ምን ዐይነት ጥፋት እንደሚያመጣ በእነ ዝምባብዌ ማየት ይቻላል። «የአፍሪካ የዳቦ ቅርጫት» ትባል ነበር ዝምባብዌ - የዛሬን አያድ ገውና። እነ ፕሬዝዳንት ሙጋቤ በካያኛው መ.ክ.ዘ ሕዝቡን አንደ ገና ወደ አነስተኛ እርሻ ባለይዞታነት ለመመለስ እና «ከሦለት መቶ ዓመት በፊት የተሠራን የነጮች ጥፋት አንበቀላለን» ብለው ተነሡ። ከጎረቤቶቻቸው ከደቡብ አፍሪካውያን መማር አቅቷቸው የነጮችን የእርሻ ይዞታዎች ወረሩ። ለዚህቻቸው የትራክተር አስተራረስን እንኳን ሳያስተምሩ ትራክተሮችን ወረሱ። የሰፋፊ እርሻን ቴክኖሎጂ ሳያሠለጥኑ ሰፋፊ እርሻዎችን ቀሙ። በጥጋብ ትታወቅ የነበረች አገር አንድ ዳቦ በጥቁር ገበያ በሁለት ሚሊዮን ሽልንግ ይሸጥባት ጀመር። ትራክተሩ ተሠበረ፤ ጎተራው ተመዘበረ፤ አገር ተሸበረ፤ ሕዝብ ተሰደደ፤ ከድጡ ወደ ማጡ ቁልቁል ተወረደ።

ደቡብ አፍሪካውያን ማንዴላን የመሰለ መሪ አግኝተው ከበቀል እና ከቂም ይልቅ ታሪካቸውን በብሔራዊ ዕርቅ እና በይቅርታ ብሎም በካላ ዘጉት። አለበለዚያ ዛሬ ደቡብ አፍሪካ እንኳን የ2010 የዓለም ዋንጫ ልታዘጋጅ ቀርቶ ጠደ 15'ው መ.ክ.ዘ ነበር የምትመለሰው።

ትላንትና የተሠራን ጥፋት እና ታሪክ እየዘረዘሩ የአጥፊ ወገን ነው የተባለውን ሁሉ በከፋ ዐይን ማየት፣ አንድን ሕዝብ በሕዝብ ደረጃ ፈርጆ፣ «አያቶችህ በበለት የተበላሽ ወይን የአንተ ጥርስ ተበላሽቷልና እንዲህ እና እንዲያ ነህ!» አያሉ ቂም መቋጠር የትኛውን ኢኮኖሚ እን ደሚገነባ ፈጣሪ ይጠቀው። ዛሬ ትውልዱ ሌላ ነው። አያቶቹ ባደረጉት ነገር የመጠየቅ ቀርቶ

ያደረጉትን ነገር እንኳን የማወቅ ግዴታ የለበትም፤ ከዚያ የመማር እንጂ፡፡ ትላንት አሕመድ ኢብን ኢብራሂም አል ጋዜ ተነሥቶ አያሌ ገዳማት እና አድባራትን አቃጠለ፤ ክርስቲያኖችን ገደለ፡፡ ታዲያ ዛሬ የሚገኙ ክርስቲያኖች ጎረቤቶቻቸው የሾኑ መስሊሞችን በጠላትነት ማየት አለባቸውን? ዐፄ ምኒልክ አገር ለማቅናት ወደ ደቡብ ሲዘምቱ የገደሉት፤ ያቃጠሉት፤ የወረሉት አለ፡፡ ጦርነት ነበርና የተደረገው፡፡ በሰላም የሚከናወን ጦርነት ደግሞ የለም፡፡ ታዲያ ዛሬ የደቡብ ሕዝቦች ዐፄ ምኒልክ ከሸዋ ነው የመጡት ብለው የሸዋ ሰው ጠላታችን ነው እያሉ ማሰብ እና ቂም መቋጠር አለባቸውን? በኦሮሞ ሕዝብ እንቅስቃሴ ጊዜ የጠፋ ንብረት፤ በጦርነት ያለቀ ሕይወት አለ፡፡ ታዲያ ዛሬ፤ «የኦሮሞ ሕዝብ ጠላትክ ነው!» እያልን ማለተማር አስብን? ዐፄ ዮሐንስ ጎጃም ዘምተው ያደረጉት የጭከና ተግባር ለራሳቸው ጭምር ታውቋቸው፤ «በእኔ ይኹን በሕዝቡ ንጢአት አላውቅም አገሩን ሳጠፋው ከረምኩ!» እን ዳሉት ብዙ ሕዝብ ሞቷል፤ ብዙ ንብረት ጠፍቷል፡፡ የትግራይ ሕዝብ ግን ለጎጃም ሕዝብ ጠላቱ አይደለም፡፡ ታዲያ ዛሬ፤ «ጎጃሜ ተነሥ ትግሬ ትላንት ገድሎኻል፤ ጨፍጭፎኻልና፤» እንበለውን? ፍጹም አይገባም፤ አይጠቅምም፡፡

ሁለት ወንድማማቾች በአባታቸው ቤት እያሉ አይስማሙም ነበር፡፡ ምን ጊዜም ታናሹ ታላቁን ይመታዋል፤ ይለድበዋል፡፡ ታዲያ አባታቸው ሲያርፍ ለታላቁ ልጅ «ማጆት በጎረሰው ደጃፍ በመሰሰው» ያለውን ህብት ሁሉ ለታላቁ አወረሰው፡፡ ለታናሹ ግን ከታላቁ ቤት ተጠግታ የተሠራች ጎጆ እና ከወንድሙ ጋራ በጎብረት እንዲት አህያ አወረሳቸው፡፡

ቆይቶ ታናሽ ወንድሙ ለታላቁ፤ «አህያው ይሸጥና ድርሻዬን ልው ሰድ!» ብሎ ጠየቀው፡፡ ታላቁ ግን የጥንት ውርስ ቂሙን እንዴት እንደሚ በቀል እያለበ ነበርና፤ «አህያው ይታረድ እና እንከፋፈለው እንጂ አይሸጥም፤» ብሎ አምቢ አለው፡፡ ታናሹም፤ «እንዴት ይታረዳል፤ እኔ ሥጋውን ምን አደርገዋለኩ?» ብሎ ቢሟገተው፤ «ካልታረደ ሞቼ እንኛለኩ፤» ብሎ ታላቁ አምቢ አለው፡፡ በኋላም ጉዳዩ ተካርሮ ከዳኛ ደረሰ፡፡ ፍርድ ቤቱም፤ «ይታረድ እና ይካፈላል፤» ብሎ ወሰነ፡፡ አህያው ታርዶ ታላቁ ድርሻውን ለውሾቹ ሲሰጥ ታናሹ እያዘነ ሄደ፡፡

በዚህ ኹኔታ ሲኖሩ ታናሹ ታላቁን የሚበቀልበትን መንገድ ሲያስብ ኖረና ከታላቁ ወንድሙ ቤት ተጠግታ የተሠራች ጎጆውን «አቃጥላለኩ» ብሎ

ተነሣ፡፡ ታላቁም፤ «ይህማ ቤቴን ንብረቴን ያጠፋብኛልና ግምቱን ልስጥኸና ተውልኝ፤» ቢለውም አምቢ አለ፡፡ እንደተሰመደው ጉዳዩ ፍርድ ቤት ቀረበ፤ ዳኛውም፤ «ማቃጠል ከፈለገ መብቱ ነው፤» ብለው ፈረዱ፤ ታናሹም ቤቱን አቃጠለው፡፡ የታላቁ ህብት ንብረትም አብሮ ወደመ፡፡ ታላቁም በፈንታው ወን ድሙን የሚበቀልበትን መንገድ ሲያስብ ኖረ፡፡ አንድ ቀን የታናሹ ልጆች ከታላቅዬው እርሻ ገብተው እሸት ሲበሉ ያዛቸውና ታናሽ ወንድሙን አስጠርቶ «ይከፈለኝ» አለ፡፡ ታናሹም «የበሉት ይገመትና ግምቱን አከፍላለኩ፤» ሲል መሰሰ፡፡ ታላቁ ግን፤ «እኔ የራሴን እሸት ነው የምፈልገው፤ ስለዚህ ሆዳቸው ተቀድዶ እሸቱ ከሆዳቸው ይውጣ፤» ሲል ሙጭጭ አለ፡፡ ያው በተሰመደው መንገድ ፍርድ ቤት ሲቀርቡም ዳኛው፤ «ሆዳቸውን እየቀደደ ይውለድ፤» ብለው ፈረዱለት፤ የሕፃናቱም ሆድ ተቀደደ፡፡ እንግዲህ የዚህ የክፋት ቁል ቁስት መጨረሻው ምን ሲሾን እንደሚችል እናንተው ገምቱ፡፡

በልጅነት መንፈስ የሠሩትን እያሰቡ አንደተጫረሱት ወንድማማቾች እኛም አንደ ወቅቱ ልናየው የሚገባንን የታሪካችን ክፍል እያነሣን መጨራረስ አስብን? ትላንትን መለወጥ አይቻልም፤ ከትላንት መማር ግን ይቻላል፡፡ ከተ ሰማማን፤ በግልጽ ከተነጋገርን ነገርን ሁሉ ማስተካከል፤ እንደምንፈልገውም ማድረግ ይቻላል፡፡ በማናስተካከለው «ትላንት» ላይ ስንቆራቆስ ልናስተካከለው የምንችለው «ነገ» ስምን ያልፍ ብናል፡፡

ዐፄ ዮሐንስም፤ ዐፄ ምኒልክም፤ ዐፄ ቴዎድሮስም፤ ንጉሥ ጦናም፤ ግራ ጃም አልፈዋል፡፡ የእነርሱን ነገር እኛ እያነሣን የእገሌ ልጅ እገሌ ነው እያልን ብንቆራቆስ ግን እነርሱ አጠፋት ከምንለው ጥፋት በላይ ማጥፋታችን አይ ቀርም፡፡ ይልቅስ ከየብሔረሰቡ ሽማግሌዎች ተመርጠው ትላንት በተፈጸመው ነገር ላይ ይወያዩበት፤ ትምህርት የሚሾነውን የሚያስወቅለውን ይለዩት፡፡ ከዚ ያም በዕርቅ፤ በካላ እና በይቅርታ ይዘጉት፡፡ ሁላችንም እነርሱን ወክለን ተመ ሳላይ ስሕተት ሳለመድገም ቃል እንግባ፡፡ ልጆቻችንም በአዲስ የፍቅር እና የዕርቅ ስሜት ይደጉ፡፡ የምንለያይበትን ትተን የምንተባበርበትን፤ የምንማሳ በትን ትተን የምንስማማበትን፤ የምንዋጋበትን ትተን የምናድግበትን እናስተ ምራቸው፡፡

ጀርመን እና ፈረንሳይ ከፋኛ ተዋግተዋል። ዛሬ ግን የአውሮፓ ኅብረትን መሥርተዋል። ከሰማልያ ጋራ ሁለት ጊዜ ተዋግተዋል፤ ዛሬ ግን ወታደሮቻችን ሞተውታል። ከዚህ ለምን አንማርም?

ለመሾኑ አኛ በምንወቅሳቸው ትውልዶች ዘመን ብንሾን አነርሱ ከሠሩት የተሻለ ለመሥራታችን ምን ማረጋገጫ አለን? ይኸው ዛሬ እንኳን ከአነርሱ የተሻለ መሥራት አቅቶን የለም አንዴ!! እንዲያው አንድን ነገር አጥፍተን በአርሱ መቃብር ላይ ሐውልታችንን ካልገነባን ያደግን አይመስለንም ማለት ነው? «ጠላትነት» እንጂ «ተቃርኖ» አይገባንም ማለት ነው?

ለውዬው በቅሎውን በዱላ ሲነርት መንገደኛ ዐየውና፤ «ምን አድርጎህ ነው እንዲህ የምትደበድበው?» ብሎ ጠየቀው፤ ደብዳቤውም፤ «ልጅ ሾኜ ፈረስ ረግጦኝ እግሬን ስለ ተሠበርኩ ያን ለመበቀል ነው፤» ሲል መሰለለት። ያም መንገደኛ፤ «ታዲያ ይኼኮ በቅሎ እንጂ ፈረስ አይደለም። ምን አድርግ ነው የምትሰው?» ቢለው፤ «በታውቅ ነው እንጂ በአያቱ እኮ ፈረስ ነው፤» አለው ይባላል። ታዲያ አኛምኮ፤ «በአያቱ ፈረስ ነው፤» እያልን መጨራረሳችን ነው። አስኪ አስተዋይ ልብ ይሰጠን። ሳንዲያ - ካሊፎርኒያ(አሜሪካ)

እንግልጣርን በእግሩ

አንዴ ተሻግሮ የአገሬን ኪላ፤
ሳንድ የሥራ ጉዳይ ተገኝኩ ካምፓላ፤
ከምዕራብ ከምሥራቅ ካሉ እገሮች፤
ተገኝተው ነበረ ያፍሪካ ልጆች፤

ፕሮግራም ተነድፎ፤
ሁሉም ሰላገሩ ባህል እንዲያውራ

ታንኪው ታንኪው ብሎ ተነሣ በተራ፤

ከየትም የመጣ እፍሪካዊ ሁሉ
እያነካከተ በምላስ ከንፈሩ፤
ያስኪደው ጀመረ እንግልጣርን በእግሩ፤
ምንም ቢናገርም የልቡን አውጥቶ፤

ሐሳቡን ቢገልጥም ቃላትን አላከቱ፤
ግራመር - ሰዋሰው ባለመጠበቁ፤
በጣም እያዘንኩኝ ያበሻ ልጅ ሊቁ፤
ሰዋሰው ቀምሬ ግራመር ጠብቄ፤
በተገራ እንግልጣር ልናገር ጠንቅቄ፤
በተነሣኩ ጊዜ ባበሻ ኩራት፤
የሰበሰብኳቸው ጠፋብኝ ቃላት፤

ምንም ባይረዱት ሐሳቤን በግልጽ፤
ሰለተናገርኩኝ ሰዋሰው ሳልረግጥ፤
«ኖ ፕሮብሌም» እሱኝ ጓላ ሰቀመጥ፤
እውነታቸውን ነው፤
ሰዋሰው ከቀና ሐሳብ ባይገለጥ
ምን ፕሮብሌም አለው፤

ደግሞም ባበሻ ደንብ፤
በሊቃውንት መንበር፤
ዋናው ማረም እንጂ እይደለም መናገር፤
ማንም ያልታረመ ሥርዐት ሲጥስ፤
እየሠበበረ እንቀጽና ግስ፤
ምንም ሰው ቢገባው የሚናገረው፤
ቋንቋን ማበላሸት በጣም ነውር ነው።፤
ያገሬ ሊቃውንት ይኸን ሲሰሙት፤
በሕይወት ከመኖር በመረጡ ሞት፤

ደግሞ እንደነገሩኝ ጠልቀው የተማሩ፤
ሐሳብ መግለጥ ሳይሾን ዋናው ቁም ነገሩ፤
ሰዋሰው ማወቅ ነው የሊቅ ምስክሩ።፤

19/6/2001 እ.አ.አ
Nsenite Village, Uganda

ያለ ገጥሟችሁ አያውቅም? ኮሚድያን ተስፋዬ ካሳ እንዳለው፤ «እንኳንና ትምህርት፤ ት/ቤት በላይ ላይ ቢገነባ የማይለወጥ» - የአውራ ደሮ ዲግሪ!!

አልተማረም የምንለውን ወገንኮ የሰፈሩን አድባር፤ የአጥቢያውን ታቦት፤ የጎጡን ዐዋቂ፤ የአባት የአያቱን አጥንት፤ የሚያምነውን አምላክ ጠርቶ በውግዘት እና በርግማን አሰር ማስታረቅ፤ ማግባባት፤ መሸምገል፤ ቂምን እንዲያወርድ፤ በቀልን እንዲያበርድ ማድረግ ይቻላል። ተማሪ የሚባለውን ግን ምን ማድረግ ይቻላል። «በመርሕ አምናለሁ፤» ይላል ያለመርሕ ይጓዛል፤ «በሕግ የበላይነት ነው የማምነው፤» ይላል ያለሕግ ይጓዛል፤ «ዴሞክራሲያዊ ነኝ፤» ይላል ልዩነትን ጠላትነት አድርጎ ይቆጥረዋል፤ በታቦቱ፤ በውቃቤው፤ በእግዚር፤ በአላህ እንዳንለው ጌላ ቀርነት ነው ብሎ ትቶታል። አሁንኮ ማስታረቅ፤ ማግባባት፤ ማስማማት፤ ያልተቻለው (የተማሪ) የሚባለውን ነው።

«ማወቅ መለወጥ ነው፤» ብሏል ነቢይ መኮንን፤ «መማር የጠባይ ለውጥ ማምጣት ነው (education is change of behavior)፤» የመምህርነት ሞያ የሚማሩ ሁሉ መጀመሪያ የሚማሩት መርሕ ነው። መማር የሥነ ምግባር፤ የአመለካከት፤ የርእይ፤ የፍልስፍና ለውጥ ማምጣት ነው። ለራስ ከማለብ አልፎ ለሌሎች፤ ለዛሬ ብቻ ከማለብ ልቆ ለዘላለም ማስብንም ይጨምራል፤ አንበሳት ከማለት ወጥቶ እንዝራት፤ እናጥፋት ከማለት ወጥቶ እናልማት ማለትን ያስከትላል። ማወቅ ዕውቀት ማከማቻነት ብቻ አይደለም፤ የምንማረው ጃታ ቤዝ ለመሆን አይደለምና። ማወቅ ሰርተፊኬት መለብላብ ብቻ አይደለም፤ የምንማረው ለግድግዳ ማስታወቂያ አይደለምና፤ ማወቅ ራስን ለመለወጥ እና ሌሎችንም ለመለወጥ መታገል ነው። ለለናበት የደበበ ሰይፉን ግጥም ጋበገፎ ነው።

መለሰውኝ ነበረ

የበቁ የነቁ

ያወቁ የረቀቁ

የሰው ፍጡሮች

ሰካ አነሱ ናቸው

ጥሬ ጨው ... ጥሬ ጨው

ጥሬ ጨዋዎች

መፈጨት-መሰለቅ-መደለዝ-መውቀጥ-መታሸት-መቀየጥ

ገና ሚቀራቸው

«እኔ የለኹበትም፤» ዘወትር ቋንቋቸው

«አለኹ መስሎሻል፤ ተበልተሽ አልቀሻል»

በአንድ የድህረ መንደር ውስጥ አንድ ጨካኝ አራጣ አበዳሪ ነበረ። ለመንደሩ ድህረ መንደር ከአቅማቸው በላይ በሽን ወለድ ገንዘብ እያበደረ ያለ የሌለ ንብረታቸውን ይመዘብራቸው ነበር። ምሕረት የሚባል አያውቅም። በአንድ ወቅት መንደርዋ በድርቅ ተመታች እና እነዚያ ድህረ መንደር የሚከፍሉት የሚልሉት የሚቀምሉት አጡ። ተሰብስበው ወደ አራጣ አበዳሪው በመምጣት ሲሆን የተበደሩትን ዕዳ እንዲሰርዝላቸው፤ ካልሆነ ወሰዱን እንዲያነሣቸው፤ ያም የማይቻል ከሆነ ለዚያ ዓመት ከከፍታ ነጻ እንዲያደርጋቸው ለመትኑ።

አራጣ አበዳሪው ግን ከተረቡት አማራጮች ሁሉ አንዱንም ለመቀበል ፈቃደኛ አልሆነም። አንከፍልም ካሉ እነርሱን እና ልጆቻቸውን በባርነት ይዞ ከመሸጥ እንደማይመለስ ተናገረ። ቢባል - ቢሠራ አንዳች የምሕረት ጥፍጣሬ ሲገኝበት አልቻለም።

የመንደሩ ሰዎች ከአራጣ አበዳሪው ምሕረት እንዳላገኙ ሲረዱ በጉዳዩ ላይ ለመወያየት ተሰባስበው። «ንብረታችንን አጥተናል፤ አሁን ግን ራሳችንን ልናጣ ነው። ስለዚህም አንዳች መፍትሔ ማግኘት አለብን» ቢሉ መከሩ። በመጨረሻ አንድ አዛውንት። «ይህ ሰው ካልሞተ በስተቀር መፍትሔ አናገኝም፤ የክፉ ሰው ዕድሜ ረዥም ነው። አንዲሉ ይህ ሰው ደግሞ በቀላሉ የሚሞት አልሆነም። እኛ ደግሞ እርሱ አስኪሞት መጠበቅ አንችልም፤ ስለሆነም ሞቷል ብለን መቅበር አለብን» ብለው የሰጡትን ሐሳብ መንደርተኛው ተቀበለው።

አናም ጉልበት ያላቸው የመንደሩ ነዋሪዎች ተመርጠው ወደ ቤቱ ሄዱና ሰው ሳይለማ አፍነው ይዘው የራሳ ሣጥን ውስጥ ከተቱት። ከዚያም የዕድር ጡሩንባ ተነፋ። አራታው እና ልቅሰውም ቀለጠ። ያ አራጣ አበዳሪ ሣጥኑ ውስጥ ተጋድሞ ግራ ገባው። መሾ አውራጅ ተጠርታ።

የኛም አያ ጌታው የተገነባለ!

ላይበላው ሳይጠጣው ሰበይ አስረክብ!

አያሌች ማስለቀስ ጀመረች። እንዲሁ እንደ ወጉ እንደ ባህሉ እየተለቀሰ ወደ መቃብር ሲጓዙ የሬሳ ሣጥን ውስጥ የገባው አራጣ አበዳሪ ድምፁ አስከሰማ እየሞቱ። «እኔ አልሞትኩም...» አያሌ ቢጣራ የሚሰማው አላገኘም።

መንገድ ላይ ችሎት ሲያበችሉ የሞሉ ዳኞች የመንደርተኛውን ለቅሶ ሰምተው ተደናገጡና «ማን ሞተ?» ብለው ጠየቁ። ሽማግሌዎችም «አያ እንሏ ሞተ» ብለው አረዱባቸው። ወዲያው በሬሳ ሣጥን ውስጥ የነበረው አራጣ አበዳሪ «እኔ ውሽታቸውን ነው፤ አልሞትኩም» አለ። ዳኞቹም ግራ ተጋቡ። መንደርተኛው ደግሞ ይላሳል። ዳኞቹ ሲጨንቃቸው፡ «አናንተ ሞቷል ትላላችሁ፤ እርሱ አልሞትኩም ይላል፤ እንዴት ነው ነገሩ» ሲሉ ጠየቁ። መንደርተኛው እንደ አንድ ልብ መካሪ፤ እንደ አንድ ቃል ተናጋሪ ሽኖ «ሞቷል» ሲል ደመደመ። አራጣ አበዳሪው ደግሞ «አልሞትኩም» ሲል ተከራክረ።

ዳኞቹም «አንግዲያውስ እንደ ሥርዐታችን እናንተም ለመሞቱ፤ እንተም ላለመሞትህ ሦስት ሦስት ምስክሮችን አቅርቡ» ሲሉ ወሰኑ። መንደርተኛው በመሉ «የሞቱት የዛሬ ዓመት ነው፤» ብሎ መስከረ። አራጣ አበዳሪው ግን ያለ መሞቱን ሲመስክርበት የሚችል ሰው ጠፋ። ዳኞቹም «አንግዲያው ሞተህል ማለት ነው» ሲሉ ፈረዱ። ሰውዬው ግራ ገባው። «የሞትኩት የዛሬ ዓመት ከሆነ ታድያ የዛሬው ቀን ምን ሊባል ነው?» ሲል ሽማግሌዎቹን ጠየቃቸው። ሽማግሌዎቹም «ዛሬ ማመሞትህን ያወቅኸህ ቀን ነው» ብለው መሰሉለት ይባላል።

በሽማግሌዎቹ አባባል ሰው የሚሞትበት እና መሞቱን የሚያውቅበት ቀን ይለያያል ማለት ነው። በሰው ልብ ውስጥ የሞቱ ወላጆች፤ በወላጆቻቸው ልብ ውስጥ የሞቱ ልጆች፤ በሕዝብ ልብ ውስጥ የሞቱ ባለሥልጣናት፤ በሠራተኞቻቸው ልብ ውስጥ የሞቱ ድርጅቶች፤ በአባሎቻቸው ልብ ውስጥ የሞቱ ፓርቲዎች፤ በምእመናን ልብ ውስጥ የሞቱ የሃይማኖት መሪዎች፤... ስንቶች ይሆኑ ይሆን?

በትዳር ዓለም ከሚያጋጥመው ክሥተት አንዱ ይህ ነው። ከባል ወይም ከሚስት አንዱ መስመር ይሰታል። ቢባል ቢሠራ አልመከር ይላል። በዚህ ጊዜ በትዳር ተጓዳኝ ልብ ውስጥ ተፈቃሪ የነበረው ሰው ይሞታል። በተለይ ሚስቶች ሰልጆቻቸው ሲሉ ባላቸውን ከመፍታት ይልቅ በልባቸው ውስጥ እንደ ሞተ አስበው፤ ይህንንም ተቀብለው መኖርን ይመርጣሉ። የሌለ ያልተፈጠረ ያህል ይረስታል። በአካባቢያቸው ውርውር እንደ ሚል አንዳች ፍጡር ብቻ ይመሰክታል። ምና

ልባት ባልየው፡- «ጭቅጭቅ ቀረልኝ፤ የሚናገረኝ የለም፤ እርፋ ተቀምጣለኝ፤ ባሻገር ሰዓት ብገባ፤ የረለግኸትን ገንዘብ ባባክን አትናገረኝም» ብሎ ደስ ይለው ይሆናል። ነገር ግን መናገር፤ መቃወም ይቆመቸው በነገሩ ስለ ተስማማች ሳይሆን እርሱ በእርሷ ልብ ውስጥ ስለ ሞተ ይሆናል። ችግሩ የሞተበትን እና መሞቱን የሚያውቅበት ቀን ይለያያል። አንድ ቀን ሚስትየሞ ነገር ዓለሙን ትታው ብር ብላ ስትጠፋ ወይም ያ የፍቶ ሰዓት ሲመጣ ዐሥር ሺሕ ሽማግሌ ችግሩን አይፈታውም፤ ምክንያቱም ያ ቀን ትዳሩ የሞተበት ቀን ሳይሆን መሞቱ የታወቀበት ቀን ነውና።

ገና ወደ ጋብቻ ያልደረሱ ፍቅረኛዎችም ይኸው ችግር ይገጥማቸዋል። ፍቅር በአንድ ቀን አይሞትም፤ በየቀኑ በሚተኮስ የነገር ጥይት ግን እያቆሰ ይሄ ዳል። ከዚያም መሞት ይጀምራል። ነገር ግን በግብዣ፤ በጨዋታ፤ በመስክ ሥራ ወከባ፤ በውጭ አገር ዕድል ጉጉት፤ ባልተፈለገ እርግዝና፤ እንዳንደም በይሉኝታ ዕድሜው የተራዘመ ሊመስል ይችላል። «ፀጉራም ውሻ እለ ሲሉት ይሞታል» እንደሚባለው ስለሚገናኙ ብቻ የተዋደዱ ቢመስላቸውም ፍቅራቸው በመሞቱ ግን ተገናኝተው ቁም ነገር ማውራት ቀርቶ መግባባት ይላናቸዋል፤ የሚደዋወሉት «ለምን አልደወልክልኝም?» የሚለውን ንትርክ ለመሸሽ ብቻ ይሆናል። አብረው የሚሽኑት ተለያዩ ላለመባል ብቻ ይሆናል። ታድያ አንዲት አጋጣሚ የተፈጠረች ዕለት ፍቅራቸው መሞቱን በቁርጥ ይረዱታል። በሞተ በሰንት ዓመቱ መሞቱን ስለሚያውቁት ምንም ማድረግ ከማይችሉበት ደረጃ ላይ ይደርሳሉ።

መሪዎች ከሚደርስባቸው ክፉ ዕጣ ፈንታ አንዱ ይህ ነው። ሕዝቡ ሰውጥ ያመጣሉ፤ ኑሯችንን ያሸሽላሉ፤ አገርን ያለማሉ፤ ያላድጋሉ፤ ብሎ ተስፋ እያደረገ እነርሱ ግን ካለፈው የባሉ፤ አገሪቱን ቁልቁል፤ ሕዝቡንም እመቀ እመቃት የሚከቱት ሲሆኑ፤ ሲነግራቸው የማይሰሙ ሊተቻቸው የሚቀደሙ ሲሆኑ፤ ለሕዝቡ ጥያቄ ጆሮ ዳባ ልበስ ካሉ በሕዝብ ልብ ውስጥ ይሞታሉ። ሕዝቡም አያሉ እንደ ሌሉ ይቆጥራቸዋል። ስማቸውን ቀይሮ ሌላ ስም ያወጣላቸዋል። ሲጠሩት በልፍ ቢወጣም፤ ሲሰበሰቡት ሲሰበሰቡም፤ ሲያዙት ቢያዋጣም፤ ሲናገሩ ቢያጨበጡም፤ ሲናገሩ የሰማ ቢመስልም እርሱ ግን አንዳች አሰቸጋሪ ፍጡርን ከፊቱ ሥሎ መሪዎቹ ገና ቀደም በልቡ እንደ ሞቱ ይቆጥራቸዋል። እንዳንደም የመራቱን እንደሌለ ስለሚያስበው ከመራቱ በላይ ያለውን የሰማዩን አምላክ ስለ አገሩ ጉዳይ ይጠይቀዋል።

ታዲያ አንዳች ታሪካዊ አጋጣሚ ተክሥታ መሪዎቹ በታሪክ አለገዳጅነት የሚለውጡበት ያች ቀን፣ ያች ቅጽበት የሚሞቱበት ቀን እይደለችም - መሞታቸውን በይፋ የሚያውቁበት ቀን እንጂ። ሞቡቱ ሌሌሌክ የዛየርን ወርቅ እና አልማዝ ሲዘርፉ፣ እርሳ ቸው በየከተማው ቤተ መንግሥት እየሠሩ፣ በእውሮፓ ባንኮች ቢሊየኖችን እያከማቹ ሕዝቡ ግን ከድህነት ጠደ ድህነት እዘቅት ሲገባ ወይም በእገራ ቋንቋ ከሞቱት በላይ ካሉት በታች ሊሆን ይገባ ነበር በዛየራውያን ልብ ወለጥ ሞቡቱ ሌሌሌክ ሞተው የተቀበሩት። «የሚወደን እና የምንወደው ሕዝባችን...» እያሉ ቢናገሩም ሕዝቡ ግን «ምነው የክፉ ለው ዕድሜው ይረዝማል!!» እያላቸው ነበር። ታዲያ ያቺ እነ ሎራን ካቢላ የተነሡበት ቅጽበት ሞቡቱ ሌሌሌክ መሞታቸውን በይፋ ያውቁበት ቀን እንጂ የሞቱበት ቀን አልነበረችም፤ ከሞቱማ ለነበቱክ።

የአምነታቸውን ሥርዐት፣ የምስመናቸውን የልብ ትርታ፣ የእምነታቸውን ቅን መንገድ የማይከተሉ የሃይማኖት መሪዎችም በምስመናን ልብ ወለጥ ይሞታሉ። እያሉ እንደ ሌላ ይቆጥራቸዋል። ሊያስተምሩት እና ሲባርኩት እንኳን በእነርሱ በታ የነበሩ ወይም አንደ አነርሱ መንፈሳዊ ሥልጣኑ እና ልዕልናው የነበራቸው እና ያላቸው ደጋጎቹ አበው እንደሚያስተምሩት እንደሚባርኩት አድርጎ ይስማቸዋል እንጂ ህልውናቸውን ይዘነጋዋል፤ ቢኖሩም ባይኖሩም በእርሱ ሕይወት የሚኖራቸውን ሚና እያዘነ፣ እየተሳቀቀ ይሠርዘዋል።

በአራተኛው መ/ክ/ዘመን በግብፅ - የክፍት ቤተ ክርስቲያን ፓትርያርክ የነበረውን አትናቴዎስን አባርሮ የቁስጥንጥንያው ንጉሥ የራሱን ወዳጅ በመንበረ ማርቆስ ባለቀ መጠ ጊዜ ሕዝቡ እዘነ፣ ወዲያውም አዲሱን ሲቀ ጳጳስ በልቡ እንደ ሞተ አድርጎ አስቦ ሕዝቡ በጸሎት ጊዜ አትናቴዎስን መጥራት ጀመረ። በታላላቅ በዓላት ሕዝቡ ይሰበሰባል። እዲሱ ሲቀ ጳጳስም ይመጣል። ሕዝቡም አስኪናገር ጨርሶ ጠደ ቤቱ ይገባል። ታዲያ የወቅቱን ጉዳይ የጻፈ ግሪካዊ ታሪክ ጸሐፊ አንዱን ምስመን ጠጋ ብሎ። «ይህን አባት ካልተቀበላችሁት ለምን ሲያስተምሩት ስሙ ታላቅሁ?» ብሎ ቢጠይቀው «ወዳጄ እኛ በመስተዋቱ በኩል የሚታየውን እንጂ መስተዋቱን ትተነዋል» ሊል እንደ መሰለሰት በጽሑፉ አሰፍሮታል።

ፓርቲዎች የሚሞቱትክ ሲለነጣጠቁ፣ በምርጫ ሲሸነፉ፣ እባሎቻቸው ጥለዋቸው ሊሄዱ፣ ቢሯቸው ሲዘጋ እይደለም። የፓርቲውን ደንብ የፓርቲው አባላት ሲጥሉት በዝ ምታ የታዩ ዕለት ነው። ያ ቀን ፓርቲው የሞተበት ቀን ነው።

ከዚያ በኋላ ያለው «የፓርቲውን መሞት እንዴት ለሕዝቡ እናርዳው?» የሚለው ጉዳይ ነው። እንደ ዐሄ ምኒሊክ ሞት ተደብቆ ይቅር ወይስ እንደ ዐሄ ጎይላ ሥላሴ ሞት ይነገር ነው ቀጣዩ። ለዚህም ነው «ታሪቁ፣ ተስማሙ፣ ተቧደኑ፣ ጎብረት ቁጠሩ፣ ተቀናጁ» ብንላቸው የነቃው ብርሌ ሊመለስ ያልቻለው። ምክንያቱም እኛ የደረሰነው በሞቱበት ቀን ሳይሆን መሞታቸውን ባውቁበት ቀን ነው።

ተከራክረው መስማማት፣ ችግራቸውን በጨዋ ደንብ መፍታት፣ ምክር እና ሐላብ መለማት፣ ትልቁን እንጀራ በማለብ ትንንሽ ጉርሻዎችን መቻል ያቃቃቸው ዕለት፣ ሁሉም በየፊናው አሳይሃለሁ መባባል የጀመረ ዕለት፣ ይህኛው ወንበር ያንሰኛል ከላይ ወይም ከጎን በማለቲሽ ተጣብቆ ትንሽ ይጨመርልኝ የሚል መሪ ያፈሩ ዕለት - ያን ቀን ፓርቲዎቹ ሞተዋል። ችግሩ መሞታቸውን ባለማወቃችን ያሉ መስሎን መከራ የምናየው እኛ መሞታቸውን በሞቱ በለንት ዘመናቸው ለንረዳ እንደነግጣለን።

ገበሬው ከምር ከምር መውቃት አቃተውና ሰውቃ እከፍላለሁ እያለ እየተበደረ ሲበላ ክረመ። በኋላ በመንደሩ ያለው አህል ሁሉ እለቀና የእርሱ ከምር ብቻ ቀረች። አበዳሪዎቹም ተለብሰው መጥተው ክፈለን ብለው አሰጩበት። ያም ገበሬ ከምሩን እየዘረ እያየ የተበደረውን ማለት ጀመረ። ሲያለበው እንኳን ዘንድሮ በቀጣዩም ዓመት ክፍሉ የሚጨርሰው አልሆነም። እናም «አንቺ ከምር አለሽ መስሎሽል፣ ተበልተሽ አልቀ ሻል» አለ ይባላል።

አንድ መሥሪያ ቤት። አብረውት የኖሩ፣ ከሁጉ ነገር ዓለሙን የሚያውቁ፣ እርሱ ራሱ ያሠለጠናቸው ያንን መሥሪያ ቤት ለወግ ለማዓርግ ያበቁ ሠራተኞቹ መማረር ሲጀምሩ፣ የባላቸውም እየጣሉት ሲሄዱ መንቃት ካልቻለ ምናልባት መሞቱን የሚያውቀው ከሞተ ከበዙ ዓመቱ በኋላ ሊሆን ይችላል። ፓይለቶቹ ሲማረሩ፣ የበረራ አለት ናጋጆቹ ሲያዝኑ፣ ቴክኒሻኖቹ ወደ ጎረቤት አገር ሲያቀኑ፣ ደንበኞቹ እርም ሲሉ የማይነቃ እየሮ መንገድ መሞቱን የሚያውቀው እንደ ኤር አፍሪካ አንድ ቀን በድንገት ሲቆም ይሆናል።

የምዕራብ አፍሪካው ኤር እፍሪካ ሠራተኞቹ እየጣሉት ሲሄዱ፣ ደንበኛ ሊሽሸው፣ ባለሞያዎቹን ሲነጠቅ፣ አስተዳደሩ ሲበላሽ፣ ክድጡ ወደ ማጡ ሲዳክር ቆይቶ መሞቱን ያውቀለት ጠፋ። በመጨረሻ አንድ ቀን አውሮፕላኖቹ በየበረራ መስመሩ እንዳሉ በደን ገት ሥራ አቆሙ። የሂዱት የአውሮፕላኖቹ ሠራተኞች

አንኳን ሳይመለሱ በሄዱበት አገር እንዳሉ ድርጅታቸው መሞቱን ለሙ። መሞቱ የተነገረው ግን በሞተ በለንት ዘመኑ መሰላችሁ።

የሥነ ምግባር ሥርዐቱ የፈረሰ ዕለት፤ የትምህርት ሥርዐቱ የተባላሽ ዕለት፤ የወላጅ ሐላፊነት የተረሳ ዕለት ትውልድ የሚሞተው ያን ቀን ነው። መሞቱን የምና ውቀው ግን ለአገሩ የማይጠቅም፤ ከመቃም አና ከመደንዘዝ በቀር ሌላ ዓላማ የሌለው፤ ትምህርት እና ሥራ ሳይሆን ዋዛ ፈዛዛ ብቻ ሕይወቱ የሆነ፤ ሳይሆን በጤና - ብሎ ነገር ዓለሙን ሁሉ የረሳ ትውልድ ማፍራታችንን ስናረጋግጥ ነው።

አስራሌላውያን የእኛን መከራ ልጆቻችን መቅመስ የለባቸውም አያሉ አውሮፓ እና አሜሪካ ልከው ልጆቻቸውን አስተማሩ። ወላጆቻቸው በጠብታ ውኃ እያመረቱ ባጠራቀሙት ገንዘብ ልጆቻቸው ሳይቸገሩ ተማሩ። ታዲያ እንደ ጊዜ በብሔራዊ አገልግሎት እንዲሳተፉ ሲጠየቁ ወጣቶቹ «የቤት ሠራተኛ ከፊሊፒንስ እንደሚመጣው ሁሉ ለምን ወታደርነ ከፊሊፒንስ አንቀጥርም» ብለው ጠየቁ። አስራሌላውያን ትውልዳቸው መሞቱን - ታሪክ ሠሪ ተተኪ ትውልድ ያለማፍራታቸውን አሥራሌላውያን የተረዱት ያኔ ነበር። ትውልዱ በሞተ በለንት ዘመኑ።

ጅብ እና ተኩሳ ቀበሮን ለማስገደል ስለ ፈለጉ ለአንበሳ ሄደው «ቀበሮኮ በጣም አረፍ ጫማ መሥራት ትችላለች። እርስዎ እንዲህ በባዶ እግርዎ እየሄዱ እንዴት ዝም ትላለች?» ብለው አሳበቁ። አንበሳም ተናድዶ ቀበሮን መፈለግ ጀመረ። በመጨረሻም በጉድጉዳ ውስጥ ተገኝቶና አንበሳ ፊት ቀረበች። አንበሳም «እንዲህ በባዶ እግሪ ለሄድ እየሆነ ጫማ መሥራት እየቻልሽ ለምን ዝም እልሽ?» ሲል አፋጠጣት። ቀበሮም «መሥራቱንስ እችል ነበር ነገር ግን ጥሬ ዕቃው እይገኝም ብዬ ነው» ስትል መለሰች። አንበሳም «ለመሆኑ ጥሬ ዕቃው ከየት ነው የሚገኘው?» ሲል ጠየቃት። ቀበሮም «ከጅብ ቆዳ እና ከተኩሳ ጅማት» ስትል መለሰች። በዚህ ጊዜ ተንኮለኞቹ ጅብ እና ተኩሳ ደነገጡ። ጅብ እና ተኩሳ ከየሞቱት በሌላው ላይ ወጥመድ ያጠመዱ ዕለት ነው፤ መሞታቸውን ያወቁት ግን አሁን ነው። «በመረጥሽው ዳኛ ትረጃ - ባመጣሽው ዱላ ትመጁ» ይባል የለ! በሰው ላይ ተንኮል ስትሠራ ያኔ አንተ ትሞታለህ! ተንኮሉ በአንተ ላይ ሲደርስ ደግሞ መሞትህን በይፋ ታውቀዋለህ!

እኔ በሞትኩ በማግለቱ

ረዥም ዘመን ያለተቀናቃኝ መግዛት የሚመኙ አንድ ንጉሥ ነበሩ። ይህን የግዛት ሕልማቸውን ሲፈታተን የሚችለው ብቸኛው ጠላት ሞት ነው ብለው ያስቡ ነበር። በመኾኑም የሚሞቱበትን ቀን ሲያውቁ ይመኙ ነበር። ይህን ምኞታቸውን ያወቁ ባለሟሎቻቸው በአገሩ የታወቀውን ዐዋቂ ለውታሪክ ነገሯቸው። ይህ ዐዋቂ ያልተወለዱት የሚወለዱበትን፤ ያልሞቱት የሚሞቱበትን ቀን በሚገባ ያውቃል እየተባለ ይታመን ነበር።

ንጉሡ የዚህን ለው ችሎታ እንደ ስሙ ጊዜ ሳይወስዱ አስጠሩትና የሚሞቱበትን ቀን ሲነግራቸው ለሰው ሽልመውት የማያውቁትን ሽልማት፤ ለጥተውት የማያውቁትን ሹመት እንደሚስጡት ቃል ገቡለት። ለውዬውም የሦስት ቀን ጊዜ ጠይቆ ሲያስብበት ለነበተ። በሦስተኛውም ቀን መልሉን ይዞ መጣ። «እርስዎ የሚሞቱት፤» አለ ዐዋቂው «እኔ በሞትኩ በማግለቱ ነው፤» ብሏቸው ዐረፈ። ታዲያ እኒያ ንጉሥ በዘመናቸው ሁሉ ይህን ዐዋቂ ሲከባከቡ፤ ታመመ በተባለ ቁጥር ሲያሳክሙ፤ አማረው በተባለ ቁጥር ያስኘውን ሊያቀርቡ ኖሩ ይባላል።

በአገራችን ያሉ አያሌ ማኅበራዊ፣ ኢኮኖሚያዊ እና ፖለቲካዊ ችግሮች አልፈታ ያሉት በፖሊሲ፣ በመመሪያ፣ በሕግ፣ በመንግሥት፣ በባለ ሥልጣን. . . ወዘተ ችግር ብቻ አይመስለኝም። ይኸውም ችግሮቹ በተፈቱ በማግለቱ የሚሞቱ ለዎች ስላሉም ጭምር ነው።

ፕሮፌሰር ኤፍሬም ደሥሐቅ እንዳሉት በኢትዮጵያ የተከሠቱ የእርስ በእርስ ግጭቶች ምንጊዜም ምንጫቸው ከውጭ ነው። ይህች አገር እጅጅ ብላ ለላምን እና ዕድገትን ያስበችበት ዘመን ነበረ ብሎ ለመናገር ይቸግራል። በየዘመናቱ ጠብ ጫሪ አያጣትም። ጦርነት፣ የእርስ በእርስ ግጭት፣ መከፋፈል እና መባላት ከዚህች አገር በጠፉ በማግለቱ የሚሞቱ አሉና። እነዚህ ንገሶች ህልውናቸውን ለመጠበቅ ሲሉ እነዚህ የአገሪቱ ችግሮች እንዳይጠፉ ይከባከቧቸዋል። እሳቱ ሲያልቅ ሲል ጋዝ እየጨመሩ ዕድሜያቸውን ያስረዝሙታል። ለምን? ለላም በኾነ በማግለቱ የሚሞቱ አሉዋ!!

አንድ የሽንብትን ከመናገር እና ከማጉሳት፤ አንተባበርም ዘንድ ከማዋደድ እና ከማስተሳሰር ይልቅ ልዩነታችንን ማጉሳት፤ ነቁን ማስፋት፤ በመካከላችን ጠላትነትን መፍጠር፤ አንዱ ሕዝብ በሌላው ላይ አንዲነሣ እና ቂም እና በቀል እንዲያረገግ መገፋፋት። የሽንብቱን አንድነት ትተው የአንጓውን ልዩነት መቁጠር የሚያስደስታቸው፤ ለዚህም ሌት ተቀን የሚሠሩ፤ ገንዘብ የሚያወጡ፤ ቴሌቪዥን እና ሬዲዮ ከፍተው የጡብ እና የመለያየት እንክርዳድ የሚዘሩ አሉ። ለምን? ኅብረታችንን ያማቸዋል፤ አንድነታችንን ያሰጋቸዋል፤ ፍቅራችንን ይመራቸዋል፤ ትብብራችንን ያበላጫቸዋል። ለምንድን ነው ቢሉ - መለያየታችንን በቀረ፤ መናከሳችንን በቀመ፤ መተራመሳችንን በተገታ፤ መጋጨታችንን በታረቀ በማግስቱ ይሞታሉዋ!! የህልውናቸው መሠረት የእኛ መለያየት እና መጣላት ነው። እኛም የእነዚህን ዕድሜ ሲቀጥሉ ይኖራሉ።

ስለ ሙስና መነገሩ፤ የፀረ ሙስና ሕግ መጠንክሩ፤ በሙስኞች ላይ ርምጃ መወሰዱ በቀጠለ ቁጥር ሙስና እየጠፋ አይደለም የሄደው፤ አየተፋፋመ፤ መልክ እና ቅርጹ እየተቀየረ መጠኑ እና ጉዳቱ እየፈረጠመ ነው ያቀጠለው - ለምን? ሙስና በጠፋ በማግስቱ የሚጠፋ አሉዋ!! ህልውናቸው በሙስና ላይ የተመሠረተ፤ ሥራ የሚሠሩት፤ ጉዳይ የሚያስፈጽሙት፤ ንግድ የሚነግዱት፤ የሚሾሙት፤ ህብት ንብረት የሚያፈሩት በሙስና ብቻ የሽኑ ወገኖች አሉ። እነዚህ ሰዎች ሙስና በሞተ በማግስቱ ስለሚሞቱ በተገኘው አጋጣሚ ሁሉ የሙስናን ዕድሜ የሚያራዝሙ ናቸው።

በየመሥሪያ ቤቱ ያልተሠራ የመዋቅር ማሻሻያ፤ ያልሠለጠነ የሰው ጎይል፤ ያልተጻፈ ርእይ፤ ያልተሰጠል ተልእኮ፤ ያልተሞከረ ማሻሻያ የለም። ነገር ግን አፈጻጸማችን ለምን መሻሻል አቃተው? ለምን ከዘልማድ አሠራር መላ ቀቅ አቃተን? ያ ሁሉ በየቢሮው የተቀመጠ ባለሞያ እንዴት የራሱን ቢሮ ሕንጊን በተሻሻለ አሠራር ለማስተካከል ይሳነዋል? የዕውቀት ችግር ነውን? የተጓዛዛ ቢሮክራሲ ለአገር ዕድገት አስፈላጊ ነው ብሎ ሰላመነ ነውን? አሠራሩ ቢቀላጠፍ፤ ደንበኛ በክብር ቢስተናገድ፤ ሥራ በፍጥነት ቢሠራ፤ ቢሮ ክራሲ ቢያጥር፤ ሰዎች በመሥሪያ ቤቱ አሠራር ቢደሰቱ ቅር የሚለው መንግሥት ስላለ ነውን? - አይመስለኝም። የተጓዛዛው እና የተበላሸው፤ ግልጽነት የጎደለው እና ለሰንፍና የተመቸው አሠራር በሞተ በማግስቱ የሚሞቱ ስላሉ ነው።

ማኅበራት ሲከፋፈሉ፤ ኮሚቴዎች ሲበታተኑ፤ ፓርቲዎች ሲሰነጣጠቁ፤ ማየትከ የዘወትር ዜናችን እየሽነ ነው። በአውነቱ እነዚህ አካላት የያዟቸው ሰዎች፤ «ምላጭ ቢያብጥ በምን ይበጡታል፤ ውጋ ቢያንቅ በምን ይውጡታል» የሚያለኙ ናቸው። እነርሱ የወደቀበትን ጉዳይ ለሌላው ሕዝብ ሲተነትኑ፤ ሲያስተምሩ የኖሩ ናቸው። ታዲያ ምንድን ነው ችግራቸው - ቡድነኝነት ሲሞት፤ ጎጠኝነት ሲጠፋ፤ መፈረካክስ ሲያበቃ፤ መሠነጣጠቅ ሲያቆም ህልውናቸው የሚያበቃ አካላት ስላሉ ነው።

ሌላው ቀርቶ በማኅበራዊ ኑሯችን ውስጥ የባል እና ሚስት ጠብ ከጠፋ፤ የቤተሰብ መለያየት ከቀረ፤ ህልውናቸውን የሚያጡ ሰዎች ናቸው በሰላም የሚኖሩትን ባል እና ሚስት ሲያጋጩ የሚውሉት። ከተጋቢዎች ጠብ የሚያተርፉ አሉ። «ባል እና ሚስቱ ከተዋደዱ ይረሱናል» ብለው የሚያስቡ አማኞች፤ ጓደኞች፤ «የአነርሱ ፍቅር የእኛን ጠብ ያሳያል፤» ብለው የሚፈሩ ለነፎች፤ ህልውናቸው የሚመሠረተው ከትዳሩ ጥንካሬ ሳይሆን ከትዳሩ መናጋት ነው።

«የባንኩን ቁልፍ ለእኛ - ዘበኛው ይተኛ» እያሉ ዘወትር የሚጸልዩ፤ «እኔ ምን ያህል አተረፍኩ?» ከማለት ይልቅ፤ «እገሌ ምን ያህል ከሠረ?» የሚሰውን በማጥናት ጊዜያቸውን የሚያሳልፉ ነጋዴዎች በአንድ በኩል በድግምት እና በጥንቅቅ፤ በሌላ በኩል የሰውን ምርት በማራከስ፤ ከዚህም ሲያልፍ ደግሞ የራሳቸውን ሽጠው እስኪጨርሱ የወገናቸውን ዕቃ በጉምሩክ መጋዘን ውስጥ ከተው የሚያስቆልፉ፤ ህልውናቸውን በሌላው ነጋዴ ሞት ላይ የመሠረቱ ነጋዴያን ናቸው የንግዱ ዓለም ስላማዊ የውድድር ሜዳ እንዳይሆን ያደረጉት።

«እነርሱ እንዲሾሙ ሌላው መሻር አለበት፤ እነርሱ ደመወዝ እንዲጨመርላቸው ሌላው መባረር አለበት፤ የእነርሱ ሥራ እንዲገለጥ የሌላው ሥራ መራከስ አለበት፤ እነርሱ ከእለቶች ጋራ እንዲሰማሙ ሌላው መጠላት አለበት፤ እነርሱ እንዲሸሉ ሌላው መዋረድ አለበት፤» ብለው የሚያስቡ ሠራተኞች ናቸው መሥሪያ ቤቶቻችንን የመጠላለፊያ ቤቶች ያደረጓቸው። በዚያ መሥሪያ ቤት ውስጥ መናቅር፤ መጠላለፍ፤ ሐሜት፤ መሞዳሞድ፤ ማሳበቅ፤ መካሰስ፤ ሲያቆም የእነርሱም ህልውና በማግስቱ ያቆማል፤ ስለዚህም ችግሩ መቀጠል አለበት።

“ኤች.አይ.ቪ/ኤድስ ከጠፋ ሀልውናችን በማግለቱ ይጠፋል!” ብለው የሚያሳቡ አካላት ላይኛና ይቀራሉ? ተመሳሳይ ጥናት ለተመሳሳይ ሰዎች ሦስት አራት ጊዜ እየቀረበ በየታላላቅ ሆቴል የሚደረገው ዐውደ ጥናት አሁን ከምር ኤች.አይ.ቪ/ኤድስን ያቆመዋልን? አሁን ኤች.አይ.ቪ /ኤድስ ቢል ቦርድ በመሰቀል ብቻ ይገታልን? አሁን ኤች.አይ.ቪ/ኤድስ ለ2000 ዓመታት ለናበራው የኖርነውን ጧፍ ፈርቶ ይሸሻልን? ችግሩን የሚጋፈጡት ወገኖች ገንዘቡ እና አቅሙ ካላቸው ወገኖች ጋራ አንዳል ተገናኙ የሚጠፋው አለ ይኸን? አይመስለኝም። ነገር ግን የዚህ ብኩንነት ምንጮች ኤች.አይ.ቪ/ኤድስ በጠፋ በማግለቱ የርዳታ ድርጅታቸውን፣ ኮብራ መከናቸውን፣ የወርክሽፕ አበላ ቸውን፣ በጥናት አቅራቢነት ስም የሚያገኙትን ከፍተኛ የሚያጡ ሰዎች አለ።

ግንባሩን በር መትቶት ወደ ከሲኒካቸው የመጣውን ሁሉ አልትራ ሳውንድ፣ የሽንት እና የደም ምርመራ እያዘዙ፣ ለሕመሙ የሚገባው የሕክምና ክትትል ሌላ ኾኖ ሳለ ሰውን አንደ አስከራን ፎርማሊን እየወጉ፣ በአንዲት መርፌ የሚድነውን ሁሉ አንድ ሽክም ሙሉ መድኃኒት እያሸከሙ በሽታን ከማከም ይልቅ በሽታን የሚያባዙት አንዳንድ የሕክምና ባለሙያዎች - በእውነት ዕውቀት ጎድሏቸው ነው? በፍጹም አይደለም። በሽታ እና በሽተኛ ከጠፋ ትክክለኛ፣ አሠራር እና ሥነ ምግባራዊ አካሄድ ከተዘረጋ በማግለቱ ሀልውናችን ያበቃል ብለው ስለሚያስቡ ነው አንጂ። ሀልውናቸውን የመሠረቱት በሞያቸው ላይ ሳይኾን በበሽተኛው መከራ ላይ ነው። ለዚህኑ ነው ለሁሉም በሽተኛ ራጅ፣ አልትራ ሳውንድ፣ ላቦራቶሪ አላዝም የሚል ጎሲና ያለው ባለሙያ የገጠማቸው እንደኾነ፣ “ምን ሲከፈልክ ነው?” ብለው የሚያባርሩት። በሽተኛ እንዳ ያጡ በሽተኛ ይፈጥራሉ። “የሕክምና ባለሙያዎች የሥነ ምግባር ከድ ይውጣ፣ ተጠያቂነት ያለበት አሠራር ይዘርጋ፤” ሲባሉ፣ “ሞያችንን እንተቀለን፣ መንግሥት አላሠራን አለ፤...” ወዘተ ይላሉ። ምክንያቱም ብልሹ የሕክምና አሠራር በጠፋ በማግለቱ እነርሱም ይጠፋሉዋ!! የሀልውናቸው መሠረት፣ የሀብታቸው ምንጭ ጤና ሳይኾን በሽታ ነው።

በአንድ ወቅት አህዮችን የሚገድል ወረርሽኝ ተቀሰቀለና በአንድ መንደር የሚኖሩ አህዮች በሙሉ አለቁ። ገበሬው ተቸገረ። ነጋዴው አህል ዐጣ። በሌላ በኩል ግን የአካባቢው ጅቦች ሠርግ እና ምላሽ ኾነላቸው። በነገሩ በጣም የቀነሰ ዱት ገበሬዎች፣ “ምሕላ እናድርስ፤” ብለው በቤተ ክርስቲያን ተሰበሰቡና

አህዮችን የሚጨርሰው ወረርሽኝ እንዲጠፋ ጸሎት አድርሰው ሲወጡ በሌላው በር በኩል ደግሞ ጅቦች ሲወጡ አገኝቸው። አንዱ ገበሬ ተገርሞ፣ “እኛስ ወረርሽኝን እንዲያስወግድልን ልንጸልይ ነው፤ እናንተ ደግሞ ምን ኾናችሁ ነው?” ብሎ አንዱን ጅብ ቢጠይቀው፣ “እኛም የአህዮች ወረርሽኝ ይቀጥል፤ ከተቻለም የፈረሶችም ይጨመር ልንል ነው፤” ብሎ መሰለለት። እውነቱን ነው፤ የአህያ ወረርሽኝ በቆመ በማግለቱ የጅብ ጥጋብም ይቆማል። ለሰዚህ አያ ጅቦ ወረርሽኝ “ዘላቂ እና ቀጣይነት ያለው” እንዲኾን ጥረት ማድረግ አለበት። እንደ ጅቦች ያሉት ናቸው አንግዲህ የወረርሽኝን ዕድሜ ሲቀጥሉለት የሚኖሩት። ያለበለዚያም ወረርሽኝ በቀረ በማግለቱ የሚኾነውን ያውቁታል።

አንዳንድ ጊዜ አኮ ከህልውና የሚበልጥ ዓላማ፣ ከማግኘት የሚበልጥ ማጣት፣ ክክብር የሚበልጥ ውርደት፣ ከመኖር የሚበልጥ መሞት አለ። “እርሱ በሞተ በማግለቱ እምታለኹ፤” ብሎ በመፍራት የጥፋትን ዕድሜ ከማስረዘም ይልቅ፣ “እርሱ በሞተ በማግለቱ ልመት፤” ብሎ ጽዋ የሚነካ ጨበት ጎሲናም ያስፈልጋል። የተቃዋሚው የፓኪስታን ሕዝብ ፓርቲ መሪ ቤናዚር ቡቶ ዱባይን ለቅቀው ፓኪስታን በገቡ በማግለቱ የሚገጥማቸውን ዐውቀውታል። “የዱባይ የምቶት ኑሮ በተዘጋ በማግለቱ የእኔም ምቶት ያበቃልና አገሬ ፓኪስታን የራስሽ ጉዳይ፤” አላሉም። “ዐምባገነንነትን መታገል አደገኛ ነው፤ አለመታገል ግን የበለጠ አደጋ ነው፤” ብለው አገራቸው ገቡ። እኒያ ታላቅ መሪም የሙሽ ራፍን በምርጫ መሸነፍ ሳያዩ ተቀጠፉ። “ከመኖር የተሻለ ሞት” ማለት ይህ ነው።

የሪፓብሊካኑ ተወዳዳሪ ሩምኒ የማኬይን ያህል ባይኾኑም የአሸናፊነት ውጤት ነበራቸው። የያዙትን ይዘው እስከ መጨረሻው ለመቀጠል ይችሉ ነበር። ነገር ግን ለፓርቲው ጥንዝሬ፣ ለማኬይን ብርታት ሲሉ ከወድድሩ ወጡ። ከወድድሩ በወጡ ዕለት፣ “አገሬን ስለምወድ ለፓርቲዬም አንድነት ስለ ተሸነፍኹ፤” አለ። “ከማሸነፍ የሚበልጥ መሸነፍ አለ፤” ማለት ይህ ነው። ሩምኒ በወድድሩ ቢቀጥል በየሚዲያው የሚኖረው ሽፋን፣ በየወድድር ቦታው የሚኖረው ዝና በጨመረ ነበር። ወድድሩ ሲያበቃ የእኔም ዝና ያበቃ ልና ማቆም የለብኝም አላለም። በቃኝ አለ፤ ከዚያም የማኬይን ደጋፊ ኾነ። የአገራችን ፖለቲከኞች እሜሪካ ደርሰው ሲመጡ ይቺ ይቺን አልተማሩዋትም ይኾን?

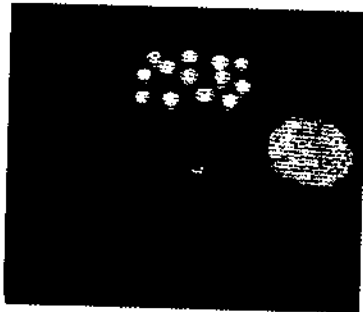
የደቡብ አፍሪካ የአፓርታይድ መንግሥት የመጨረሻው መሪ ደ. ክ ለርክ ሲጠቀሱ ይገባቸዋል። ከኤ.ኤን.ሲ ጋራ ለአዲሲቷ ደቡብ አፍሪካ ግንባታ ሲለማሙ፣ አፓርታይድን ሲቀብሩ የራሳቸውን ህልውና ከአፓርታይድ ጋራ ቢያያይዙት ኖሮ ቢያንስ የተወሰኑ ዓመታትን ለማዝገም በቻሉ ነበር። የአፓርታይድ መንግሥት ካበቃ የእኔም የሥልጣን ዘመን ደበቃል ቢሉ ኖሮ ሽግግሩ ለሳማዊ ባልሽነ ነበር። አፓርታይድ በሞተ በማግስቱ ሥልጣናቸው ቢሞትም ከሥልጣን የተሻለ ተራ ሰውነት አለና ተቀበሉት።

«የጦርነት ዜና ያለበት ጋዜጣ ብዙ ቅጅ ይሸጣል፤» ተብሎ በሰላም አገር ጦርነት መፈጠር አለበትን? ወይስ ደግሞ ጤፍ ካልጠፋ ጻጉሳ አይሸጥም ተብሎ ጤፍ መጥፋት አለበትን?

ዐፄ ኀይለ ሥላሴ ኢትዮጵያ የዓለም መንግሥታት ማኅበር (የሲግ አፍ ኔሽን) አባል ለመሆን እንደትችል፣ «የባርያ ንግድ እና የባርያ ሥርዐት መቅረት አለበት፤» የሚለውን ነገር ከዘመኑ መካኒኒት ጋራ ሲመከሩ አንዱ ባላ ባት ተነሥተው፣ «ባሪያ ከቀረ፣ ባሪያ ነጻ ከወጣ፣ የጌቶች ክብር በምን ይታወቃል? ባርነት በቀረ በማግሥቱክ ገትነትም ይቀራል።» አሉ ይባላል።

ከእንግሊዝ ምድር

ሰኒ እና ጀበና

ከዌልስ መልስ ባለኝ የዕረፍት ሰዓት የአርሲናን ስታዲየም ለመጎብኘት ነው እየከነፍን ያለነው። በአዲስ መልክ የተሠራውና 76,000 ሕዝብ መያዝ የሚችለውን የኤምሬትስ ስታዲየም ለመጎብኘት አስቀድሞ በአንሳይን ሳይን ወይም በሰልክ ቀጠሮ መያዝ ያስፈልጋል። ያሰበለዚያ በቦታው ሲደርሱ፤ «ነገ ጨዋታ ለሳስ ጉብኝት የሰም!» ሲባል ይችላል። አርሲናል የመንደሩ ለም ሲኾን በስታዲየሙ ዙርያ ያለውን መንደር፤ የአውቶቡስ እና የባቡር ጣቢያውን ጨምሮ በዚህ ስም ነው የሚጠሩት። ጨዋታ በሚኖርበት ጊዜ በአካባቢው መኪና ያለክፍያ ማቆም ክልክል ነው። በዙርያው ያሉ መጠጥ እና ምግብ ቤቶችም፤ «ብደጋሬ በቀር መግባት ክልክል ነው!» ብለው ይለጥፋሉ።

የቀጠሮ ሰዓታችን እስከሚደርስ በእካባቢው በሚገኘው ዛሬ ካፌ እና ሬስቶራንት ገባን። ገና ሻይ አዝዘን ከመቀመጣችን አንዲት በዕድሜ ጠና ያሉ ኢትዮጵያዊት እናት ወደ ካፍቴርያው ገቡ። አጠገቧ የነበሩት ሦስት ወጣቶች ሣቅ አፈናቸው። እኔ ብቻ በነገሩ ተገርሜ ጠጣ ኾንኩ። ምን ኾናችሁ ነው? አልጋቸው። ታሪካቸውን ብታውቅ ኖሮ በሣቅ ነበር የምትፈነዳው አሰኝ ከመካከላቸው አንዱ። ለምን ነግረኸኝ በሣቅ እንደ ፈነዳ አታደርግም አልኩት።

«እኒህ ሴትዮ ወ/ሮ ጀበና ይባላሉ!» አሰና ሣቅ አፈነው። እንኳን ልሥቅ እኔ ግራ ገባኝ።

«የምርህን ነው የምታወራው ወይስ እናንተ ያወጣችኩላቸው ለም ነው?»

«ራሳቸው ናቸው ያወጡት።» «ጀበና ብለው?» «አዎ።»

«ስም ሳይኖራቸው እንዴት እዚህ ደረሱ?»

«አይደለም አይደለም! እዚህ እገርኮ ስትገባ መጀመርያ የምታደርገው ስም መለወጥ ነው። በበፊቱ ስምኸማ አሳይለም እትጠይቅም። ፈቃድ ሳይኖርክ ሥራ ስትቀጠር ደግሞ ሌላ ስም ያስፈልግሃል!»

«ወይ ግሩም! የዓለም ስም፤ የክርስትና ስም፤ የበርሐ ስም፤ የትግል ስም፤ የብዕር ስም፤ የአሳይለም ስም፤ የሥራ ስም፤ እኛ ኢትዮጵያውያን የለም ህብታሞች ኾንናል ማለት ነው አልኩ ገርሞኝ። እኔ ሴትዮዋን እያየኹ ለገረም በዕድሜ ከአርሳቸው ጋራ ተመሳሳይ የኾኑ ሌላ እናት ገቡና ከመጀመርያዋ እናት ጋራ ሰላምታ ተሰጣጥተው ተቀመጡ። ንግግራቸው ሁሉ ገና እልተቀየረባቸውም። ኢትዮጵያ ውስጥ በአንዲት መንደር የሚገኙ ሁለት እናቶች ለቡና ሲገናኙ የሚስጣጡት ሰላምታ ዐይነት ነው። ሁለቱ ወጣቶች እንደገና ሣቃቸው ገንፈለባቸው።

«ደግሞ አሁን ምን ኾናችሁ? አልጋቸው። «እኒህኛዋ ደግሞ ወ/ሮ ሰኒ ይባላሉ።» አሁንስ እኔም ሣቄ መጣ - 'ሰኒ እና ጀበና' እንዴት ያሰ ነገር ነው?

«አይውልክ እነዚህ እናቶች እዚህ እገር መጥተው ከቀሩት እናቶች ወገን ናቸው። እና አሳይለም ጠይቀው ኬዛቸው እስከሚታይ ድረስ መቀመጡ ይሰለጽቸውና አንድ የጸባ መጋገርያ ቤት ይቀጠራሉ። ያን ጊዜ እንደ አሁኑ ሥራ ለመቀጠር የፈቃድ ወረቀት አይጠየቅም ነበር። ታዲያ አሳይለም በጠየቅኸበት ስም ሥራ አትቀጠርም። ምክንያቱም አሳይለም ስትጠይቅ ቤት እና ደቻሳ ይሰጡሃል። መሥራትህ ከታወቀ የሚሰጡህን ያቋርጡታል፤ እንደገናም ያስፈቃድ በመሥራትህም ትከሰሳህህ። ስለዚህ ሌላ ስም ስጥተህ ነው የምትቀጠረው።

ታዲያ እነዚህ እናቶች ሥራ ሲቀጠሩ አዲስ ስም መስጠት እንዳስባቸው አላሰቡበትም ነበር። እዚያ ሲደርሱ ከሌሎቹ ኢትዮጵያውያን ነው የሰሙት። የምትሰጠው ስም የውሸት ስለኾነ አንዳንዴ ይጠፋብሃል። እና ልታሰታው ስሙ የምትችል ስም ነው መሰጠት ያስብህ። ይህን የሰሙት እነዚህ እናቶች፤ «በቃ ስማችንን ሰኒ እና ጀበና እንበለው!» ብለው ተመዘገቡ። ከዚያ በኋላ ሚስ ለኒ፤ ሚስ ጀበና እየተባሉ መጠራት ጀመሩ። አሁን እይውላህ ስማቸው ኾኖ ቀርቷል።

በቃ እናንተ አንዲህ ያሰ አሥቂኝ ታሪክ አየሠራችሁ እና አሥቂኝ ሰም አያወጣችሁ ልትኖሩ ነው! አልጎቸው።

«ፀሐይ ወጥታ እስከትገባለችጠገብ የኔ አባባ የምትባል ልጅ ነበረች።» አንዳንዱ ነገር ለማመንም ለማሳመንም የሚከብድ ነው። እንዴት ብላ ትጠቀምበታለች።

«ኬዝን ስትሰጥ ሰምህን የሚፈልጉት ስለ አንተ ለማጣራት ስለ ኾነ እንዲህ የሚያስቸግር ነገር ስታቀርብላቸው ስርቸ ለማድረግ አይችሉም ይባል ስለ ነበር ነው። ሁልጊዜ በሄደችበት ቦታ ሁሉ አባክሽ ስፔል አድርጊልን ብለው ነበር የሚጠይቋት። አሁኑ በቅርብ ነው ለሚን የቀየረችው።

እናንተ ይህን ሁሉ አስገራሚ፣ አሳዛኝ እና አሥቂኝ ታሪክ መሥራት ከቻላችሁ ሰምን እገራችሁ ገብታችሁ የፊልም ኢንዱስትሪውን አታሳድጉትም? አልኳቸው።

«አንተ ይህን ትላለህ ፍሰጋው አያልቅም» የሚባል ልጅ አለለህ።

ስሙ ነው ወይስ የቅጽል ስሙ።

«የኬዝ ስሙ ነው እንጂ»

የዘፈኑንም የምኑንም ሰም ነው እንዴ የምትሰጡት?

«ምን መሰለህ? አንድ ሌሎች በበርሐ አድርጎ በጣልያን እና በፈረንሳይ በኩል ነው የገባው። ሆኖም አፈሰ/የሰደተኞችን ጉዳይ የሚያየው ቢሮ ነው/ ይሄ ድና አሳይሰም ይጠይቃል። በምን መጣህ እዚህ ድረስ? ይሉታል። አጅሬ በግመል ነው የመጣኩት ይላል። እንዴት አድርገህ በግመል ትመጣለህ? ስንት ባሕር እና እገር አቋርጠህ? ይሉታል። አርሱ በግመል ነው የመጣሁት ብሎ ድርቅ። እሺ ይኹን በግመል መጣህ፣ ግመሉን የት እደረግኸው? ብለው ጠግቶት፤ «ውጭ አስፈዋስሁ!» እላቸው። «ልታሳየን ትችላለህ?» «አዎ፣ እንሂድ አሳያችኋለሁ።» ይልና ይዟቸው ይወጣል። ሰዎቹ ግራ ገባቸው። የአእምሮውን ጤንነትም ተጠራጠሩት። ይኹንና በተማመን ፈጠን ፈጠን ብሎ ሲራመድ ተከትለውት ወጡ። እዚያ ሆኖም አፈሰ አጠገብ ወዳስ አንድ ዛፍ ጠጋ ይልና፤ «እዚህ ነበር ያሠርኩት ግን ወሰደብኝ?» ብሎ ያዙኝ ልቀቁኝ ማለት ጀመረ። ይጮኻል፤ ያስቅላል። ግመሌን አምጡ ይላል። ፖሊስ መጣ፤ ሰው ተሰበሰበ። ምን ኾነህ ነው? ሲሉት፤ «ግመሌን ሰረቃችኩኝ፤ ግመሌን አምጡ፤ እንግሊዝ የሠለጠነ እገር ኾኖ እንዴት የሰው ግመል ይሰርቃል!» አያስ

እንባውን እያፈሰሰ እዩዬ። በመጨረሻ አባብለው አስገቡት። እናም የኬዝ ስሙ፤ «ፍሰጋው አያልቅም!» ኾኖ ቀረ።

እዚህ ላይ «ማጂላን» ስለሚባል ልጅ አንዲት ከጣልያን የመጣች ልጅ የነገረችን ታሪክ ትዝ እለኝ። መቼም የኢትዮጵያውያን የሰደት ታሪክ በኮሚዲ እና በትራጅዲ የተሞላ ነው። አንዳንድ ጊዜ ኮሚዲ የሚፈጠረው ከትራጅዲ ውስጥ ይኾን አንዴ? ሣቅ የደሰታ መግለጫ ብቻ ነውን? ሣቅ ከልቅሶ ውስጥ አይመነጭም? ያሰኛል። ማሽላ እያረረ ይሥቃል ይባል የለ።

አንዲት ወጣት ኢትዮጵያዊት በታወቀው መንገድ በሱዳን በኩል አድርጋ ወደ ሊቢያ ስትሻገር ትገኛለች። ችግሩን እና መከራውን ችላ ሊቢያ ስትደርስ እርግዝናዋ ይታወቃል። በዚያው የዓሣ ማስገርያ ጀልባ ተቋና ጣልያን ትገባለች። ጣልያኖች ኹኔታዋን አይተው እዚያው አንድትኖር ይፈቅዱላታል። እርሷ ግን እንግሊዝን ካላየች ሞቼ አገኛለች ትልና ወደ ፈረንሳይ ትመጣለች። ፈረንሳይ ላይ ምጥ ይመጣና ሆስፒታል ገብታ ትወልዳለች። ፈረንሳዮችም አገዛው እዚያው እንድትኖር ይፈቅዱላታል። ልጅቷ ግን እንግሊዝ ወይም ሞት ብላ ልጇ ገና ሳይጠነክር በመኪና ወስጥ ተደብቃ እንግሊዝ ትገባለች፤ ልጇንም ስንደን ማርያም ቤተ ክርስቲያን ክርስትና ታስነሣለች።

እዚህ ኬዝ ሠርታ አሳይሰም ስትጠይቅ የሰጠችውን አሻራ ይዘው ሲመረምሩ ጣልያን የመኖርያ ፈቃድ እንዳላት ይደርሱበትና ወደ ጣልያን ይመልሷታል። እንግዲህ ልጇ ሱዳን ተፀንሶ ሊቢያን በማሕፀን ውስጥ ተሻግሮ፤ ፈረንሳይ ተወልዶ፤ እንግሊዝ ክርስትና ተነሥቶ ጣልያን እያደገ ነው። በዚህ ምክንያት ስሙን ማጂላን አለችው አሉኝ።

«ጣልያን ውስጥ ባሕራን እየተባሉ የሚጠሩ ብዙ ሕፃናት ታገኛለች።» እለና አንዱ ጨዋታውን ቀጠለ። «ሜዲትራኒያን ባሕርን አቋርጠህ ከሊቢያ በጀልባ ወደ ማልታ ደሴት ስትመጣ ጠረፍ ጠባቂዎቹ በድንገት ካገኙህ ጀልባውን ትተህ መበታተን ነው። አንዳንድ ጊዜ ተመሰሰ ብለው ለማስፈራራት ይተኩሱባሃል። ያን ጊዜ በየእቅጣጫው ነው የምትበታተነው። ታዲያ ብዙ እናቶች ጀልባው ላይ ልጃቸውን ትተው በአንዱ አቅጣጫ ሲያመሩ ጠረፍ ጠባቂዎቹ ያገኙትና ወደ ማልታ ያመጡታል። የታደሱት በኋላ ከልጃቸው ጋራ ይገናኛሉ። ያልታደሱት ግን እንደተጠፋፉ ይቀራሉ። እነዚህ ልጆች ናቸው ባሕራን እየተባሉ የሚጠሩት።» (ባሕራን በድርሳን ሚካኤል ውስጥ ከፖ

ሕር ለወጣው ልጅ የተሰጠ ሰም ነው።) ለመኾኑ አገር ቤት ያሉ ዘመዶቻቸው በዚህ ሁሉ ሥቃይ ውስጥ አልፈው ለሚልኩላቸው ገንዘብ ምን ያህል ግምት ይሰጡት ይኸን?

የቀጠሯችን ሰዓት ደርሶ ወደ ኤምሬት ስታድዬም አመራን። ለጥቂት ደቂቃዎች ያህል ወደ ስታድዬም ለመግባት ተጨማሪ ጎብኝዎችን አየጠበቅን ቆየንና አንድ ኻያ ኾነን ወደ ውስጥ ዘለቅን። በስታድዬም የላይኛው መቀመጫ አንድንቀመጥ ጋበዙንና ስለ ስታድዬም አሠራር ገለጻ ጀመሩ። በዓመት ከሁለት መቶ ሺሕ ሕዝብ በላይ የሚጎበኘውን ስታድዬም ከላይ ወደታች ተዘርግቶ ዐየነው። ዘሩ ከሆላንድ መጥቶ በኤሌክትሪክ ብርሃን የሚበቅለውን የአርሴናል ስታድዬም የመጫወቻ ሜዳ አያላየን ሰውዬው ገለጻ ሲያደርግ እኔ ግን በዐይን ገሊናየ እነ ሰኒ እና ጀበና እነ ፍለጋው አያልቅም እነ ማጂላጌ እነ ፀሐይ ወጥታ እስክትገባ እትጠገብ የኔ አባባ ነበሩ ሜዳው ላይ የሕይወትን ጨዋታ ሲጫወቱ የሚታዩኝ። አርሴናል፣ ለንደን።

የመግባቢያው ሰነድ

የኢትዮጵያ አየር መንገድ፣ የበረራ መሥመር ቁጥር 700፣ በሮም አድርጌ ወደ ለንደን እየበረረኩ ነው። ለምንት ሰዓት ከፈጀው ጉዞ በኋላ ብርድ ከጀማመራት የለንደን ከተማ ደረሰን። ለሠረገላ ተብለው ተሠርተው በዚያው የመኪና መንገድ ኾነው በቀሩት የለንደን ጠባብ መንገዶች ከሂትሮው አውሮፕላን ማረፊያ ወደ ብሪስቶል ተጓዝን። በዚያም ለሰምንት ሰዓታት ያህል ሌሊቱን በዕንቅልፍ አሳለፍነው።

በዚያች ጥንታዊት ከተማ በገባኩ በማግለቱ፣ «የእንግሊዝ ልብ» ወደሚባለው ወደ ዌስት ሚኒስትር ነበር ያመራኩት። በዚያ ቦታ ላይ በአንግሊዛውያን የትላንት፣ የባሬ እና የነገ ሕይወት ውስጥ ታላቅ ቦታ ያላቸው ሦስት ነገሮች አሉ - ባኪንግም ቤተ መንግሥት፣ የፓርላማው እና የመንግሥቱ ሕንጻዎች፣ እንዲሁም ዌስት ሚኒስትር ዐቢይ/ጥንት የካቶሊክ ገዳም የነበረ፣ የእንግሊዝ ልሊቃን የተቀበሩበት ቦታ።

በዚያ ቀን በባኪንግም ቤተ መንግሥት ትርኢት ለለሚታይ ከየአገሩ የተለበሰው ተራራት አካባቢውን አጨናንቆታል። ቤተ መንግሥቱ ፀጉራም ቆብ አጥልቀው በፈረሰ ላይ በቆሙ ወታደሮች ነው የሚጠበቀው። በጠባባቹ የመጠበቂያ ቤቶች በር ላይ አንደ ሐውልት ያለ ንቅናቄ የቆሙ ቀይ ልብሰ የለበሱ ወታደሮችን ታያላችኋል። የምታዩት ሥነ ሥርዐት ሁሉ ጥንታዊነቱን ያዘለ፣ ባህላዊነትን የተላበሰ ነው። ወደ ቤተ መንግሥቱ በር ተጠግተን ሕዝቡ ተሰብስቦ ከቆመበት ቦታ ተቀላ ቀልን።

የቤተ መንግሥቱ በሮች ተከፍተዋል። አጥሩ የብረት ፍርግርግ በመኾኑ በግቢው ውስጥ የሚደረገው ነገር በደንብ ይታያል። ወታደሮቹ ጥንታዊ የኾነ ባህላዊ ሰልፍ ማሳየት ጀመሩ። ትርኢቱ በፈረሰ እና በአግር የሚከናወን ነበር፤ ሙዚቀኞችም አጅበውታል። ጎብኚዎቹ ትርኢቱን ለልጆቻቸው ለማሳየት ነበር የሚጣጥሩት። አንፀባራቂ ቢጫ ልብሰ ለብሰው የሚያስተናግዱ እና መረጃ የሚሰጡ ሰዎች በየቦታው አሉ። አጠገቤ የነበረውን አንዱን ይህ ትርኢት ለምን እንደሚከናወን ጠየቅኩት።

«ዌስት ሚኒስትር ማለት የእንግሊዝ ልብ ነው። የጥንቱ ከዛሬው ጋር መያያዙን የምታይበት የምታረጋግጥበት ቦታ ነው። ዌስት ሚኒስትር ዐቢይን ጎብኝተሃል?» አለኝ አለመጎብኘቴን ገለጽኩለት። «ተመልከተውና የምልዘን

ትረጃዋለሁ። አዚያ እንግሊዝን እንግሊዝ ያሰፏት ቀደምት ሰዎች ዐርፈዋል። አዚያ ማዶ ደግሞ በፓርላማውና በካቢኔቱ እንግሊዝን እንግሊዝ ያሰፏት ሰዎች ታላላቅ ሥራዎችን ሠርተዋል። እዚህ ደግሞ እንግሊዝ ቀጣይ መሆንዋን እያረጋገጥን ነው።» አለች።

«እንግሊዝ ቀጣይ መሆንዋን» የሚለው ያላብ ገረመኝና ከዚህ ጥንታዊ ሠልፍ ጋር ምን እንዳያያዘው ጠየቅኩት። «ይህ ሠልፍ በዚህ ቦታ ሊከናወን ብዙ መቶ ዓመታትን አሳለፈ። እርሱ ብቻ አይደለም ይህንን ፕሮግራም ተመልክተው። ልዩ ልዩ ትርጉሞችም በየጊዜው ይቀርባሉ። ይህ የንግሥተኛ ቤተ መንግሥት ነው። የትናንቷ እንግሊዝ ከዛሬዋ ጋር ተጠብቃ የምትኖረው በዚህ ቤተ መንግሥት ነው። መንግሥታት ተለዋውጠዋል፤ እንግሊዝ ግን መቀጠል አለባት። እኛና የትናንቱ ትውልድ የምንለያይበት አንድ መኖሩ መጠን አንድ የሚያደርገን መገናኛ ቋሚ የመግባቢያ ሰነድም ያሰፈልገናል። ያ ነው የእንግሊዝ ቀጣይነት ማለት» አለች።

እኔም ትርጉሙን በአንድ ልቤ እያየሁ ቀሪው ልቤ ወደ ሀገሪ ከበለለ። የኛ ሥልጣኔ አንዱ ችግር ይሄ መሰለኝ። የትናንቱን ከዛሬው፣ የዛሬውንም ከትናንቱ ጋር አሠናለሁ፤ አዋሕዶ፤ አንዱን በሌላው መሠረት ላይ ገንብቶ መጓዝ። የኢትዮጵያ ቀጣይነት።

«የሦስት ሺ ዘመን ነጻነት አለን» ብለን በአፍሪካውያን ወንድሞቻችን ላይ የምንፎክረውን ያህል በየጊዜው የነጻነት በዓላችንን እንቀያይረዋለን። አብዮት እና ለውጥ በኛ ሀገር ብቻ የተጀመረ ይመስል አንድን ነገር አፍርሰን አንደገና ካልሠራነው የሠራን አይመስለንም። አንድ ሐፃን ልጅ ለፍተን የገንባነውን አፍርሰን በአዲስ መሠረት ላይ ለናንቱ ትናንት የነበሩ ሰዎች ሲያሰቡ የኖሩ አይመስሉንም። አንዳንድ ጊዜማ አፍሪካውያን ወገኖቻችን «እውን እነዚህ ናቸው ለሦስት ሺ ዓመታት በነጻነት ኖርን እያሉ የሚናገሩት?» ብለው የሚገረሙብን ይመስለኛል።

እኛ በሁለት ጽንፎች ቆመን ገመድ በመጓተት ላይ ሳንሆን አንቀርም። የቀደመው ብቻ መልካም እና የተሻለ እንደነበር የሚያሰቡ «ይሄማ ድሮ ቀረ» ማለት የሚቀናቸው በአንድ በኩል፤ የትናንቱ ሁሉ ኋላ ቀር፤ አላሰፈላጊ እና መቅረት ያለበት አድርገው የሚያሰቡ «ዘመናዮች» ደግሞ በሌላ በኩል። ያለ ትናንት ዛሬን ፤ ያለ ዛሬም ነገን ማለብ አንደማይቻል። የትናንቱ መሠረት የዛሬውም ጉልሳት መሆኑን የተረዱ፤ ከትናንቱም ወደ ዛሬ የሚተላለፍ ከዛሬውም ለነገ የሚተላለፍ መኖሩ የገባቸው እጅግ ጥቂቶች ይመስላሉ።

ዛሬ ላይ የሆንነው ትናንትን ለማድነቅ፤ ለመገምገም እና ለመውረስ ነው። በሌላም በኩል ደግሞ ለነገው ተገቢውን መሠረት ለመጣል።

ከግዛት ወደ ጠቅላይ ግዛት፤ ከጠቅላይ ግዛት ወደ ክፍለ ሀገር፤ ከክፍለ ሀገር ወደ አስተዳደራዊ ክልል፤ ከአስተዳደራዊ ክልል ወደ ዞን እየተገለበጠን እካባቢዎቻችን እንኳን ቀጣይነት የላቸውም። ትናንት በአንዱ ወረዳ የነበረው ዛሬ ሌላ ወረዳ ውስጥ ነው። አንዱ ክፍለ ሀገር የነበረው ሌላ ውስጥ ተጠቃ ሏል። የኢትዮጵያን ታሪክ የሚያጠና ሰው አንዱ የሚገጥመው ችግር ትናንት አንድ ስም የነበረው ቦታ ዛሬ ማን ተብሎ አንድ ሚጠራ ማወቅ ነው።

ወያላው «ተፈሪ መኮንን ተፈሪ መኮንን» እያለ ይጣራል። መግንሥት «እንጠጦ አጠቃላይ» ብሎ ነው የሚያውቀው። ወያላው «አብዮት አብዮት» ብሎ ነው የሚያውጀው። በይፋ «መስቀል አደባባይ» ተብሎ ነው የሚታወቀው። አውቶቡስ ተራ «ናዝሬት ናዝሬት ናዝሬት» እያለ ባለ አውቶቡስ ያለ ፍራል። ሚዲያው ደግሞ «እዳማ አዳማ» ይላል። አውቶቡስ «ደብረ ዘይት ደብረ ዘይት» ይላል ሚዲያው ስለ ቢሾፍቱ ያወራል። የኢትዮጵያ ቀጣይነት የት ላይ ይሆን መገለጫው። እኛ ቤታችንን ሳንቀይር ቀበሌያችን ስንት ጊዜ በላያችን ላይ ተቀያየረ?

የእኔ አባት፤ እኔ እና ልጄ እንኳን አንድ ዓይነት የኢትዮጵያ ሕዝብ መዝሙር አንችልም። አባቴ «ኢትዮጵያ ሆይ ደስ ይበልሽ» የሚለውን ዘምሮ አደገ፤ እኔ ደግሞ «ኢትዮጵያ ኢትዮጵያ ቅደሚ» እያልኩ ተማርኩ፤ ልጄ ደግሞ «የጀግንነት ክብር» የሚለውን ነው እየዘመረ ያለው። ምናልባት የልጅ ልጄ ደግሞ ሌላ ይሆናል የሚዘምረው። አንድ ቤተሰብ ተሰብስቦ እንድ ዓይነት የሕዝብ መዝሙር እንኳን መዝሙር ካልቻለ የኢትዮጵያ ቀጣይነት ምኑ ላይ ነው?

ከመሠረቱ የሚለያይ ለንት ሕገ መንግሥት አረቀቅን? ከማሻሻል /አሜን ድሜንት/ ይልቅ ከመሠረቱ ቀይር አዲስ መጀመሩን ለምን መረጥን? የሚነሱ ስቴር መሥሪያ ቤቶቻችን ስንት ጊዜ ስማቸውም፤ ግብራቸውም ተቀያየረ? የትምህርት ቤቶቻችን፤ የሀብ፣ታሎቻችን፤ የመንገዶቻችን ስሞች ስንት ጊዜ ተለዋወጡ? በሺ ዓመታት የሚቆጠር ታሪክ ባላት ሀገር ከመቶ ዓመታት የዘለለ ታሪክ ያለው ነገር መቼ አለን?

እያደገ እና እየተያያዘ ከሚሄድ ነገር ይልቅ እየፈረሰና እንደ አዲስ እየተመሠረተ የሚሄደው ነገራችን ይበዛል። ስለ ኢትዮጵያ ታሪክ መሠረታዊ በሆነው ነገር እንኳን የትናንት ወዲያው ትውልድ፤ የትናንቱ እና የዛሬው ትውልድ ተመሳሳይ ለውቀት እና ተግባራት የለውም። የተማርነው ነገር

ከመሠረቱ ፍጹም የተለያየ ነው። አንዳንድ ጊዜ መሠረታዊ በሆኑ ነገሮች እንኳን ልጆቻችንን ማለጠናት የማንችልበት ደረጃ ላይ እንደርሳለን። አነርሱ እውነት የሚሉት እና እኛ እውነት የምንለው ተለያይቷልና።

ከእኩልነት ተሻግረን ሮሐ ለንገባ ርግፍ አድርገን የእኩልነትን ነገር ትተን ነው። ሮሐን ትተን ሽዋ ለንገባም የሮሐን ሥልጣኔ የጠላት ገንዘብ ይመስል ከነ ሁለመናው ትተን ነው። ከሽዋ ተነሥተን ጎንደር ለንገባም እንዲሁ፤ ከጎንደር እንከባር፤ ከእንከባር አዲስ አበባ አንዱን አፍርለን ሌላ ነው ለንገባ የኖርነው። ከኛ በፊት ለነበሩት ዕውቅና ሰጥተን ፤ በትናንቱ መሠረት ላይ ተመሥርተን፤ ቀጣይነት ያለው ሥልጣኔና ዕድገት እንዲኖረን መትጋታችንን እጠራጠራለሁ።

እስካሁን ድረስ በየዘመናቱ እና በየትውልዱ መካከል ኢትዮጵያውያንን በተሻለ መንገድ ያግባባ የሚመለለኝ የባንዴራ ጉዳይ ነው። እርሱም ቢሆን «ከሞላ አንበላ» ዓርማ ወደ «ማጭድ እና መደሻ» ከዚያም ወደ «አንጸባራቂዋ ኮከብ» የተሸጋገረ ምልክት ቢደረግለትም፤ «አረንጓዴ፤ ቢጫ፤ ቀይ» የሚለው ጉብር ግን ሳይለወጥ ለረዥም ዘመን የመቆየት ዕድል አግኝቷል። በዚህም ያተካላ በትውልድ መካከል የመግባቢያ ለነድ ለመሆን በቅቷል።

የኢትዮጵያን ቀጣይነት የምናይበት፤ ለልጆቻችን ለምናሳይበት በታው ፤ ሁኔታው የትና እንዴት ነው? የዚህ ስላሴ ማን ነው? ከርእዮተ ዓለም ተጽዕኖ፤ ከአድሎአዊነት እና ከተለዋዋጭነት ነጻ ሆኖ የትናንቱን ከዛሬ ጋር፤ የዛሬውንም ከነገ ጋር ለማያያዝ የሚያስችለንን ሥዕል ጠብቆ የሚያቆየን፤ «የኢትዮጵያን ቀጣይነት» የሚያሳየን ማን ነው? የቱ ነው ማዕከላዊው በታ? የት ሄደን እንደዋ? የትሰ ሄደን ለልጆቻችን እናሳየው?

ይህ ነው ቁልፉ ጥያቄ።

ዌስት ሚኒሶትር፤ ሱዳን

አይከን መግደል

አሁን በነአቡቱን ቪላ አገር ነው ያለሁት። ይህኛ በዓለም የከበሩ ማዕድናት ገበያነቷ የታወቀችው በርሚንግሃም ከተማ ግርግር የሌለበት የተረጋጋች ከተማ ናት። በርግጥ ከዓርብ ምሽት ጀምሮ አለማየት ነው። በእንግሊዝ የታወቀ የማታ ከበቦች እና መጠጥ ቤቶች የሚገኙት በዚችው ከተማ ነውና ከመላላዋ እንግሊዝ በነዚህ ቦታዎች የሳምንቱን መጨረሻ ለማላለፍ የሚሳገጁት ብዙዎች ናቸው።

ያንን የከበሩ ማዕድናት ገበያ በእግሬ እየተዘዋወርኩ በመጎብኘት ላይ እያለሁ አንድ ፈረንጅ ከአጠገቤ ቆሞ ከየት ነህ? ሲል ጠየቀኝ። እዚህ ሀገር መቼም በየሄዳችሁበት ቦታ የሚያለለጁትሁ ጥያቄ where are you from? የሚል ጥያቄ ነው። እኔም ከኢትዮጵያ የመጣሁ መሆኔን ነገርኩት። ከመጣሁ ምን ያህል ጊዜ እንደሆነኝ፤ እንግሊዝን እንዴት እንዳገኝኋት፤ መቼ እንደምመለስ እያከታተለ ጠየቀኝ። እኔም አጠር አጠር ያለ መልስ ሰጠሁ።

በድንገትም «እኔ ኢትዮጵያ ውስጥ አራት ዓመት ሠርቻለሁ፤ ስለ ሀገራችሁም መጠነኛ ጥናት ለራሴ አድርጌያለሁ፤ የምትገርም፤ የምትደነቅ፤ ገና ብዙ ያልተነካ እና ያልታወቀ ነገር ያላት ሀገር አለቻችሁ። እናንተ ኢትዮጵያውያን ግን ታናድዳላችሁ» አለኝ።

እኔም እዚያ ሀገር በነበረ ጊዜ ምናልባት እንዳችኝ ግር ገጥሞት ለኛ ጥላቻ አድርቦት ይሆናል ብዬ «እንዴት?» ስለ ጠየቅኩት።

«ሀገራችሁን መግደል ትችሉበታላችሁ። እኔ አንድ ሁልጊዜ ላለበው የሚያበላጩኝ ነገር አለ። እንደ አንተ ሌሎችን ኢትዮጵያውያንን ሳገኝ ላልነግራቸው አላልፍም። ለምሳሌ ዐፄ ኃይለ ሥላሴን ውላድ። ለብዙ አፍሪካ ሀገር ነጻ መውጣት አስተዋጽዖ አድርገዋል። በብዙ ጥቁር ሕዝቦችም ዘንድ እንደ አምላክ እስከ መቆጠር ድርሰዋል። በጥቂሮች ታሪክ ውስጥ የርሳቸውን ያህል ቦታ ያገኘ የለም። እናንተ ግን ገደላችኋቸው፤ ርግጥ ነው በሕዝባቸው ላይ ጥፋት እጥፍተው ይሆናል። ተመልከት የኛን ነገሥታት፤ ብዙ በሕገ-መንግሥት ሠርተዋል። ነገር ግን ጥቅማቸው ይበልጥብናል ብለን ተውናቸው። ጥፋት ላያጠፋ የኖረ ሥርዎ መንግሥት በዓለም ላይ የለም።

ነገር ግን ንጉሡን ከምትገድሏቸው ይልቅ ብታኖሯቸው ኖሮ እርሳቸውን ፍለጋ ወደ ኢትዮጵያ የሚመጡት ጥቁር ሕዝቦች ለእናንተ የቱረበት ገቢ ፤ ለሀገሪቱም መልካም አመለካከትን ያተርፉ ነበር። የኢትዮጵያ ጉዳይ

የመላው ጥቁር ሕዝብ ጉዳይ እንዲሆን ታደርጉ ነበር። እስቲ ዘወርወር በል። አረንጓዴ ቢጫ ቀይ ባንዴራችሁን የት ነው የምታገኘው። በጥቁር ሕዝቦች ደረት፤ ጆሮ፤ ፀጌር፤ ልብስ ላይ። እናንተ እትመኑበት። አምላክነታችሁን ማመንክ የግድ አይጠበቅባችሁም። ለሚያምኑት ሰዎች ተውላቸው። የአናንተ ሥራ ያንን ማጋነን ብቻ ነው።

«እኛ አንግሊዞች እርሳቸውን ብናገኛቸው ኖሮ፤ አምላክ ናቸው፤ የጥቁር ሕዝብ አሰንታ ናቸው የሚሰው አመለካከት ይበልጥ እንዲሰፋፋ ገንዘብ ሁሉ በከፊልን ነበር። በየአጋጣሚው ሁሉ የሚዲያ ሽፋን አየሰጠን ባጋነንነው ነበር። ከዚያ በኋላ ቤታቸው ይጎበኛል፤ ምስላቸው ይሸጣል፤ ቲሽርቱ ይመረታል፤ በዓላቸውን ለማክበር ዓለም እንዲበበሰብ ይደረጋል። ይህ ሁሉ ገቢ ነው። ገቢ ብቻም ሳይሆን የእንግሊዝን ጉዳይ አንግሊዛውያን ባልሆኑ ሰዎች ልብ ውስጥ ማበቀመጥም ጭምር ነው።

ፊቱ ቀይ እየሆነ ይበልጥ ድምፁን ከፍ እያደረገው መጣ። በእካባቢያችን የቆሙት እና የሚያልፉት ቀና ብሰው ያይኖራል። ጥቁር እና ነጭ ሲጨቃጨቅ አይተው አያውቁም መሰሰኝ። አብረውኝ ያሉት ጓደኞቼም ግራ ተጋብተዋል። እኔ ግን ሃላቡ በሰባባችን እንዲቀጥል ገፋፋሁት።

«እንደኔ ለምነት እነ ቦብ ማርሌ የራስ ተፈሪን ለምነት ያስፋፉት አይ ከን ፍለጋ ነው። በትምህርት ቤታቸው የተማሯቸው፤ በሚዲያው የሚሰሟቸው፤ ጀግና የሚባሉት፤ ታላቅ የሚባሉት ሁሉ ነጮች ናቸው። ሕዝባቸውን ለነጻነት፤ ለእኩልነት እና ለልዕልና ለመቀበቅ ለእንደ አይከን አስፈሰጋቸው። ያን ጊዜ ነው ተፈሪን ያገኙት። ሕዝብ አይከን ይፈልጋል። አርአያ የሚያደርገው የሚናገርበት ሃላቡን ሲገልጥ የሚጠቅሰው የሚዘፍንበት መንገድ የሚሰይምለት በልቡ አንድ ቦታ የሚሰጠው ይፈልጋል። ያንን ነው እነ ቦብ የፈጠሩት። እናንተ ገደላችሁባቸው።

«በሎሞን ደቢቶች ውስጥ የሚኖሩ ጥንታውያን ሕዝቦች አሉ። የንግሥታችንን ባል ከአምላክ የተላከ መልክተኛ ነው ብለው ያምናሉ። የልደት በዓሉን ያክብራሉ። እንግሊዛውያኑ ምን እንዳደረጉ ታውቃለህ? ገንዘብ ከፍለው የንጉሡ ሰባኛ የልደት ቀን ሲከበር ለንደን አመጣቸው። ከንጉሡ ጋር አስተዋወቁቸው። ሀገራቸው ገብተውም ይህንኑ ነገር አንዲያስፋፉ አደረጓቸው።

«አይከኖቻችሁን በመሰበር እና በማጥፋት የምታገኙት ጥቅም ነው አልታዩን ያለው። በእንግሊዝ እና በፈረንሳይ የባሕር ድንበር እጠገብ ለጋታ ክርስቲ የገዛቸውና አንድ ሁለት መጻሕፍት የጻፈችበት ቤት አለ። ካሉን የቱሪስት መዳረሻዎች እንዲሁ ለመሆን በቅጽል። ግቢውን ለማየት ትከፍላለህ፤

የጻፈችበትን ወንበር እና ጠረጴዛ ለማየት ደግሞ እንደ ገና ትከፍላለህ። ወንበር የጠረጴዛዋ፤ አልጋዋ፤ ምንጣ፤ ወዘተ በየመልካቸው ተቀምጠው ይገበኛሉ።

«እኔ ኢትዮጵያ ውስጥ በነበርኩ ጊዜ የአበበ ቢቂላን ታሪክ ለማወቅ ጓጉፄ ምንም ነገር አጣሁ። አበበ ቢቂላ እንግሊዛዊ ቢሆን ኖሮ ቤቱ፤ ወንበር፤ ይሰማመድበት የነበረው ቦታ፤ መቃብሩ፤ ሚዳኦዎቹ፤ ፎቶግራፎቹ ወዘተ በሥነ ሥርዓት ተቀምጠው እያስከፈልን ነበር የምናስገባንው። አበበ ቢቂላኮ በጥቁር ሕዝቦች ዘንድ አሎም፤ ብርቅ በሆነበት ጊዜ ብቅ ብሎ እዲስ ምእራፍ የከፈተ የጥቁር ሕዝቦች አይከን ነው። ምኒሊክ በአድዋ የሠራውን ነው አበበ በአሎም፤ የሠራው። ሁለቱም ለጥቁር ሕዝቦች አይቻልም የተባሉትን ነው ያደረጉት። በመላዋ አፍሪካ፤ በመላው ካሪቢያን ሰለ እርሱ አያስተዋወቅን አያሌ ጎብኝዎችን ነበር የምንስብበት።

«አድዋ ሂድ፤ ያ የጥቁር ሕዝቦች የነጻነት ታሪክ መነሻ ቦታ ምንም ነገር አታገኝበትም። ለትግበናው የምትችል ነገር የለም። ጦርነቱ የት ተደረገ? ማን የት ቦታ ተዋጋ? ምን ዓይነት ትጥቅ ታጥቀው ነበር? ምን ይበሉ ነበር? ምንም የምታየው ነገር አልነበረም። እኛ ብናገኘው ኖሮ አናሳያችሁ ነበር። ለመላው አፍሪካ ሕዝቦች በመንደር በመንደር አከፋፍለን ሁሉም አድዋ ቤቱ እንዲሆን እናደርገው ነበር። እያንዳንዱን ቦታ እንደየታሪኩ አዘጋጅተን፤ ፊል ሙን፤ ፎቶውን፤ ምሳሌን፤ ልብሱን፤ ደርድረን የሚለዩን ሰዎች መዳረሻ ነበር የምናደርገው። አድዋ እኮ ቢነገርለት ውሎ ቢነገርለት ሊያድር የሚገባ ታሪካዊ አይከናቸሁ ነው።

«በቢሲ ትከታተላለህ?» አሰኝ «አዎ»

«ዊኒስተን ቸርችልን እንዴት እንደሚሰብኩት ታያቸዋለህ። ይህንን ሰሞን እንኳን ከእኮኖሚው መውደቅ ጋር በተያያዘ በችግር ጊዜ የመራን ጀግና እያሉ ሲያሞክሩት ነበር። እናንተ ግን አያሌ የተጨቆኑ ሕዝቦች የሚኮሩበትን ምኒሊክን ከፋ ከፋውን ማውራት ይቀናችኋል።

«ተመልከት እንግሊዛውያን ስለ ዴቪድ ቤካም ለምን ደጋግመው የሚያወሩ ይመስሉሃል? እንደኔ ግምት እነ ክርስቲያን ሮናልዶ ክዴቪድ ቤካም የሚበልጡበት ነገር አላቸው። ነገር ግን ቤካም እንግሊዛዊ ነው። አይከን ነው። በሩቅ ሥሥራቅ ገበያዎች ውስጥ እንግሊዝ በቤካም ምክንያት የምታገኘውን ሰም እና ገበያ በሌላ ነገር እታገኘውም። በሰዚህም ሰለ ቤካም ደጋግሞ ደጋግሞ መነገር አለበት። እናንተ ቀንኳን ለሽልማታችሁ ቀን እንኳን እንደረሳችሁት ሰሰማ ማመን ነው ያቃተኝ። እንዴት ነው አይከን መግደል የምትችሉበት?

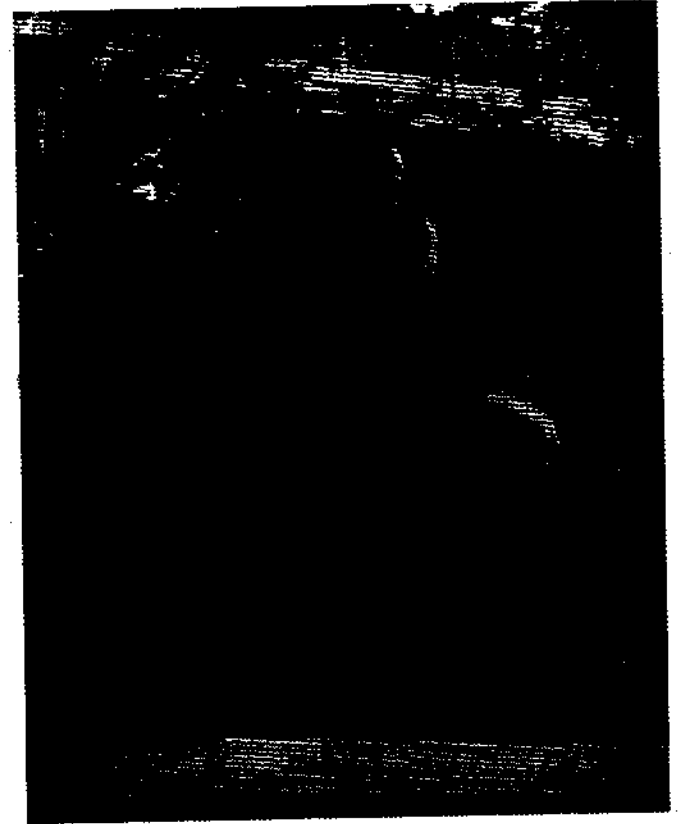
«አሁን ኃይሌ ገብረ ሥላሴን የመለሰ ተአምረኛ አትሌት አላችሁ። ግን ስለ ኃይሌ ገብረ ሥላሴ ማወቅ የሚፈልግ ሰው የት ነው መረጃ የሚያገኘው? የሚገባኝ ነገር አላችሁ? ፌዴሬሽኖችሁ አንድ እንኳን ሙዝየም እንደሌለው አይቻለሁ። ለምን?»

«ይቅርታ ብዙ ጨቀጨቅኩህ መስለኝ። በጣም ለለምናደድባችሁ ነው። ሀገራችሁም እያለሁ እንዲሁ ነበር አብረውኝ ከሚሠሩት ጋር የምጨቃጨቀው። ቀስል እድርገህ ውለድልኝ። ሃላቤን ለመግለጽ ያህል ብቻ እንጂ ለመተቸት የተናገርኩት አይደለም።»

እውነትም ለሰ ሀገራችን የተሻለ ግንዛቤ እንዳለው ተረድቻለሁ። በዚህ መንገድ የሚላበባቸውን ነገሮች ገልብጦ ስማስብ በመቻሉም ገርሞኛል። ስረኹም ስዓት መቆማችን የታወቀኝ ሲጨርስ ነው። እርሱ በጨርሰም ጎሊናዬ ግን አልጨረሰም ነበር። ከሠነዘራቸው ነገሮች የምስማማበትም የማልስማማበትም ነገር አለ። ነገር ግን «አይከናችሁን መግደል ታውቀቢታላችሁ» ያለው ነገር ያብላለስኝ ጀመር። እውነት እንደዚያ ነን እንዴ?

በርሚንግሃም፣ እንግሊዝ

የመቅደላው ጌታ

ለገደን ከተማ ለጀጌላ ናፒሪ የቆመው ሐውልት

እነሆ በዊንድዘር ቤተ መንግሥት እንገኛለን። ይህ ቤተ መንግሥት በዓለም ላይ በስፋቱ ተወዳዳሪ ያልተገኘለት አገልግሎት ስጭ ቤተ መንግሥት ነው። «ዊልያም ወራሪው» እየታባለ በሚጠራው የእንግሊዝ ንጉሥ/እኢአ

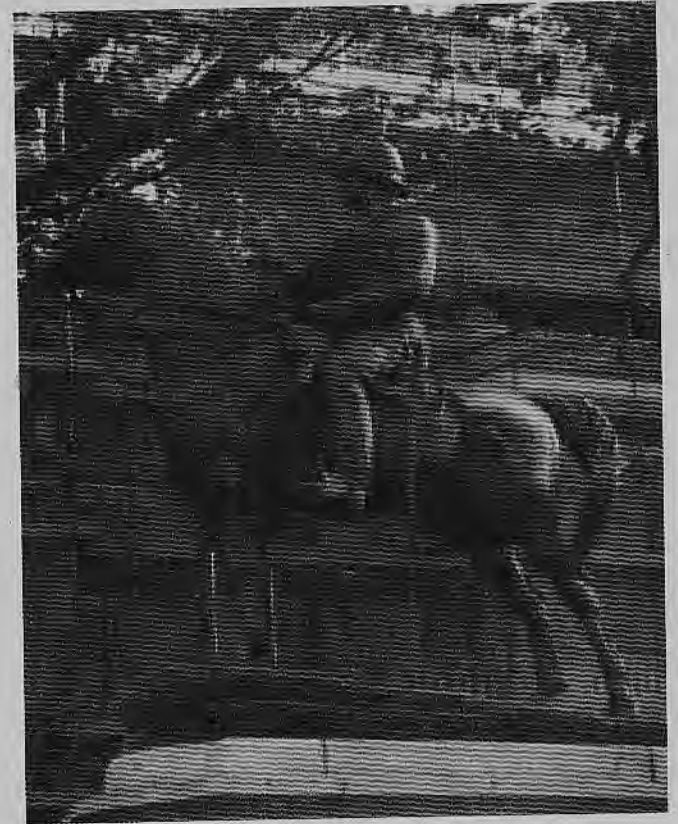
«አሁን ኃይሌ ገብረ ሥላሴን የመሰለ ተአምረኛ አትሌት አላችሁ። ግን ስለ ኃይሌ ገብረ ሥላሴ ማወቅ የሚፈልግ ሰው የት ነው መረጃ የሚያገኘው? የሚጎበኝ ነገር አላችሁ? ፌዴሬሽኖችሁ አንድ እንኳን ሙዝየም እንደሌለው አይቻለሁ። ለምን?»

«ይቅርታ ብዙ ጨቀጨቅኩህ መሰለኝ። በጣም ስለምናደድባችሁ ነው። ሀገራችሁም እያለሁ እንዲሁ ነበር አብረውኝ ከሚሠሩት ጋር የምጨቃጨቀው። ቀለል አድርገህ ውሰድልኝ። ሃሳቤን ለመግለጽ ያህል ብቻ እንጂ ለመተቸት የተናገርኩት አይደለም።»

እውነትም ስለ ሀገራችን የተሻለ ግንዛቤ እንዳለው ተረድቻለሁ። በዚህ መንገድ የሚላስባቸውን ነገሮች ገልብጦ ለማስብ በመቻሉም ገርሞኛል። ለረዥም ሰዓት መቆማችን የታወቀኝ ሲጨርስ ነው። እርሱ በጨርስም ጎሊናዬ ግን አልጨረሰም ነበር። ከሠነዘራቸው ነገሮች የምስማማበትም የማልስማማበትም ነገር አለ። ነገር ግን «አይከናወኑን መግደል ታውቁበታላችሁ» ያለው ነገር ያብሰለስለኝ ጀመር። እውነት እንደዚያ ነን እንዴ?

በርሚንግሃም፣ እንግሊዝ

የመቅደላው ጌታ

ለንደን ከተማ ለጄኔራል ናፒየር የቆመው ሐውልት

እነሆ በዊንድዘር ቤተ መንግሥት እንገኛለን። ይህ ቤተ መንግሥት በዓለም ላይ በስፋቱ ተወዳዳሪ ያልተገኘለት አገልግሎት ሰጭ ቤተ መንግሥት ነው። «ዊልያም ወራሪው» እየታባለ በሚጠራው የእንግሊዝ ንጉሥ/እኤአ

1066 - 1087/ የተገነባው ይህ ቤተ መንግሥት 10.5 ሄክታር ሰፋት አለው። በውስጡ 951 ክፍሎች ሲኖሩት ከእነዚህም ውስጥ 225ቱ የመጃታ ክፍሎች ናቸው። ቤተ መንግሥቱ ለእንግሊዝ ንግሥት ኤልሳቤጥ በዓመት ሁለት ጊዜ /በሰሞን ትንሣኤ እና በሰኔ ወር/ ለማረፊያነት ያገለግላል።

ወደዚህ ቤተ መንግሥት የሄድኩት ልቅሰ ልደርሰ ነው። በሃገራችን ባሕል አንድ ሰው በሞተበት ጊዜ ተገኝቶ ያልቀበረና ልቅሰ ያልደረሰ ሰው ዘግይቶ ሲመጣ ወደ መቃብር ሄዶ የሚችን መቃብር አይቶ እርሙን ያወጣል። እኔም ወደዚህ ቤተ መንግሥት የሄድኩት በቤተ መንግሥቱ ግቢ ውስጥ በሚገኘው የቅዱስ ጊዮርጊስ ቤተ ክርስቲያን የሚገኘውን የልዑል ዓስማየሁ ቴዎድሮስን መቃብር ለማየት ነበር።

በመቅደላ ጦርነት ጊዜ በጄኔራል ናፒየሪ አማካኝነት ከአናቱ ጋር ወደ እንግሊዝ ተጓዘ። መንገድ ላይ እናቱ ዐርፋ ብቸኛ የሆነው ዓለማየሁ የንግሥት ቪክቶርያ ክብካቤ ሳይሰጥ በእንግሊዝ የንጉሣውያን ቤተሰቦች ዘንድ አደገ። ነገር ግን አንደ ሀገሩ አንደ ሕዝቡ የሚሆንለት አላገኘም። በ18 ዓመት ለድሜው ታምሞ ሞተ። በሀገሩ ቢሆን ኖሮ ሙሾ ወርደለት፤ ፍትሐት ደርሶለት፤ የውሎ ልቅሰ ተዘጋጅቶለት፤ ግጥም እና ዜማው አየወረደ ነበር የሚቀበረው። ይህንን ክብር በባዕድ ሀገር ያግኘው አያግኘው አላወቅኩም።

ትኩት ለመቀረጥ ወደ እንግዳ መቀበያው ስንገባ ረዥም ሰልፍ ነበር። እንዳይሰለቅን ሰለ ቤተ መንግሥቱ የሚያብራራ የምናነበው ብሮሽር ሰጡን። የምንነበኘው የዐፄ ፋሲልን ቤተ መንግሥት አይደለምና። መቼም እንግሊዞች ተራሰትን በመሳብ፤ በመከባከብ እና በሥርዓቱ በማስጎብኘት የሚመሰገን ባሕል አላቸው። በዓመት ከ12 ቢሊዮን ፓውንድ በላይ እንደሚገኙበት መረጃዎች ያመለክታሉ።

አዚያ ቦታ ቆሜ የፋሲልን ቤተ መንግሥት የነበኙበትን ጊዜ እስብ ኩት። አልፎ አልፎ ከተጻፈው ነገር በቀር በሥልጣን በቅርጽ፤ በዓይነት፤ በጽሑፍ፤ በቪዲዮ ታሪኩን ለመግለጥ የተደረገ ጥረት አልነበረም። ሌላው ቀርቶ የቤተ መንግሥቱን ታሪክ አስጎብኝዎቼ ደስ እንዳላቸው ይተርኩታል እንጂ ከነካርታው የተዘጋጀ መጽሐፍ እንኳን አላገኘሁም ነበር። «አዚህ ቦታ ይተኙበት ነበር» ብሎ ከመግለጥ ባለፈ በዚያ ዘመን የነበረውን አልጋ አፈላ ልንወይንም እስመሰሎ ሠርቶ ለማሳየት አይሞክርም።

ዊንድዘር ቤተ መንግሥትን ሰትነበኝ ግን ያን ጊዜ የነበረው ሳሎን፤ አልጋ፤ ማዕድ ቤት ከነቀሳቁሱ ትንበኝታላችሁ፤ ደሮዎች እና በጎች እንዴት

ይታረዱ አንደነበር በላስቲክ በተሠራ ቅርጽ ታይታላችሁ። ይጠቀሙበት የነበረው መሣርያ፤ ቢላዋው፤ ሰሐኑ አልቀራቸውም። ታዲያ እነ ዐፄ ፋሲል ቢያንሰ ሞሰብ አልነበራቸውም፤ ይቀመጡበት የነበረውን ወንበር፤ ይጫወቱበት የነበረውን ገበጣ፤ ድስቱን እና መከተፊያውን፤ የዘመኑ ሰዎች ይጠቀሙበት የነበረውን መሣርያ፤ ልብላቸውን እና ምንጣፋቸውን በየገዳማቱ ከሚገኙት ቅሪቶች ገልብጦ በመሥራት ማሳየት አቅቶን ነው?

በጥንታዊው የእሳሳል ዘይቤ የጥንቱን ሁኔታ ስለን በየገዳማቱ ብናስቀምጠው፤ ፎቶ እንሥተን ስቲሪስቱ ብንሸጠው፤ ፖስት ካርድ ብናደርገው ሀገር ስለሚያሳድግ ከመጀመርያው መታሰብ የለበትም፤

የሃያኛዋን ከፍለ ዘመን ኢትዮጵያ የሚያሳየው የአዲስ አበባው ቤተ መንግሥትሰ ቢጎበኝ ምን ይለዋል? ነፍሳቸውን ይማርና የቤተ መንግሥቱ ኃላፊ የነበሩት ብርጋድዬር ጄኔራል ፍሬ ሰንበት ዓምዴ አያሌ ቅርሶችን አስባስበዋል።

የዊንድዘርን ቤተ መንግሥት በየክፍሎቹ አያዩን፤ በኛም ሰንፍፍ አየተና ደድን ወደ ቅዱስ ጊዮርጊስ ቤተ ክርስቲያን ገባን። ከመግቢያው ስር አጠገብ የቤተ መንግሥት አስጎብኝዎችን ልብስ የለሰሉ በለድሜ ጠና ያሉ ሰው አገኘን። ጠጋ አልገና «የዓለማየሁ ቴዎድሮስን መቃብር ለማየት ነበር» አልናቸው። «ኢትዮጵያውያን ናቸው?» ሊሉ ጠየቁን። እኛም በአዎንታ ራሳችንን ነቀነን። «ብዙ ጊዜ ነጮች እና ኢትዮጵያውያን ያልሆኑ ጥቁሮች ናቸው የሚጠይቁን» ሊሉ በመገረም ተናገሩ። ከዚያም እየመሩ ይዘውን ሄዱ። በበሩ ገብታችሁ ወደ ግራ ትታጠፉና ግድግዳውን ጨርሳችሁ ወደ ቀኝ ልትዞሩ ስትሉ ማዕዘኑ ላይ የዓለማየሁን መቃብር ታገኙታላችሁ።

ከላይ የመያር መስቀል፤ ዝቅ ብሎ ደግሞ የአንበሳ ሥላሴ ይታያል። ከአንበሳው ሥር በእንግሊዝኛ Near this spot lies buried Alema yehu /ከዚህ ቦታ አጠገብ ዓለማየሁ ተቀብሯል/ ይልና መልሶ በአማርኛ «ዓለማየሁ ቴዎድሮስ» ይላል። ቀጥሎም The Son of Theodor king of Abyssinia, Born 23 April 1861 Died 14 Nov. 1879. This tablet is placed here to his memory by Queen Victoria. /የአቢሲኒያ ንጉሥ የቴዎድሮስ ልጅ፤ አጥራል 23 1861 ተወለደ፤ ኖቬምበር 14 ቀን 1879 ዐረፈ። ይህ ጽሑፍ ለእርሱ መታሰቢያ ይሆን ዘንድ በንግሥት ቪክቶርያ ተቀመጠለት/ ይላል። በመጨረሻም ልብን የሚነካ ጥቅስ ሠፍሯል I was stranger and ye took me in. ከጥቅሱ ሥርም የቅዱስ ጊዮርጊስ ሥልል ይገኛል።

ዘም ብዬ ፈዝጄ አየው ነበር። በማያውቀው ሀገር፣ አባቱ እና እናቱ ሞተውበት፤ በልጅነት እድሜው እንዴት ይሆን ያሳለፈው? ምን ይሆን የተለማው? እርሱ ትናንት ያለ ፍላጎት ወደ መጣባት ሀገር ዛሬ የርሱ ወገኖች በፍላጎታቸው በረሃ እና ባሕር እያቋረጡ እንደሚመጡ ያውቅ ይሆን?

እነዚህ ሁሉ በገሊናዬ ሲያልፉ አስጎብኛችን «የእርሱ እባት ከጦርነቱ በፊት ራሳቸውን መግደላቸውን ዐውቃለሁ፤ የት ነው የተቀበሩት?» እሱና ጠየቁኝ። «መቅደሳ በሚባል ተራራ ላይ ነው» እልኩና መለስኩላቸው። «ምናልባት እዚያ ቢሆን ኖሮ በሀገሩ ባሕል የተሻለ ክብር ያገኝ ይሆናል» እሱና እንድ አስደንጋጭ ጥያቄ አመጡብኝ «እንዴት ነው መቅደሳ? መቼም መቃብሩን በሚገባ እንደያዛችሁት ተስፋ እደርጋለሁ፤ እዚህ ድረስ ዓለማየሁን ለማየት ከመጣችሁ እዚያ ያስውንማ በጣም ታከብሩታላችሁ ማለት ነው። እዚህ የሚመጡ እንዳንድ ጎብኝዎች ይጠይቁናል፤ እስኪ ስለ መቅደሳ ንገሩኝ?»

ነገር መጣ።

፩

ምን ብዬ ልንገራቸው። መቅደሳ የቱሪስት መዳረሻ እይደለም ልበላቸው? የልጆቻው መቃብር በባዕድ ሀገር ያገኘውን ክብር እባቱ በሀገሩ እላገኘውም ልበላቸው? መቅደሳ ላይ ሙዝየም የለም፤ የሚጎበኝ ነገር የለንም፤ የእባቱም መቃብር እንደ እንግዳ መቃብር ያለ ነው ልበላቸው? ሲፓስቶፖል የመቅደሳ እፈር ተሸከመው እንጂ በሥነ ሥርዓት አልተቀመጠም ልበላቸው? ዓለማየሁንስ መቃብሩን ሰው ይጎበኝዋል መቅደሳ የአባቱ መቃብር ግን ተራስቷል ልበላቸው? በቴዎድሮስ መቃብር ላይ የተጻፈ ታሪክ፤ የተሠራ ሙዝየም፤ የተሰበሰበ ቅርጽ የለም ልበላቸው? ጦርነት ካልመጣብን ቴዎድሮስ ትዝ እይለንም ልበላቸው? ራሳቸውን በጀግንነት መሠዋታቸውን እንጂ ሀገር ለማሳደግ፤ ቴክኖሎጂን ለመጠቀም፤ ራሱን ለመቻል፤ ከጥገኛነት ለመውጣት፤ ሀገርን ለማደራጀት የሠሩት ሥራ ትዝ ብሎን እያውቅም ልበላቸው? ከልማታቸውም ከጥፋቸውም ገና ትምህርት አልወሰድንም ልበላቸው? አዲሱ ትውልድ ከእርሳቸው የወረሰው ቁንዳላቸውን ብቻ ነው ልበላቸው?

ቴዎድሮስ የተዋጉት ከእንግሊዞች ጋር ነው። የተዋጋቸው እንግሊዞች ልጃቸውን በሥርዓት ይዘው፤ ሲሞት በሥርዓት ቀበሩት፤ ንግሥት ቪክቶርያም

መታሰቢያ እደረገችለት፤ ሀፄ ቴዎድሮስ የሞቱላት፤ የተዋጉላት፤ ኢትዮጵያ ግን ረባታቸዋለች ልበላቸው? መልሱን እልነገርኳቸውም፤ ዝም እልኳቸው።

«በል ከዚህ እንደወጣህ ወደ ኩዋንስ ጌት እና ኬሲንግተን ጎዳና ሂድና ከንጉሣችሁ ጋር የተዋጋውን ሰው ታገኘዋለህ» እሱኝ። እንዳሉኝም ከእነተርኔት ላይ እድራሻውን እውጥተን ወደዚያው በረርን።

ቦታው ላይ በንደርስ በፈረስ ላይ እንደሚጋልብ ሆኖ የታነፀ ሐውልት እገኘን። ከሐውልቱ ሥር የተጻፈውን ጽሑፍ ለማየት ዝቅ በል በእንግሊዝኛ «ጀኔራል ናፒዬሪ፤ የመቅደሳው ጌታ Lord of Magdala» ይላል። ይህ መዓርግ የናፒዬሪ የልጅ ልጆች ሁሉ የሚጠሩበት መዓርግ ሆኗል። ልቤ በነዝን ተመታ። «የመቅደሳው ጌታ» መቅደሳ ላይ ተኝቷል። መቅደሳን የመረጣት፤ የከበራት እና ታሪክ የሠራባት የመቅደሳው ጌታ እንደ ተራ ሰው መቅደሳ ላይ ተኝቷል። እንግሊዞች ግን ሌላ የመቅደሳ ጌታ ሰይመው እርሱንም አክብረው፤ ለልጅ ልጆቹም መጠርያውን ስጥተው ሐውልቱን መሐል ለንደን ላይ አቁመውለታል። እዲስ አበባ ግን የመቅደሳው ጌታ ሐውልቱ የላትም።

ቆጣሪው ዘለለ

አነሆ ከኒውካሰል ተነሥቼ ወደ ማንቸስተር በማምራት ላይ ነኝ። ኒው ካሰልን ብዙ የሀገሪ ስፖርት አፍቃሪዎች በታወቀው የአገር ኳስ ክለብ በኒው ካስትል ዩናይትድ አማካኝነት ያውቋታል። ፈጣኑ የእንግሊዝ ባቡር በኒው ካስትል ገጠራማ ሜዳ ላይ ይከንፋል። የኢትዮ - ጅቡቲ ምድር ባቡር የዚህ ዕድል መቼ ይሆን የሚደርስው? እያልኩ ነበር የምንዘው። እንደ ሰላሌ ሜዳ በተዘረጋው መስክ ላይ ከብቶች፣ በጎች እና ፈረሶች ተሠማርተው ይግጣሉ። በጎቹ ከማጠራቸው መነጠራቸው ሊያስደንቀኝ፣ እየገባ ያለውን የአውሮፓ ብርድ እንዲቋቋሙት ነው መሰል ፈረሶቹ ልብስ ስብሰው ሲገጡ ማየቴ ደግሞ ይበልጥ አስገራመኝ።

ከምሽቱ ሦስት ሰዓት ላይ ማንቸስተር ደርሰን ወደ ቦልተን በማምራት እዳራችንን እዚያ አደረግን። ቦልተን በማንቸስተር ግዛት የምትገኝ ከተማ ስትሆን በታከሲ የ45 ደቂቃ መንገድ ናት። ይህች ከተማ «ቦልተን ወንደረፍስ» በተሰኘው ክሊብ በኢትዮጵያውያን ሠንድ ትታወቃለች።

እዳራችንን በቦልተን አድርገን ገና በጠዋቱ የማንቸስተር ዩናይትድን ስታዲየም ለመነሳብኝት ወደ አልድትራፎርድ ገሠገሥን። ወደ ልዕልት ዳያና ሀገር ወደ ዌልስ ከማምራቱ በፊት ይህንን ስታዲየም መነሳብኝት ፈልጌያለሁ። ባለፈው ዓርብ ከሰዓት በኋላ ዐሥር ሰዓት ተኩል ላይ አኔ ማንቸስተር ከተማ ሰገባ የገብኝት ሰዓቱ አብቅቶ ተዘግቶ ነበር ያገኘሁት። መቼም እንግሊዝ ውስጥ ከታሪካዊ ቦታዎቿ ሌላ አንድ አኩሰም እና ሳሊስሳ የመጣ ሁሉ የሚጎ በኛቸው ስታዲየሞቿን ነው።

የዓለም ሀብታሞች እና ታዋቂ ሰዎች የግብይት ምርጫ በሆነው በአልድ ትራፎርድ የገበያ አዳራሽ በኩል አድርገን ወደ ማንቸስተር ስታዲየም ሰና መራ አንድ ነገር ቀልፊን ሳበው። ነጠላ ጫማ ተጫዎቶ፣ ያልተቆሰፈ ሸሚዝ ስብሰ እና ፀጉሩን አንጨብርሮ ፈጠን ፈጠን እያሰ የሚራመድ በመልክ እት የጽያዊ የሚመስል ሰው በመንገዱ ማዶ ታየኝ። ለአፍታ ቆም ብዬ አስተ ዋልኩትና አጠገቤ የነበሩ ጓደኞቼን «በሰላም ነው በማንቸስተር ብርድ እንዲህ ለብሶ የሚሄደው?» እልኳቸው። አጠገቤ ያለው ልጅ «ቆጣሪው ዘለሎ ነው» አለኝ። ገርሞኝ እፍ ጥጪ አየሁት። «ትንሽ ነኝ ያደርገዋል ማለቱ ነው። እዚህ እንደዚያ ነው የሚባለው» አለኝ። «ምን ሆኖ ነው አንደዚህ የሆነው?»

ስለ በገዘን ጠየቅኩት። «ወረቀት ከልክለውት» አለና ሌላው መለሰለኝ። «እና ቢከስ ክሉት ስምን ሀገሩ አይመለስም?» አልኩ ሲያቀብጠኝ።

«እንዴ 'የተነሣ ስልክ መሰሎ' እንዴት ይመሰላል» አለኝ። 'የተነሣ ስልክ' ደግሞ ምን ይሆን የሚመስለው? አልኩ በልቤ።

«ያንን ሁሉ የሱዳን እና የሊቢያ በረሃ አቋርጦ መጥቶ ማን በቀላሉ ይመ ሰላል ብለህ ነው» ሊል ሌላው እብራርቶ መለሰለኝ። «ብዙ ነገር ተሰፋ እድርገህ ወይ ያስህን ሸጠህ ያስበሰዘያም ተበድረህ ነው ወደ ሱዳን የምት ገባው። ከዚያ በረሃ ለበረሃ ተንከራትተህ የሞተው ሞቶ የተረፈው ሊቢያ ይገ ባል። እዚያም ቢሆን ከአሥር ቤት እና ከረሃብ ሞት ተርፈህ ትራፖሊ ትገ ባለህ። ያስችህን ገንዘብ ትከፍልና በዐሣ ማስገሪያ ጀልባ የሚዲትራንያን ባሕር እቋርጠህ ወደ ማልታ ደሴት ትመጣለህ። ጀልባው ለሁለት ለሦስት ሰው የተሠራ ቢሆንም ሃያ እና ሠላሳ ሆነህ ትጫናለህ። መካከል ላይ ሞተሩ ግሉ ከፊኑዳ አለቀለህ። ከተረፍክ ደግሞ ጣልያን ትገባለህ። ከጣልያን በስዊዘርላንድ እድርገህ በባቡር እየተሸሎከሉክህ ፈረንሳይ ትደርሳለህ። ፈረንሳይ ላይ ወደ እንግሊዝ የሚሄድ የዕቃ መጫኛ መኪና ፈልገህ ገንዘብ ከፍለህ ሾፌሩ ሳያውቅ ትገባለህ። ያስገባህ ሰውዬ ባወጣ ያውጣህ ብሎ ከኋላ ይዘጋብሃል። ምናልባት ያጋ ጠመህ የሥጋ መጫኛ ፍሪጅ ከሆነ እዚያው ደርቀህ ትሞታለህ። ሰንቱ እንግሊዝ ሲደርስ ደርቆ ይገኛል መሰለህ። ሌላ ዕቃ ከሆነ ሰላም ትገባለህ። ከዚያ መኪናው ሲቆም ወርደህ እጅ ትለጣለህ። ይህንን ሁሉ ተንገላተህ፤ እዚህ እንግሊዝ ኬዝህን አልቀበልም ሲሰህ ቆጣሪ ትዘላለህ»

«ያውምኩ እንግሊዝ ከገባህ አስና ሌላኛው ቀጠለ። «የገባህበት መኪና ወደ እንግሊዝ ላይመጣ ይችላል። የሚልኩህ ሰዎች ገንዘብ ብቻ ስለሚፈልጉ ያገ ኙት መኪና ውስጥ ይከቱሃል። ያ መኪና ወይ ሆላንድ ወይም ስዊዲን ሊወስ ድህ ይችላል። እንግዲህ ልፋትህ ሁሉ ከንቱ ሆኖ ትታሠራለህ ማለት ነው» አለና የባሰውን ነገር አመጣው። ወደ አልድትራፎርድ የማንቸስተር ዩናይትድ ስታዲየም ደርሰን ለመግባት ወረፋ ይዘናል። በየአሥር ደቂቃው ነው እንደ ቡድን ለጉብኝት የሚገባው።

«አንዱ እንዴት አንደመጣ ታውቃለህ» አለኝ መጀመርያ ስለ ቆጣሪ መዝሰል የነገረኝ ልጅ። «እዚህ ፈረንሳይ ሰደተኛው ሁሉ ወደ እንግሊዝ ለመ ግባት የሚሰበሰቡበት ወደብ አለች። እዚያ ወደ እንግሊዝ የሚገባ የጭነት

መኪና ያገኘና ከመኪናው ሥር ራሱን በቀበቶ አሥሮ ብረቱ ላይ ይጋደማል። መጀመርያ መኪናው በመርከብ ተጭኖ ባሕሩን ይገኛል። መሬት ሲደርስ መንዳት ይጀምራል። በመሐል ልጁ አግሩን ይደክመውና ከብረቱ ያወርደዋል። ያመኪና በፍጥነት ሲጓዝ መንገዱ ጫማውን ፍቆ ይጨርስውና እግሩን መፋቅ ይጀምራል። ከጭነት መኪናው ሂሳ የቤት መኪና ይነዳ የነበረ አንድ ሾፌር ያየውና ለፖሊስ ይደውላል። ያ የጭነት መኪና በፖሊስ ተከብሮ ቆሞ ሲፈተሽ ልጁ ከሥር በቀበቶ ታሥሮ ተገኘ።

«እንደዚህ ሕይወትን ያህል ነገር ለአደጋ አጋልጦ የሚያስጥ ምን ነገር መጣ?» አልኩኝ ተገርሜ።

«ቤትዮዋን ፍለጋ ነዋ» አለኝ። «ምንድን ናት ቤትዮዋ?» ስለ ጠየቅኩት «ፓውንዱ ላይ ያለችው ቤትዮ ናታ፤ እርሷ አልያዝ ብላን ነውከ እንዲህ መከራ የምናየው። እስካሁን ድረስ ሃምሳ ብር እና መቶ ብር አይቼ አላውቅም። መኖሩንም አላውቅም» ሁሉም ሳቱ።

«ብዚህ ዓይነትኮ ብዙ ወገኖችን የአእምሮ ሕሙም ሆኗል ማለት ነው? አልኳቸው።

«እዚህ ሀገር ስትወጣ መጀመርያ ፈገግ ብለው እያሳሳቁ ነው የሚቀሰሁ። ቤት ይሰጡህና ደቻሳ ይመድቡልሃል»

«ደግሞ ደቻሳ ምንድን ነው?»

«ይሄ በየላምንቱ የሚሰጡን ሠላሳ አምስት ፓውንድ ነዋ»

«አሺ»

«እርሱን እየበላህ ችግር የለም ብለህ ስትዝናና አብረውህ ለመጡት የመኖርያ ፈቃድ ይሰጡና አንተን ይከለክሉሃል፤ ምግቡንም የቤት ኪራዩንም ደቻሳውንም ያቋርጡብሃል። ያን ጊዜ ቆጣሪ መልቀቅ ትጀምራለህ። በተለይ በበረሃ ከመጣህ አመጣጥህ ትዝ ባለህ ቁጥር ትለቅ ትለቅና ያው ቆጣሪ ትዝ ላለህ ማለት ነው።

«ያለበለዚያ ደግሞ እዚህ ሀገር ደርሰህ ጥገኛነት ልትጠይቅ ስትል ሰው ጥሩ የመከረህ መስሎት እዚህ ሀገር የአእምሮ በሽተኛ ከሆንክ ቶሎ አሳይለም ስለምታገኝ የአእምሮ ሕመምተኛ ነኝ በላቸው ብሎ ይመከርሃል። አንተም እውነት መስሎህ አሳይለም ኬዝ ስትሞላ የአእምሮ በሽተኛ ነኝ ትላለህ። ሰውም ትንሽ አክት አድርግ ስለሚልህ እንደ አእምሮ ሕመምተኛ ለመሆን ስትሞከር ወደ ሆስፒታል ይልኩሃል። እዚያም ትንሽ ይመረምሩህና መርፌ ይወጉሃል። ከዚያ በኋላ ሳታስበው ማበድ ትጀምራለህ ማለት ነው»

ለንደን እያለሁ የሰማሁት ታሪክ ትዝ አለኝ «ልጁ እዚህ ሀገር መጥቶ አሳይለም ይጠይቃል። ያው እንደተላመደው «ኬዝ» አጥንቶ። እዚህ ሀገር «ኬዝ» ይሠራል፤ «ኬዝ» ይጠናል። «የሚያበላው ኬዝ» ምንድን ነው ተብሎ፤ ኬዝ ሠሪ ጋ ተከፍሎ፤ ኬዝ ተጠንቶ ነው አሳይለም የሚገኘው።

ይህ ወገኖችንም እንዲሁ ኬዝ አሠርቶ ኬዝ አጥንቶ አሳይለም ጠየቀ። የቆየው ስደተኛ «ሰድሜህን ቀንሰኝ ጭንቀት አለብኝ በላቸው» እያለ ምክር ይወረውራል። ይህንን ካደረጉ የተሻለ ማገበራዊ ዳረጎት ይገኛል ተብሎ ይታመናል። ታዲያ ይህ ወገኖችንም የሀገሩን ልጆች ምክር ስምቶ «ጭንቀት አለብኝ፤ አእምሮዬን ነካ ያደርገኛል» ይላቸዋል። እንግሊዞች ምን ጥኞች ናቸው ወደ አእምሮ ሕክምና ይልኩታል።

እነዚያ መከራዎቹ «አሪፍ ልብስ ለብስህ አሪፍ መስለህ አትሂድ። እንደ ዕብድ ትንሽ ወፈፌ መስለህ ሂድ» ይሉታል። አለበሰሱ፤ ንግግሩ፤ ነገረ ሥራው በሙሉ ወፈፌ መስሎ ይቀርባል። ሰዎቹም ይህን እየጀመረው ነው ብለው ሆስፒታል አስተኝተው ይሄው መድኃኒት እየሰጡት ነው። ጤነኛ ሆኖ የአእምሮ ሕሙማንን መድኃኒት እየመስደ ከዚህ በኋላ ምን ጤና ይኖረዋል።

«ብዚህ ብቻ አይደለምከ ቆጣሪ የሚዘለት» አለ ደግሞ ሌላው። «እንዳ ጁ እዚህ ሀገር ሲገባ በአንደር ኤጅ /ከአሥራ ስምንት ዓመት በታች/ ኬዝ ሠርቶ ይሰጣል። እርሱከ የሠላሳ ዓመት ጎረምላ ይሆናል። ታዲያ አሥራ አራት አስራ አምስት ዓመቱ ነው ብለህ ኬዝ ትሠራለህ። ይቀበሉህና ለአሳዳጊ ይሰጡሃል። እንደ ልጆች መጨዋቻ ይቀርብልሃል። የልጆች መዝሙር ያስጠኑሃል። ጌም ይሰጥሃል። ሽዋሽዋሽ ትጫወታለህ፤ የፈረንጅ ጭቃ ይሰጡሃል። ሞግዚትህ ትቆጣጠርሃለች። አንተ እዚያ ሀገር ቤት ስንት ነገር ለምደህ እዚህ ሕፃን ሁን ሲለህ አእምሮህ መቀበል ያቅተውና ቆጣሪ ትዘላለህ።»

ይቼ ናት ጨዋታ

«እረ ልጆች ልጆች እንጫወት በጣም

ከእንግዲህ ልጅነት ተመልሶ አይመጣም»

የተባለው የደሮ መዝሙር በእንግሊዝ ሀገር «ዲስፕሎቭ» ሆኗል ማለት ነው። አበሻ እዚህ ሁለት ጊዜ ልጅ ሆኖ ልጅነትን መልሶ ካመጣው አዲስ የሳይንስ ግኝት ሆነ ማለት ይሄ አይደለም?

ቆይ ግን ይሄ ሁሉ ተደርጎ አንቀበልህም ካሉ ምንድን ነው የሚኮነው?

«ብቃ መጀመርያ ቆጣሪ ባለመዘለል መጣር ነው። ከዚያ ሰው እንደ ሆነው ትሆናለህ»

እስኪ እንመሰጋገን

ከተወሰኑ ቀናት በፊት ሎንደን ባለኩ አንዲት እናት ደወሉልኝ። በአንድ ጉዳይ ላይ ልጄቸውን እንዳናግርላቸው ነበር የደወሉት። ልጄቸው የሁለት ዓመት ሕፃን እያለ ነበር ወደ እንግሊዝ የገቡት። አሁን ልጄቸው የዐሥራ ሁለት ዓመት ልጅ ገኗል። ከዐሥር ዓመታት በኋላ ወደ አገራቸው መግባት ይፈልጋሉ። ትልቅ ዕንቅፋት የኾነባቸው ልጄቸው ነው።

ልጄቸው ፊጽሞ ወደ ኢትዮጵያ መግባት አይፈልግም። እናት ደግሞ ልጄቸውን ጥላው መሄድ አይችሉም። የት ያደርጉታል። ለብዙ ጊዜ በማባባል ልምት በማንጓዝም ሐሳቡን ለማስቀየር ሞክረዋል፤ አልተሳካላቸውም። በዚህ መካከል ነው እንግዲህ የልጄቸውን ሐሳብ እንዳስቀይሮት ወደ እኔ የደወለት። እንደ ተገናኘን የቤተ ዘመድ ጨዋታ በንጩሃነት ቆየንና ቀስ ብዬ ልጄቸውን ለምን ወደ እገሩ መግባት እንዳልፈለገ ጠየቅኩት።

«ርጎብ ነው እዚያ ያለው፤ እርስ በርሳቸው ይገዳደሳሉ፤ በየመንገዱ ለትሄድ ይገድሉኻል፤ መንግሥት ካገኘክ ያስርኻል፤ የመጫወቻ ቦታ የለኸም፤ ደግሞ መንገድ ላይ መሣርያ ይዘው የሚያስፈራሩ ሰዎች አሉ። ታዲያ ለምን እሄዳለኩ። "ሆረር ፈልግ" እኮ ነው እዚያ ያለው፤» አለኝ። እጅግ ደንገ ጥኩና፤ «ማን ነው ይህን ያለህ? ይህን መረጃ ከዬት ነው ያገኘኸው? እንዴትስ ልታምን ቻልኸ?» በል አከታትዬ ጠየቅኩት። «ገጸ ድር ላይ ላይ ይህን ነው የሚለው፤ እናቴ እና አባቴ ሁል ጊዜ ይህን ነው የሚያወሩት፤ አንድም ቀን በስ ኢትዮጵያ ጥሩ ሲያወሩ ሰምቼ አባውቅም፤ ስለ ጥሩ ሰዎች ሲያወሩ አልሰማቸውም፤ ሁልጊዜ "ሆረር" ነው የሚነግሩኝ፤ ደግሞ እነርሱ ራሳቸው በስ ነገሩን ነው ያመንኩት። ታዲያ እናቴ እና አባቴ ወደሚያማርሯት እገር ምን ላደርግ እሄዳለኩ፤» ነበር ያለኝ።

ወደ እናቴ ሄድኩና፤ «እናቴ! እናንተ በሥር ዓመት ሙሉ የገነባችኩትን የተላላቲ ግንብ እኔ በአንድ ሰዓት ለማፍረስ አልችልም። ዐውቃችኩትም ይኹን ላታውቁት ስለ እገሩ በጎ ነገር አልነገራችኩትም። ቢያንስ አሉታውን እና እዎንታውን እንኳን አመጣጥናችኩ አልነገራችኩትም። በዚህ

«የት ትኖራላችሁ?»

«ያገኘኸውን እየሠራህ ትታገላለህ፤ ወይ ከለው ጋር ትኖራለህ ያለበለዚያም ትከራያለህ። ባለፈው እንዲያውም አንዲት ልጅ ኪዝዋን አልቀበላት ብለው ከቤት አለወጧት። መኖርያ ስታጣ መንገድ ላይ ወጣች። ለንደን ትንንሽ ቀበሮዎች እሉ። ማታ ማታ ብቅ ይላሉ። ከፈራሃቸው ይጠጉሃል፤ ካባረር ካቸው ግን ይሸሻሉ። አንዱ ቀበሮ ሲከተላት ስትሸሽ፤ ሲከተላት ስትሸሽ፤ በመጨረሻ ትርጣሳች። ቀበሮውም እያደባ ይከተላታል። አንዱን መንገድ ተሻግሮ ስትሮጥ የመንገድ ካሜራ እርሷንም ቀበሮውንም ያነሣቸዋል። መንገዱን ተሻግሮ በመኪና ለሚያልፉ ባልና ሚስት እጇን ታውለበልባለች። ጠጋ ብለው ይቆሙና ይጠይቋታል። እርሷም ቀበሮ እያላደዳት መሆኑን ትነግራቸዋለች። ቀበሮውም አልፎ ብሎ ይቆማል። በዚህ መካከል ፖሊሶቹ ፈልሙን እይተው ወደ አካባቢው ይመጣሉ። ልጅቷም ቤት ስለሌላት መንገድ ላይ ቀበሮ አግኝቷት እንዳ ባረራት ትነግራቸዋለች። በኋላ ታድያ ጉዳይዋ እንደገና ታይቶ የመኖርያ ፈቃድ ተሰጣት። እንዲያውም አንዳንድ አበሾች «እባክሽ ያንን ቀበሮ አስተዋውቁን» እያሉ ይተርጋሉ ነበር።

እየሰማኝቸው ያሉት ታሪኮች የሚያስፈሩም የሚገርሙም ናቸው። የኛ የኢትዮጵያውያን የሰደት ታሪክ በአስገራሚ እና በእሳዛኝ ገጠመኞች የተሞላ ነው። አንድ የሊድስ ነዋሪ «ሰደት» ማለት «ስትሄድ ደከሞህ ትሞታለህ» ማለት ነው ብሎ የነገረኝ እውነት ሳይሆን አይቀርም። አውሮፕላን የሚባል ሳያዩ እንግሊዝ ሀገር የገቡ ለንት ወገኖች አሉን?

ሰባ በድስት ሺ ተመልካች የሚይዘውን የማንቸስተር ዩናይትድን ለታዲያም ለመጎብኘት ተቃርበናል። ጉብኝቱ ስታዲየሙን የመገልገያ ከፍሎቹን እና የማንቸስተር ዩናይትድን መዝዋዎ የሚያካትት ነው። በጠቅላላው ወደ ሁለት ሰዓት ይወስዳል ብሎናል አሰነብኝው። ለአንድ ሰው አሥራ ሁለት ፓውንድ ነው የሚያስከፍሉት። እኔ ግን ይህንን ሁሉ አላዛኝ ታሪክ ለምቼ በምኑ ልቤ አየው ይሆን?

አልድትራርርድ፣ ማንቸስተር፣ እንግሊዝ

ልጅ አክምሮ የሣላችኋት ኢትዮጵያ በአውነት ካላች እንኳን አርሱን ሂድ ልሰው እኔም አልሄድም። የተሳሳተውን ግንብ በሂደት አንደ ገነባችሁት ሁሉ በሂደት ነው ልታፈርሱት የምትችሉት፤» ብያቸው ወጣኹ።

ይህ ታሪክ አምባሳደር ዘውዴ ረታ በጻፉት «የኤርትራ ጉዳይ» በሚሰው መጽሐፋቸው ላይ ኤርትራን ከኢትዮጵያ ጋራ እንድ ለማድረግ ከተጉ እንድ ታላቅ ሰው ጋራ ያደረጉትን ውይይት አስታወሰች። አኒህ ሰው ኤርትራን ከኢ ትዮጵያ ጋራ እንድ ለማድረግ አንዳልተጉ ሁሉ የአርሳቸው ልጆች ግን ኤር ትራን ከኢትዮጵያ ለመለየት ነበር ሲታገሉ የነበሩት። ይህ እርስ በርስ የሚቀ ረነው ነገር አስገርጧቸው ነበር ዘውዴ ረታ እኒህን ሰው የጠየቋቸው። «አናንተ ኤርትራን ከኢትዮጵያ ጋራ እንድ ለማድረግ ስትታገሉ ነበር። የእና ንተ ልጆች ግን በተቃራኒው ኤርትራ ራሰዋን አንድነት ለማሳካት የሚታገሉ ኾኑ፤ ለምንድን ነው?» አኒያ ሰው የተናገሩት ነገር የሚደንቅ ነበር። «እኛ ከመዋ ሐድ በኋላ ብዙ ነገር ጠብቀን ነበር፤ አልኾንም። የምንውሰው ቤተ መቅዋ ሥት ነው። ብዙ የሚያሳዝን ነገር እናያለን። ከዚያም ወደ ቤታችን ተመልሰን መንግሥትን እናማለን፤ ልጆቻችንም ሁልጊዜ ስለ መንግሥት ክፉ ነገር ለና ወራ፤ ስንማረር እና ለናወግዝ ይሰማሉ። ስለዚህም ከዚህ መንግሥት መላ ቀቅ አላብን ብለው ተነሡ፤» ነበር ያሉት።

ክፉ ነገሮችን ብቻ በማሰብ ሰው ማምጣት አይቻልም። በጨለማ ውስጥ ጭላንጭል፤ በመከራ ውስጥ ደስታን በሩቁ ለማየት እና በጎ አሳቢ ንሲና ለማግኘት ካልተቻለ በቀር። የምናማርራቸውን፤ የምንወቅላቸውን፤ የም ንተቻቸውን፤ ይውረዱ የምንላቸውን፤ የምንጠላቸውን፤ የማንፈልጋቸውን፤ መኾን አልነበረባቸውም የምንላቸውን ብቻ አያሰብን የምንጓዝ ከኾነ ልጆቻችን ስለ አገራቸው የሚኖራቸው አመለካከት ይበላሻል። የሰንደኑ አዳጊ አንዳለው አናት እና አባታቸው የሚያማምሯትን አገር ሊወድዱ አይችሉም። ሰዎች በጎ ሠራ መኾን የሚችሉት ገነትን ሲናፍቁ አንጂ ሲከልን ሲፈሩ አይደለም።

በመገዳደል፤ በመጨፋጨፍ፤ በቀይ ሽብር እና በነጭ ሽብር፤ ነጻ በመ ውጣት እና በማውጣት፤ በመተቻቸት፤ በመወቃቀስ እና አርስ በርስ በመ ዋጋት ሞክረነዋል፤ ውጤቱንም ዐይተነዋል። ከፉ ከፉውን ብቻ ማሳሳትን

በጎውን አንድንረሳ፤ አገራችን ከቶም ደግ ሰው ያልተፈጠረባት እንዲመስለን እያደረገ ነው። የወሬያችን ርእሰ ጉዳይም ሰትችት፤ ሰውቀሳ፤ ለማምገማ እና ለከሰሳ የተጋለጠ በመኾኑ በጎ ሠራዎች እና በጎ አሳቢዎች ቦታ አና አስተዋይ አያጡ ነው። በምግብ ሰዓት፤ በሻሂ ሰዓት፤ በሰብሰባ፤ በቡና ጊዜ፤ ምሬት እና ወቀሳ፤ ሐሜት እና መናናቅ ብቻ አየተሰመዱ በጎ ነገሮች እየተሰደዱ ነው።

ቤትዮዋ ጆሮዬ አይሰማም ብለው ሰላሰውሩ አይሰሙም ተብሎ ነበር አሉ የሚታመነው። አንድ ቀን ሁለት ሰዎች አጠገባቸው ኾነው ቤትዮዋን ማማት ጀመሩ። እርሳቸውም እየተናደዱ መጡና አላሰችሉ ብሏቸው፤ «አናንተ ምን አድርጌያችኹ ነው አንዲህ የምታብጠሰጥሉኝ?» ብለው ተቆጡ። ሰዎቹም ደን ግጠው፤ «አንዴ አማማ አልሰማም ይሉ አልነበረም አንዴ?» ብለው ጠየቋ ቸው። እኒያም ቤትዮ፤ «አንዴ ከፉ ከፉውንም አሰማለኹ፤» ብለው ተናገሩ አሉ። መተማማት፤ መተቻቸት፤ መወቃቀስ፤ መናናቅ እና መጠፋፋት በሚ ሠለጥንበት ባህል አንደ ከፉ ወሬ ሰዎችን የሚማርክ ነገር አይገኝም።

እሁን ግን እስኪ ልማዳችንን አንቀይረው። እስኪ እንመሰጋገን። የምናመ ሰማናቸው ሰዎች እየበዙ ካልመጡ የምንወቅላቸው ሰዎች አገሪቱን ማጣበ ባቸው የማይቀር ነው። ለበጎ ሐሳቦች አና ለበጎ ሥራዎች ፅውቅና የምንሰ ጥበት፤ የምናበረታታበት፤ የምናመሰገንበት ልማድ እስኪ ይኑረን። አገር የምታድገው የሚወቀሱ፤ የሚተቹ፤ የሚጠሉ፤ የሚነቀፉ፤ የማይፈለጉ ሰዎች በበዙ ቁጥር አይደሉም። የሚመሰገኑ፤ የሚከበሩ፤ የሚወደዱ ሰዎች በበዙ ቁጥር ነው።

ከምንጠላው ሰው አንኳን ቢኾን የሚመሰገንበትን ነገር ለይቶ አውጥቶ አርሷን በማቀጣጠል፤ የሚወደድበት የሚጠላበትን እንዲያሸንፈው ማድረግ ይቻላል። ታላቁ ቻይናዊ ሊቅ ኮንፊሻዮስ፤ «ሺሕ ጊዜ ጨለማን ከመውቀስ እንድ ሻማ ማብራት ይሻላል» አንዳለው። እንዲህ መኾን አልነበረበትም እያ ልን መውቀስ ብቻ ሰው ጥ አላመጣልንምና እንዲህ በማድረግክ ልትደነቅ ይገባኛል ብለን እስኪ እናመሰግን።

የሚመሰገኑ ሰዎች በተቀበሩ ቁጥር፤ በጎ የሠሩ ሰዎች ፅውቅና በተነፈሩ ቁጥር፤ በጎ ሠራዎች ወይም ደግሞ በጎ ሥራዎችን የሚያወጣ፤ የሚና

ገርሳቸውም በጠፋ ቁጥር ልጆቻችን እርእያ ያጣሉ። ከፋ ማለት እንደ እገላ ነው፤ መልካም ማለትስ እንደ ማን ነው? ብለው ለሚያነሡት ጥያቄ መልስ እያገኙም።

በሕይወታችን፣ በኑሯችን፣ በትምህርታችን፣ በሥራችን፣ እስተዋፅኦ ያደረጉ ሊመለከቱ የሚገባቸው ሰዎች የሉንምን? በየእካባቢያችን፣ በየመሥሪያ ቤታችን፣ በየቀበሌያችን ለሕዝባቸው በጎ ሥራ የሠሩ ዜጎች የሉንምን? በታሪካችን ውስጥ ዛሬ ለደረሰንበት ደረጃ ሕይወታቸውን የሠጧ ዜጎች የሉንምን? የዛሬ ሰባታችን የእኛ ብቻ ነውን? ለእነዚህ ሰዎች መቼ ነው ምሰጋና የምናቀርብላቸው? በሚወቀሱት ሰዎች ምክንያትኮ ሥራቸው እና አስተዋፅኦዎቸው ተደብቆ ቀረ። በጎ ሠሪዎችም የበጎ ሥራን ጥቅም ተረድተውት እንዳይበረቱ አደረግናቸው። «እይዞኸ» መንገድ ያስኬዳል፤» ይላል ያገሬ ገበሬ የማበረታታትን ጥቅም ቢያሰረዳ። ስለ በጎ ሥራ እና ሠሪዎች የሚናገር በመጥፋቱ የተነሣ እንደነርሱ ወይም ከእነርሱ በተሻለ የሚሠራ ላናፈራ ልንቀር ነው።

ይህን ሰሞን ያገኘሱትን የፕሮፌሰር ጌታቸው ገይሌን «አንዳፍታላቸው» የሚለውን መጽሐፍ ላነብ፤ ፕሮፌሰር መሰፍን ወልደ ማርያም የወሎን ርገብ ለማጋለጥ የሠሩትን ታሪክ ይገኛል። እስከ ዛሬ የወሎን ርገብ የማጋለጥ ታሪክ ሲነሣ የየኛታን ዲሞክራሲን እንጂ የኒህን ሰው ታሪክ የሚያነሳው ወይ የለም ወይም ጥቂቱ ነው። እንዲህ ያለ ታሪካዊ ሥራ ሠርተው ሥራቸው ግን ተቀብሮ የቀረ ሰንት ኢትዮጵያውያን፣ እኛ ለንተቻች እና ለን ወቃቀሰ፤ እገር እና መንግሥት ለናማ እኛም ላናውቃቸው ለሥራቸውም ዕውቅና ላንለጥላቸው ከእጠገባችን እምልጠውን ይኸን?

ፈቷ በእሳት የተቃጠለ እናት የነበረችው እንድ ልጅ ነበረ። ምን ጊዜም ሲወራ የሚለማው ስለ እናቱ የተቃጠለ ፊት ስለነበረ በእናቱ ያፍር ነበር። ለንደኞቹም ስለ እናቱ ለይናገርም፤ እናቱም ከንደኞቹ ጋራ እንድትገናኝ አይፈልግም ነበር። በኋላም አድጎ ትልቅ ደረጃ ላይ ሲደርስ እናቱን የቤት ሠራተኛዬ ናት ብሎ ነበር የሚያስተዋውቃት። እናቱም ነገሩ ሁሉ ከምትታገሠው በላይ ሲኸንባት እንድ ቀን ጠራችው።

«ለመኾኑ ፊቱ ለምን እንዲህ እንደ ተቃጠለ ታውቃለኸን?» ሰትል ጠየቀችው። እርሱም ምንም እንደማያውቅ ነገራት። እርሷም እንዲህ አለችው፤ «ልጅ ኾነህ አንተን ቤት ውስጥ እስተኝቼ ከውጭ እህል ላለጣ እሳት ተነሣ። የእሳቱ ነበልባልም በእንድ ጊዜ ቤቱን ሞላው። እኔም ያንተ መቃጠል ሰላላ ለበኝ እየሮኸኩ ወደ ውስጥ ገብቼ በልብሰ ሽፍኜ አንተን አወጣኸሁ። አንተን እድናለኸ ብዬም እኔ ተቃጠልኸ። ዐየኸ፤ ያን ጊዜ ለራሴ ባብብ ኖሮ እተውኸና ትቃጠል ነበር። እኔ ግን ከራሴ በላይ ላንተ በማሰቤ በእሳት ውስጥ ገብቼ አወጣኸሁ። የእኔ ውበት ካንተ ላይ ነው፤ ያንተ ጠባላ ደግሞ ከእኔ ላይ ነው» ብላ ነገረችው።

ጠባላችንን ተሸከመው ምሰጋናውን ያጡ ለንት ወገኖቻችን አሉ። ከፋ ከፋውን ብቻ እየተነጋገርን ለማመሰገን፤ ለማክበር፤ ለማድነቅ፤ ለማበረታታት ዕድልኮ እላገኘንም።

እስኪ በዓመት እንድ ቀን የምሰጋና ቀን ይኑረን - በመንግሥት ደረጃ፤ በፓርቲ ደረጃ፤ በተቋም ደረጃ፤ በእካባቢ፤ በትምህርት ቤት፤ በቤተሰብ መልካም የሠሩ፤ ለሕይወታችን መቃናት አስተዋፅኦ ያደረጉ፤ በበጎ ሐላባቸው እና በበጎ ሥራቸው እርእያ የሚኾኑ፤ ለእገራቸው እና ለሕዝባቸው የሚችሉትን ሁሉ ያደረጉ ሰዎች የሚመሰገኑበት ቀን። የግድ ተሰማምተን፤ ኮሚቴ አቋቋመን መምረጥ የለብንም። የሚያደርገው ካለ ግን እስየኹ። በግላችን፤ በእካባቢያችን፤ በቤተሰባችን እኛ፤ መልካም ሠርቷል፤ መልካም ሥራውንም ልናደንቅለት፤ ልናውቀለት ይገባል፤ በርታ ጠንክር ልንለው ያስፈልጋል፤ የምንለውን አካል ወይም ለው ቢቻል በእካል፤ ባይቻል በሰልክ እና በደብዳቤ «እግዜር ይስጥልን» የምንልበት ቀን።

በቤተሰብ ደረጃ በዚያ ዓመት በጠባቤ፤ በሥራው፤ በትምህርቱ... ወዘተ የተሻለ ኾኖ የተገኘውን ከማመሰገን ጀምሮ እስከ መንግሥት ባለሥልጣናት እና ታዋቂ ሰዎች ድረስ የሚደርስ የመመሰጋገኛ ቀን። ሌላው ቀርቶ ባል እና ሚስት እንኳን መጨቃጨቅ አቀመው እንደ ለሌላው ያደረጉላቸውን በጎ ነገር የሚያወሩበት፤ የሚያደንቁበት ቀን። ተቃዋሚዎች ገዥው ፓርቲ የሠራቸውን በጎ በጎ ሥራዎች፤ ገዥው ፓርቲም የተቃዋሚዎችን በጎ በጎ እስተዋፅኦ እያነሡ የሚመሰጋገኑበት።

ከመመራረር፣ ከመተቸት፣ ከመወቃቀስ፣ ከመስዳደብ፣ ከመወራረፍ ወጥተን በጎ በጎውን የምናወራበት ቀን። መንግሥት፣ ተቋማት፣ ሚዲያ ባያውቋቸውም እካባቢያቸው፣ መንደራቸው፣ ጓደኞቻቸው፣ ባል ደረቦቻቸው የሚያውቋቸው ሰንት በጎ ሠሪዎች እሉ። እነዚህ ሲመሰገኑ፣ ሲደነቁ፣ በጎ ሥራቸው ሲወደሰ ያን ጊዜ ክፉ ሠሪዎች ይቆጫቸው፣ ይሰማቸው፣ ገሊና ቸው ይወቅላቸው እንደ ኾነ እስኪ ተመሰጋግነን ደግሞ እንሞክረው። አበው «ወደሰ ለሰብእ በዘኢኮነ ድልወ» ይላሉ፤ ይኸውም ለውን በማይገባው ነገር እንኳን ቢኾን አመለግነው ማለት ነው። ሳላደርግ እንዲህ ያመለገኝ ባደርገው ማይበልጥ እመለገናለኹ ብሎ እንዲተጋ።

ሌሎች-፩

"አንድ ዱ" የለም እንጂ "አንድ ዱ" ማ ቢኖር

በቀደም ከአስጠፋኛው ወደ አራት ዚሉ ለመሄድ ሃያገር ባለ ውስጥ ገብቼ አንድ ተቀመጥኩ ከፊት ለፊት ባለው ወንበር ላይ ሁለት ወጣቶች ቅልጥ ያለ ወሬ ይዘው አገኝቷቸው። አኔም አንድ ዋዛ ማጽመጥ ቀጠልኩ። ዋናው የወሬ ያቸው ርአስ ጉዳይ አንዲህ ማድረግ አኮ አልነበረብንም የሚል ነበር። ከሁሉም ከሁሉም አኔን የሳበኝ፤ ለዛሬውም ጽሑፍ የቀሰቀሰኝ ግን በሰተመጨረሻ አንደኛው ወጣት፤ «ውኃ የለም አንጂ ውኃማ ቢኖር...» የሚለውን የጎንደርኝ ዜማ እና ግጥም ተወሰደ።

"አንድ ዱ" የለም እንጂ "አንድ ዱ" ማ ቢኖር፤

ሰንቀን እንደገና እንፈጥረው ነበር፤

በማለት የገጠመው ግጥም ነው። ግጥሙ ደስ ብሎኝ፤ ምስጢሩ ረቀቀብኝና ትንሽ ተመራመርኩ። ነገር ግን "አንድ ዱ" የተባለውን ነገር ወርቁን ላገኘው ጽልቃ ልኩም። ልጠይቃቸው ወይስ ይቅርብኝ እያልኩ ከራሴ ጋራ ጥቂት ሰሟገት ቆየኩና የመጣው ይምጣ ብዬ፤ «ይቅርታ አንድ ነገር መጠየቅ አችላለኩ?» አልገኘውም። «ይቻላል» አለኝ አንዱ ፈገግ ብሎ። «ይቺ "አንድ ዱ" የለም አንጂ ያላችኋት ነገር፤ "አንድ ዱ" ማን ነው?» ብዬ ጠየቅኳቸው። «ሰምተኸኛል ማለት ነው?» አለኝ ተሳሳቂው። ከዚያም ሌላኛው ቀጠል አድርጎ፤ «ከምጥቶር ላይ "አንድ ዱ" የሚባል ኮማንድ አለ። አንድ ነገር ለትላላት ያን ኮማንድ ካዘገገው የነበረውን አንዳልነበረ ያደርግልኳል፤» አለኝ አሰረዳኝ። አኔም ወዲያው ነገሩ ገባኝ።

አውነትም "አንድ ዱ" የሚባል ነገር እንደ ኮምፒውተር ሁሉ በኑሯችንም ውስጥ ቢኖር ምናለንበት። አኔ ራሴ ይህን ተጠቅሜ የማስተካከላቸው፤ የነበሩትን አንዳልነበሩ፤ የጠፉትን ደግሞ መልሰው እንደገና አንዲመጡ የማደርጋቸው ስንት ነገሮች አሉኝ።

ሌላው ቀርቶ ዛሬ ድረስ በሕይወቴ ውስጥ ቦታ ይዘው፤ አንዳንዱን ሰብ አናዬን አበላሽተው፤ በጊዜው ማግኘት የነበረብኝን ነፍገው አንዲሁ ሲቀል ዱብኝ የነበሩትን አንዳንድ መምህራንን "አንድ ዱ" አድርጌ አንዳያስተምሩኝ አደርጋቸው ነበር። ከማስረዳት ይልቅ መማታት፤ ከመተንተን ይልቅ መላደብ፤ ከማስታወሻ ይልቅ በምብ በምብ ፈተና ማውጣት፤ ከማወያየት ይልቅ እንደ መቃብር ሰፍራ

ጸጥ ማለኝት የሚቀናቸውን እነዚያን መምህራን "አንድ ዱ" ማድረግ ብኝል እንዴት ደስ ባለኝ። ልጅ ኾነን፤

አንድ አስተማሪ አለ ከሚሟ የመጣ፤

ማሥመርያውን ትቶ በቦክስ የሚማታ፤

እያልን ለምን አንዝምር እንደ ነበር የገባኝ ስንት ዓመታት ካለፉት በኋላ ነው። ይህን «ማሥመርያውን ትቶ በቦክስ የሚማታ» ያልነውን ነበር "አንድ ዱ" የለም እንጂ አንዱ ማ ቢኖር «አንድ ዱ» አድርጎ አንዳያስተምር ማድረግ፤ ወይ ነደ፤

አየሰከረ አየመጣ፤ አየተለደበ፤ ድኻዋን እናት አያንገላታ፤ ሌሊት እን ካን ያለዋጋ የተገኘውን ዕንቅልፍ በሰካር መንፈስ አየቀሰቀሰ፤ ከመውለድ በቀር ማለ ደግ፤ በሰሙ ከመጠራት በቀር መከባከብ የማያውቀውን፤ በሥነ ምግባሩ እና በል ደግ፤ በሰሙ ከመጠራት በቀር መከባከብ የማያውቀውን፤ በሥነ ምግባሩ እና በል ትነቱ ምክንያት በጓደኛ መካከል አንገት ሲያስደፋ የኖረውን፤ የሕይወቴ ጠባባ የሕይወታችን ከፋ ገጽታ ኾኖ ዛሬ ድረስ አልለቅ ብሎ የሚያስቸግረንን አባት የለንም ብንል፤ የሚያምን ስለማይኖር እንጂ ያለ አባት ነው የተወለድኩት የሚ ያለኛውን አንዳንዱን አባት፤ የሚቻል በኾን ኖሮ ዛሬ እንዲህ ከበሰልን በኋላ "አን ዱ" አድርገን አርሱ እንዳይወልደን፤ እንዳያሳድገን እና ጠባላውን እንዳያኖርብን ማድረግ ቢቻል ኖሮ እንዴት ጥሩ ነበር።

አንዳንድ ቀን አለ ጸጸቱ የማይወጣ። ዓመታት አልፈው እንኳን ዛሬ የተ ፈጸመ ያህል የሚያናድድ፤ የሚዘገንን እና የሚያንሸግሽ። እናቶቻችን፤ «ምናለ የዚያን ቀን እግራን በሠበረው» የሚሉበት ዐይነት። የሚያልፈው ቀን የማያልፍ ጠባባ ትቶ አልፎ አንገት ሲያስ ነቀንት፤ እንደ አምቡላንስ «አይይይይ» ሲያሰኝ የሚኖር። አሁን እነዚያ ልጆች አንዳሉት "አንድ ዱ" የለም እንጂ "አንድ ዱ" ማ ቢኖር ያ ቀን እንዳል ተፈጠረ፤ ያም ነገር እንዳልተፈጸመ አድርገን ከጸጸት እና ከንዴት በተገላገልን ነበር።

«የአፍ ወለምታ በቅቤ አይታሽም» ይላሉ የአገራችን ሰዎች። ለውደው መን ገድ ሲሄድ ዝናም ደረሰበት እና ሊጠለል ለው ቤት ገባ። የተቀበሉት ሰዎች ራት እየበሉ ስለነበር «አባክህ ብላ» ብለው ለመጡት። አርሱ ግን ዝናቡ ሲያባራ ቤቱ ደርሼ አበላለኩ ብሎ አለበ፤ «አይ፤ በልቻለኩ በቃኝ፤» አላቸው። እነርሱም ራታቸውን በሉ። ዝናሙ አላባራ አለና የግድ አዚያው ማደር ግድ ኾነበት። ሰዎ ቹም በልቻለኩ ሰላላቸው ደግመው ራት አላቀረቡም። ጠሙን አደረ። በሰነጋው ወደ ቤቱ ሲገባ ቤተሰቦቹ፤ «እንዴት አደርኻ?» ብለው ቢጠይቁት፤ «አሬን ወለም ብሎኝ ጠሜን አደርኩ» አለ ይባላል። አንዲህ ያለ የአፍ ወለምታ፤

«ምነው ምሳሌን በቆረጠው» የሚያሰኝ ንግግር፤ ከመሰማማት ይልቅ ተለያይተን፤ ከመፋተር ይልቅ ተጨቃጭቀን፤ የልታሰበ ንግግር ለከፋ ጠባቂ ዳርጎን፤ እንዲሁ ቃል መጓት አምጥታለን፤ በግልፅታ የተናገርነው ነገር የሕይወታችንን መሠረት እናግቶት የምንጸጸትበትን፤ ያን የአፍ ወለምታ "እን ዱ" ማድረግ ቢቻል እን ዲት ጥሩ ነበር። እንዳንድ ጊዜ ከጭቅጭቅ እና ከሰሜታዊ ንግግሩ በኋላ ብቻች ኹን ስትኹ ይጸጽታችኹና "እን ዱ" ለማድረግ "ማውስ" እና "ኪ ቦርድ" ፍለጋ ግንባራችኹን አትነካኩም።

እንዳንዱ ምሁር ነኝ ባይ ወይም ያልገባው ባለሥልጣን የሚናገረው ነገር በሕዝብ እና በአገር ላይ የሚያመጣውን መዘዝ ሳያስብበት እየተናገረ፤ ለአንድ ጥያቄ መልስ የሰጠ መስሎት መቶ ጥያቄ እየፈጠረ፤ ለዕለት ጉርሱ ብሎ የዓመት ጣጣ እያሰከተለ በፊደሉ እና በቴሌቪዥን ስታዩት እና ስትሰሙት፤ አንድ እጁን እንደ "ማውስ" ተጠቅማችኹ የተናገረውን ሁሉ "እን ዱ" አድር ጉት የሚላችኹ ሰሜት ይመጣል። ምናል "እን ዱ" ቢኖር?

"እን ዱ" የለም እንጂ "እን ዱ"ን ቢኖር በኢትዮጵያ ታሪክብ ቢኾን ሰንቱን እንዳልተደረገ እናደርገው ነበር። የተዋጋንበትን፤ አርሰ በርሳችን ቆንጨ ፋጨፍ የተላለፉንበትን ሰንቱን ታሪክ "እን ዱ" አድርገን ከታሪካችን እናወጣው ነበር። ይህችን አገር መምራት ሳይኖርባቸው የመሩ፤ ማስተዳደር ሳይኖርባቸው ያስተዳደሩ ሰንቱን ባለሥልጣናት "እን ዱ" አድርገን በደጋጋቹ በተካኖቸው ነበር። መሞት ሳይኖርባቸው የሞቱ፤ መውረድ ሳይኖርባቸው የወረዱ፤ መሻር ሳይኖር ባቸው የተሻሩ ሰንቶቹንስ "እን ዱ" አድርገን መልሰን በመጣናቸውና ዕድገታችንን ባስቀጠልናቸው ነበር።

መንግሥት በተለወጠ ጊዜ በግርግር ሰዓት፤ ማንም ገና ሳይሰክን፤ በሆታ እና በእልልታ ብቻ፤ በተጓደለ ጥናት፤ «ጊዜ የወለደውን፤ ሕዝብ የወደደውን» ለመፈጸም ሲባል በዚች አገር የተከናወነ ሰንት ነገሮች አሉ። «ገንዘብ የሚመጣ በልጅነት፤ ልብ የሚመጣ በዐርባ ዓመት» እንደ ተባለው እነዚያ ነገሮች እንዲህ ከተረጋጋን፤ ከሰከንን እና ነገር ዓለሙን ሁሉ ካጣጣምን በኋላ ቢኾኑ ኖሮ፤ ያኔ እንደ ወሰንነው ባል ወሰን፤ ያኔም እንዳሰብነው ባላሰብን ነበር። እንዳንድ ጊዜ "እን ዱ" ማድረግና የኹት እንዳልኹ ማድረግ ቢቻል ኖሮ የዛሬ ታሪካችንን መቀየር በቻልን ነበር።

"እን ዱ" ማድረግ በተቻለና በ1967 ዓ.ም በደርጉ የታወጀውን ሶሻሊዝም በ1981 ዓ.ም ላይ፤ በሰማንያ ሦስት እና በሰማንያ አራት ዓ.ም ላይ ኾንን የፈጠ

ርናትን ኢትዮጵያ በሁለት ሺሕ ላይ ማሰብ ብንችል ኖሮ የኾነው ሁሉ በዚያ መንገድ የሚደገም አይመስለንም።

ለዚህች አገር ዕድገት መስፈንጠርያ ይኾኑ የነበሩ፤ በታሪክ አጋጣሚ የተገኙ፤ ነገር ግን ተበላሽተው የቀሩ ሰንት ዕድሎች አሉ - በሰከን መንፈስ፤ በብ ልህ አመራር፤ በጠቢብ ልቡ፤ በቀና ጎሊና የሚጠቀምባቸው ቀርቶ ሲያ ሰቆጩ የሚኖሩ። አርቆ የሚያስብ እና ሰሜቱን የሚያሸነፍ ጠፍቶ ተበላሽተው የቀሩ፤ ዛሬ ላይ ቁጭ ብለን ለንገመማቸው፤ «እንደዚህ መኾን አልነበረበትም፤ እን ደዚህ ብናደርግ ኖሮ፤» የምንላቸውን ዕድሎች ሁሉ ያበላሽነውን "እን ዱ" አድርጎ መቀየር ቢቻል ኖሮ የዚህች አገር ገጽታ ይህ የአሁኑ ባልኾን ነበር።

ዐፄ ቴዎድሮስ አማካሪያቸውን በመግደሉ ምክንያት በፍርድ አደባባይ ተቀምጠው ወንድማቸውን ጋረድን ሞት ፈረዱበት አሉ። በመቅደስ ዐምባ እርሳቸው ራሳቸውን ሠውተው ሲሞቱ አገሬው፤

ጋረድ ለምን ሞተ ለምን ተቀበረ፤
ከፋ ለከፋ ቀን ይኾን ነበር።

ብሎ ነጠመ ይባላል። ምን ከፋ ቢኾን ከእንግሊዞች አይከፋምና አንድ አንግ ሊዝ ገድሎ ይሞት ነበር ማለታቸው ነው። እነርሱም «እን ዱ» ማድረግ ቢችሉ ያን ታሪክ ቀይረው ጋረድን ባስነሡት ነበር። ሰሜት ከጎሊና በላይ ባየለባቸው በ1953 ዓም በመንግሥቱ ነዋይ ጊዜ ያለቁትን ልሂቃን፤ በ1966 ዓም የተረሸ ኑትን ባለሥልጣናት፤ በቀይ ሽብር ጊዜ ያጣናቸውን ምሁራን «እን ዱ» አድርገን ማምጣት ብንችል ኖሮ አሁን ከተተበተብነው ትብታብ በተፈታን ነበር።

«እን ዱ» የለም እንጂ «እን ዱ» ቢኖር» አንዳሉት ሕይወት «እን ዱ» የላትም። አስቦ መወለን፤ አርቆ ማለተዋል እና «እንድ ጊዜ ከሞቀረጥ በፊት ሦስት ጊዜ መለካት» ነው አማራጩ። ይቅርታ በደልን እንጂ ታሪክን አይሸርም። ከማይቶ ማረም የሚያስመለግን ቢኾንም የተደረገን ነገር አንዳልተደረገ ማድረግ አይችልም። ሰሜታውያን የሩዋንዳ ሚዲያዎች ባገለበሰበት እሳት ያለቁትን ለም ንት መቶ ሺሕ ሰዎች የኋላው ፍርድ ከሞት አያሰነሣቸውም፤ ሕይወት «እን ዱ» የላትምና።

የጆበርግ ዶሮ

አንድ ሱፐርማርኬት ገብቼ ሰዞር፤
 ዳንኤል ሲለኝ ለማሽኩ ከቡቸረው ሥር፤
 ባይኔ ወዲያ ወዲህ ለመለካከት፤
 የታሸገች ዶሮ ሽና እገኝኋት፤
 ምንድን ትሠራለሽ የተከበርሽ ዶሮ፤
 የጆበርግዋ ሸቀጥ ያገር ቤት ወይዘሮ፤
 «ወይዘሪና ቀረ አገር ቤት ላለኹ፤
 ዛሬማ ቀልዬ ተዋርጃለኹ፤
 ባሥራ ሁለት ቅመም ትሠራለች ዶሮ፤
 ይባል የነበረው ተረት ነው ዘንድሮ፤
 እኔ ነበርኩክ የሴት ሞያ ማውጫ፤
 እንዲህ ልኹን ዛሬ የወንድ ማላገጫ፤
 ያገር ቤት እናቶች እንደዚያ ሲደክሙ፤
 የኔን ወጥ ለመብላት 50 ቀን ሲጸሙ፤
 (አንገዋ ሲመጣ ጊዜ ሻጩ እንዳያየኝ ተደብቄ አባባልኳት)
 ነጠላና ድርብ ነገዴ ብዛቱ፤
 ገብለማ ወርቅማ የቀለም ዐይነቱ፤
 እዚህ ወዴት ታውቆ ማን እስተምሮት፤
 ማዳበርያ በልቶ ካለመነፋት፤
 እኔን ለማለባረክ ጁሟ ለው አጥተው፤
 ትዝ ይሉኛል ዛሬም የዋሉት ቆመው።
 (አንገዋ የታሸገችበትን ካርቶን አራለው)
 ምናል እዚህ ባዩ አንገት ሲበጠል፤
 በማሸን ቢላዋ ሼኽ አይሉት ወይ ቄስ፤
 ዐሥራ ሁለት ብልት በመረቅ ቀምሞ፤

* የሥጋ ማረጃ እና ማቅረቢያ

ቀረ ባንድ ማቅረብ በማዕድ ሠይሞ፤
 እዚህ ካጠገቤ የምታያቸው፤
 እግሩ ፈረሰኛው እንዲሁም ቆዳው፤
 የማን እንደ ሽን እኔም አላውቀው፤
 እንዲህ በለው አገር ሽኚ መጫወቻ፤
 ያደርጉኝ ጀመረ እግሮቼን ለብቻ፤
 ቆዳዬን ለብቻ፤
 ኩላሊት ለብቻ፤
 ድሮ ጥሬ ስንላቅም የተጣላኹት፤
 ወይም ሲዳፈረኝ በክንፍ ያጮልኹት፤
 ሊሸንም ይችላል ይኼ የርሱ አጥንት፤
 አባጦራ ይምጣ ወጡን እትቅመሱ፤
 ኩላሊት ለልጅ ነው እግር ደግሞ ለሚስት ፈረሰኛ ለርሱ፤
 የሚባለውማ ተረት ሽኖ ቀርቶ፤
 ይዘነጥለኛል ማንም ተራ ገብቶ፤
 ጓላ ለትመለስ ስትገባ አገር ቤት፤
 የጠገቦች ዶሮ ያልፍልኝ መሰላት፤
 ካገር እንዳትወጣ በጣም ምክራት፤
 ይኼን ስትነገረኝ እንባ እያነቃት፤
 አንድ ፈረንጅ መጥቶ ጋሪው ላይ ጫናት።

ጳጉሜን 2/1992 ዓ.ም
 ደቡብ አፍሪካ፤ ጆሐንስበርግ

በሲኦል በኩል ወደ ገነት

እ.ኤ.አ በ1984 የኖቤል የሰላም ተሸላሚ የነበሩት ደቡብ አፍሪካዊው ሊቀ ጳጳስ ዴዝሞንድ ቱቲ፡ "No Future With Out Forgiveness" በተባለው መጽሐፋቸው ላይ የእውነት እና ዕርቅ አፈላላጊ ኮሚሽን ሊቀ መንበር በነበሩ ጊዜ ከገጠሟቸው ሂደቶች ሁሉ እጅግ እሳዛኝ እና እስጫናቂው የማሉትን እንደ ታሪክ አለ - የቀድሞው የደቡብ አፍሪካ ፕሬዝዳንት የኔልሰን ማንዴላ ባለቤት የነበሩት የወ/ሮ ዊኒ ማዲኬዚላ ማንዴላ ጉዳይ።

የታላቁ አፍሪካዊ የሰላም ሰው ለካሳ ለባት ዓመታት በአፓርታይድ እስር ቤት ለነጻነት የማቀቁ እርባቸው የመጀመርያው ሁሉን አቀፍ በኾነ ብሔራዊ ምርጫ በዴሞክራሲያዊ መንገድ የተመረጡ የደቡብ አፍሪካ ፕሬዝዳንት፤ የኔል ሰን ማንዴላ ባለቤት ነበሩ - ዊኒ። በኤሌኒቢ ትግል ውስጥ በተለይም ሴቶችን ለትግል በማሰለፍ የማይተካ እስተዋል አድርገዋል - ዊኒ። ከቤታቸው እንዳይወጡ ከሰው ጋራ እንዳይገናኙ የታሰሩትን ባለቤታቸውን እንዳይጠይቁ፤ ልጆቻቸውን በሚገባ እንዳያሳድጉ፤ እንዳይናገሩ፤ እንዳይሰሩ በአፓርታይድ መንግሥት በተደጋጋሚ ተከልክለዋል - ዊኒ።

ይህን ሁሉ መሥዋዕትነት ለሕዝባቸው ነጻነት እና እኩልነት የከፈሉት ዊኒ ማንዴላ በትግሉ ወቅት፤ «የሰዎችን ሰብአዊ መብት የሚነካ፤ ከእንዳይት የነጻነት ታጋይ የማይጠበቅ ተግባር ፈጽመዋል፤» ተብለው ነበር በእውነት እና ዕርቅ አፈላላጊ ኮሚሽን ፊት የቀረቡት። ዘጠኝ ቀናትን የወሰደው ከሳሽ እና ተከላሽን የመሰማት ሂደት በቴሌቪዥን እና በሬዲዮ በቀጥታ ስርጭት ይተላለፍ ነበር።

ነገሩ እንዲህ ነው። ወይዘሮ ዊኒ በስዌቶ በነበሩ ጊዜ እ.ኤ.አ በ1998 እና 1999 በእካባቢው ይንቀሳቀሳ የነበረው «ማንዴላ የእግር ኳስ ክለብ» እንደ ስሙ ሁሉ የእግር ኳስ ክለብ ሳይኾን፤ «በዊኒ ማን ዴላ የሚመራ ሰኳድ ነበረ።» የሚል ነው። ይህ ሰኳድ ዋና ሥራው በነጻነት ትግሉ አልተካፈለም፤ ከነሥቶ ጋራ ይተባበራሉ፤ ለፖሊስ መረጃ ይሰጣሉ የሚላቸውን ሰዎች እንዳንዴ በጥር ጣሬ ብቻ መግደል ነበር። ይህ ሰኳድ ዊኒ ማንዴላን መጠበቅ እና በእርሳቸው መመሪያ አስፈላጊውን ነገር መፈጸም ዋና ተግባሩ ነበር የሚል ክለ ነው የቀረበው።

የእግር ኳስ ክለቡ እሥልጣኝ እና እሳሳት ለኮሚሽኑ ደብዳቤ ጽፈው ይቅርታ ጠየቁ። በዊኒ ማንዴላ ትእዛዝ ፈጽሞነው ያሉትንም ተግባር ዘረዘሩ። በተለይም ከክለቡ ጋራ ባለመሰማገት ከሰዌቶ ሸሽቶ በአሬንጅ ፍሪ ስቴት ተደብቆ የነበረው

በቶምፔ ሲዋፔ የተባለ ወጣት በወ/ሮ ዊኒ ማንዴላ ትእዛዝ ካለበት ታዲላ መጥቶ እንዴት በእውነቱ ኹኔታ እንደ ተገደለ በቤታቸው ደብቀውት የነበሩት ከህን እና በመግደሉ የተባበረው የኮለቡ አባል መሰከሩ።

ይህን ክሰብ ከዚህ ዐይነቱ ተግባር እንዲቆጠብ ለማድረግ የኢ. ኢንሲ ፕሬዝዳንት አሊቨር ታምቦ፤ በእስር የነበሩት ኔልሰን ማንዴላ፤ ዴዝሞንድ ቱቲ እና ሌሎችም በእካል እና በመልእክት ያደረጉት ፕረት በዝርዝር ቀረበ።

የደቡብ አፍሪካ ፍርድ ቤት በወ/ሮ ዊኒ ማንዴላ ላይ በገደብ የተቀመጠ ቅጣት አስቀድሞ ወሰኗል። ይህ ጉዳይም በኔልሰን ማንዴላ እና በዊኒ ማንዴላ መካከል ጸንቶ የፍረውን ትዳር ለፍቻ አብቅቶታል።

ይህ ሁሉ ቢኾንም በዘጠነኛው ቀን ወ/ሮ ዊኒ ማንዴላ ለተፈጠረው ጥፋት በእውነት እና ዕርቅ አፈላላጊ ኮሚሽን ፊት ይቅርታ ጠየቁ።

ለሰዎች ሁሉ መልካም የኾኑ ገበቻ አሉ። ነጻነት፤ እኩልነት፤ ፍትሕ፤ የተሻለ ነገር፤ የትምህርት ዕድል፤ የሥራ ዕድል፤ ሐሳብን በነጻነት የመግለጥ ነጻነት፤ ፅድቅ፤ ብልጽግና፤ ሰላም፤ ፍቅር፤ ሌላም ሌላም። እነዚህን ነገሮች የማይፈላግ ሰው የለም። ነገር ግን ትልቁ ጥያቄ እነዚህን ነገሮች የምናገኘው እንዴት ነው? የሚለው ነው።

እንዳንድ ሰዎች፤ «ሂደቱ የሚለካው በውጤቱ ነው/the end justify the means» ይላሉ። ሁልጊዜም ግን እንደዚያ ሊኾን አይችልም። ለነጻነት እና ለእኩልነት የሚታገል ሰው ነጻነትን እና እኩልነትን ራሱ እያጠፋቸው የምር እና በሐቅ ሊታገልላቸው አይችልም። እኩልነትን በእኩልነት በሚያከብሩ ሰዎች በኩል፤ መብትንም ለሰው መብት በማይጨነቁ ሰዎች በኩል ማግኘት ያስቸግራል። ጭቆናን ለማጥፋት ሌላ ዐይነት ጨቋኝ ኾኖ መገኘት አይደለም መፍትሔው።

ዊኒ ግንደላ ያን ሁሉ ነገር የፈጸሙት ለነጻነት ቢሉ ነው ብሎ መከራከር
ርም ይቻል ይኸኛል። በዚያው ደጋፊዎቻቸው በፍርድ ቤት እና በወርቅ እና አው
ነት አፈላላጊ ከሚሽኑ ፊት ይህንኑ መከራከርያ አንጋግተው ሰልፍ አድርገው
ነበር። ነገር ግን የአንድን ሰው ነጻነት ለማግኘት የሌላን ሰው ነጻነት ማፈን፤ የአን
ድን አካል መብት ለማስገኘት የሌላን አካል መብት መገዛት ገነትን በሊሊል
በኩል መፈለግ ይኸኛል።

ከርስትና የፍቅር እና የሰላም ሃይማኖት ነው። መድኃኒ ግለሰብ ከር
ስቶ ሰላምን እና ፍቅርን ሰብክ ለዚያው ነው በመስቀል ሳይ የዋለው።
የዘመናትን ታሪክ ለንፈትሽ ግን አያሌ ከርስተያን ነን የሚሉ ነገሥታት፤ የእም
ነት መሪዎች እና መሪዎች መስቀል ተሸክመው ሌሎችን አየገደሉ፤ እያስገደዱ
እና አየገረፉ ነው ወደ ከርስትና ሊያመጣቸው የሞክሩት። በጦርነት ወደ ሰላም፤
በጠብ በኩል ወደ ፍቅር፤ በጦርነት በኩል ወደ እምነት ለመጓዝ የተደረገው
መከራ ውጤቱ ምን አንደኝነት የታየ ይመስለኛል። በሊሊል በኩል ወደ ገነት
መሄድ አልተቻለም።

አስልምና ለሙሉም አንደሚነገረን የሰላም እምነት ነው። ነገር ግን ላለፉት
ብዙ ዘመናት በአስልምና ስም የተነሡ ነገሥታት፤ የእምነት መሪዎች፤ ጦሪዎች
እና ተሰፋፊዎች በጦርነት በኩል ነው ሰላምን ሊፈልጓት የኖሩት። ቅዱስ ቀርጻን
የሚለውን ትተው ራሳቸው የፈጠሩትን አስተምህሮ ተከትለው በአስልምና ስም
ፈንጂ አያፈነዱ እና አገር አያጠፉ የሰው ልጆችን ድገነት ለማምጣት የሚሞክሩ
አሉ። በብር ሃይማኖት የለውም። በሊሊል በኩል ወደ ገነት መሄድ አይቻልም።

ዛሬ ዛሬ የአውሮፓ መንግሥታት ድንቁርነታቸውን አንኳን አንደ ዓቢል
ገንብ ሰማይ ጠቀሰ የሆኑ አጥሮችን ቢያጥሩ አንኳን ሊጻጹት የማይችሉት
የአፍሪካ ሰደተኞች ፍልሰት ተከሥቷል። በተለይም አንዳንድ ሰደተኞች ክላው
ርታው የኑር ሥርዐት ጋራ መግባባት ሊያቅታቸው የነጭውን ሥርዐት ግፍረስ
አንደ አግራጭ መንገድ ያዩታል። አንዳንዶችም ወንጀልን ሕይወታቸው አድር
ገውታል። ይህ ሁሉ ግን የሰደተኞች ችግር ብቻ ነው ብዬ ለመገመት አቸገ
ራለኸ። አውሮፓውያን በትን ግዛት ወቅት ለራሳቸው ጥቅም ቢሉ የብዙ አፍሪካ
ውያንን በህልፈው የኑር ሥርዐት እና ሥርዐተ ግብር አፈራረሰዋል። የአፍሪካ
ውያንን ሥነ ልቦና እና ጥራ ለሰላምተዋል። ዛሬ አውሮፓውያን የዚያን ልጅ
አየከፈሉ ያሉ ይመስለኛል።

አንድ ናይጄሪያዊ በአንደን የምድር ውስጥ ባቡር ሳይከፍል ቢጓዝ ተቆጣ
ዛሬው አገራቸውን ለድን አንዳልከፈለ ሲጠይቀው፤ «አባዘህ እኔ የአያተኛን ሆሊ
ደይ አየተዘናኛኸላችሁ» ነው። እነርሱ ይህን ጉድጓድ ሲሙሉ ያልተጠቀሙበት

ሆሊደይ አላቸው፤ ብሎ መለሰበት አለ። ይህን አስተሳሰብ እንዲቆይ ያደረጉት
ራሳቸው አውሮፓውያን ናቸው።

አፍሪካውያን እንዳይሰደዱ መፍትሔው ጥብቅ ሕጎችን ማውጣት አይደ
ለም። ድንበርን በፖሊስ ግንባባቸው አይደለም። ለጠቅላይ ሚኒስቴር ቶኒ ብሊር
በተገዙ መኪኖች ውስጥ ተደብቀው ከፈረንሳይ የገቡት እምላት ኢትዮ ጽዮውያን
ጉዳይ የአንድ ሰሞን የእንግሊዝ ብዙኃን መገናኛ ርእሰ ኸኖ ነበር። ከዚህም አልፎ
መኪኖው ወደተገዛበት ፈረንሳይ እንዲመለስ አስደርገዋል።

መፍትሔው የመኖርያ ፈቃድ መከልከልም አይደለም፤ የሰላምና ፈቃድ
እንድም በፎርድ አለበለዚያም በድፍረት የሚኖሩ ያልተፈቀደላቸውን ሰደተ
ኞች ቀጥሮ መቀነስ አልተቻለምና። እያሙ ወደ እገራቸው መመለስም አይደ
ለም፤ ወደ እገራቸው በግዳጅ ከተመለሱ በኋላ የሰዳንን እና የሊቢያን በርሐ ዑለት
ሦስት ጊዜ አያቋረጡ የመጡ ኢትዮጵያውያንን ለማንኛውም ሰደተኞች ያለን
አመለካከት መቀየርም አይደለም፤ በዚህምም አይደለም። በረኝነት ሌላ በረኝነ
ትን ይወልዳል እንጂ ችግርን አይፈታምና። መፍትሔው አፍሪካውያን ከአው
ሮፓ እና ከአሜሪካ እናገኝዋለን ብለው የሚያስቡትን በእገራቸው እንዲያገኙት
ማድረግ ነው። ምሳሌውያን አሁንም በሊሊል በኩል ወደ ገነት ለመግባት እየጣሩ
ይመስለኛል።

ፖላንዳውያን ወደ እንግሊዝ ሰብዛት ከገቡት የምሥራት አውሮፓ ሕዝቦች
በቀዳሚነት የሚጠቀሱ ነበሩ። አሁን አሁን ግን የፖላንድ ኢኮኖሚ እየተሻሻለ፤
የኑር ሥርዐቷ እየቆሰረ፤ ፖለቲካዋ እየሰለጠነ ሲመጣ ፖላንዳውያን በብዛት ወደ
እገራቸው በመመለስ ሳይ ናቸው። በሀገሩ እንግሊዝ ከምንኖረው ኑር የፖላንድ
ኑር እየተሻለ መጥፏል የሚል አመለካከት እየደረሰባቸው ነው።

በእገራችንም ቢኾን ነገሮችን ለንግራ ውጤቱን ብቻ ሳይኾን ወደ ውጤቱ የምን
ሄድባቸውን መንገዶችንም ጭምር ካላጠነኛቸው እኛ ያገኘነው እና ሕዝቡ ያገኘው
ውጤት ሊለያይ ይችላል።

የቀለበት መንገድ ያጋጠመው ይኸው ይመስለኛል። በእገራቱ ታሪክ ተሳታፊ
የማይሆኑ ታላቅ ሥራ ነው የቀለበት መንገድ። የእዲስ አበባ ከተማን የመንገድ
ችግር ያቃለለ ነው የቀለበት መንገድ። ከአኮኖሚያዊ ጥቅም በተጨማሪ ለከተ
ማዋ ውበት የጨመረ ነው የቀለበት መንገድ። ነገር ግን በአሠራር ሂደቱ ሳይ
አንድ ችግር የነበረበት ይመስለኛል።

የቀለበት መንገድ አንድ የነበሩትን መንደሮች ከሁለት እየከፈለ፤ ዕድርተ
ኞችን እየሠነጠቀ፤ መቃብሮችን እየለያየ፤ ገረቤታቸውን እየነጣጠለ ሲጓዝ ከኢትዮ

ሠርጋችን ራሱ ቢጥረው ያስፈልገዋል!

ልብሰ መከራየት፣ ልብሰ ማሰፋት፣ ጥሱሽ፣ ሙሽራ ማምጣት፣ መናፈሻ፣ መልሰ፣ ቅልቅል፣ እንሸሽላ፣ ጥፍር፣ የአፃራሽ ፕሮግራም፣ ሺዲዮ ቀረጻ፣ በየ ቅዳው ጎድጓዳው ደግሞ ሰንት ጣጣ አሰ። እና ምናል ቢጥረው ተሠርቶ የሚ ቀረው ቢቀር፣ የሚያጥረው ቢያጥር፣ ያለቦታው የገባውም ወደ ቦታው ቢሄድ። አሁን ቢያንሰ ቢያንላ ለጥሪ ካርድ አየተባለ ከአውሮፓ እና አሜሪካ ድረስ ማሰመዛቱ፣ ከእንዲት ደቂቃ በላይ ለማትነበብ ካርድ የቤት ዕቃ ማሟያ የሚሆነውን ገንዘብ ማሰከን፣ ቢጥረው ቢሠራ ፍር እይሻልም ነበር ትላለችኝ? ዛፍ በተገኘ ቁጥር ጣጋ እያሉ ፎቶ መነሣቱ፣ ፊሰሰ የምትል ውኃ በታየች ቁጥር ለሺዲዮ ቀጢጥ ማለቱ፣ ሰድሜ ልካቸውን በታከሲ እና በአው ቶቡስ ሲንከራተቱበት በፍራት መንገድ ከላከለ አያለሙ በተከበረው የሠርግ ቀን አንደገና መንከራተቱ አደባባይ ከዚያ በኋላ የማይገኝ ይመስለሰባት ሰባት ጊዜ መዛፍ ቢጥረው ቢሠራ የሚቀር ይመስለኛል። «ሰው ገና አልገባምና ዘወር ዘወር እያላችኝ ቆይ!» እየተባለ ያለሐሳብ ሲዘፋ መሞቱ፣ ሙሽራ ሰጭ ጠበቅ ሁለት ሰዓት ሙሉ መቀመጡ፣ ሁለት ሦስት ቦታ ሲዘረጋ የሚችለ ውን ቡፌ አንድ ቦታ ላይ ዘርግቶ ያልተ ፈቀደ ሰላማዊ ሰልፍ ይመስል ሰውን ማተራመቡ፣ ቀበሌ ያስቀረውን ሰልፍ ሠርግ ላይ ማምጣቱ፣ በቢጥረው የሚወገድ አይመስላችኝም? ባለ ሰባት ደረጃው የሠርግ ኬክስ ቢጥረው ቢሠራ ቢያንሰ ሁለት ወይም አንድ ሳይኾን ይቀር ነበር?

ልቅለውስ ቢኾን ለቢጥረው ያንሳል አንድ!

መርዶው፣ ጡሩንባ ነፍቶ ሰው መሰብሰቡ፣ ድንኳን መትከሉ፣ ንፍር መቀቀሱ፣ የዕድር ዕቃ ማመላለሱ፣ ቀብሩ፣ የሕይወት ታሪክ ማዘጋጀቱ፣ ሦስት ቀን መቀመጡ፣ የእዝን እንጀራ መውሰዱ፣ ሐውልት ምረቃው፣ ሠል ለቱ፣ ዐርባው... አሁን ከዚህ የሚቀነስ፣ በሌላ የሚተካ፣ የሚያጥር ይጠፋል? ቢጥረው የሚሠራበት ጠፍቶ ነው እንጂ። የዕድር ሥራው ጡሩንባ ማሰነፋት፣ የእዝን እንጀራ መውሰድ ብቻ ነው ያለው ማነው? ለምን በጎ ፈቃደኛ ፈልጎ ወይንም ባለጥያ ቀጥሮ በልቅስ ሥነ ሥጭት ላይ ቢጥረው አይሠራም?

አሁን ክለባት እና ክለናት ያልተወለደ ያለ ይመስል የሚች የሕይወት ታሪክ ሲነገር፣ «ከላላታቸው ከእቶ እገሌ ከእናታቸው ከወ/ሮ እገሊት ተወ

ለዱ፤» ማለትን ምን አመጣው፤ ድሮ ከማን ሲወለዱ ፍሬል። ደግሞስ ሰድ ሚው ለትምህርት ሳይደርስ ቀርቶ ለትምህርት የደረሱትም ተጠናቅቀው ትም ህርት ቤት ባልገቡበት አገር ላይ ተቀምጠ፤ «ዕድሜያቸው ለትምህርት ሲደርስ አዚህ ት/ቤት ገቡ፤» ብሎ መናገር ምን የሚለት ነው። እኛ አገር እንደ ኾነ ሲሞት ደግ፤ ሩጎሩጎ፤ ተግባቢ እና ለሰው አዛኝ የማይኾን የለም። ታዲያ ለሁላችንም የሚለጥ ከኾነ ምናል በየልቅለው ላይ ባይደጋገም። ይህ ሁሉ የቢጥረው ማጣት ነው።

የለብሰባ አካሄዱስ ቢኾን ምናል ቢጥረው ዞር ቢልበት።

የግድ ሰብላሞ በንግግር መከፈት አለበት? ሌላ መከፈቻ የለውም? ደግ ጥስ በንግግር ሲከፈት የግድ፤ «የዛሬውን ሰብላሞ ልዩ የሚያደርገው መጋቢት ሦስት ቀን መካሄዱ ነው!» መባል አለበት? ተሰብሳቢውስ ቢኾን፤ «የእኔ ሐሳብ አንኳን የተለየ አይደለም!» እያሉ ግማሽ ሰዓት የማውራቱ በሽታ ቢጥረው ቢሠራ ፍር ከሚቀሩት አንዱ አይኾንም ነበር። ተመሳሳይ ሐሳብ ካለው በጭብጨባ ድጋፍ መለጠት ነው እንጂ የገደል ማሟቱ ይመስል ያንኑ ደግሞ መናገርን ምን አመጣው? «የተሰየ ሐሳብ ያለው፤» ከተባለ በኋላ እጅ ደግሞ መናገርን ምን አመጣው? «የተሰየ ሐሳብ ፍሮኝ ሳይኾን?» እያሉ መናገር፤ «እገሌ እንዳለው» እያሉ ያላለውን ሁሉ የመደጋገም አባዜ የቢጥረው ያለህ እያሉ በመጣራት ላይ ናቸው።

በጋዜጠኞቻችን ላይስ ቢጥረው ቢሠራ ምን ይላቸዋል።

ተገለጸ፤ ተጠቆመ፤ ተመሰከተ፤ ተባለ፤ የሚሉት ቃላት ከሌሉ ዜና አይ ሠራም እንዴ? የሚገለጥ፤ የሚጠቆም፤ የሚመለከት፤ የሚባል ከሌላ ዜና ላይ ፍር ነው? ድርጊት ዜና አይኾንም ያለ ማን ነው? ቢጥረው ቢሠራ ፍርክ እኒህ ቃላት ያለቦታቸው የገቡ ሰለኾኑ ስትከከለኝ ቦታቸው ይመደቡ ተብለው በተሰ ናባቱ ነበር። «አንዴት ያዩታል፤ ምን ይመስልዎታል፤ ምን ይመስላል» - አሁን እነዚህ የቃለ መጠይቅ ቃላት ናቸው ወይስ የዐይን ሕክምና? ደግሞስ ተናጋሪው አንድ ሰዓት ሙሉ ሲናገር ከዋለ በኋላ፤ ነገር ዓለሜን አጠቃለልኹ እያል ቢያስብ «በመ ጨረሻ የሚያስተላልፉት መልእክት ካለዎት?» የሚለው ጥያቄስ ቢሆን ቢጥረው ቢያየው ፍር፤ «አላለፈላጊ ሂደት ሰለኾኑ ተቆርጦ ይውጣ፤» አይልም ነበር? ሰውዬው ለናገረው የዋለው መልእክት የሰውም

ግለሰብ ነው? መልእክት ሲያስተላልፍ ካልዋነ ምን ሲያስተላልፍ ነበር ታዲያ መልእክት ግለሰብ በጋዜጠኞችን መገዝበ ቃላት መሠረት ምን ግለሰብ ነው? አይ የቢፒ አር አጥረት!

ሐኪሞቻችን በተመጣጠነ ምግብ አጥረት ካሸከር፤ በፀሐይ ብርሃን እጥረት የአጥንት መጣመም አንደሚመጣ ይነገሩናል። የቢፒአር አጥረት ምን ምን በሽታ እንደሚያመጣ ቢታወቅስ ሰንት ሰው፤ «በሽታዬ አልተገኘልኝም!» እያለ ከመጨነት በተረፈ ነበር። የባህል ሐኪሞችም ቢኾኑ፤ «ለቁርጠት፤ ለራስ ውጋት፤ ለመጋኛ፤ ለሸረሻ» ብቻ ነው እንደ መድኃኒት የሚቀም፡፡ «ቢፒ አር ሳጠረው» አሳኪ መድኃኒት ቀም ሙና በአንዱ ጋዜጣ ላይ እውጥ ት። አሁን ይህ ሐኪም ተናገሮ ሰው ካስቀየመ፤ አገር ከበጠበጠ በኋላ የሚጸጸተው ሁሉ ቢፒአር ቢሠራለት ኖሮ፤ «የተቀዳደመ ፕሮሰስ አለ! መጀመርያ ሁለት ጊዜ አለብኩ ከዚያ እንደ ጊዜ ተናገር!» የሚል ግስተካክያ በተሰጠው ነበር። ይኼ ክስውቀት በፊት ገንዘብ አግኝቶ፤ ከባለሙያ በፊት የዘመድ ልጅ ቀጥሮ መከራ የሚያየው ሊንቨለተርም ቢኾን ቢፒአር ዘመር ቢልበት በተስተካከለ ነበር።

ይኸው ሰንቱ ለድ ገባብ ያለደረጃው ግጥም ነኝ ብሎ በግጥም ስም የተቀመጠው ቢፒአር ጠፍቶ አይደል! በየመሥሪያ ቤቱ ያስደረጃቸው እና ያለ ቦታቸው የተቀመጡትን ሁሉ፤ «ተገቢውን ሰው በተገቢ ቦታ ለግስተኛው» አይደል የቢፒአር አስፈላጊነት። ታዲያ ቢፒአር ተገቢውን ሰድ ገባብ በተገቢው «የጽሑፍ መለማመጃ መጽሐፍ» ለማስቀመጥ ስለመቅም ያለ ማን ነው?

በላይም በታይም ይገኛል መንገዱ!

የወበ በሽታ ይባላል ገዳዲ!

የግጥሙ ደራሲ በይድ መሐመዲ!

እያለ ሁለት የማይገናኙ መሥመሮች ጽፎ «ባስ ቅኔ» ብሎ ስሙን የሚጽፈውን ሁሉ ቢፒአር ሠርቶ የሚያበናበት ይጥፋ!

አናዲ እና ግንበኛስ ቢፒአር ቢሆርባቸው ይጠላባቸዋል። ያኔ ጣልያን በወረራ ወደ ኢትዮጵያ ሲገባ ባሳያቸው አሠራር ዛሬ ድረስ የሚሠሩ ሰንት አደፋ ጠባቂ ግንበኛ እና አናጢዎች አሉ። ቋንቋው ጣልያንኛ፤ አሠራሩ ያኔ የጣልያን ወረራ ዘመን የነበረ። ጣልያን ዛሬ ተሻሽሎ ሰንት ደረጃ ደርሶ ግንዛ

ዎቻችን እና አናጢዎቻችን ግን የሰሙ አይመስለንም። አሁንም አንድ ጣልያን ወረራው ዘመን ነበረ የሚሠሩት። በየመሥሪያ ቤቱ ቢፒአር ሲሠራ የሌላ አገር እና የሌላ ድርጅት ልምድ ይቀስም የሰም እንዴ። ታዲያ አናንተስ የሌላ አገር ልምድ ቀስማችኹ ምናስ በሠራችኹ ላይ ጥቂት ቴክኖሎጂ ብታክ ስብት። ደግሞም ለንቱ በአቋራጭ የገባ ግንበኛክ የሰንቱን ቤት አፈር ድሜ አበላው። ቢፒአር ቢሠራ ኖሮ፤ «ተገቢውን ሰው በተገቢው ቦታ አለቀምጠው ጤታማ ማድረግ የቢፒአር አንዱ ዓላማ መኾኑ ይታወቃል። በመኾኑም እርሳምም ከዛሬ ቀን ጀምሮ ግንበኛ መኾንን ቀርቶ ግንበኞቹ ሲሠሩ ሲሚንቱ በመጠበቅ እንዲያገለግሉ ተመድበዋል» የሚል ደብዳቤ ሰንቱ ግንበኛ በደረሰው ነበር።

ሰንቱን ሌተ ላጤ(በተለምዶ ወንድ ላጤ) እያስመረረ ሳያስበው አንዲያዝ ያለበለዚያም ከአናቱ ቤት እንዳይመጣ ያደረገው ይኼ የወጥ አሠራር ነገር ቢፒአር ቢገባበት ትንሽ መፍትሔ ያመጣ ነበር። የወጥ አህል መግዛት፤ ዐይን እያለቀለ ሽንኩርት መከተፍ፤ በርበሬ እና ሽንኩርት ማቀላላት፤ ውኃ ጠብ ማድረግ፤ ሽሮውን መጥፍ መጨመር፤ እንዳይባታል እና እንዳይወፍር ማማሰል፤ ጨው መጨመር፤ ጨው መትመስ፤ ሌላም ሌላም። ምናስ ይኼ ፕሮሰስ የሚያጥርበት መንገድ ቢፈለግ? ስምሳሌ፤ ሽንኩርቱ ተከትሮ፤ በርበሬው ተቀላልቶ የሚሸጥበት መንገድ አይኖርም? ወይም ደግሞ ሽንኩርት መከተፍ እና ማቀላላት የሚባል ነገር የቀረለት አዲስ ዐይነት የወጥ አሠራር መፍጠር አይቻልም። ላጤዎች ተሰብለው ከሚቴ አቋቁመው ይህን ቢፒአር ማሠራት አለባቸው።

ይኼ ቢፒአር የበሽተኛ አጠያየቃችንን በገን አንዱት አድርጎ ባሻሻለው ነበር። የሐመምተኛን ልብ የሚያወልት ሰንት አጠያየቅ አለ፤ ይህ እንዲቀር መደረግ አለበት። «መቼ ጀመርኩ? እንዴት እንዴት ያደርግኩልኝ ታከመኸዋል ወይ፤ ምን አለኝ? ምን መድኃኒት መሰድኝ ይህን ሞክረኸዋል ወይ፤ አዚህ ሐኪም ቤት ሂድኩል ወይ፤ ምግብ ምና ምን ትወስዳለኝ በደንብ መብላት አለብኝ።» አንዱ ሲመጣ ሌላውም ያንኑ ጥያቄ ያስከተላል። አንድ ወዳጅ ጀርመን እያለ የመጣ ሁሉ እየጨቀጨቀ አላስቀሚጥ ሲለው፤ «ምን ለመመኘ-ለንደዚህ! መቼ ጀመርኩ-በዚህ ቀን ታከመኸዋል ወይ-ለም! እንዴት ያደርግኩልኝ -ለንዲህ እንዲህ! መድኃኒት ወሰድኸ ወይ -ለም!»

አያለ ዋና ዋና ጥያቄዎችን ጽፎ ከእነ መልሳቸው ገድገዳ ላይ ለጥር፤ «ከዚህ ውጪ ጥያቄ ካለዎት ብቻ ይጠይቁኝ!» ብሎ ነበር - ይኼ ነው እንግዲህ ቢጥላር መሥራት። ይኸው ከቢጥላር ወዲህ በየቢሮው ሁሉም ነገር እየተለጠፈ አይደለም!

የመንገድ ላይ ለላምታውም ቢሾን ቢጥላር ቢዞርበት ኖሮከ በሁለት ቃላት ባለቀ ነበር። «እንደምን ነህ-ደገና ነኝ! እንዴት ነህ-ደገና! እሺ-አለን! እንዴት ነሺ-ደገና! ትበረቻለሽ-አዎ! ሥራ እንዴት ነው -አሪፍ ነው! ታዲያሰ-አለና! ደገና ነሽ ግን-አለን!» (አጥብቆ ጠያቂ የእናቱን ሞት ይረዳል) የሚለው ሁሉ ተረስቶ ሰላምታው ይቀጥላል። ቢጥላር ቢወራ ኖሮ ይህ ሁሉ ፐሮሰስ! «እንዴት ነህ ባያሌው» በሚል ተጠቃላሉ ይቀመጥ ነበር።

በየቤቱ፣ በየሰፈሩ፣ በየሰጪ፣ በየባህሉ ቢጥላር የሚያሰረጽገው ለንት ነገር አለ መሰላችኹ። እኔ የምፈራው የየመሥሪያ ቤቱን ብቻ ሠርተው እንዳይቆሙ ነው። ዋና ዋናው አልተነካምና ቢጥላር ይቀጥል።

ሳናረጅ እናውጋ*

* በአንድ ወትት በምሥራቅ ጎጃም ዞን ወደሚገኘው «ሳናረጅ እና እናውጋ» ወረዳ ሄጀ እንደ አዛውንትን ስለ ትርጉሙ ስጠይቃቸው! «እሁን በወጣትነታችን እን ሥራ! ስናረጅ አናውጋለን ግለት ነው!» አሉኝ። እኔ ደግሞ እሁን እየሠራን «ሳናረጅ እናውጋ» ግለቱ ነው።

የዝንጀሮ ፍርድ

ኒው ዮርክ ወደሚገኝ እንደ የሕንድ ሱቅ ከጓደኛዬ ጋራ ሄደን ነበር። ወደ ሱቅ ከጓደኛዬ ጋራ አብረን የሄድነው ለቤቱ የሚኾነውን ዕቃ ሰሰሚገዛ እንዳገዘው ነበር። ጓደኛዬ ከሕንዳዊው ባለ ሱቅ ጋራ የቆየ ትውውቅ እና ደንበኝነት አለው። ወደ ሱቅ ገብተን ጓደኛዬ የሚፈልገውን ዕቃ ጠየቀ። ባለሱቅ ዕቃው መኖሩን ከገሰጠልን በኋላ አንድ ጥያቄ ጠየቀን፤ «እናንተ ሐበሾች ግን ኮሚዩኒቲ የላችኹም እንዴ?» ሲል። ጓደኛዬም ኮሚዩኒቲ እንዳላቸው እና አልፎ አልፎም ሰብሰባ እንደሚጠሩ ገሰጠለት። ያ ሕንዳዊ ባለ ሱቅም፤ «ታዲያ ኮሚዩኒቲያችሁ እንዲህ ያለው ዕቃ በርካሽ ዋጋ የት እንደሚገኝ አይነግራችኹም እንዴ?» የሚለውን ጥያቄ አቀረበ።

እርሱም የእካባቢው ሕንዶች የሚጠቀሙበትን ገጸ ድር ከፈተና አንዳች ነገር ጻፍ ጻፍ አደረገ። ከዚያም፤ «እዚህ ቦታ ይህን ዕቃ በርካሽ ታገኛላችኹ፤» ሲል ጠቀመን። እንደ ቃሉም ወደ ቦታው ሰንጓዝ የዕቃው መሸጫ ጄጋ እርሱ ከነገረን በማማሽ ቀንሶ አገኘነው።

እዚህ አሜሪካ ውስጥ ሕንዶች፤ ቻይናውያን እና ሜክሲካኖች በኮሚዩኒቲያቸው ጥንካሬ የታወቁ ናቸው። ሌላው ቀርቶ በቁጥር አናሳ የኾኑት ከባውያን ሰደተኞች እንኳን ከኮሚዩኒቲያቸው ጥንካሬ የተነሣ በፍሎሪዳ በተደረገው የአሜሪካ ቅድመ ፕሬዝዳንታዊ የፓርቲ ዕጩ ሥያሜ ውድድር የምርጫ ዘመቻ ርእሰ ጉዳይ እስከ መሆን ደርሰው ነበር። የሚከሰቱአውያን ኮሚዩኒቲ ደግሞ አዲስ ሰደተኞችን ያለማምጣት ሥራ ያለቀጥራል፤ መኖርያ ቤት ያፈላልጋል፤ ገንዘብ ያበድራል፤ ለወጣቶች የትምህርት መርጃ ፈንድ ያመቻቻል፤ ሙዓላ ሕፃናትን ያደራጃል፤ በአገሪቱ ሕግ የዜጎቹን መብት ያሰክብራል፤ አካባቢያዊ እና ፕሬዝዳንታዊ ተመራጮች ለሕዝቡ ቃል እንዲገቡ ያደርጋል። ሌላው ቀርቶ የኮሚዩኒቲው አባላት የተጠቀሙበትን መኪና ለኮሚዩኒቲው ጽ/ቤት ያሰረክቡና አዲስ ሰደተኞች እንዲጠቀሙበት ያደርጋል።

ወደ እኛ ኹኔታ ስትመጡ ግን ደጋግ ኢትዮጵያውያን ያሉባቸው ኮሚዩኒቲዎች ወደ ሁለት ብቻ ይከፈላሉ፤ ባለ ያለባቸውም እርሶ በርሶ ተጣልተው በአንድ ከተማ አራት እና እምስት ይኾናሉ። ያም ቢኾን ጥቂት ለዎችን የሚመለከት እንጂ ብዙኃኑን የሚያሳትፍ እንቅስቃሴ የላቸውም። አብያተ

ክርስቲያናቱ በጎጥ እና በጎሳ ተከፋፍለዋል፤ ጎጥ እና ጎሳዎቹም እንዲሁ በየራሳቸው በመንደር ደረጃ እስቲበቃቸው ተከፋፍለዋል። በዞን፤ በወረዳ፤ በጎጥ፤ በመንደር፤ በቤተሰብ ተለያይተው፤ ተበታትነው እንደ አሜሪካ ተባዝተዋል።

አንዳንዴ ተባብረን መዋጋት እንጂ ተባብረን መሥራት አይኾንልንም ማለት ነውን? እላለኹ። አንድ በዚህ አገር የሰማኹትን ቀልድ ብጤ ልንገራችኹ። በሲኦል ውስጥ የየአገሩ ሰዎች የሚቀመጡበት የየራሳቸው ጉድጓድ አላቸው አሉ። ሱዳኖች፤ አሜሪካውያን፤ ኬንያውያን፤ ጃፓኖች፤ የመኖች፤ ብራዚሎች፤ ኢትዮጵያውያን የየራሳቸው ጉድጓድ አላቸው። ከእነዚህ ጉድጓዶች ማንም አምልጦ እንዳይወጣ በጉድጓዱ አፍ ላይ ጠባቂ ተመድበባቸዋል አሉ። ከነዚህ ጉድጓዶች መካከል ጠባቂ ያልተመደበበት ኢትዮጵያውያን ያሉበት ጉድጓድ ብቻ ነው ይባላል። ለምንድን ነው? ሲባል ከኢትዮጵያውያን እንዲከፉ ከጉድጓዱ አምልጦ እውጣለኹ ሲል ሌላው በምቀንነት ጎትቶ ስለሚያስገባው ራሳቸውን በራሳቸው ይጠብቃሉ። እናም፤ «ጠባቂ አያስፈልጋቸውም፤» ተብሎ ነው አለ።

መጣጣል እንጂ መደጋገፍ፤ መገነጣጠል እንጂ መተባበር አልቻልን በትም ማለት ነውን? አንድ ባልንጀራዬ የተለምደውን አነጋገር መሠረት አድርጎ እንዳጫወተኝ፤ «በእግር ኳሉም ሊሳካልን ያልቻለው ጨዋታው የኅብረት ሥራ ስለሚጠይቅ ነው። እኛ ደግሞ መተባበር ስለማንችል እየተቀበበልን ወደ አንድ ግብ ማምራት አልኾነልንም። ሁሉም ማቀበል ሳይኾን ጎል ማግባት ብቻ ነው የሚፈልገው። ግብ ጠባቂው ሳይቀር ተግባሩን ትቶ በራሱ ጊዜ ሲያገባ ስለሚመጣ እየገባብን ተቸገርን፤» አለኝ። ቀልድ ቀላትሎ የጣለ የቁም ነገር ዝናም ነው።

«ምን አንድ ያደርገናል?» የሚለውን ፈልጎ ከማግኘት ይልቅ፤ «ምን ያለ ያየናል?» የሚለውን ፈልጎ ማግኘት እየቀለሰን ነው። ሁሉንም ሰደተኛ ተቀብላ የምትኖረው አሜሪካ አንዳች ክፉ ቃል ሳይወጣት ሰደተኛው በራሱ፤ «በዲቪ የመጣ እና በጥገኝነት የመጣ»፤ «ከ1984 ዓ.ም በፊት እና በኋላ የመጣ»፤ «በሱዳን የመጣ እና በኬንያ የመጣ» እየተባባለ ይከፋፈላል፤ አንዱ ሌላውን በክፉ ዐይኑ ያየዋል።

ሁለት ካህናት በተጣሉ በማግሥቱ ከመጀመርያው የተለየ ሁለተኛ ቤተ ክርስቲያን ይከፈታል። ሁለት የፖለቲካ መሪዎች በተጣሉ በማግሥቱ ተነጣይ

ፓርቲ ተመሥርቶ ያደራል። ሁለት የማኅበረሰብ(ኮሚቴ) መሪዎች በተጣሉ በሰዓታት ውስጥ ሌላ ተቃዋሚ ማኅበረሰብ (ኮሚቴ) መመሥረቱ ይታወቃል። ሁለት ባለትዳሮች ከተጣሉ ሁለቱም ሮጠው ሌላ ትዳሮ ይመሠርታሉ። መስማማት፣ መቀበል፣ በልዩነት ተቻችሎ መቀጠል፣ ሳይጣሉ መለያየት የሚባሉ ጠባቦች አኛ የት ሂደት ነው ያለፉን? የችግር ማቃለያ መንገዳችን ወይ የጦርነት ውዝግብ አልያም መለያየትን እንጂ ችግር ማስወገድን ወይም መፍታትን አይፈቅድም - (Separation Not Resolution)።

በየሄድኹበት በርካታ ኢትዮጵያውያን የኤርትራ ከኢትዮጵያ መለየት እንደሚያሳዝናቸው፣ እንደሚያንገግባቸው ሲናገሩ አለማቸዋለኩ። ከኤርትራ በኋላ ግን ስንት ኢትዮጵያውያን እርስ በእርስ «እንደተገነጣ ጠሉ» ለማስተዋል አልታደልንም። ለእኔ የሚያሳዝነኝ መንግሥቱ ብቻ ሳይኾን ይህ መንግሥቱ መጠፋፋት ለሚባለው ትልቅ በሽታ ምልክት መኾኑ ነው። «የሚቃወመን ወይም ከአኛ ጋራ ያልኾነ፣ ወይም ያልደገፈን፣ ወይም በራሱ ብቻ የሚጓዝ፣ ወይም ከአኛ መንገድ የተለየ ሁሉ ጠላታችን ነው።» ብለን እንደመድማለን። በመንገድ ላይ ስንጓዝ የራሳችንን መንገድ ይዘን ከመንገዝ ይልቅ በግራ እና በቀኝ የሚጓዙትን ጎሽም ጎሽም ካላደረግን የተጓዝን አይመስለንም።

ለመኾኑ አኛ ኢትዮጵያውያን ያለጠላት መኖር እንችላለን? ለመኖር የግድ ጠላት ያስፈልገናልን? ጠላት ሊያጋጥመን ታግሎ ማሸነፍ እንጂ ለመኖር ብለን ጠላት መፍጠር አለብን እንዴ? አንድነታችን መመሥረት ያለበት በውስጣዊ የዓላማ ጽናት ወይም አንድ በሚያደርጉን ዕሴቶቻችን ማክከልነት እንጂ ጠላታችንን ለመዋጋት ሰንል ብቻ መኾን አለበትን? አገር ሰትወረር «ሆ» ብለን የምንገነዘብ ያህል ችግሮቻችንን ለመፍታት «ሆ» ብለን መነሣት ያቃተን የአንድነታችን መሠረቱ ጠላትን በመዋጋት ላይ ስለ ተመሠረተ ሳይኾን ይቀራል?

«ሻሂ አጠጣለኩ!» ማለት «ወተት አልወድም!» ማለት አይደለም። «ጎጃምን አወዳለኩ!» ማለት «ጎንደርን አጠጣለኩ!» ማለት ነው ያለው ማን ነው? «ትግራይ ደስ ይለኛል!» ማለት «ወለጋ ያስጠላኛል!» እንደ ማለት ነው ተብሎ ለምን ይተረጎማል? የአረዳድ አፍዛገሮችን ለምን ጠላት - ተኮር ሊኾን ቻለ? ተዋድደው እና ተፋቅረው የኖሩ ባል እና ሚስት አንኳን በድንገት ሊፋቱ ያ ሁሉ ፍቅር ብን ብሎ ይጠፋና በድንገት ወደ ጠላትነት ይለወጣል።

አንዱ ስለ ሌላው ክፋት፣ መተት፣ ድግምት፣ አዙሪት መተረክ ይጀምራል፤ ተቃልሎ፣ ተሸውዶ፣ ተማርሮ እንደ ነባር ያወራል፤ ለመበቀል፣ ልክ ለማሰገባት ይዘታል፤ ይምላል። እንደ እኔ እንደ እኔ ይህ ሁሉ ነገር በአንድ ልፍታ የሚመጣ ለውጥ አይደለም፤ ቀድሞም በልብ የኖረ የተቀበረ ጠባይ ካልኾነ በቀር።

አሁን ውኃ ስትጠጣ ጅብ ከገደል ሥር ኾኖ አያትና፤ «ወዲህ ነይ፤ አልበላሽም!» ቢላት፤ «መምጣቴን እመጣለኩ፤ ግን አልበላሽምን ምን አመጣው!» አለች አሉ። መጀመርያውኑ ለመብላት ካላለበ አልበላሽም የሚለው ሐሳብ አንዴት በአንድ ጊዜ መጣለት። በውስጣችን ያለው ይኸው የገንገላ የጠላትነት ስሜት ሳይኾን አይቀርም የአገራችንን ማኅበራዊ እና ፖለቲካዊ ሕይወት ያበላሽው።

በዘመናችን በፖለቲካው መሥመር በወዲህም ኾነ በወዲያ የተለለፉትን ዋነኛ ተዋንያን ብንመለከታቸው፤ በአንድ ወቅት (ከሠላላ ዓመት በፊት ሊኾንም ይችላል) አንድም በአንድ ፓርቲ ሳሉ ተጣልተዋል፤ አለበለዚያም በተለያዩ ጎራኾነው ሲናቀሩ ነበር። ጃግመኛም በጠላትነት ሲፈላለጉ የኖሩ ናቸው ወይም የፖለቲካ ደም ተቃብተዋል። እነዚህ መሪዎች ለውይይት፣ ለክርክር ወይም ደግሞ ለዕርቅ ሲቀመጡ ያ የትላንት ጠላትነታቸው በዐይነ ጎሊኖቸው ላይ ድቅን የሚል ይመስለኛል፤ በውይይት ከብብ፣ በፓርቲ ሽኩቻ፣ በቀይ ሽብር - ነጭ ሽብር፣ በይወደም - ይቅደም፤ . . . ወዘተ የተጣሉበትን አያለታወሱ ነው አሁን የሚጣሉት። የጠባቸው ክረት መንሥኤ በዛሬው አጀንዳ ላይ ብቻ የተመሠረተ ሳይኾን ባለፈው ውዝግባቸው ላይ የተደመረ ጭምር ይመስለኛል።

አንድ የናይጄርያ ተረት አለ። በአንድ ወቅት አንዲት አይጥ፤ «የልብስ ሰፊውን ልብስ ቀድላለኝ!» ተብሎ ከሱ በዳኝነት ለሚያየው ዝንጀሮ ቀረበለት። ዳኛው ዝንጀሮ አይጥን አስጠርቶ ሲጠይቃት በዚህ አጋጣሚ ማንን ላጥቃ አለችና «ድመት ናት!» ብላ አመካኘች። ድመት ስትጠየቅ የትኛውን ጠላት ባጠቃ ይሻለኛል ብላ በውሻ ላይ አላበበች። ውሻ በበኩሏ በዕንጨት ላይ አላበበች። ዕንጨትም በአላት ላይ፤ አላትም በውኃ ላይ፤ ውኃም በዝሆን ላይ ለመበቃቀል ተመክኖች። በመጨረሻም ዳኛው ዝንጀሮ አንዲህ ሲል ተናገረ፤ «ሁላችሁም የምትፈልጉት መፍትሔ ማምጣት ሳይኾን ጠላት እየፈጠራችኩ ማጥቃት ነው። እንዲህ ከኾነ ደግሞ ማናችኹም ከመጠፋፋት አትተርፉም፤ ብትተባበሩ ግን ልብሱን

መስፋት ትችላላችኹ፤ ካልተባበራችኹ ደግሞ ትጠፋላችኹ፤» አላቸው። ማንም ግን ፈቃደኛ ኾኖ ለመተባበር አልቻለም። እናም እንዲህ ሲል ፈረደ፤

«ከዛሬ ጀምሮ ዝሆን ውኃን ሲያገኘው ምጥጥ አድርጎ ይጠጣ፤ ውኃ እሳትን እልም አድርጎ ያጥፋ፤ እሳት ዕንጨትን ሙልጭ አድርጎ ያቃጥል፤ ዕንጨት ውሻን በደንብ አድርጎ ይምታ፤ ውሻ ድመትን ልቧ እስኪጠፋ ያባርራት፤ ድመትም አይጥን እንክት አድርጋ ትብላ፤ እነኞ ከዚያ ቀን ጀምሮ ዝሆንም ያገኘውን ውኃ ሁሉ ምጥጥ አድርጎ ይጠጣል፤ ውኃም እሳትን እልም አድርጎ ያጠፋል፤ እሳትም ዕንጨትን ሙልጭ አድርጎ ይበላል፤ ዕንጨትም ውሻን በደንብ አድርጎ ይደበድባል፤ ውሻም ድመትን ልቧ እስኪጠፋ ያሳድዳታል፤ ድመትም አይጥን እንክት አድርጋ ትብላለች። እኛስ «የዝንጀሮ ፍርድ» ይኖርብን ይኾን? ኒውዮርክ፣ አሜሪካ

ወደ ቤቱ የሚሄድ መሪ

ጥር 12 ቀን 2001 ዓም፤ ማክሰኞ ምሽት ዐይኔን በቴሌቪዥን መስኮት ላይ ተክዬ የባራክ ኦባማን በዓለ ሢመት እየተከታተልኩ ነበር። የቃለ መሳሰው ሥነ ሥርዐት አብቶ አዲሱ ፕሬዝዳንት እና ምክትላቸው የቀድሞውን ፕሬዝዳንት ጆርጅ ቡሽን ሊሸፏቸው ወጡ። ከዚያም ጆርጅ ቡሽ ወደ ቴክሳስ የሚወስዳቸውን አውሮፕላን ለመያዝ በሂሊኮፕተር በረሩ።

ብዙዎቹ ተመልካቾች ከአባማ ጋራ ወደ ምሳ ግብዣው ተመልሰው ይኾናል፤ ወይም እንዳንዶቹ ፊታቸውን ወደ የግል ጉዳያቸው ሳያዙ አልቀሩም። እኔ ግን ከቡሽ ጋራ ወደ ቴክሳስ አብሬ እየተጓዝኩ ነበር - ላወራቸው ፈልጌ፤ መቼም ጥሩ መካሪ ቢያጡ ነው እንጂ ጓይት ሐውስን ጥለው ቴክሳስ እሄዳለኩ ብለው አይነሡም ነበር ብዬ።

ለባራክ ኦባማ ሥልጣናቸውን ያስረከቡት ፕሬዝዳንት ቡሽ ቴክሳስ ወደሚገኘው የመኖርያ ቤታቸው ሲሸጉ ቡሽ ሆይ! «ጓይት ሐውስን ያህል ርስት፣ ፕሬዝዳንትነትን ያህል ጌትነት» እንደምን እሸ ብለው ለቀቋት? ሥልጣን ማለት፣ «ካገኙ የማይጣሉት፣ ከገቡ የማይወጡባት» አይደለችም እንዴ! ወይስ እኔ በሐበሻ ልቤ ተረድቼው ነው። እንዲያው ጥቂት እንኳን ለወጡ ለማዕርጉ ያህል አልመጣም ብለው ሳያንገራግሩ? ለዚህ ለዚህ ጊዜ ነበር ሐበሻ መኾን።

«አረ ጎራው፣ አረ ደኑ፣

ከንዴን ተንተርኼ፣ ከመቃብር በታች፣ ሰው ለንደሁ እንጂ ማን ይነቀንቃል፣ በሕይወት እያለኹ፣ ቡሽ የቡሽን ልጄ!»

ብለው ይፎክሩ ነበር። ደግሞም እዚህ እኛ እገር እርሴት እንዲህ ብለው ለመፍከር ያብቃላቸው እንጂ «እንዲያ ነው» ብሎ የሚከተልም አያውም ነበር።

ከከንደ ከሄደ አባት ለተወለደ አፍሪካ አሜሪካዊ ወንበርምን መስጠትም የቴክሳስን ሰው ያንገበግበዋል ብዬ ገምጄ ነበር። «ትላንትና የእርሱን አያቶች እንደ ለም አቅልጠን፤ እንደ ገል ቀጥቅጠን ለንገዝ እንዳ ልነበር ዛሬ ሊመራን? አይ! ስምንተኛው ሺሕ» እላለም እንዴ ያገርዎ ሰው? ወይስ በአናንተ አገር ለምንተኛው ሺሕ የለም? እዚህ እኛ አገር ትላንት ተንቆ እና ተገልሎ የቆየ ሕዝብ እንኳንስ ከፍ ካለ ቦታ ታይቶ ይቅርና ሠልጠን ካለ እንኳን ተረባችን ብዙ ነው። አንድ የደቡብ መምህር የገጠመውን ልንገርዎትግ!

ከኮሌጅ በአማርኛ መምህርነት ይመረቅና ጎንደር ይመደባል። ሻን ጣውን ሸክድ በአውቶቡስ ተሳፍሮ በአዲስ አበባ በኩል ጉዞ ይጀምራል። ምን ገድ ላይ አብረውት ከሚሄዱ የጎንደር ሽማግሌ ጋራ ወግ ይጀምራሉ። በላ እገሩ፣ በላ ሕዝቡ፣ ስለ አካባቢው ይጠይቃቸዋል። በዚህ መካከል ሰውዬው፣ «ከዬት ነው የምትመጣው?» ይሉታል። «ከደቡብ!» «ለንግድ ነው?» «አይ ደለም፣ ሰሥራ ነው!» «ምን ሥራ?» «መምህርነት»፤ «ምንድን ነው የምታለ ተምረው?» «አማርኛ»፤ «አማርኛ! የት?» ለውዬው ተገርመው ጠየቁት። «ጎንደር» እሰ መምህሩ። ይኼኔ ሽማግሌው ራሳቸውን ይዘው፣ «ጉድ በል ጎንደር፣ ከደቡብ ተነሥቶ መጥቶ አማርኛ ሊያስተምረን ነው!» እሱ ይባላል።

ለካለ አሜሪካም ከእኛ መማር ያለባት ነገር እንዳለ የገባች ዛሬ ነው። ሁለት ሚልዮን ሕዝብ አደባባይ ወጥቶ እንዴት አንድ የረባ መፈክር አያ በማም። አይ አለመማር! እኛ ይኼው እንዲህ አምሮብን የሚያዩን በመሥራት መሰለም! በመፈክር እኩ ነው። አቤት እኛ አገር ቢኾኑ ኖሮ ለንት ዐይነት መፈክር ያዩ ነበር። ለምንት ዓመት ሙሉ ገዝተው ያለአንድ መፈክር እንዲህ ሌጣምን ማን ይበድዎት ነበር። «ቡሽን እንፋራዳቸዋለን»፤ «ቡሽ ለፍርድ ይቅረቡ»፤ «ሞት ለቡሽ»፤ «የቡሽ የጨለማ ዘመን ዳግም አይ መጣም»፤ «አሜሪካን በቡሽ መቃብር ላይ እንመሠርታለን»... ስንት እና ስንት መፈክር እንግብን ነበር እሸኛችንን የምናሳምርለን።

የእገርዎ ለምች፣ «የወደቀ ዛፍ ምሳር ይበዛበታል!» የሚባለውን ተረት ባያውቁት ነው እንጂ እንደዚያ በመስከረም ዐሥራ አንዱ አደጋ፣ በአራቅ እና በአፍጋኒስታን ጦርነት፣ በንቃትናም ቤይ እስር ቤት፣ በወደቀው ኢኮኖሚ ሰተቹዎት ከርመው ወደ ቤትም ሲሄዱ እጃቸውን እያውሰበሉ ይሸኙዎት ነበር? ምን ይደረግ? ወንድ የለማ ባገርዎ። እቤት እኛ አገር ቢኾኑ ኖሮ እንኳን ስምዎ ሥዕልዎ እንኳን ይቀየርልዎ ነበር። ከኋላም ጅራት፣ ከጭንቅ ላትም ቀንድ፣ ከሆድም ገፋፊት፣ ጥርስምን ገጠጥ፣ ምላሰምን ረዘም እና ደርግ ወይም ኢምፔሪያሊዝም፣ ወይ ካፒታሊዝም፣ ወይ አድጋሪ፣ ወይ ሮዝራዥ፣ ወይ ያለፊው ሥርዐት ናፋቂ፣ ብቻ አንዳች የውርደት ስም አናጣልዎም ነበር። ያችኑ የኋይት ሐውስ መልክ እና ስም ይዘው አገርዎ ሊገቡ? አረ አይ ደረግም። እኛ አገርኮ ልጅ ሲወለድ እና ክርስትና ሲነሣ ብቻ አይደለም ስም የሚወጣለት። ሲሸም እና ሲወርድም ለም ይወጣለታል - ሲወጡ «ንድ» ሲወርዱ «ጉድ» መባል ቀረብዎ።

ደግሞስ እኛ አገር ቢኾኑ ኖሮ ማን ወደ ቤትም ይሸኝዎ ነበር። እዩ ቡሽ፣ እኛ በታሪካችን መሪዎቻችን ከቤተ መንግሥት ወደ ቤታቸው ሲሄዱ ለማየት አልታደልንም። ከቤተ መንግሥት ሌላ ቤት ያለው መሪም አይ ተንም፣ ስምተንም አናውቅም። የእርሱን ግን ለንሰማ ቴክሳስ ውስጥ ቤት እለዎ አለ። ነገ ወርደው ሕዝብ ሕዝብ እየሸተቱ እንደሚኖሩ ህውቀው መሸን እለበት ቤትዎን ሳይሸጡ የቆዩት። እኛ አገርኮ ከቤተ መንግሥት ወጥተው ወይ ወደ መቃብር፣ ወይ ወደ እስር ቤት፣ ወይ ወደ ውጭ አገር፣ አልያም የተሻሉት ወደ ገዳም ሲገቡ ነው የየነው።

እኔያ በአምስተኛው መቶ ክፍለ ዘመን እካባቢ የነበሩት ዐፄ ካሌብ ከና ግራን ዘመቻ ተመልሰው፣ ሳይሞቱ፣ መንግሥታቸውን ለልጃቸው ለዐፄ ገብረ መስቀል ለቅቀው ከቤተ መንግሥት ወደ እባ ጳጌጠሌዎን ገዳም ገብተው ነበር። ይህን ታሪክ ስምተው ነው መሰለኝ በ17ኛው መቶ ክፍለ ዘመን የነበሩት የጎንደሩ አድያም ለገድ ኢያሱም የመንግሥታቸውን እንደራሴነት ለልጃቸው ለቅቀው ገዳም ገብተው ነበር። ዳሩ ምን ያደርጋል። በአባቴ መቃብር ላይ ቤተ መንግሥት ካልሠራኹ አላምንም ብሎ ነው መሰለኝ፤ የገዛ ልጃቸው ገዳም ድረስ ጦር ልኮ በገፍ አበገደላቸው ይባላል፤ ሕዝቡም በዚህ የተነሣ «ርጉም ተክለ ሃይማኖት» እያለ ይጠራዋል። ይህን ዐይተን ነው መሰል ከቤተ

መንግሥት ወደ መቃብር አልያም ወደ እስር ቤት እንጂ ወደ ቤተ የገባ መሪ እስከ እሁን አላገኘንም። ገና እናገኛለን ብለን ተስፋ በማድረግ ላይ ነን።

ደግሞም እኮ እባርሮ ወይም ገድሎ የነገሠ እንጂ ሸንቶ የነገሠ ለማየት ገና አልታደልንም። ሬሳ መሸኘት እንጂ ሰውን ከእነ ክብሩ መሸኘት የት ዐው ቀንበት። «ሳትዋጋ ንገሥ ቢሉት፤ ለምን? አለ፤» እያለ የእገሬ ሰው የተረተውን በእንግሊዝኛ ተርጉሞ ማን በነገረው። መግደል የጀግንነት መለኪያ በሆነበት እገር እንዲህ እንደ አባማ እንዱ ዘሉ ጃይት ሐውስ ገብቶ መሪ ነኝ ቢል፤ «ሳይገድሱ ጎፈሬ ሳያጣሩ ወሬ» ብለን ነበር የምንተርትበት። «እረገዳይ እረ ደኑ» እያልን ስናቅራራ ሰምተው እያውቁም እንዴ። ይህን ይህን ካላሰሙም ታዲያ ዲቪ እያሉ የሚወስዷቸው የእገሬ ሰዎች ለመቼ ሊሹኑዎት ነው? እንግዲህ ትንፋሻቸው ለመድኃኒት አይሹንም። የእገሬችንን ባህል ለመላው ዓለም ካለበተዋወቁ ለምን እዚያ መጡ? «እገሌ ካልወረደ ሞተን እንገኛለን!» እያሉ ብቻ ነው እንዴ ክቤተ መንግሥትዎ ፊት ለፊት ሲሰለፉ የኖሩት።

ሰውኮ የእጁን ነው የሚያገኘው። እርሱም ክሊንተንን በሰላም በመሸኘት ትዎ እርሱም በሰላም ለመሸኘት በቀ። ገድዬ እነግሣለኹ ቢሉ ገድሎ የሚነግሥ ያመጣብዎ ነበር።

**«እንተም ከፋ ነበርክ ከፋ ሰደደብክ፤
እንደ ገና ዳቦ እሳት ነደደብክ!»**

መባሉን መቼም ኢምባሲዎ ሳያስተላልፍልዎ አልቀረም። አንድ ወጣት ምን እንዳለ ሰምተዋል? ልንገርዎም። በኮሌጅ የዕረፍት ጊዜው አባቴን ለመጠየቅ ይመጣል። በዕድሜ የገፉት የልጅዬው አያት ታዲያ ከልጃቸው ጋራ ነበር የሚኖሩት። ያም ልጅ አያቱንም አባቴንም አግኝቶ እየተጫወተ እያለ ምሳ ቀረበ። የልጁ አባት ለአያትዬው በዕንጨት ሳሕን ለእርሱ እና ለልጁ ደግሞ በሽክላ ሳሕን ምሳ አቀረበ። ልጅም ግራ ገባውና፤ «አባቴ ለእኔ እና ለአንተ በሽክላ ሳሕን ስታቀርብ ለአያቱ ግን ለምን በዕንጨት ሳሕን አቀረብክላቸው?» ቢል እያዘነ ጠየቀው። አባትዬውም፤ «እያትህ በጣም ከመጃጃታቸው የተነሣ ሳሕን እየሠበሩ ስላስቸገሩ ነው በዕንጨት ሳሕን የሰጠኋቸው፤» አለና ለልጁ መለሰለት። ያን ጊዜ ልጁ ገዘኑ ጨመረና፤ «በል አባዬ ይህን የዕን

ጨት ሳሕን እንዳትጥለው!» አለው ለአባቴ። አባቴም «ለምን?» ቢል ጠየቀ። «እንተም ስታረጅ በተራሀ በዚህ የዕንጨት ሳሕን አበላሃለኹ!» ቢል መለሰለት ይባላል።

የእርሱም አባት ትልቁ ቡሽ፤ ክሊንተን እና ካርተር ከአዲሱ ፕሬዝዳንት ከባራክ ኦባማ ጋራ አንድ ላይ ሽናችሁ ቡና ስትጠጡ እንደ ነበር ሰማን። እዩ ቡሽ፤ ከቤተ መንግሥት ወደ ቤት የመሄድ ጥቅሙ እዚህ ላይ ነው። ቢያንስ ተጠራርቶ ቡና መጠጣት ይቻላል። እኛ ከዚህ «ከፋ» ከሚባል ቦታ ዕዓለም ያበረከትናትን ቡና እናንተ አራት ፕሬዝዳንቶች ተሰብስባችኹ ስትጠጧት ምን አለች ይሸን? «ምንትስ የሰማ ዕለት ያብዳል!» ይባላል። «ባገሬ እንዲህ ያለውን አይቼም አላውቅ!» ብላ ከጀበና አልወርድም ብላ አላሰቸገረችም? እኛ እገር ቢመጡ መሪዎቻችን በሰማይ ቤት ይሸናል እንጂ በምድር ላይ ተገናኝተው የሚያውቁ አይመስለንም። እንኳን አካላቸው ፎታቸው ዕድል ገዣሞት አብሮ የሚቀመጠው ከስንት እንድ ጊዜ ነው።

የቴክሳስ ሕዝብ ቢሽን እንዲያ «በኤር ፎርስ - ዋን» ሲሄዱ የነበሩ ጌታ ጃይት ሐውሰን ስቅቀው በሌላ አውሮፕላን ሲመለሱ ዝም ይልዎታል። «ማፈሪያ ጀግና በቀዳሾችን የጠፋ ይመስል ሁለቴ እንኳን ሳይተኩስ ይምጣ!» ቢሽን እኛን እርሱ ወዳለበት መውሰድ ነበር እንጂ እኛ ወዳለንበት ቢመጣ ምን ይጠቅመናል፤» አይልዎትም? እሁን ሰንሰማማ የቴክሳስ ሕዝብ እንኳን ደኅና መጡ ብሎ ተቀበልዎት እሉ። እርሱም፤ «ወደ ቤት መመለስ ከሁሉም ነገር በላይ ደስ ይላል!» ብለው መናገርዎን ለማን። እዩ፤ እኛ እገርኮ መሪዎቹ ወደው መሰለዎ፤ «በሬሳችን ላይ ካልሽነ» የሚሉት። ሰውም አያስቀምጣቸውማ!! «ያረጀ እንበሳ የዝንብ መጫወቻ ይሸናል!» የሚለው የሐበሻ ተረት ዝም ብሎ የመጣ መሰለዎ! የደረሰበት እኮ ነው የተናገረው።

እናም ከቤተ መንግሥት ወደ ቤቱ የሚሄድ፤ ሰንበቴ የሚጠጣ፤ የዕድር እባል የሆነ፤ አንደ እኛ የቀበሌ መታወቂያ ያለው፤ ልቅሶ ላይ የምናገኘው፤ የወጣበትን ብቻ ሳይሸን የወረደበትን በዓል በደረታ የምናከብርለት መሪ የነበረ የሠፈራችን ሰው እንድናገኝ፤ እኛም የሚሸነፉ ጀግኖችን የምናከብርበት ልብ እንዲሰጠን፤ እባክዎ ለሚያምኑት ታቦት ይሳሉልን። እደራ።

ሆድም ብሶን ዕርጅናም ተጫጭኖን

ከእሜሪካ ወደ አዲስ አበባ ለመሰላት ሁለት ቀናት ያህል ሲቀረጽ እንደ ወዳጄ ዕርጅ ቤተሰቦቹን ለማጽናናት ተገኝቼ ነበር። የልቅሶ ባህላችን እዚህም አብሮን መጥቷልና። ገዘንን የሰማ ቤተሰብ፣ ጓደኛ እና ወዳጅ ሁሉ በየሰዓቱ እየመጣ በቤተሰቦቹ አንገት ላይ እየተጠመጠመ ያለቅሳል። በዚህ ምክንያት ቤተሰቦቹ ለመጽናናት አልቻሉም። እዚያ ቦታ ሽኔ ሹኔታችንን እየየኩ፣ «ለመሽኑ እኛ ልቅሶ ቤት የምን መጣው ሰው ለማጽናናት ነው ወይስ ገዘንን ለማባባስ?» የሚል ሐሳብ መጣብኝ። በገዘን ምክንያት የተጓዱ፣ አሁን ያልቀ መሱ፣ በማለታመም ምክንያት የደከሙ፣ በቀብር ሂደት የተጓገላቱ ቤተሰቦችን በየሰዓቱ እየሰለቀሰን እንዴት አድርገን ነው የምናጽናናው? በእገር ቤትም ሽኔ እዚህ በውጭው ዓለም ይህ ዐይነቱ ሹኔታ ለቀናት የሚቀጥል መሆኑን ሳስብው ልቅሶ የመድረሳችን ዓላማ ሊገባኝ አልቻለም።

እዚያው ሽኔ ደግሞ ሌላም ጥያቄ መጣብኝ። ለመሽኑ ይህ ሁሉ ሰው የሟች ሹኔታ አሳዝኖት፣ ልቡን ነክቶት፣ ገዘን ፈንቅሎት ነው የሚያስቅሰው ወይስ የራሱ ብሶት እየተጨመረበት? እንዳንድ ጊዜ ልቅሶ ቤት ሰሂድ ሟችን ዐይቶት፣ ስለ እርሱም መኖር ስምቶ የማያውቅ፣ ነገር ግን በሰው በሰው በኩል ስምቶ ልቅሶ ሲደርስ የመጣ ሰው እያስቀሰ ድንኳን ሲገባ የማ የው ትዝ አለኝና። «እሁን እንዲህ ያለውን ሰው የሚያስለቅሰው ወይ ባህሉ እለበለዚያም የራሱ ውስጣዊ ብሶት ይኸናል እንጂ የሟች ሹኔታ ብቻ ነው?» ብዬ ጠየቅኩ።

እዚህ አሜሪካ ለው ሠርግ ሲጠራ አይቀርም። አንዳንድ ጊዜ እንዲያ ውም ከተጠራው በላይ ሰው ሰሠርጉ የሚገኝበት ጊዜም አለ። ሠርገኞቹም የጠ ራኝው ሁሉ መጣ ብለው ይደሰታሉ። ተመልካችም፣ «ይህ ሁሉ ሰው ያው ቃቸዋል፤ የእገር አድባር ናቸው፤» ብሎ ያደንቃል። «የእገሌ ሠርግ ለው በሰው ሽኔ፣ አግረ፣ ደመቀ፤» ተብሎም ይወራል። እንደ አንዳንዶቹ አባባልም ሰቪዲዮም የተመቸ ነው። እንደ እውነቱ ከሽኔ ግን ሐበሻ ናፍቆት ለማየት፣ የራሱን ሚስት ለመምረጥ፣ ሳምንት ሙሉ በየኒፎርም ተጀቡኖ እየሠራ የገዛ ውን ልብስ የሚያሳይበት ቦታ አጥቶ ለማሳየት፣ አግረ መንገዱን ተቀጣጥሮ የሚመጣውን ለሠርጉ አስቦ ከሚመጣው መለየቱ ከባድ ነው። እንዳንዱኮ

የተጋቡት እነማን እንደሆኑም አያውቅም። ነገር ግን እስከሰታውን ሲያለካው፣ የወገን እምሮቱን ሲወጣ፣ የመሻል። ሙሽሮችም ሰራሳቸው ዓላማ፣ ሠርገኛ ውም ለራሱ ዓላማ ተደሳስተው ወደ የቤታቸው ይገባሉ። «ዝሆንም ለሆዱ ትንንሽም ለሆዱ ወደ ወንዝ ወረዱ» ማለት ይህ ነው።

እዚህ ላይ አንድ ወዳጄ የነገረኝ ታሪክ ትዝ አለኝ። ኬንያ ናይሮቢ የመድኃኔዓለም ቤተ ክርስቲያን ተሠርቶ ቅዱስ ቤቱ ሲከበር ወዳጄ ሂዶ ነበር። የለበካ ጉባኤው ምክትል ሊቀ መንበር የሚያሳዝን ሪፖርት አቀ ረበች። ድሮ በቦታ ማጣት እንዴት ይንገላቱ እንደ ነበር፣ የደረሰባቸውን ሥቃይ እየዘረዘረች ስታቀርብ ብዙዎች በታሪኩ ልባቸው ተነክቶ ያለቅሱ ነበር። «እኛም ዕርጅናም ተጫጭኖን፤ ሆድም ብሶን ነበር፤ አብረናት አለቀሰን፤» ብሎኝ ዐረፈ።

በቦታው የተገኙ ብዙዎቹ ሰዎች አልቅሰው ነበር። ያለቀሰበት ምክንያት ግን ይሰያይ ይኸናል። ታሪኩ አሳዝኗቸው፣ የራሳቸው ሌላ ተመሳሳይ ታሪክ ትዝ ብሏቸው፣ አልያም ወዳጄ እንዳለው፣ «ሆድ ብሏቸው፣ ዕርጅና ተጫጭኗቸው» ያስቀሱም ነበር ማለት ነው።

ሕዝብ በብዛት በሚያከናውናቸው ተግባራት አንዱ እለቸጋሪው ሹኔታ ይህ ይመስለኛል - በጉዳዩ አምኖ ወይም ጉዳዩ ገብቶት የሚያለቅሰውን እና «ሆድም ብሶት ዕርጅናም ተጫጭኖት» የሚያለቅሰውን መለየት።

ሕዝብ አንድን ነገር ደግፎ ሆ ብሎ ሊነሣ ይችላል። አንዳንዶችም ከሚጠበቀው በላይ በአንድ ጉዳይ ዙርያ ሊሰባሰቡ እንደ ንብ መንጋም ሊተም ይችላሉ። እዚህ ላይ ግን የዋሕ መሪ ይደሰታል፤ ልቡም በኩራት ይሞላል። ሁሉም ሰው የእርሱን አመራር፣ ሐሳብ፣ ርእዮተ ዓለም፣ አሠራር፣ ፕሮግራም፣ ድርጅት፣ ቅለቀሳ በመቀበል በአንድ ሐሳብ በአንድ ዓላማ፣ በአንድ መርሕ ዙርያ የተለበሰ ሲመሰለው ይችላል። ይህ የሚሰየው ግን አንድ የሽኔ ደረጃ ተደርሶ ሁሉም ወደየአቅጣጫው ሲበ ታተን ነው።

አንዳንዱ የተናገረውንም ሳይሰማ በራሱ ዓላማ ዙርያ ሲደግፈን ይችላል። ሌላው የተናገረውን ሳይረዳ አንዳች ጥቅም ይገኛል ብሎ ከእኛ ጋራ ሲሆን ይችላል፤ ሌላውም ቀን እና ሰዓት እስኪወጣለት፣ «ከለው ጋራ ሲኖሩ ሞኝ ሽኖ አሁን ሲጭኑ ሦስት ሽኖ» ብሎ አብሮ ሊጓዝ ይችላል፤ የቀረውም ሲሆን፣ «ጅብን ማጥቃት በእህያ ተጠግቶ ነው!» በሚል ፈሊጥ የጋራ ዓላማ

እና ግብ ባይኖረውም አንዳች የጋራ ጠላት አለች ብሎ አብሮ ሲሰለፍ ይችላል።

ድሮ ትምህርት ቤት እያለን መምህሮቻችን አስተምረው ሲያጠና ቅቁ ሲሉ «ግባችኹ?» ይሉን ነበር። ያን ጊዜ ታዲያ ከብዙዎቻችን «አዎ» የሚል ድምፅ ይወጣል። አሁን አሁን ላለበው ግን በርግጥ የተወሰኑት ገብቷቸው መልስ ይስጡ እንጂ ሌሎቹ መምህራን የክፍል ትምህርቱን ቶሎ አንዲያበቁላቸው የሚመልሱት መልስ ነበር። አንዳንዶቻችንም ደግሞ ለአንድ ነገር ድንገተኛ አዎንታዊ ምላሽ መስጠት ስለ ለመደብን ነበር። ታዲያ የተሰጠው የቤት ሥራ በቀጣዩ ቀን ሲታረም፤ «አሠራሩ አልገባኝም ነበር!» የሚለው ብዙ ነው። በየሰብስባውም ትልቁ ችግር ይኸው ነው። ተናጋሪው ለልችቶት አንዲያበቃለት የሚያጨበጭበውን፤ ከሰው ላለመለየት የሚያጨበጭበውን፤ የገባው ለመምሰል የሚያጨበጭበውን ገብቶት ከሚያጨበጭበው መለየት። ነገሩ ተለምዶት የሚያለቅሰውን «ሆድ ብላት ዕርጅናም ተጫጭኖት ከሚያለቅሰው» መለየት ማለት ነው።

ሕዝብ ዝም ሲልም አንዲሁ ነው። ውስጡ ሰላም ኾኖ፤ ነገር ጭሉ ተስ ተካክሎለት፤ ልቡናው በርፎ፤ ሁሉ በእጁ ሁሉ በደጁ ስለሽነለት ብቻ ነው ብሎ የሚያስብ ካለ የዋሕ ነው። «ጸጥ ያለን ውኃ አፈራዋለኸ» አንዳለው ማክ ሲም ጎርኪይ በዝምታው ውስጥ ያለትን ጨካኝነት ለማጸመጥ መቻል ነው የዝምታውን ትክክለኛ ምክንያት የሚገልጥልን።

አንድ ጊዜ አንድ የገጠር ቤተ ክርስቲያን ውስጥ ሰማስተማር የሄዱ ለው ክቅዳሴው በጓላ ትምህርት ይሰጣሉ። ዙርያቸውን በመጋረጃ ተክልለው ሲያስተምሩ የተወሰኑ ሰዎች አግራቸው ሥር ተቀምጠው ያዳም ጣሱ። ሌላው ግን ጸጥ ብሏል። መምህራም ሰጪ ገብቶት እየተከታተለው ብለው ቀጠሉ። ጥያቄ ሲጠይቁ፤ ሐሳብ ሲሰነዝሩ ምላሽ የለም፤ አልልታም የለም፤ ጸጥታ ብቻ። ወደ ሁለት ሰዓት ያህል ተናግረው ጸጥታው ይገርማቸውና መጋረጃውን ገለጥ አድርገው ወደ ውጭ ሲያዩ ሰጪ በአካባቢው የለም። በጣም አዝነው በአግራቸው ሥር ለነበሩት ሰዎች፤ «ሕዝቡ የት ሄደ?» ብለው ይጠይቃሉ። «ቅድም ነውኮ የሄደው» ብለው ይመልሱላቸዋል። የበሰጠ አዝነው፤ «ታዲያ ይህን ሁሉ ስለፈልፍ ለምን ቀድሞችኸ አልነገራችኸኝም!» ብለው ሲጠይቁቸው «ስዕለት ያለብዎ መሰሉን ነው!» አሏቸው። «ታዲያ እናንተስ ለምን ተቀመጣችኸ?»

ብለው እንደ ገና ጠየቁ። «ሲጨርሱ ቤተ ክርስቲያኑን ለመዝጋት ነው!» አሏቸው ይባላል።

አንዳንድ ጊዜ ጋዜጣችን፤ መጽሐፋችን ወይም ደግሞ ካሴታችን በብዛት ሲሸጥልን በውስጡ ያለው ነገር ገብቶት ወይም ወዶት፤ አድንቆት የሚገዛው ያለውን ያህል መሰደብ የሚፈልገውን ስለ ስደብንለት፤ መቃወም የሚፈልገውን ስለ ተቃወምንለት፤ የሚያነብበው ወይም የሚያዳምጠው ሌላ አማራጭ ሰላጣ፤ በምን መካከል ምን ንጉሥ ነው የሚባለውን አስቦ ሲገዛልን እንደሚችል ማስብም ተገቢ ነው። ትልቁ ዋስትናችንም የሚደግፈን ሰው ሳይኾን የተነሣንበት ዓላማ እና ራሳችንን ለማሻሻል የምናደርገው ጥረት ቢኾን የተሻለ ነው።

አብሮን የሚሄደው ሁሉ አኛ ወደምንሄድበት አይሄድም። አብሮን የማይሄደውም ሁሉ ሌላ ቦታ አይሄድም። አብሮን ከሚሄደው መካከል ሌላ ቦታ የሚሄድ፤ አብሮን ከማይሄደው መካከልም እኛ ከምንሄድበት ቦታ በተለየ አቅጣጫ የሚሄድ ይኖራል። ለጊዜው ለራሱ ጉዳይ የሚከተለንን ገብቶት ከሚከተለን ለመለየት የምንችልበት መንገድ ከሌለ ሥራችንን ሁሉ የጨረሰን እና ብዙውን ሰው አብረን ያለለፍን ይመስለንና አንሸወዳለን። «ከረምት ካልመጣ ሁሉ ቤት፤ ዓመት በዓል ካልመጣ ሁሉ ሴት» አንደሚባለው አገር አማን ነው ብለን ወዳስብነው ዓላማ ማምራት ስንጀምር የለናቱ መቀነት የሚጠል ፈው አየጨመረ ይመጣል። ድሮም አንዲህ መሰሎች፤ እነ እገሌ አንዲህ ብለውኝ፤ ተላስኼ፤ ባለማወቅ፤ ወዘተ አያለ እንደ ጨው ክምር የሚናደውም ይባላል።

አዚህ አሜሪካ መቼም የማይደረግ የሰልፍ ዐይነት የለም። አንድ ጊዜ የተመሰሳይ ጾታ ጋብቻን በተመሰከተ የተደረገ ሰልፍ ነበር አሉ - «ወንድ ከወንድ ሴት ከሴት ለመጋባት ይፈቀድልን!» የሚል ሰልፍ። ታዲያ አንዱ ወንድማችን ኢትዮጵያዊ ከሰልፈኞቹ መካከል ተቀላቅሎ፤ «ይፈቀድ፤ ይፈቀድ» አያለ ይጮኻል። አላፊ አግዳሚ ሐበሻ እየታዘበው እና አያማው ያልፋል። አንዱ ነገሩ ቆጥቁጦት ጠጋ ይልና፤ «አንተ ደግሞ ምን ኾንኩ ብለህ ነው (ይፈቀድ) አያልኸ የምትጮኸው!» ብሎ ይጠይቀዋል። ያም ሰልፈኛ ወገኖችን፤ «እኔኮ ወንድሜን አግብቼ አሜሪካ ለማምጣት አንዲመቸኝ እንጂ የአነርሱን ሐሳብ ደግፌ አይደለም!» አለ ይባላል። በየሰልፉ ቦታ ስንት አርሱን የመሰሉ ይኖሩ ይኾን? ጉዳዩ ገብቷቸው ሳይኾን፤ «ሆድ ብሏቸው ዕርጅናም ተጫጭኗቸው» የሚያለቅሱ - ወደ አዲስ አበባ ጉዞ፤ በኢትዮጵያ አየር መንገድ አውጭጥላን።

ሌሎች - ፩

የክፋት ሶፍትዌር

መቅደመ ነገር

ሰውዬው ወደ ፈጣሪው ይጸልያል። ለጸልይም፤ «እግክክ ከሰው ሁሉ በላይ የምኸንበት ነገር ስጠኝ፤» ይሰዋል። ታዲያ የሰውነትን የማይነሳ፤ የነገሩትን የማይረሳ እምላክ ጸሎቱን ሰማው። «ምን አንድሰጥኸ ትፈልጋለኸ? ነገር ግን አስተውል፤ ለአንተ አንድ ነገር ከሰጠኸህ ለባልንጃራኸ ሁለት አድርጌ አስጠዋለኸ፤» ሲል ፈጣሪው መለሰለት። ሰውዬውም ከፈጣሪው ከሚያገኘው ነገር ይልቅ በሌሎቹ ሊበሰጥ መኾኑ አላሰ በው። እናም፤ «የምጠይቀው ነገር ቅደሞቹ ሊያንሱበት የሚችሉበት ነገር መኾን አለበት፤» ብሎ አሰበ። አሰቦም አልቀረ መልሱን አገኘው። «ፈጣሪ ሆይ፤ አንድ ዐይኔን አጥፋልኝ፤» ሲል ሰመነ - ሰሰምን እንዲህ ሲል ሰመነ ቢሉ እርሱ በጠየቀው መሠረት አንድ ዐይኑ ሲጠፋ የታደረገው ሁሉም ዐይኑ ይጠፋላል! አንደ ምን እንዲህ ያለ ነገር ሊያሰብ ቻለ ቢሉ - የክፋት ሶፍትዌር ተቋሟል!

ኢትዮጵያ እንዳታድግ ያደረጓት - ፖሊሲ፤ መመሪያ፤ ቢሮክራሲ፤ በምባባስነት፤ የመልካም አስተዳደር ዕጠት. . . ምን ያልተባለ አለ! ነገር ግን አንድ ነገር የቀረ መሰለኝ - በብዙ ሰዎች ዘንድ የተጫነው «የክፋት ሶፍትዌር»። መልካም ፖሊሲዎች በሌሉበት ዘመን እና አገር መልካም የሠሩ ሰዎች ነበሩ። መልካም ሰዎች በሌሉበት ዘመን እና አገር ግን መልካም የሠሩ ፖሊሲዎች ያሉ አይመስለኝም። የአገሪ ሰው፤ «ድግሰን የሚያበላሽው አስተናጋጅ ነው፤» ይላል። አውነት እኮ ነው። ያ ሁሉ ባሰዋል የሰፋበትን ምግብ ፊቱን ያከሱትና እና የምግብ ፍላጎትን ለመዘጋት ተብሎ በዕውቅ የተሠራ የመሰሰ አስተናጋጅ ጉድ ይሠራዋል። ከፍትፍቱ ፊቱ የተባሰበት አስተናጋጅ ከተገኘ ደግሞ «በሞቱ አፈር ሰኾን፤ በዕንጨት ስሄድ፤» እያለ የውኃውን ፍትፍት ከይሮ ፍትፍት በላይ እንድንበላው ያደርጋል።

እንዲያው ሁልጊዜ በመንግሥት እና በፖሊሲ፤ በሕግ እና በመመሪያ ማመካከት ለምደብን ነው እንጂ እሁን ለሁሉም ችግሮች ተጠያቂዎቹ እነርሱ ብቻ ናቸውን? በሰው እእምሮ ውስጥ የተጫነውን «የክፋት ሶፍትዌር» የሚቀይር ካልመጣከ ፖሊሲ እና መመሪያ ብቻቸውን እገርን አያሳድጉም።

መ/ር ካህሳይ ገብረ እግዚአብሔር «ጥበብ ጠዕር» በተሰኘው የመጀመሪያ መጽሐፉ የአንድ ጃፓንኛ ባለ በጎ ጎሊና ሰው ታሪክ ያስነብረናል። ሲምፓ ሳጉሃራ ይባላል። በሱታንያ የጃፓን ቆንስላ የነበረ ሰው ነው። ናዚዎች ፖላንድን ሲወሩ አይሁድ የመከራ ገፈታቸውን በመቅመስ ላይ ነበሩ። ክናዚዎች መከራ የሸሹት እና አቅም አግኝተው መንገዝ የቻሉ ሱታንያ ውስጥ ተሰበሰቡ። ነገር ግን ጀርመኖች ወደ ሱታንያ ከመንገዝ የሚያግዳቸው ነገር አስመኖሩ የታወቀ ነበር።

ይህ ጃፓንኛ ዲፕሎማት ከመከረኞች አይሁድ የቀረበለት አንድ ፈታኝ ጥያቄ ነበር። «አይሁድ ሕይወታቸው ሊተርፍ የሚችለው ወደ ሩስያ ከገቡ ብቻ ነው። ወደ ሩስያ ለመግባት የሚችሉት ደግሞ ከሩስያ በኋላ የሚሄዱበት አገር መኖሩ ከተረጋገጠ ነው። ስለዚህ ወደ ጃፓን የመገቢያ ሺዛ ስጠን!» አሉት።

ሳጉሃራ የአገሩን መንግሥት በጉዳዩ ላይ ጠየቀ። በዚያን ጊዜ ክጀርመን ጋራ አፍላ ወዳጅ ከነበረችው ጃፓን የመጣበት መልስ ግን፤ «ይህ የተባለ መድረሻ አገር ለሌላቸው አይሁድ ሺዛ መስጠት አትችልም!» የሚል ነበር። ሳጉሃራ እና ባለቤቱ በጉዳዩ ላይ ተወያዩ። «እነዚህን ሁሉ ከምት አፋፍ ላይ ያሉ ሕዝቦችን መርዳት አለብን!» ብለው ወሰኑ። አናም በራሱ ላይ ፈርዶ ለአይሁዳውያኑ ሺዛ መስጠት ጀመረ። ቀን እና ሌሊት የምግብ ሰዓቱን ጭምር አየተሻማ ሺዛውን ሠራ። የታተመው ሺዛ ቢያልቅበት ሺዛውን በእጁ አያዘጋጀ መስጠት ጀመረ።

ለአንድ ወር ያህል ክሠራ በኋላ፤ «መስጠትኸን አቀም!» የሚል ትእዛዝ ከቶኪያ መጣበት። ሳጉሃራ ግን ቀጠለ። በመጨረሻ የሶቭዬት ኅብረት መንግሥት በሱታንያ የሚገኘው የጃፓን ቆንስላ አንዲዘጋ አዘዘ። የጃፓን መንግሥትም ሳጉሃራ ክዚያ አንዲወጣ መመሪያ አስተላልፏል። የሶቭዬት መንግሥት በፈጠረበት ጫና ከቆንስላው ቢሮ ሊለቅ ሆኖ ተቀምጦ ሺዛ መስጠቱን ቀጠለ። ከሆኖ ወጥቶ በባቡር አየሄ ደም ሺዛ ይሰጥ ነበር።

አንዲህ እድርጎ ብዙ ሺሕ አይሁድን ከሞት ያተረፈው ሰው ለብዙ ጊዜያት ለአገሩ አምባሳደር ኾኖ ሲያገለግል ከቆየ በኋላ በሩማንያ በዲፕሎማትነት ሲያገለግል በሶቭዬት ኅብረት ወታደሮች ተይዞ እስር ቤት ገባ። ክኻያ ወራት በኋላም ወደ ጃፓን ተላከ። የጃፓን መንግሥትም፤ «ለአይሁድ የማይገባ ሺዛ

ሳጥተኻል!» ብሎ ከሥራው አባረረው። ይህ ሰው የዕለት ሥራ አየሠራ ኑሮ ውን በሚገፋበት ሰዓት እነዚያን ከሞት ያተረፋቸው አይሁድ የአስራኤል መንግሥትን መሥርተው ነበር። የአስራኤል መንግሥት ይህን ታላቅ ጀግና በአግር በፈረሰ ፈልጎ በ1984 ኢ.ኤ.አ የአስራኤልን የጀግና ሜዳሊያ ሸለመው። ኢ.ኤ.አ በ1992 ደግሞ የአስራኤል ዘላለማዊ ዜግነት ተሰጠው። ኢ.ኤ.አ በ1991 ደግሞ የጃፓን መንግሥት ሳጉሃራን ከሥራ ማባረሩ ጥፋት አንደ ነበረ አምኖ ቤተሰቡን ይቅርታ ጠየቀ። የክፋት ሶፍትዌር ያልተጫነበት ሰው እንዲህ ይሠራል። ሰገሊናው እና ስመልካም ነገር ይገዛል። መመሪያ፤ ፖሊሲ፤ ባለ ሥልጣን፤ ፈቃድ አይደሉም የሥራ መሣርያዎች - ጎሊናው ነው። ይህን ታሪክ እንብቤ ወደ አገሪ መጣኸና እነኝ ቀጥሎ ያሉትን አገኘኸ።

1. ካዛንቼስ እካባቢ የሰንበት ገበያ አለ። አኔም የውኃ መቅጃ ፕላስቲክ ባልዲ ለመግዛት ወደ ገበያው አመራኸ። ገና ወደ ገበያው ሲገባ በስተቀኝ በኩል የፕላስቲክ ምርቶች ተሰድረዋል። አኔም ይኼ ባልዲ ስንት ነው? ብዬ ጠየቅኸው። የምትሸጠው ልጅ አንደ ተቀመጠች «የቱ?» አለችኝ። ይኼ መሬት ላይ ያለው አልጊት። «አይታዩኝም» አለችኝ። ነይ እና ላላይሽ አልኸኝ ገርሞኝ። «ይዘኸው ና!» አትለኝ መሰላችኸ። አንዴ ልትሸጪ አይደል አንዴ የተቀመጥኸው ስላት፤ «ከፈለግኸው ይዘኸው ና!» ብላኝ ዕርፍ። አኔም! አይ ዕቃው አንዴት አንደ ማይሸጥ ለማሳየት ነው የተቀመጠችው ማለት ነው! ብዬ ትቻች ሄድኸ።

2. የገና በዓል ሲከበር ሁለት ቀን ሲቀረው አንድ የኢፍ.ኤም ጋዜጠኛ ደወሰልኝ። «ለሰ በዓሉ ሳንጋግርኸን እፈልጋችኋለሁ» ስላለኝ ሣር ቤት አካባቢ ተቀጣጠርንና አንድ መናፈሻ ውስጥ ተቀምጠን እኔ ለሰላላ፤ አርሱ ቡና አዘዝን። ቴቹን እውጥቶ ውይይታችንን መቅዳት ሲጀምር አስተናጋጂ መጣችኖ፤ «ኢን ተርቢው ማድረግ ተከልክሏል!» አለችኝ። «ሰምን?» አልኸኝ ገርሞኝ። «አኔ እላውቅም ግን ከልክል ነው!» ወይ ግሩም! እሁን ምን ያህል ጋዜጣ፤ ሬዲዮ፤ ቴሌቪዥን ኖርን፤ ስንቱስ ጋዜጠኛ አዚያ ቤት «ኢንተርቢው» እድርጎ ነው ክልክል የኾነው ብዬ ያን «የክፋት ሶፍትዌር» አማርሬ ወጣኸ።

3. ከዚያ ወጣንና ሜክሲኮ አካባቢ ወደሚገኝ ካፍቴሪያ ገባን። ከአስ ተናጋጆቹ በቀር ሌላ ሰው የለም። ተቀመጥንና ሁለታችንም ሰበላሳ አዘዝን። ከዚያም ለአስተናጋጂ፤ «ኢንተርቪው ለማድረግ ስለሆነ ቴፑን ትንሽ ቀንሽ ልን፤» ብለን ለመናት። ከዚያም ሥራችንን ጀመርን። በመካከል ግን የአስተናጋጆቹ አለቃ መጣችና፤ «ቴፑን ሰምን ቀነሳችኩት» አለችቸው፤ አስተናጋጆቹም ምክንያቱን ነገሯት። «ባክሽ ጨምረው!» አለችና ከመዘቃቃታታ በኋላ ሰቀቀችው። የሚገርመው በቤቱ ያለው ተስተናጋጆች ሁለታችን ብቻ ነን። ሌላ ደንበኛ መጥቶ ክፍቴልኝ አላለም። ምን ያደርጋል ያ የክፋት ሶፍትዌር ነው እንዲህ የሚያደርገው።

4. ዐሥራ አንድ ሽን ሰጪዎቻ አምባላደር መናፈሻ ተጓዝን። ሁለቱን ጠረጴዛ ገጥመን ክብ ሠራንና የደንቡን አዝዘን መነጋገር ጀመርን። ወዲያው አስተናጋጂ መጣና፤ «ስለድስት ሰው በላይ በአንድ ላይ መቀመጥ ክልክል ነው!» ሲል መመሪያውን ነገረን። ወዲያው አንዱ ተናድዶ፤ «እና ለዚህ መናፈሻ ስንል የጓደኞቻችንን ቁጥር መቀነስ አለብን ማለት ነው?» አለ። «አይ፤ አይፈቀድም፤ ተሰደደ!» አለን። እኛ ደግሞ የሚጠበቅብንን ክልፊን መቶ ብን ሽንስ ምናለበት ብለን እምቢ አልን። ከዚያ ከርክር ተጀመረ። በመጨረሻ ሁለቱ ጠረጴዛዎች ትንሽ ክፈት ብለው ሲቀመጡ እኛም ስድስት እና አምስት ሽንን ልንቀምጥ ተስማማንና ነገሩ ተቋጨ - አሁን እስኪ ክስድስት በላይ ሽንን መቀ መጣችን ምንድን ነው ችግሩ? ሁለት ጠረጴዛ ላይ ስድስት - ስድስት ሽንን መቀመጥ እና በአንድነት ገጥመን ዐሥራ ሁለት ሽንን መቀመጥ ምንድን ነው ልዩነቱ - የክፋት ሶፍትዌር!

5. አንድ የሸቀጣ ሸቀጥ ማከፋፈያ ዘይት ልገዛ ጎራ አልኩ። ሰውዬው ወንበር ላይ ተቀምጦ ቀና ብሎም አላየኝ።

እባክሽ ሐቱን ዘይት ሲጠኝ፤ አልኩት።

«ሰንት?» ሲል ጠየቀኝ።

አንድ አልኩት።

«ሰአንድ ብዬማ ከመደርደሪያ ላይ አላወርድም!» ብሎኝ ዝም አለ። አሁን ያኼን ነጋዴ እንዲህ ሰነፍ ያደረገው፤ የክፋት ሶፍትዌር እንጂ የመን ግሥት ፖሊሲ አይደለም። የሕንድ ነጋዴ ለአንዲት ሜትር ጨርቅ ከምሩን ሲንደው ቢያይ ምን ይል ነበር?

የክፋት ሶፍትዌር የተጫነበት ሰው ዋና መስያሞቹ - የበጎ ጎሊና ዕጦት፤ ምንጊዜም አንድ ነገር እንዴት እንደማይቻል ማሰብ፤ ሰውን ለመርዳት ላይሽን ከነገር ለመገላገል ብቻ መፈለግ፤ ሰንፍና እና ልግመኝነት ናቸው። ይህ ሶፍትዌር የተጫነበት አእምሮ ማሰብ፤ መጨነቅ፤ መመራመር አይፈልግም። በተቻለ ሰው መጠን ዘጠና ዘጠኝ የሚቻል ነገር ካለ የማይቻልበትን አንድ ነገር ነው የሚጠቀመው። ከመመሪያ ያዎች ሁሉ የሚሸመድደው የመፍቀሻውን ወይም የመተባበርያውን ላይሽን የመከልከያውን ነው።

6. ትንሿን ታክሲ በኮንትራት ይዤ ለመሄድ ስድስት ኪሎ ቆሜ ያለኩ። አንድ ላዳ ታክሲ መጣና እጄን አውዛውገፍ አለቆምኩት። እባክሽ አራት ኪሎ ድረስ ውስደኝ ብዬ ነገርኩት። ከዚያም በዋጋ ተከራክርን። በመጨረሻ እርሱ ዐሥር ብር እኔ ሰባት ብር በሚለው ሳንስማማ ቀርተን ተነሥቶ ሄደ። የእግዜር ነገር አንድ የማውቀው ጓደኛዬ መኪናውን ይዞ ተገናኝንና ወደም ፈልገው ሸኘኝ። የአጋጣሚ ነገር ሽፍ ከታክሲው ጋላ ጋላ ነበር የምንጓዘው። ይግረማችኹና አራት ኪሎ ድረስ ባዶውን ነው የመጣው - አሁን ከባዴ ሰባት ብር አይሻልም ነበር?

7. ሰሞኑን ደግሞ አንድ ብሔራዊ አካባቢ የሚገኝ የቤት ዕቃዎች መሸጫ ገብቼ ነበር። ገንዘብ ተቀባይዎ ሌትዮ በስልክ እያወራች ስትገረም ቆየ ችና ስልኩን ዘግታ «አያገርማችኩም» አለችኝ ምኑ አልኩ እኔም። «የቤት ሠራተኛ ሲያገናኝኝ ከአንድ ሰው ጋራ ተቃጥሬ ከሠራተኛዎ ጋራ በስልክ አገናኝኝ። እና ወጥ መሥራት - አልችልም፤ ልብሰ ማጠብ - አልችልም፤ ልጅ መያዝ - አልችልም፤ እንጀራ መጋገር - አልችልም፤ አለችኝ። ምንድን ነው የምትችደው ታዲያ ብላት ቤት መጠበቅ አለችኝ።» ብላ ነገረችኝ። ይህች ልጅ የቤት ሠራተኛ ናት - አድባር?

መደምደሚያ ነገር
በኮሪያ ጦርነት ጊዜ የኢትዮጵያ ሠራዊት የሠራውን ገድል ማንም ያውቀዋል። በዚያ ጊዜ ሠራዊቱ በሰፊረበት ካምፕ የሠራዊቱን አላሻር ለማነጋገር አንድ ምስክን ኮሪያዊ መጣ። ጠባቂ ወታደሮች «አትገባም፤ ክልክል ነው!» እሉት። ለመነ፤ ተሟገተ። በመጨረሻ ሲያስቸግራቸው ለአዛዥ ነገሩለት። የመልክ እና

የቁመናውን ነገር ጠይቀው ምስኪን ነገር መኾኑ ሲገለጥላቸው ማነጋር እንደማይችሉ ገለጡለት። ያም ለው ተመ ሰለ።

ከብዙ ጊዜያት በኋላ ጦርነቱ እብቅቶ ሠራዊቱም በከብር ተመለለ። ታዲያ ኢትዮጵያ እና ኮሪያ ዲፕሎማሲያዊ ግንኙነት ሊመሠርቱ ፈለጉና እኒያ የጦር እዛዥ አምባሳደር ኾነው ተሸሙ። የኮሪያው ፕሬዝዳንት ግን «የአምባሳደሩን ሹመት አልቀበልም!» አሉ። ለካ የኮሪያው ፕሬዝዳንት ማለት ያን ጊዜ የጦሩን እዛዥ ሊያነጋግር መጥቶ የተከለከለው ምስኪን ኮሪያዊ ኖሯል - የ«ኢይቻልም! ከልክል ነው!» ውጤቱ ይህ ነው።

አንድ ሳክልና ልሰናበት - ለውኮ የክፋት ሰፍትዌር ከተጫነ ደግ ደጉ እይታየውም። በ1799 ናፖልዮን በመካከለኛው ምሥራቅ ጄኔራል ሽኖ ጦሩን እየመራ እያለ የሚረከቸውን ቱርኮች ለመልቀቅ ፈለገ። እናም የሚመለከ ተውን እዛዥ ጦርቱ፤ «እስረኞቹን ቱርኮች...» ብሎ ተናግሮ ሳይጨርስ ምራቁ ትን ስለውና መሰል ጀመረ። ናፖልዮን ሳሉ ሊቆምለት ሰላልቻለ እጁን እያወናጨፈ «ልቀቃቸው» ለማለት ምልክት ቢያሳየው ያ ወታደር «ጨርሳቸው» ማለቱ ነው ብሎ ተረጎመና ወደ እስር ቤቱ ተጉዞ 1200 ቱርኮችን ረሸናቸው ይባላል። እሁን «ልቀቃቸው» ማለቱ ነው ብሎ ቢያለብ ምን ነበረበት - የክፋት ሰፍትዌር ነዋ!!

ዚአክ ለዚአየ - ዚአየ ለዚአክ

እንተ ለእኔ - እኔ ለእንተ

ባለፈው ሳምንት ዓርብ ከአንድ የገበያ እካባቢ ሰው እየጠበቅኩ ቆሜ ያለኩ። እንዲት በዕድሜ ጠና ያሉ ሴት «ተጨካክንን እኮ... ተጨካክንን» እያሉ ብቻቸውን ጮኹ ብለው እየተናገሩ ወዳለኩበት እካባቢ መጡ። ነገሩ ግራ ለላጋባኝ፤ «ምን ነው እማማ ምን ኾኑ?» ብዬ ጠየቅኳቸው። «እንዴ ከመሬት የሚወጣ ጨው ወዴት ሄዶ ነው የሚጠፋው? እንዴት በአንድ ጊዜ ጨው ዐሥር ብር ይገባል? ድኻ ምን ይብላ? በበርበሬ እንዳንበላ በበርበሬ ተወደደ። ቃሪያ በውኃ ነክረን እንዳንበላ ቃሪያ ተወደደ። እሁን ደግሞ ጨው ነለንለን እንዳንበላ ጨው ተወደደ። ታዲያ ምን እንኾን? ሁሉ ነገር ተወደደና ድኻ ብቻ ረከለ።» ለእኔ አልነበረም የሚናገሩት፤ ለማን እየተናገሩ እንደነበረም እንጃ። ምሪታቸውን ማለተጋባት ቀጥለው፤ «ሁለት ኪሎ ጨው ለመግዛት እያ ስመዘንኩ እያለ «ሰልክ ተደወለልኝ» ብላ ዐሥር ብር ኾኗል አለችኝ። እንዲያው ቢወደድስ እንኳ እርሷ በደገና ጊዜ አይደል የገዛቸው፤» እያ ወሩ ሄዱ፤ መልሰም አልፈለጉም። ብቻ በየመካከለ፤ «ተጨካክንን እኮ ጎበዝ፤ ተጨካክንን፤» ይላሉ።

ከዚያ በኋላ ነበር በከተማችን ውስጥ «ጨው ጠፋ» ተብሎ በየአቅጣጫው ሩጫ መጀመሩን የለማኩት። አንዳንድ እከፋፋዮች፤ «ገና ወደ ፊት ዋጋው ሊቀጥል ስለሚችል እሁን እንሸጥም!» አሉ። ሌሎች ደግሞ ሕዝቡ እየተነጋጋ መምጣቱን ሲያዩ መቀጠል ጀመሩ። ሌሎቹም «በዘመድ እከ ፋፈለ» ተባለ።

አንድ ብር ይሸጥ በነበረ ጨው ላይ ዘጠኝ ብር የሚያሰጨምር ምን መዓት መጣ? የዓለምን ኢኮኖሚ የሚያናጋው ነዳጅ እንኳን በኒው ዮርክ የእከ ሰዮን ገበያ ድንገት ዐሥር ዕጥፍ ጨምሮ እያውቅም። እኔም ሴትዬም እንዳ ሉት መጨካክን ነው የሚመስለኝ። ላኔ ብቻ ላትርፍ፤ እኔ ብቻ ልበልጽግ የሚል ክፉ እሳቤ በፈጠረው ውዥንበር የተፈጠረ ውድነት መሰሉ ነው የሚታየኝ። እኔ ብቻ ላሸነፍ የሚባል ትግል ከተጀመረ ማንም እያሸነፍም። ሁላችንም ለመሸነፍ ካልተነሣን በቀር።

የጨው ነጋዴ ሲጨምር የቤት እክራይ ይጨምራል፤ የቤት እክራይ ሲጨምር የጤፍ ነጋዴ ይጨምራል፤ የጤፍ ነጋዴ ሲጨምር ስኬት ነጋዴ ይከተላል፤ በካር ነጋዴ ሲጨምር የቤት ሠራተኛዎችም ዋጋ ትቀጥላለች፤ እር በዋነን እርዳታ ያደረገ የጥበቃ ሠራተኛዎችም ዋጋ ይጨምራል፤ ከዚያ የትራን ሰፓርት ዋጋ ይቀጥላል፤ ውኃ እና መብራት ጨመረ ይባላል፤ ከማን እንሼ ብሎ ሕክምናውም ይንራል፤ እትክልት ተራ በወርቅ ዋጋ መሸጥ ይጀምራል። ይህ ሁሉ ተደምሮ ሁላችንንም ከማማረር፣ ከማንገባገብ እና ኑሯችንን ከማናጋት እይመለስም።

ሀብታሙ እየናጠጠ፣ ድካሙም ይበልጥ እየደሸየ በተጓዘ ቁጥር ሊትዮጽ ያዊው ጨዋነትም እየጠፋ ይጓዛል። በመስተዋት ውስጥ በተቀመጠ ወርቅ ቤት ፈት ለፈት ተቀምጦ ሳንተም የሚለምነው ድካሙ ወገናችን፤ ሊትዮጽ ያዊው ጨዋነቱን በችግር ምክንያት አንዲያጣው ብናደርገው ነገ ኑሯችን እንደ ሌሎቹ የእፍሪካ እገሮች ይኸናል። ከኬንያ እስከ ደቡብ አፍሪካ ብንጓዝ የንግድ ድርጅቶች ሁሉ በእራት እና እምስት ዙር በር ነው የሚዘገቡት። የመስተዋት መስኮት ተብሎ ነገር አይታሰብም። እንደ እኛ እገር ቆመን በያዘ ምስኪን የጥበቃ ሠራተኛ ሆቴል ማስጠበቅን በተረትም እያውቁት።

በእነዚያ እገሮች ግን ዜና የሚሸነው ባንኩ ለሰንተኛ ጊዜ ተዘረፈ? የሚለው ነው። በወርቅ ተንቆጥቁጦ በመሀል እራዳ እጅን ኪስ ውስጥ ከትቶ መጓዝ የሚቻለው በሊትዮጽ ያደር ነው። ወርቅ በጥላበት ደቡብ አፍሪካ እንኳን ወርቅ እድርጎ መጓዝ ይቅርና መንገድ ላይ «ወርቁ» ብሎ ጓደኛን መጥራት እያቻለም። ባዕለጸጉች መኖሪያ ቤት ለመግዛትም ሽነ ለመሥራት ከሚያወጡት ወጭ በላይ ቤታቸውን ከሌባ ለመጠበቅ የሚያወጡት ወጭ ይበልጣል። ለዚያውም ራሱ ሌባ ያልሽነ የጥበቃ ሠራተኛ ከተገኘ ነው። ይህ ሁሉ በድህነት ምክንያት ሥነ ምግባር ሲጠፋ የሚከሰት ነው።

ታዲያ ጎበዝ፣ ካልተረዳናን እና ካልተዛዘንን እኛም አይቀርልንም። በኬንያ ምድርኮ ሰው እምሮበትና ሽክ ብሎ በመንገድ ላይ ሲጓዝ በድንገት መጥተው ጭቃ የሚቀቡ ሰዎች አሉ። «እኔ የቆሻሻ ገንዳ ውስጥ እየኖርኩ እንተ ለምን ትዘንግለኝ ነው?» መለሰኝ ነገሩ። ርንብ፣ የችግር መባባስ እና የመፍትሔ ማጣት የሕዝብን ሞራል እና ሥነ ምግባር ያበላሸል። በመጨረሻም ሕግ ሲገዛው የማይቻል ማኅበረሰብ አንዲኖር ያደርጋል።

በጎንደር ዘመን ከተነሡት ገደላን ሴቶች እንዲ የነበሩት እቴጌ ምንት ዋብ በዘመኑ የነበረውን ትምህርት የተማሩ፤ የቤተ መንግሥቱንም ወግ እና ሥርዐት በሚገባ ያጡ፤ በመሸናቸው ከመኪንነቱም ከሲቃውንቱም ይፎካከሩ ነበር ይባላል። በተለይም በፈሲጠኝነታቸው የሚታወቁትን የዘመኑን የቆሎ ተማሪዎች ለማሳፈር የማይጠበቡት ጥበብ አልነበረም። እንደ ጊዜ ታዲያ በቁስቋም ለነበሩት የቆሎ ተማሪዎች ገንፎ አሠሩና ጋበዟቸው። ተማሪዎቹም ልቅም ብለው መጡ። ታዲያ እቴጌ ምንት-ዋብ ሦስት ሦስት ከንድ የሚያህል የዕንጨት ማንኪያ አሠርተው፤ በዚህ ብሉ፤ ብለው ሰጧቸው። ነገር ግን የማንኪያውን ጫፍ ይዞ መብላት ግዴታቸው መሆኑን አቴጌዋ መመሪያ ሰጡ። ተማሪዎቹ ገንፎውን ለመብላት የማንኪያውን ጫፍ ሲይዙ ከእንገታቸው አልፎ ሄደ። መብላት አልተቻለም። መጀመሪያ ላይ ሁሉም ተሻምተው የቻሉትን ያህል ለማፈስ እስበው ነበር። ነገር ግን ጉዳዩ ማንም ብቻውን የማያሸንፍበት ሆነ። በሰዚህም ተማሪዎቹ አንድ መላ መምታት እንዳለባቸው ገባቸው። በመጨረሻም፤ «ዚአክ ለዚአየ - ዚአየ ለዚአክ፤ እንተ ለእኔ፤ እኔ ለእንተ እንጎራረስ» ተባባሉ። እንዳሉትም እየተጎራረሱ ያን በቤተ መንግሥት ጥያ የተሠራ ገንፎ በልቅጥ አድርገው በሱ ይባላል።

ዛሬ የሚያዋጣን የተማሪዎቹ መላ ነው - ዚአክ ለዚአየ-ዚአየ ለዚአክ። እልጌ እና ፈንገስ እንኳን ለመኖር ሲሉ በሚተባበሩበት ዓለም እኛ መተዛዘን እና መተጋገዝ ካቃተን የሚያስተዛዝብ ነው። ነጋዴው ለሸማቹ፣ ሸማቹም ለነጋዴው ያስፈልጋሉ። ጨዋ እና ጎሲና ያለው ነጋዴ ካለ ጨዋና ጎሲና ያለው ሸማች ይኖራል። ሸማቹም በአቅሙ እንደሚሸምት ካረጋገጠ ድህነት እና ተስፋ መቁረጥ ከሚያመጡት የሥነ ምግባር ውድቀት ራሱን ይከላከላል። ነጋዴው በግብግብ፣ ለራሱ ብቻ የሚያስብ፣ እርጅንቲና ውስጥ መሬት ተንቀጠቀጠ፣ ጃፓን ውስጥ እሳተ ጎሞራ ፈነዳ በተባለ ቁጥር ዋጋ የሚጨምር፣ የነዳጅ ዋጋ ጨምሯልና በዞቴላችን ውስጥ ከአንድ ብርጭቆ በላይ ውኃ እንስጥም የሚል ከሆነ ግን ከድካ ጉሮሮ የነጠቃትን ገንዘብ ነገ ለደገንነቱ መጠበቂያ ማውጣቱ እይቀርም። በሰበሰበው ገንዘብ ሳይደሰት ድህነት በፈጠረው ስጋት የተነሣ ደስታው ቀርቶ በጭንቀት መዋጠ አይቀሬ ነው። «ዚአክ ለዚአየ ዚአየ ለዚአክ ማለትም እኔ ለእንተ እንተ ለእኔ» ማለት ነው የሚያዋጣን።

ሆኑል ቤቶች አንጥል የምታክል እንጂራ የሕፃን ልጅ ቀንጮ በምታክል ወጥ እያቀረቡ ዋጋ ሊቀጥሉ፤ እነርሱ ጋራ የሚመገጠው ሌላ ነጋዴ ደግሞ እነርሱ የሚሸምቱት ዕቃ ላይ ዋጋ ቀጥሎ የወሰዱትን መልሶ እንደሚያላክፍላቸው መዘንጋት የሰባቸውም። የመንግሥት ሠራተኛው አንኳን ሌላ ማድረግ ቢያቅተው የጉቦውን ዋጋ ከምሳው ዋጋ በላይ እየጨመረ መልሶ እንደሚያሠቃያቸው የተረዱት እይመስሰኝም። ዚአክ ለዚአየ - ዚአየ ለዚአክ ነው የሚሻለን።

በየመሥሪያ ቤቱ የሚገኘው የመንግሥት ሠራተኛም አርሱ ቢሮክራሲ ሲያሰረዝም፤ ሐላፊነቱን ከመወጣት ሲዘገይ፤ የሥራ ለዓቱን ሲበድል እና ባለጉዳይን ሲያጉላላ ሌላው ብቻ ተጎድቶ የሚቀር አይደለም። እርሱም በተራው መብራት እና ውኃ ሲከፍል፤ የመሬት ጣጣ ሲያስጨርስ፤ ታም ለሕክምና ሲሄድ፤ እርሱ ራሱ ባለተማረው መሠረት ያቺ የፈጠራት ቢሮክራሲ አርሱንም በፈንታው እንደምትጠብቀው እስቀድሞ ቢያውቅ ኖሮ ዚአክ ለዚአየ - ዚአየ ለዚአክ ባለ ነበር።

የሃይማኖት መሪዎችም በሕዝብ የሚወደዱ፤ የሚከበሩ፤ ያወጡትን ሕግ የሚፈጽሙ ከነውር እና ነቀፋ የራቁ፤ በሚነፍሰው ነፋስ ሁሉ የማይወለዱ መኾን ያለባቸው ከምንም በላይ ራሳቸውን ሰላሚጠቅማቸው ነው። የሚኖሩት ነግደው ባተረፉት፤ ርጠው በተሸለሙት ገንዘብ አይደለም። ድኻዋ መቀነትዋን ፈትታ በምትጥሰው መዳየ ምጽዋት ነው። እነርሱ ለሕዝቡ ቢያስቡ ለእነርሱም የሚያስብ ሕዝብ ያገኛሉ። እነርሱ ለሕዝብ ቢቆሙ ለእነርሱ የሚቆም ሕዝብ ያገኛሉ። እነርሱ ለሕዝብ ታማኝ ቢሆኑ ለእነርሱም የሚታመን ሕዝብ ያገኛሉ። እነርሱ ሕዝቡን ቢሰሙ እነርሱን የሚሰማ ሕዝብም ያገኛሉ። ዚአክ ለዚአየ - ዚአየ ለዚአክ ነው።

ፌዴሬሽን ከሕዝቡ፤ ሕዝብ ከፌዴሬሽን ተባብሮ ካልሠራ በቀር የኢትዮጵያ አግር ኳስ እንደ ኢትዮጵያ ባሕር ጎይል ታሪክ ሆኖ ነው የሚቀረው። የተወሰኑ ሰዎች የፌዴሬሽን እመራሮች ኾነው ስለ ተመረጡ፤ በቁጭት ለለተነሡ፤ ሰጊዜው ሕዝቡ ለሰተቀበላቸው ብቻ ውጤት ሲመጣ አይችልም። የሕዝቡን ድርሻ፤ ተሳትፎ እና አስፈላጊነት እምነው አብረው የሚሠሩበትን መንገድ መቀየሉ አለባቸው። ለሰማቸው ሳይኾን ለአገራቸው፤ ሰውሎ እበላቸው ሳይኾን ለየዓላማቸው ከሠሩ፤ ሕዝቡ የሚላቸውን፤ ባለሞያ የሚመክራቸውን

ከሰሙ ሕዝቡ አብሯቸው ይሠራል። ሕዝቡም ቢኾን ውጤት ሲጠፋ በመጮኽ ውጤት ሲገኝ በመጨረሻ የአገሪቱ አግር ኳስ ያድጋል ብሎ መጠበቅ የሰበትም። ፌዴሬሽኑን በመደገፍም በማረምም፤ በማስተካከልም ለፌዴሬሽኑ መሥራት አለበት። «ዚአክ ለዚአየ - ዚአየ ለዚአክ» ካላልን ድሮኮ እንደኛ ነበርን እያልን በመተረት ለውጥ አናመጣም። ድሮማ ኢትዮጵያም ከዓለም አገሮች እንደኛ ነበረች።

የመጠፋፋት አሠራራችን ወደ መተጋገዝ አሠራር መሰወጥ አለበት። የቡና ክሰብ መዳከም እና መጥፋት ሰቅዱስ ጊዮርጊስ፤ የቅዱስ ጊዮርጊስ መዳከም እና መጥፋት ሰቡና፤ የተቃዋሚው መጥፋት ሰኢሕአዴግ፤ የኢሕአዴግም መጥፋት ለተቃዋሚው፤ የወ/ሮ አገሊት ከጉልት ግንድ መራቅ ለአማማ አገሊት፤ የበሽር ሉቅ መዘጋት ለዘርጋው፤ የ«ይደንቃል» ጋዜጣ መዘጋት ለ«ይገርማል»፤ የነጋድራስ አንቀጽ መከሰር ለበጅሮንድ የሚጠቅማቸው ነገር የለም። ለመረዳዳትም የግድ መስማማት፤ መዋደድ፤ መግባባት፤ መሰባሰብ ብቻ የሰበንም። ተለያይተንም፤ ተቃራኒ ኾንንም፤ ሳንስማማም፤ ሳንግባባም መረዳዳት እንችላለን።

የግሪኩ ተረት ዐዋቂ ኤዞፕ እንደሚተርተው፤ እንድ ከሰል አክሳይ ልብስ አጣቢ ጓደኛው ከእርሱ ጋራ አብሮ እንዲኖር አመጣው። ከዚያም፤ «ለቤት ኪራይ ከምታወጣ፤ ብቻኸንም ከምትገንላታ አዚሁ አብረን እንጉር።» አለው። ያም ልብስ አጣቢ፤ «ርዳታህ፤ ሐሳብህ እና ደግነትህ የሚመሰገን ነው። እኔ እና አንተ ግን መረዳዳት የምንችሰው አብረን በመኾን ሳይኾን በመለያየት ነው። እኔ ልብስ ሳጥብ እንተ በከሰል አያበላሽኸው፤ እንተ ሰከሰል አሳት ስታያይዝ እኔ በልብስ እጣቢ አያጠፋኸብህ ከምንጣላ እንሰያይና ልብስ ማሳጠብ ስትፈልግ እኔ ዘንድ ና፤ ከሰል መግዛት ሰፊልምም እንተ ዘንድ ልምጣ፤» አለው ይለናል። «ዚአክ ለዚአየ - ዚአየ ለዚአክ» ማለት ይህ ነው።

የግድ መዋደድ፤ እንድ መኾን እና አብረን መኖር አለብን ብለን መጠፋፋት ይኖር ብናልን? ለምን ተለያይተን አንረዳዳም። ለምን? «ከእኔ ጋራ ያልኾነ ሁሉ ጠላቱ ነው።» አንላለን? ከእኔ ጋራ ሳይኾን፤ እኔን እየተቃረነ እና እየተቃወመ አንኳን ሊረዳኝ ይችላል። እኛ ጌጹሕ አየር ለበን ካርቦንዳይኦ ክሳይድ እናወጣለን፤ ዕፀዋት ካርቦንዳይኦክሳይድ ወሰደው አክሰጂን ያወጣል። አንረዳዳለን ማለት እንዲህ ነው፤ የግድ ግን ሰው እና አትክልት ማሳበር መሥራ

50 ሠራ...ደንጓሪ... አነዋሪ...

ዐፄ ቴዎድሮስ በዚያ ዘመን የነበሩ ነገሥታት ያደርጉት እንደ ነበረው ሁሉ አርሳቸውም ቤተ ክርስቲያን ማሠራት ፈለጉ። «ለእንደ ቤተ ክርስቲያን አምስት ልሕክ በቂ ነው። ከዚያ በላይ አቴና ወጊ ወገኑን ሰባቂ ሁሉ አርሶ ይባላል።» ብለው ያወጁት ነገሥ ቴዎድሮስ - በእንደ በኩል መጡት እምብዛም ከፍ ያላለ፣ በሌላ በኩል ደግሞ በውበቱ ደህ ቀረው የማይባል ቤተ ክርስቲያን ለማሠራት ነበር የፈለጉት።

ታዲያ ይህን የመሰለውን ሥራ ለማሠራት ማሰብ እና መማከር አስፈላጊ በመሆኑ ሊቃውንቱን ሰበሰበው ሐሳባቸውን አካፈሏቸው። ከሊቃውንቱ ጋራ ከመከራበት ነገር ሁሉ ዐፄ ቴዎድሮስን የማረከው ሐሳብ እንዲህ የሚለው ነበር። «ለዚህ ቤተ ክርስቲያን ሥራ እንደ መቶ ጎምሳ ባለሞያዎች ያስፈልጋሉ፤ ጎምሳ ሠራ፤ ጎምሳ ደንጓሪ፤ ጎምሳ አነዋሪ፤ ጎምሳው ሠራ ሰባቱ ክርስቲያኑ የሚሸነውን ዕንጨቱን፣ ድንጋዩን፣ ጭቃውን፣ አቴናውን፣ አጎበሩን፣ ሳንቃውን፣ መስኮቱን፣ ሣር ክፍትን፣ የመሠረት ድንጋዩን እያዘጋጁ ያቀርባሉ፤ ጎምሳው ደንጓሪ የቀረበላቸውን እየተቀበሉ በመልክ በመልክ እያለቀመጡ ውበቱን እና ጥንካሬውን እያስማሙ ያለሐሳብ ይገነባሉ፤ ጎምሳው አነዋሪ ደግሞ ዙሪያውን ከብበው የጎደለውን፣ የተበላሸውን፣ የተጣመመውን፣ ያፈነገጠውን እየነቀሱ እያወጡ እዚያው ላይ እንዲስተካክል ያደርጋሉ።» የሚል ነበር ምክሩ።

ዐፄ ቴዎድሮስ እንደተባሉት መቶ ጎምሳውን ባለሞያዎች ከያሉበት አሰባ ሰበው፣ በየመስኩ አሰልፈው የደብረ ታቦር መድኃኔዓለምን ቤተ ክርስቲያን ሠሩ ይባላል። ታዲያ የተመረቀ ዕለት ደንጓሪዎች ሠሪዎችን እና አነዋሪዎችን፣ አነዋሪዎችም ሐሳባቸውን እየተቀበሉ እያረሙ የሠሩትን ደንጓሪዎችን እና ሠሪዎችን የሚያመለክትን ቅኔ ሲቀኙ ዋሉ።

እነር ታድግ ዘንድ፣ ሕዝብም ይበለጽግ ዘንድ፣ ሥራው የተቃና፣ ውጤቱ ያማረ በየትኛውም እደባባይ ቀርቦ የሚያካራ ተግባር ማከናወን ይቻላል ዘንድ እነዚያ የደብረ ታቦር ሊቃውንት እንደ ተናገሩት - ሠራውም፣ ደንጓሪውም አነዋሪውም ተመባጥነው መገኘት ያለባቸው ይመስለኛል። ምንም

እንኳን የዕድሜ ገደል ለያይቶን፣ የታሪክ ድልድይ ሳያገናኘን ቀርቶ እነዚያ ሊቃውንት ሠሪዎችን፣ ደንጓሪዎችን እና አነዋሪዎችን ለምን ጎምሳ ጎምሳ አድርገው እንዳመጣጠኗቸው ለመጠየቅ ባይቻ ለኛም ለመገመት ግን ችያለች።

ሠራው በዝቶ ደንጓሪው እና አነዋሪው ካነሰ የሠሪዎችን የድካም ውጤት ለፋሬ የሚያበቃው፣ ፍሬውንም ጎምግሞ እንከን አልባ የሚያደርገው ያንስና «ጭሽን ጭሽን እንዳለጭሽን ሽነን፤» እንዳለው ውሻ ለፍተው ለፍተው የሚተገብር በመጥፋቱ ዋጋ አልባ ይሸናፋል። ዛሬኮ በየዩኒቨርሲቲው ተከማችተው የቤተ መጻሕፍትን ቦታ ያጣበቡት የጥናት ውጤቶች ለአገር ጥቅም ውሰው የዕድገታችን መዘውር እንዳይሸኑ ያደረጋቸው ይህ ይመስለኛል። መቼም በዚህ ሆኖ አገር ያልተገባበረ ይገኝ እንደ ሽነ እንጂ ያልተጠና ነገር የለም። በየመሥሪያ ቤቱ ስትሄዱ ከሚሰጡት የተለመዱ መልሶች መካከል፣ «እየተጠና ነው፤» «ለጠና ከሚቷ ተቋቁሟል፤» የሚሉ ይገኙባቸዋል። ሁሉም ሰው ሐሳብ ማፍለቅ፣ መንገድ መተለም፣ መፍጠር፣ መመራመር እና መፈለለፍ አይችልም። ዛሬ የምንጠቀምባቸውን አስደናቂ የሳይክስ እና ቴክኖሎጂ ውጤቶች ለዓለም ያስተዋወቁት ጥቂት ግለሰቦች ናቸው። ነገር ግን የእነርሱን ሐሳብ ተቀብሎ ለወግ ለማዕርግ የሚያበቃ ማግኘታቸው ዕድለኛ አድርጎ ጓዥዋል።

ኢትዮጵያ ውስጥ የውኃ ወፍጮ የገባው በ16^{ኛው} መ/ክ/ዘመን ከአርመን በተመለሱ መነኮሳት አማካይነት ነበር። ነገር ግን የእነርሱን ሐሳብ እና አዲስ ቴክኖሎጂ ተቀብሎ የሚያስፋፋ፣ የሚያሳድግ ቀርቶ የሚጠቀም ባለመገኘቱ ከዚያ በኋላ እንኳን ለ500 ዓመታት በእጅ ወፍጮ ሰንፈጭ ነው የኖርነው። በዐፄ ምኒልክ ጊዜ ብቅ ያለውን ከዘመናዊ ቴክኖሎጂ ጋራ የመገናኘት ሐሳብ አፋፍሞ፣ ጉድለቱን አስተካከሎ እና አጠናክሮ የሚቀጥል ቢገኝ ኖሮ ዛሬ ቢያንስ አፋሪካ ውያን የቴክኖሎጂ ውጤቶችን የሚሸምቱት ከእኛ በሽነ ነበር። በአዲስ አበባ ከተማ የመጀመርያው የቧንቧ ውኃ ከገባ መቶ ዓመት ሲሞላ ጥቂት ዓመታት ቀርቶታል። በከተማዋ ውስጥ ግን ገና የንጹሕ ውኃ አገልግሎት ያልደረሳቸው ነዋሪዎች አሉ።

እንዲያውም ሳስበው የእንዱን ሐሳብ ተቀብሎ ደንጓሪዎች እንዳደረጉት መልክ እና ቅርጽ ሰጥቶ ሕንጻውን ከመገንባት ይልቅ የቀድሞውን መሠረት እያፈረሰ ሌላ ነገር ማሰብ ልማድ ይመስለኛል። እክሱምን ትተን ሮሃን፣ ሮሃን ትተን ደብረ ብርሃንን፣ ደብረ ብርሃንን ትተን ጎንደርን፣ ጎንደርን ትተን አንክበርን፤

አንክርን ትተን አዲስ ዓለምን፤ አዲስ ዓለምን ትተን አዲስ አበባን ስንገነባ የኖርነው እና በ3000 ዘመን ታሪካችን ውስጥ አንድም ጠንካራ ከተማ ለሃሬ ማብቃት ያቃተን ሁልጊዜ ከዘሮ የመጀመር አባዜ ሰላሰብን ይመስለኛል። በየዘመኑ የተነሣው ንጉሥ እንደ አዲስ ሁ ብሎ ከመጀመር ይልቅ የቀድሞውን ነገር አርሞ፤ አስተካክሎ፤ አሟልቶ፤ ገንብቶ ቢቀጥል ኖሮ ከዓለም መጀመርያ ተነሥ ተን ከዓለም መጨረሻ ባልሽን ነበር። በየመሥሪያ ቤቱ ያለውም ይኸው ነው። አዲስ አበቃ ሲመጣ ከእርሱ በፊት በነበሩ ሰዎች የተሠራውን ሁሉ አፈር አልብሰ፤ የተጠናውን ሁሉ መዝገብ ቤት ልኮ፤ አዲስ ወንበር እና አዲስ ጠረጴዛ ገዝቶ ከዚያ በፊት ሰው እንዳልነበረ ሁሉ ዘመኑን ከእርሱ ዘመን ላይ አንድ ብሎ መቁጠር ይጀምራል።

እስኪ ደግሞ ሌላ ጥያቄ እንጠይቅ። ሠራው እንስ ደንጓሪው እና አነዋሪው ቢበዛለ? እነዚያ ሊቃውንት ይህንንም ሳያስቡት የሚቀሩ አይመስለኝም። ሐሳብ የሚያመነጨ፤ የሚፈጥሩ፤ መንገድ የሚገልጡ፤ የዓለምን ነገር ፈልፍለው እና ገልብጠው የሚያሳዩ ሰዎች ሲያንሱ እና ሁሉም ነገር ባለቸበት ርገጥ ሊሽን ኑሮ ዕንጨት ዕንጨት ይላል። ሰኻያ ቤቶች ኻያ ኪዮስክ የምንከፍትወቄክ በዚህ ምክንያት ይመስለኛል - በኻያውም ኪዮስክ ውስጥ ቡናውን ብቻ ከመሸጥ ቢያንስ አንደኛው ውስጥ የቡና ቁርስ ቢሸጥ እንደሚያዋጣ የሚያሰብ አዲስ አሠራር የሚዘረጋ ሰው ጠፍቶ። እንዲያውም ሠራው ሲያንስ አንዱ የተሰሰተ መፍትሔ ከሚቴ ማብዛት ነው። ሐሳብ የሚያመጡ ዓለምን የሚለውጡ ሰዎች ሲጠፉ ከሚቴ ይቋቋምና፤ «ያጠናዎል» ይባላል። ዓለም በግስሰሰት ተነሣሽነት እና ፈጠራ እንዲ በከሚቴ ይታወቅ።

ምሳሌው የማይገባ ሽኝ ስመጠቀስ የሚያበረታታ ባይሽንም አንድ ምሁር፤ «ግመል የተበላሸው በከሚቴ ተሠርታ ነው። ያችን ለምታህል ግመል አንዲት ጋት የምታህል ድራት የሰጣት ከሚቴ ነው። ምናልባት ከከሚ ቴው አባላት አንዱ ስላልተሰማማ የአርሱን ሐሳብ ሰማካተት ሳይሽን አይቀ ረም፤» ብለው ነበር። የሚሠሩ ሰዎችን አበረታትቶ፤ አጠናክሮ እና ሐሳባ ቸውን እየተገባሩ ለውጤት አብቅቶ ሌሎች በርካታ ሠሪዎች እንዲበረታቱ ከማድረግ ይልቅ፤ «ተሰባለብና ፍጡር፤» ማሰቱ ምናልባት ተጠያቂነትን ስመ ሸሽ ካልሽን በቀር ከሚቴ አገር እንደማይለውጥ ለማጠየቅ ይመስለኛል።

ዛሬ ምዕራባውያን ከአዳጊ አገሮች ምሁራንን እና ሳይንቲስቶችን እያሰ ኮበሰሱ የሚወስዱትክ ለጽድቅ አይደለም። ሐሳብ የሚያመጣ፤ መንገድ የሚተ

ልም የበራሰት ሰው ፍሰጋ ነው። እነዚህ የአዳጊ አገር ምሁራን በየአገራቸው ደንጓሪ ሰላጡ ደንጓሪ ፍሰጋ ወደ ምዕራቡ ዓለም ያመራሉ።

አነዋሪው ቢያንስስ?

ከሁሉም ነገር እኔን የገረመኝ አነዋሪው የደንጓሪውን እና የሠራውን ያህል ቦታ ማግኘቱ ነው። ምን ቢሠራ፤ ምን ቢደነገር አነዋሪ ከሌለ መልኩ እና ልኩ፤ መብቱ እና ውጤቱ፤ ጥራቱ እና ብቃቱ አይታወቅም። ዐፄ ቲዎድሮስን በየዘመኑ የሚነሣው ትውልድ ሁሉ ያሠሩትን ቤተ ክርስቲያን እያየ ከሚተቸቸው ጎምሳ ሊቃውንት በዚያው ዘመን ተችተዋቸው ከትውልድ ወቀሳ ቢያተርፏቸው ይሻላል። ደግሞምኮ የአነዋሪዎቹ ትችት በዚያው በቦ ታው፤ በዘመኑ በመሽኑ የጎደለውን ስመመሳት የጠመመውን ሰማቅናት ያሰ ችላቸዋል። ትችታቸውም ፊት ሰፊት ነው - ይህም ከሐሜት ያወጣቸዋል። ሠሪዎችም ደንጓሪዎችም እዚያው ሰላሱ ስትችቱ መልስ ስመስጠት ያስችላ ቸዋል። እኔ እነዚህ አነዋሪዎች ታድሰዋል እሳስኹ፤ የሚተቸትን ትችት የሚሰማ፤ ለምቶም የሚተገብር አግኝተዋልና።

ዛሬ የሐሜት ባህልን ያዳበርንበት አንዱ ምክንያት አንድም ፊት ሰፊት ከመተቸት ይልቅ ዞሮ ማውራትን በመውደድ፤ አልያም ፊት ሰፊት የሚነግ ሩንን ከማመሰገን እና ሐሳባቸውን ተጠቅሞ ከመታረም ይልቅ እነርሱን እንደ ጠላት መቁጠር፤ አለበሰዚያም ደግሞ፤ «ለሚ ጀሮ አላገኝም፤» ብሎ ከማመኑ የተነሣ ይመስለኛል። የሚተቸትም ቢሾኑ እንደነዚያ ሊቃውንት ሕንጻውን እንከን አልባ ለማድረግ ከሚመነጭ ቀና ሐሳብ ሳይሽን አንድም እንዲህ ብሎ ነበር ለመባል፤ አለበሰዚያም ደግሞ፤ «እኛ ያልወጠጥነው ወጥ ይጎረናል፤ እኛ ያልጋገርነው እንጀራ ያርራል፤» ከሚሰው ክፉ ሐሳብም የተነሣ ይሸናል።

እነዚያ ሊቃውንት ይተቹ የነበረው ጠማማ ጠማማውን፤ ጎደሎ ጎደሎ ውን ብቻ አይደለም፤ የተስተካከለውን አመስግነው፤ የማረውን እድንቀው «ይበል» ያሰኙት ነበር። አንዳንድ ተቺዎችኮ ከጋን ሙሉ ወተት ምንም ነጭ ነገር አያገኙም፤ በጠራራ ፀሐይ ብርሃን አይታያቸውም። ታዲያ ይህን የመ ስለው ትችት - ሐሊ ሳይሽን ከስ ነው።

በሌላ በኩል ደግሞ የአነዋሪን ሐሳብ አለመስማትም በሽታ ነው። ኢትዮጵ ያዊው ፈላስፋ ዘርዐ ያዕቆብ፤ «እኛ ሙሉዎች አይደለንም፤ የምንሟላ ፍጥረታት ነን እንጂ፤» ይላል። ሰው ሙሉ ካልሽን ደግሞ የሚያሟላው ነገር ይፈልጋል

ማለት ነው። ስለሽንግ መላው ለመሽን ሌሎችን ሰዎች መጠቀም አለብን። የሚተቸን ሁሉ ተቃዋሚ አይደለም፤ ጠላት አይደለም፤ ሊጎዳን የሚያስብ አይደለም፤ የእኛን በጎ የማይመኝ አይደለም። እንደንታረም፤ አንክን እንዳይገኝብን፤ በትውልድ እንዳንወቀስ እና በጊላ እንዳይጸጽተን፤ ያልታሰበ ጥፋት እንዳናመጣ የሚፈልግም ጭምር ነው። አንዳንድ ጊዜ እንዲያውም መፍራት አመስጋኝን ነው - «አመስጋኝ አማሳኝ» ይላል የአገሪ ሰው። «አቤቱ ጌታ ሆይ፤ ከጠላቱ ራሱን አጠብቃለሁ፤ አንተ ከወዳጆቼ ጠብቀኝ፤» ብለው የጸለዩት ሰው ከ ትልቁ ችግር የት እንዳለ ገብቷቸው ነው።

የጋዜጠኞች፤ የምሁራን እና የሳይንቲስቶች አንዱ ጥቅም ይህ ይመስለኛል - ማበጠር፤ ማንጠርጠር፤ ማረም እና ማስተካከል። ታዲያ ይህ ሲሽን ነገር ካለቀ፤ ሀብት ከባከነ በጊላ ወይም ደግሞ ዘወር ብሎ በየጓዳው አልያም ዐይኔን ግንባር ያድርገው በሚል ስይጣናዊ ስሜት መሽን የለበትም። አገርን ለመገንባት፤ ሕዝብን ለመታደግ፤ በስሕተት መንገድ ሳለመቀጠል፤ ለትውልድ የሚተርፍ ጥፋት ሳለመሥራት ሲባል ይህ መሽን ይኖርበታል፤ ጉዳዩ የሚተቸው እገሌ ስለሠራው መሽንም አይገባውም፤ የሚያመጣው ጥቅም እና ጉዳት ተመዝግቦ አንጂ፤ ለማሳጣት እና ለማናደድ ወይም የግድ ለመቃወም ሲባል መሽንም የለበትም፤ ሰይጣንም የሚመለከት ነገር ካለው ማመስገን ይገባል። የለውም እንጂ።

የሚያስብ ሠራ፤ የሚዋጣለትን ሐሳብ ተቀብሎ የሚተገብር ጆሮ ያለው ደንጋሪ፤ ያለፍርሃት የሚናገር ቀና ልብ እና እውነትን ገንዘብ ያደረገ አንዋሪ ይስጠን።

ውሻዎ

በአንድ መንደር የልክፍት መድኃኒት የሚደውቅ አንድ ዐዋቂ ነበረ። ከዕለታት አንድ ቀን አንዲት ሴት የድስታቸውን ተሽክመው ወደ ዐዋቂው ቤት መጡ፤ ዐዋቂውም፤ «ምን ልርዳዎት?» ሊል ጠየቀ፤ «ውሻዬ ለከፋዎለችና ይርጩልኝ፤» ሊሉ ሴት የዋ ተማፀነ። ዐዋቂውም መድኃኒቱን በድስቱ ላይ ረጭተው አሰናበቷቸው። በቀጣዩ ቀን ደግሞ ሴት የዋ መሰባቸውን ይዘው ረጭተው አሰናበቷቸው። «ውሻዬ መሰቡን ለከፋዎለችና ይርጩልኝ፤» ሊሉ መለሱ። ዐዋቂውም መድኃኒቱን በመሰቡ ላይ ረጩላቸው። በሦስተኛው ቀን ሴት የዋ የሊጥ ዕቃቸውን (ቡሆ ዕቃቸውን) ይዘው መጡ። ዐዋቂውም መድኃኒቱን በሊጥ ዕቃው ላይ ረጩላቸው። በአራተኛውም ቀን ሴት የዋ የመመገቢያ ሳሕናቸውን ውሻዬ ለከፈችብኝ ብለው ይዘው መጡ። ዐዋቂውም በተለመደው መንገድ መድኃኒቱን በመመገቢያ ሳሕት ላይ ረጩላቸው። በአምስተኛው ቀን ሴት የዋ የቅቤ ዕቃውን ይዘው መጥተው ውሻዬ ለከፋዎለችና ይርጩልኝ አሏቸው። በዚህ ጊዜ ዐዋቂው፤ «ለአሁኑ እረጭልዎ ታለሁ፤ በሚቀጥለው ቀን ግን ያቺን ዕቃውን ሁሉ የምትለክፈውን ውሻ ያምጧትና አርሷን ራሷን መርጩት አለብኝ። ያለበለዚያ ዕቃውን ሁሉ በለክፈኛ ቁጥር ዕቃውን ስንረጭ መኖር የለብንም።» አሏቸው ይባላል።

አንዳንድ ጊዜ የነገሮች ኹነት መነሻ፤ የችግሩ ምንጭ፤ የበሽታው መንሥሔ፤ የፈተናው መከሠቻ ይሰወረንና፤ ወይም ደግሞ እንረሳውና፤ አለበለዚያም ለነገሩ ትኩረት አንገፍገውና የችግሩ መገለጫ፤ መታወቂያ እና መተላለፊያ ላይ ብቻ ስናተኩር ጊዜያችን፤ ገንዘባችን እና ጉልበታችን ያልቃል።

መስናን ለማጥፋት ሕግ አወጣን፤ መሥሪያ ቤት አቋቋምን፤ በየቱ ሌቪዥኑ፤ በየሬዲዮኑ፤ በየጋዜጣው፤ በየቢልቦርዱ ማስታወቂያ፤ ማሳለቢያ፤ ማስገንዘቢያ አስተሳሰብና። «መለኞች» እየተያዙ ለፍርድ ቀርበው ተበየን ባቸው። ነገር ግን ችግሩ እየተባባሰ መጥቶ ወርቅን ባሌለትራ፤ ባሌለትራን ወርቅ ከማድረግ ደረሰ፤ የምናትመው የብራችን ነገር ሳይቀር ችግር እንዳለበት እየገባን መጣ። «ተያዘ፤ ተመረመረ፤ ታሰራ» የየዕለቱ ዜናችን ሾነ። ለምን? መስናን ለማጥፋት ያደረግነው ጥረት በራሱ ችግር የለበትም። የሚመለከት

ከታችው የተቻላቸውን አድርገው ይኾናል። ነገር ግን ውሻዋ አልተረጨችም፤ የሙስናን ልክፍት የምታመጣው፤ ባለሥልጣኑንንም፤ ባለሙያውንም፤ ነጋዴውንም የምትሰክፈው ውሻ ገና አልተገኘችም። እርሷ ተፈላጋ እስካልተረጨች ድረስ ደግሞ ድለቱን እና መሰቡን በማስረጨት ብቻ ሙስናን ማጥፋት አይቻልም።

በአንዳንድ መሥሪያ ቤቶች የተገልጋዩ ምሬት ዘወትር ይሰማል። የዘመድ አዝማድ አሠራር፤ ጉቦ፤ በዕቃ ግዥ እና በጨረታ አሰጣጥ ያለው ጥቅማጥቅም፤ ዕቃ ወደ አገር ውስጥ ለማስገባት ያለው ውጣ ውረድ እና ጉቦ፤ በግብር አከፋፈል፤ በግብር አወሳሰን፤ በመሬት አቅርቦት ረገድ ያለው ጥቅማጥቅም እና አድልዎ ይነገራል። በዚህ ምክንያት ሐላፊዎች ይቀየራሉ፤ ግምገማ ይካሄዳል፤ ኮሚቴ ይቋቋማል። ውሻዋ ግን ሳትረጭ ትቀራለች። ስለኾነም ድለቱ እና መሰቡ ቢቀየር እንኳን ላሕን እና የሊጥ ዕቃውን መልከፏን ትቀጥላለች።

የእግር ኳሳችን ነገር እያወዛገበ፤ እየተናጠም ከአፍሪካ ቀርቶ ቋላካ ቢያችንም ውጤት እየራቀን፤ እግር ኳሳ በሜዳ ሳይኾን በቴሌቪዥን ይሸለፍል እስከ ማለት እየደረሰን ነው። በተሸነፍን ቁጥር ጻፋው፤ መሬቱ፤ ፀሐዩ፤ አሠልጣኙ፤ የነበረን አጭር ጊዜ እያልን የተሰከፈው ነገር ላይ እናመካኛለን። በቀጣዩ ጊዜም ያው ሽንፈት ይመጣልናል። አሁንም ፀሐዩ፤ ሙቀቱ፤ ነፋሱ፤ አሠልጣኙ፤ ካፍ፤ ፊፋ... እንላለን፤ ሕዝቡም ያሰማል፤ ያሰላጫል፤ ያዝናል። በሚቀጥለው ቀን ተመሳሳዩ ይደገማል። ሌላው ቀርቶ ታላላቅ የሚባሉ ቡድኖች እንኳን በአገር ውስጥ ውድድር ውጤት እየራቃቸው፤ ጨዋታ እየጠፋባቸው ሲመጣ ሌላውን ተጋጣሚ፤ አሠልጣኙን፤ ቡድኑን መሪውን፤ በረኛውን ሲብላቸውም ተመልካቹን በምክንያትነት ያቀርባሉ። ከዚያ በሚቀጥለው ጊዜ፤ «የዓለም ዋንጫ የእኛ ናት!» ብለው ለዋንጫው ማስቀመጫ ሣጥን ያሠራሉ። ተመልሰው ግን ያው ይኾናሉ። ለምን? ውሻዋ አልተገኘችም!!

በዓለም ግርማ ሞገስ የተሳበሰበች ሩጫም ቢኾን ዕጣ ፈንታው ይኸው እየኾነ ነው። ሯጮቹ እያነሱ፤ እየተደጋገሙ፤ ውጤታችን በጥቂት ሯጮች ትከሻ ላይ እየወደቀ፤ እነ እገሌ ሲያቆሙ ምን ሊውጠን ነው? እያልን እየሰጋን መኖር ከጀመርን ለነበትን። ሯጮች ካምፕ ሰለማይገቡ ነው፤ ሰለማይሰማሙ ነው፤ ነባር አትሌቶች ለብቻ ስለሚሠለጥኑ ነው እያልን ውሻዋ ለክፋዋለች።

የምንለውን ነገር በስብሰባ መድኃኒት ለመርጨት ሞክርን፤ ችግሩ ግን እየባሰ መጣ እንጂ አልተሻሻለም፤ አሁንም ምክንያቱ ይህ እና ያ ነው እንባላለን፤ ውጤቱ ግን ሲቀንስ እንጂ ሲጨምር አይታይም። ፌዴሬሽኑም፤ እሠልጣኙም፤ አትሌቱም፤ ሕዝቡም ያማርራል፤ ውሻዋ ገና አልተረጨችም፤ የተሰከፈው እገሌ ነው እገሌ ይረጭ፤ እነ እገሌ ተሰክፈው እያስሰከፉ ነው ይረጩ እያልን ላምንት ሙሉ ከምንሰበሰብ ሁላችንንም የምትሰክፈንን ውሻ ብናገኛትና ብንረጫት በተገላገልን ነበር።

ዛሬ እህል ይወደዳል፤ ነገ ቃሪያ ከእገር ይጠፋል፤ ቀጥሎ የጨው ዋጋ ሰማይ ይደርሳል፤ ሽንኩርት ጠፋ ይባላል፤ በርበሬ በወርቅ ዋጋ ይሸጣል፤ ዝንጅብል፤ ኮረራማ እና በሶብላ በተራቸው ከገበያ ይጠፋሉ። ስኳር ድሮ ቀረ እስከመባል በሚያደርስ አጥረት ይጠፋል። ነጋዴው እያከማቸው ነው፤ አሻጥረኞች የሠሩት ሜራ ነው፤ ሕዝብን ለማስቆጣት የሚፈልጉ አካላት የሚፈጽሙት ደባ ነው፤ ገበሬው ስኳር መቅመስ ስለ ጀመረ ነው፤ ገበሬው ምርቱን ስላላወጣ ነው፤ ለውጭ ግንድ ስለሚውል ነው፤ ሽማቹ ሙቁቱን ስለማያስከብር ነው፤ . . . ወዘተ ይባላል። ያው ችግሩ ግን የበርበሬው ሲያቆም የጤፋ፤ የለኳሩ ሲያቆም የጨው፤ የቃሪያው ሲያበቃ የሽንኩርቱ፤ የላሙናው ሲፈታ የዘይቱ እያለ ይቀጥላል። ለምን? ውሻዋ አልተረጨችም!! የችግሩ ምንጭ፤ የኑሮ ውድነቱ መንሥኤ፤ የመከራችን መነሻ የኾነችው ውሻዋ አልተረጨችም፤ ድለቱን፤ መሰቡን፤ ሳሕኑን እያስረጨን እርሷን ትተናታል።

ባል እና ሚስት ይኳረፋሉ፤ ይጨቃጨቃሉ፤ ይጣላሉ። ሽማግሌ በመሀል ገብቶ ተስማሙ፤ ተፋቀሩ፤ ተግባቡ ይላል። የቤት ወጪ፤ እምሽቶ መግባት፤ መጠጣት፤ አባኳንነት፤ ነገረኛነት፤ የሰው ወሬ . . . ወዘተ በምክንያትነት ቀርበው ይተቻሉ፤ ይወቀሳሉ፤ መፍትሔ ይፈለግላቸዋል። ከዚያ ታረቁ ይባልና ይሳላማሉ። ቃል ይገባሉ። ሽማግሌዎቹ የግቢውን በር ወጥተው ላይጨርሱ ጠቡ እንደገና ይጀመራል። አሁንም ሽማግልና ይባላል። ምክንያት ይቀርባል፤ ይለላቃል፤ ይደቆሳል፤ ይታረቃሉ፤ ይሰማማሉ፤ ይሳላማሉ። መልሰው ግን እዚያው ቦታ ይገኛሉ። ለምን? ውሻዋ አልተገኘችም ማለት ነዋ! የበሽታው መገለጫ እንጂ በሽታው እየታከመ እይደለም። የተሰከፈው ሳሕን እና ድለት እንጂ ውሻዋ አልተረጨችም ማለት ነው።

ስብሰባዎች የሚፈጥሩት ሞቅታ፤ ኮሚቴዎች የሚፈጥሩት ጊዜ መግፋት፤ «እየተጠና ነው፤» የሚለው መግለጫ የሚያስከትለው መዘናጋት፤ ዐውደ ጥናት፤ ሌግዚሲሽን፤ ባዛር፤ ዓመታዊ በዓል፤ ጠቅላላ ጉባኤ . . . ወዘተ የሚፈጥሩት የሆደ ሆይታ ስሜት ችግሩ ሳይፈታ እንደ ተፈታ አድርገን እንድንቆጥረው ያደርጉናል። እንዳንዴም ውሻዋን መርጨት ትተን በጉን እስረ ጭተን ወደ ቤታችን እንድንገባም ያደርጉናል።

በአንድ ጫካ ውስጥ የሚኖሩ እንስሳት ጠዋት ፀሐይ ስመሞቅ ወደ ሜዳ ሲወጡ አንበሳ የቀጠራቸው ቀበሮዎች ልጆቻቸውን እያደኑ አስቸገሯቸው። እንስሳቱ ሰየብቻ ሲገናኙ አንበሳ ቀበሮን መደቦ ሲያስጨርሱባቸው መኾኑን ይነጋገራሉ። እንስሳቱ በሙሉ ሲገናኙ ግን፤ «ይህ ነገር እንዲገለጥልን ሱባኤ እንግባ፤ ኮሚቴም እናቋቋም፤» ይላሉ። ችግሩ እየተባባሰ ሲሄድ የተወሰኑ እንስሳት ነገሩ እንገባቸውና የእንስሶች ጠቅላላ ጉባኤ እንዲጠራ አደረጉ። ሁሉም የሚያውቀውን ስመናገር ፈረ። በመጨረሻም አንድ ኮሚቴ ተዋቀረና የሁሉንም ሐሳብ ጨምቆ አጣርቶ ያቅርብ ተባለ። ኮሚቴው የችግሩን ምንጭ ዐውቆታል። ነገር ግን እንዴት አድርጎ ያቅርበው? በመጨረሻም የሚከተለውን ሪፖርት አጠቃልሎ አቀረበ።

«ችግሩ አሳሳቢ ነው፤ ውስብስብም ነው። በዝርዝር ገምግማዊነት። ብዙ ደክመንዎታል። በመጨረሻ ግን መንሥኤውን አግኝተነዋል። በታሪካችን ተደርጎ በማይታወቅ ኹኔታ በዚህ በመንደራችን አንድ ነውር ተፈጽሟል። ይኸውም የሜዳ አህያ እና ተጭኔ ተጋብተዋል። ይህ የእነርሱ ጋብቻ ደግሞ ፈጣሪያችንን ስላሳዘነው ይህን መቅሰፍት አመጣብን። ስለኾነም መፍትሔው ሁለቱን ማለያየት ነው። ከዛሬ ጀምሮ እንዲፋቱ ተወስኗል።»

እንስሳቱ ሁሉ አልል ብለው አጨብጭበው ወጡ። በመንገድም አንዲት ጥንቸል፤ «ዓሲ ለተዳረ ሲራጅ በግ አረደ» ማለት ይህ ነው ብላ ተናገረች።

«መመሪያ አልወጣለትም፤ ትእዛዝ አልተሰጠበትም፤ የበላይን እካል ውሳኔ እየጠበቅን ነው፤ በስብሰባ አልተወሰነም፤ ወደፊት ይታያል።» እያሉ ምክንያት ከመስጠትክ የመሥሪያ ቤቱን አሠራር ቁጭ ብሎ የዐቅምን ያህል ማስተካከል ይቻላል። የቅን ኀሊና መጥፋት የምትባለው ውሻ እየሰከፈችው እንጂ በየቢሮው ስንት ባለሙያ፤ ስንት ባለ ልምድ እክ ነው የተሰበሰበው። ውሻዋ ሰከፈችው ብሎ በወረቀት ላይ ያለውን መዋቅር እና መመሪያ ብቻ

ከመቀየር መመሪያው እንዲጣመም፤ መዋቅሩ እንዳይሠራ፤ የተጀመረው ሰውጥ እንዳይፋጠን፤ አሠራር እንዳይሰተካክል፤ ደንበኛ እና ባለጉዳይ እንዲጉላላ የምታደርገውን «ቅን ኀሊና ማጣት» የተባለችውን ውሻ ማስረጨት እይቻልም? እርሷ ካልተረጨች መመሪያ ቢወጣ፤ ሕግ ቢሰተካክል፤ መዋቅር ቢቀየር፤ የሰው ጎይል ቢሠሰጥን፤ ሐሳፊ ቢሰወጥ፤ ትሰከፈዋለችና መበላሸቱ አይቀርም።

አንዳንድ ችግሮችን ለማስተካከልክ የግድ መንግሥትን መጠበቅ አያስፈልግም ነበር። ስጥቃትን ነገር ሁሉ በመንግሥት ማመካከትም ባልተገባ ነበር። መቼም ሥራ ቢቃናሉት፤ አሠራር ቢሻሻልሉት፤ ተገልጋይ ቢያመሰግነው፤ ሀብት ቢቆጠብሉት፤ ውጤት ቢሠምርሉት የሚጠላ መንግሥት የለም። በቀን ሁለት ጊዜ ሥራ ትተው እየተሰበሰቡ፤ «ቀጭኔ እና የሜዳ አህያ ስለ ተጋቡ ነው፤» የሚል መፍትሔ ከመስጠት ጠማማዋን እና ሰዕድገት ዕንቅፋት የኾነችውን ውሻ ብናስረጫትክ በተገላገልን ነበር።

ተቋማት፤ ማኅበራት፤ ድርጅቶች ሲተራመሱ፤ ሲቆራቆሱ፤ ሲከፋፈሉ፤ ሲለያዩ፤ ሲወዛገቡ፤ ሲካሰሱ፤ ጉድ ሲወጣጡ፤ ምስጢር ሲገላለጡ ስምን እንዲህ ኾነ? ሲባል፤ «ተጠያቂያው እገሌ ነው፤» «እገሌ ከሐዲ፤ አድርባይ፤ ምስጢር የማይቋጥር፤ ከእነ እገሌ ጋራ የሚያበር፤ የእነ እገሌ ሰላይ፤ የእነ እገሌ ጉዳይ አስፈጻሚ ስለኾነ ነው፤» «እነ እገሌ እላሠራን ሰላሱ ነው፤» እየተባሰ ውሻዋ ሰከፈችው የተባሰው ነገር ብቻ መድኃኒት ሲረጭ ይኸው ስንት ዘመናችን። ቤት ውስጥ ተቀምጣ ዕቃውን በሙሉ የምትሰክፈውን ውሻ ሰይቶ እንደማውጣት፤ የዕለት የዕለቱን ብቻ መፍትሔ ስንፈልግ፤ በሽታው ከማይሸርበት ደረጃ ላይ እየደረሰ ነው።

ድርቅ ሲመታን እናዋጣለን፤ ጎርፍ ይመታናል እናዋጣለን፤ አደጋ ይመጣል እናዋጣለን - እናዋጣለን - እናዋጣለን፤ ችግሩ ግን አሁንም ይቀጥላል። የሰሜኑ ሲያልቅ የደቡብ፤ የደቡብ ሲያልቅ የሰሜኑ ይቀጥላል። የ'66ቱ ሲያበቃ የ'77ቱ፤ ለ'77ቱ ስናዋጣ የሰማንያዎቹ ድርቅ መጣ። እህል ከመሰመን፤ ዘይት ከመመጽወት ገና አልወጣንም። አሁንም ውሻዋ የምትሰክፈውን ሰማስረጨት እንጂ ውሻዋን ለማስረጨት ገና አልወሰንም። የዚህ ሁሉ ችግር መነሻው ምንድን ነው? የእየር መዛባት፤ ድርቅ፤ የእሳት ቃጠሎ፤ የተፈጥሮ አደጋ በሌላውም ዓለም ከእኛ በባለ ኹኔታ ይደርሳል። ይኸው ሰሞኑን እንኳን

የሲ.ኤን.ኤን መቀመጫ፤ የተከሰሰ መመንጫ የሆነችውን የአትላንታ ከተማን ቶርኔዶ የተባለ ዐውሎ ነፋስ መቷቷል። ሽምም አነርሎ እንደ አኛ ሁልጊዜ መዋጮ፤ ርዳታ አይሉም። ለምን? በዚህ የተዘጋጀ የአሠራር ሥርዐት፤ እስ ቀድሞ የታሰበበት መንገድ አላቸው። አኛስ ለምን ችግሩን ለዘለቂታው የምን ቀርፍበትን መንገድ አናስብም። ድስት እና ጭልፋውን ሳይሾን ለምን ውሻዋን አናስረጭም?

ሁለት ስነ ሠራተኞች ነበሩ። ቀልጠፍ ቀልጠፍ ብለው ሥራ መሥራት አይችሉም። ልግመኞች ናቸው። በዚህ የተነሳ አሠራራቸው ዶሮ ሲጮኽ ይቀሰቅሳቸውና ወደ ሥራ ያሠማራቸዋል። ነገር ግን ሥራው አይከናወን ላቸውም። አንድ ቀን እነዚህ ሁለት ሠራተኞች፤ «አሠራሪያችን በጠዋት የሚቀሰቅስን የዚህን ዶሮ ጨካኝት እየሰማ ነውና ዶሮውን ብንገድለው በሰላም እንኖር ነበር!» ብለው ዶሮውን ገድለው ጣሉት። አሠራው ጠዋት ጠዋት የሚቀሰቅሰው ዶሮ ስለሌለ የነጋ አየመሰለው በውድቅት ሌሊት ሠራተኞቹን መቀስቀስ ጀመረ። ውሻዋን ትቶ ሳሕኑን ማስረጨት ይኸው ነው ችግሩ።

ጉንዳና

«ሥልጣኔ ማለት ለዝርዝር ጉዳዮች ትኩረት መስጠት ማለት ነው!» ይላል በሩስያ ፖለቲካ እና ማኅበራዊ ጉዳዮች ላይ የሰላ ሒስ በመስጠት የሚታወቀው እና «ዶስቶቭስኪ» በሚል የብዕር ስም የሚጽፈው ብሎገር። «በዓለም ላይ ቫይረሶች የፈጁትን ሰው ያህል ዝሆኖች አልጎዱም፤ ግለሰቦች ያሥነሱትን ጦርነት ያህል ሕዝቦች አላሥነሱም፤ ወረዳዎች ያጋጩትን ያህል አህጉራት አላጣሉም። እናም ማተኮር ያለ

ብን በዝርዝር እና በነቁጥ ነገሮች ላይ ነው!» ይላል ዶስቶቭስኪ። «ሩስያ አደገች ትሉናላችኹ። በፈጣን ሹኔታ እየተሰወጠች እንደ ሮኬት እየተተኮሰች ነው ትላላችኹ። ነገር ግን እስኪ የመቶኛውን ስሌት ትታችኹ ለአንድ ድኻ በቀን ሰንት ዳቦ እንደሚደርሰው እስረዱን። የትኛዋ መንደር፤ የትኛዋ ጎጥ አንዳለፈላት እሰኪ አላዩን!» ነው የሚሰው ይህ ፕሬዝዳንት ፑቲንን በመሞገት የሚታወቅ ብዕረኛ።

ኮሚኒስቶች ዕድገትን፤ ልማትን፤ ሥልጣኔን ያስረዱ የነበረው እየጠቀለሉ ነው። ስለ ሰማይ ከዋክብት እንጂ ስለ እያንዳንዱ ኮከብ ሊነግሩን አይፈልጉም። «ሕዝብ፤ አገር፤ ፓርቲ፤ መደብ የሚባሉ የወል ፍጥረታትን ሠርተው የሚዳሰሰውን ለውረሱት። እያንዳንዱ ለው የሚለው እና «ሕዝቡ በጠቅላላው እለው» የሚባለው ይሰያይ ነበር። በእነዚያ ባሽበረቁ ትርኢቶች፤ በቀሰማት በተንቀጠቀጡ ሰልፈኞች መካከል ብዙ ድኾች ነበሩ። በመሪያቸው

ፊት በደለታ በሚጓዙ ሰልፈኞች ውስጥ አያሌ ንዝንተኞች ነበሩ። ይኹንና ሰለ አነርሱ የሚናገር የለም።

«ሰይጣን ያለው በዝርዝሩ ውስጥ ነውና» ማኅበረሰብ ሊሠለጥን ከመጠቅለል ወደ መዘርጋት፣ ከቡድን ወደ ነጠላ፣ ከጠቅላላ ወደ ዝርዝር፣ ከብር ወደ ሳንቲም ይወርዳል። «አነር ሞተ» የሚለው ከአንድ ሰው ሞት አንደሚጀምር፣ አነር የሚሚረው አንድ ሰው መማር ሲጀምር መኾኑን፣ አነር የሚራበው አንድ ዜጋ መራብ ሲጀምር መኾኑን፣ አነር የሚለማው አንድ ሰው መልማት ሲጀምር መኾኑን ያሰባል። አነርን የሚያውኩ ችግሮችም ግለሰቦችን ከማወክ፣ መንደሩን፣ ጎጡን፣ ቀበሌውን ከተማውን ከማወክ እንደሚጀምሩ ማወቅ ይገባል። እያንዳንዱ አካባቢውን ካላጸጸ አነር አንደማትጸጸ ይገነዘባል። ያን ጊዜ ሥልጣኔ ይጀመራል።

የአንድ አነር ንጉሥ «መሞቻቸው ደረሱ» ተብሎ በአንድ ዐዋቂ ተነገረ። አንደ ንግሩ ከኾነም ንጉሡ የሚሞቱት ወደ ቤተ መንግሥታቸው ገብቶ በሚገድላቸው ፍጡር ነው። ለሰዚህም በሰማይ የሚበር በምድር የሚሸከረከር ነገር ወደ ቤተ መንግሥቱ እንዳይገባ ኃይለኛ ጥበቃ ተደረገ። ወፍ እንኳን በግቢው ዝር እንዳይል ማማ ሠርተው አነጣጥረው የሚተኩሱ ጠባቂዎች ተመደቡ። በራሪ፣ ተሳቢ፣ ተራማጅ የተባለው ፍጥረት ሁሉ በማናቸውም መንገድ እንዳይገባ ጉድጓዱ ሁሉ በንሰር ዐይን ይጠበቅ ጀመር። ሳምንት - ወር አሰፈ፣ ንጉሡ አንዳች ነገር አልገጠማቸውም።

አንድ ጠዋት ንጉሡ በድንገት ጮኹ። በዙሪያቸው የነበሩት ጠባቂዎች ከያሉበት ተሰበሰቡ፤ ዐዋቂዎች ወደ እልፍኝ ገብተው የንጉሡን ልብሰ እወሰቁላቸው። ምንም ዐይነት ንዝሻ አይታይም። አባቡ፣ ጊጠ፣ ሸለምጥማጡ፣... ያልተፈለገ አውራ የለም። በአካባቢው ግን ምንም አልተገኘም። ቢጨነቃቸው አንድ ሽማግሌ የሚጮኹትን ንጉሥ ሰውነት በእጃቸው መዳፍ መዳሰስ ጀመሩ። አንድ ቦታ ላይ ሲደርሱ ንጉሡ በጣም ጮኹ። ወዲያው መብራት አስቀርበው ሊያዩ አንዲት መናኛ ጉንዳን ወግታ ይዛቸዋለች። እየተንቀጠቀጡ ነቅለው ጣሏት። ንጉሡ ግን አልተረፉም፤ ወዲያው ሞቱ። በአካባቢው ከነበሩት ጠባቂዎች መካከል አንዱ በንዝን ሰሜት ተውጦ፣ «አኔኮ ስታልፍ አይቻልህም፤ ነገር ግን ጉንዳን ናት ብዬ ተውጋት» ብሎ ተናገረ።

«ጉንዳን ናት!» ብለን የተውናት ነገር ነች አሁን ጉድ እያፈላች ያላችው። የባድመ ጉዳይ የጉንዳን ጉዳይ ነው። አንዲት ከጦርነቱ በፊት ዘመኑ ሕዝብ በሚዲያ ሰምቷት የማታውቅ መንደር ጉዳይ ማለቂያ የሌለው መዘዝ ይዛ መጣች። የዐድዋ ጦርነት መንሥሌ እንደ ጉንዳን ትንሽ በምትመስል ዐንቀጽ የተፈጠረ ነው። የውጫሌ ውል አንቀጽ 17 ያን ሁሉ መዘዝ ያመጣል ብሎ የጠረጠረ አልነበረም። የአንዲት ሐረግ ጉዳይ ግን የሰዓላዊነት ጉዳይ ኾነና ለጦርነት አበቃች። ቅንጅትን ለዚህ ያበቃው ጉንዳንን መናቁ ነው። ያልተሠራ ሥራ፣ ያልሰመረ መዋሐድ፣ ያልተግባቡ ሰዎች፣ ያልተጣጣመ ሐሳብ መናፋት የሚያውቁ ሰዎች ነበሩ። ነገር ግን ዝሆኑን እና ቀጭኔውን እንጂ ጉንዳኑን ትኩረት አልሰጡትም።

ይህ ጠባይ በየግል ሕይወታችን ዘልቆ ከገባው ጠባይ የመነጨ ነው። ብዙዎቻችን ቤት ሰንሠራ ሰጣሪው፣ ለግድግዳው፣ ለበሩ፣ ለመሰከቱ እንጂ የአምረጉ አቀማመጥ፣ የቤቱ አቀማመጥ ከእኛ የዕለት ከዕለት ውሎ ጋራ ስላለው መስተጋብር፣ የሲሚንቶው አመራረጥ እና አጣካ ከሥራው ጥንካሬ ጋራ ስላለው ዝምድና አንጨነትም። ለዚህም ነው ታላላቅ ሕንጻዎቻችን እንኳን የፍላጎት መውረጃ፣ የኔትወርክ መዘርጊያ፣ የግድግዳ አምረል መሰኪያ ችግር የሚገጥማቸው። ተሠርተው ሲመረቁ ከውበታቸው ይልቅ ሥንጥቃቸው ባለቤቶቹን የሚያሳቅቀው።

እያንዳንዱን ቅንጣት ውብ፣ የተዋጣለት፣ ጠንካራ ሰማድረግ በዝርዝር ርቹ ላይ ከማተኮር ይልቅ ሰው የሚያየውን፣ ፊት ለፊት ያለውን፣ አሰቃ ፊት የሚቀርበውን ብቻ እንዲያምር እና እንዲዋብ አድርገን ስለምንሠራው ዕድሜ ልካችንን ሠባራ ስንጥር ስንጠግን እንኖራለን።

ፊልሞቻችንም ከአምስት ካሜራ፣ ሁለት ሽጉጥ፣ አንድ ሳንድ ክሩዘር፣ አንድ መቶ ሺሕ ብር እና አራት አማተር መሰብሰቡ አይደለም የከበዳቸው፤ ያለቸገረቻቸው ጉንዳኗ ናት። ለጥቃቅን ነገሮች ትኩረት ስለማይሰጡ ከዐሥር ደቂቃ በፊት አክለት የነበረችው ገጸ ባሕርይ ከዐሥራ አምስት ደቂቃ በኋላ አያት ስትኾን እንዴት ነው ነገሩ? ብሎ የሚያይ. . . የላቸውም። «የአንዲት ራስ ሽንኩርት ማረር ነው ወጥ የሚያበላሽው» ይላሉ ባለሞያዎች። አንድ በሬ ሙሉ ሥጋ አርሮ፣ ተበላሽቶ አያውቅም። አንድ ሽንኩርት ግን ያ ሁሉ ሞያ የፈለሰበትን ወጥ ገደል ታስገባዋለች።

የትምህርት ሥርዐታችንም እንዲሁ ትግር ይኸው ነው። ስለ ዝሆን፣ ቀጭኔ፣ እንበሳ፣ እሸሸማ፣ የሜዳ እህያ እንጂ ንጉሡን ስለምትገድለው (ጉንዳን) የሚነግረን የለም። ስለ አሜሪካ፣ ቻይና፣ ስለ ወል ስትሪት፣ ወል ማርት፣ ስለ ማይክሮሶፍት፣ ስለ ናሳ እንማራለን እንጂ እዚህ ሕዝብ እየገደሉ ስላሉት ጉንዳዎች ባዕድ ኾነን ነው ያደገው። ስለኾነም ባሌስትራውን ወርቅ ማድረግ ቢያቅቱን ባሌስትራ እና ወርቅ መለየት አቅቶን አገር እናክሰራለን። ሐኪሙም የተማረው በባዕዳን ዘይቤ የባዕዳኑን ትግር በመኾኑ «ይከተክ ተኛል፣ ይፈቀፍቀፍል፣ ይሰቀስቀፍል፣ ከላይ አንሥቶ እስከ ታች ተርትሮኝ ያልፋል» ከሚለው ገጸፋ ጋራ መግባባት አልተቻለም።

ታናናሾቹን እየተደባደበ ያደገውን ልጅ ለምን ስለ ሰው ልጅ መብት ተሟገት እንለዋለን? ሰፈርተኛው ተሰብስቦ ቡና ሲጠጣ የመንግሥትን ገንዘብ መልጭ እድርጎ ስለ ዘረፈው ሰው በጀግንነት ሲወራ የለማን ልጅ አንዴት «ንጹሕ ዜጋ ኾን» ብለን እንፈርድበታለን? እባቱ በቤት ውስጥ የሚፈልገውን ነገር ሁሉ በጎይል እና በጉልበት ሲፈጽም እያየ ያደገውን ልጅ እንዴት ስለ ዴምክራሲ ይግባኸ እንለዋለን?

በዕድር፣ በዕቁብ፣ በሰንበቴ፣ በቤተሰብ፣ በትምህርት ቤት፣ በክሌጅ ያላዳ በርነውን የምርጫ ባህል በትልቁ አገር ካልተዋጣልን ብለን መክራ እናያለን። በየሲቪል ማኅበራቱ፣ በየጥያ ማኅበራቱ ሰዎች ወደ ወንበር ከወጡ በኋላ በውረድ እልወርድም እየተወዛዘቡ፣ በየፓርቲው ውስጥ እገሌ ከአመራር እባልነት ቢቀር አንቀበልም። እኛ በየሰብሰባው፣ በየሚዲያው፣ በየቤቱ ማውራት የሚቀናን ስለ ዝሆኖች እና ቀጭኔዎች ነው። አገር የሚያጠፋት ግን ጉንዳዎቹ ናቸው። ትግራ ጉንዳዎቹ ሲያጠፉ አይታዩም።

በየወርክሾ፣ በየወውደ ጉባኤው፣ በየወውደ ትምህርቱ፣ በየሰብሰባው የመምሪያ ሐላፊዎች የክፍል አለቆች፣ ኤክስፐርቶች ብቻቸውን ይሰበሰቡና ሕዝቡ እንዲህ እና እንዲያ ማድረግ ነበረበት ይላሉ፤ ይመክራሉ፤ ይዘክራሉ። የእኛም መግለጫ እውጥተው ኅብረተሰቡን ለመሰወጥ ቃል ገብተው፣ ውሉ እበላቸውን ጭነው በኩረ መኪና ቤታቸው ይገባሉ፤ ኅብረተሰቡን ግን አያገኙትም። ኅብረተሰቡ የሚያውቀው ድንኳን የሚተክልለትን፣ ዳስ የሚጥል ለትን፣ ጠላ የሚጠምቅለትን፣ ሕልም የሚፈታለትን፣ ልቅላ የሚደርስለትን፣ ዕድር የሚወጣለትን፣ ቅርጫ የሚጥልለትን ነው። በዙው ሕዝባችን ያለ

ኤክስፐርቶች ማራገፍ፣ ይኖራል። ያለዕድር እና ዕቅድ፣ ያለድንኳን ጣይ እና ከሰል እክሳይ፣ ያለ ደላላ እና ሕልም ፈቺ መኖር ግን ይላነዋል።

የኢትዮጵያ ፖለቲካም ይኾን ማኅበራዊ ጉዳይ የተፈትፍተው የሚበሉባቸው ሁለት ቦታዎች እሉ - የሰፈር ቡና እና የሰፈር ጠጅ ቤት። በእነዚህ ሁለት ቦታዎች የተወሰነን ውሳኔ፣ የወጣን የዐቋም መግለጫ፣ የተተቸን ሐሳብ ማንም አይመልሰውም። የሚያሳዝነው ግን እነዚህን የብዙውን ሕዝብ ሐሳብ የመሰወጥ እና የማስለወጥ ዐቅም ያላቸው የኅብረተሰብ ክፍሎችን ስብሰባ፣ ዐውደ ትምህርት፣ ወርክሾ፣ ዐውደ ጉባኤ አያውቋቸውም።

ልዩ ልዩ የዐለት ዐይነቶችን የሚያጠና አንድ መሥሪያ ቤት ነበር። ባለሞያዎች ለሁለት ሦስት ወር ወደ መስክ ወጥተው፣ ደክመው፣ ለፍተው የአገሪቱን የዐለት ዐይነቶች እያጠኑ ናሙናዎችን ወደ ዋናው መ/ቤት ያመጣሉ። ያም ናሙና በመሥሪያ ቤቱ ግቢ ይከማቻል። ይህ ተግባር ለብዙ ዘመናት ተጠላ። እንደ ቀን የመ/ቤቱ ሠራተኞች በሙሉ የመሰብሰብ ዕድል ገጠማቸውና በስብሰባው መካከል እንደ በጥበቃ ሥራ የተሠማሩ ሠራተኛ እንዲህ አሉ፤ «ገንዘብ ተከሰክሶ፣ መኪና ተመድቦ፣ ራዲዮ ተወጥቶ ድንጋይ ነው የሚሰበሰበው። ያም ወጣ ካለ ድንጋይ ይዞ መምጣት ነው፤ ያም ወጣ ካለ ድንጋይ ይዞ መምጣት ነው። እኔኩ የድንጋይ መፃት ምን ያደርግልናል? ግቢውን ሲያጣብበው ጊዜ በክረ ምት የሚሞላውን ቦታ ይለደልንበት፤ የእግር መንገድ ሠራንበት። እንደ ዚያም ኾኖ ግቢው በሙሉ ድንጋይ ብቻ ነው። ለምንድን ነው የማይበቃን?» እሉ። በዚህ ጊዜ ባለሞያው ሁሉ ዕጢው ዱብ እሉ። ያ ሁሉ የተሰፋበት የሥነ ምድር ጥናት ውኃ በልቶታል ማለት ነው። ምን ያድርጉ - ለጂኦሎጂስቱ፣ ለላቦራቶሪ ቴክኒሻኑ፣ ለምሁራኑ እንጂ ለጥበቃ ሠራተኛ ማን ሥልጠና ይሰጠዋል። ቢያንስ መ/ቤቱ ምን እየሠራ እንደ ኾነ የሚነግራቸው ቢያንኑ እንዲያ ባላደረጉ ነበር። ዝሆኑ ላይኩ ትግር የለብንም፤ ግን ጉንዳደን እንንቃታለን።

ሰኔ 21 ቀን 1966 ዓ.ም በአራተኛው ክፍለ ጦር በተደረገው የመኮንኖች ስብሰባ የያኔው ሻለቃ መንግሥቱ ጋ/ማርያም ጠመኔ እንሥተው «ኢትዮጵያ ወይም ሞት!» ብለው ሲጽፉ በዚያች ዐረፍተ ነገር ምክንያት አገር እየተለወጠች፣ ያቺ ዐረፍተ ነገርም ለእንዳንዶቹ ሕይወት ለሌሎቹ ሞት እንደም

ታመጣ ማን ገመተ? እንደ ጉንዳኗ የታሰረች ንግግር የሰንት ዓመት መክራ እንዳመጣች ጊዜ አስተምርናል።

«አፍ ሲያመልጥ ራስ ሲመለጥ አይታወቅም» ይባላል። ወ/ሮ ሒላሪ ክሊንተን በሰሞኑ የቅድመ ፕሬዝዳንታዊ ምርጫ የዕጩዎች ሥያሜ ውድድር ሞቅ አላቸውና፤ ቀዳማዊት አመቤት ሽነው በጊደት ሐውሰ ሳሉ ሶሲያ ሄርዝ ጉቪናን ሲገዝኙ የተጓዙበትን ጊዜ አስታውሰው በአልሞ ተኪሾች አፍንጫ ሥር በአስጨናቂ ሹኔታ እንዴት እንደ ተጓዙ በሰሜት ተረኩ። የአሜሪካ ጋዜጠኞች ነገረኞች ናቸውና የዛሬ ሰንት ዓመት የተቀረጸውን የጉብኝት ቪዲዮ አውጥተው ሲመረምሩት የጉብኝታቸው ሹኔታ ወይዘርዋ ከተናገሩት ጋራ አልጣጣም አለ።

ጋዜጠኞቹ ወይዘርዋ በሰላም እገር ካፖርታቸውን ሰበሰቡ፤ ከሴት ልጃቸው ጋራ ዘና ብሰው ከአውሮፕላን ሲወርዱ አያላዩ፤ «አልም ተኪሾቹ ወዴት አሉ! የታላ አለቸጋሪው ሹኔታ?» አያሉ እፋጠጧቸው። ክሊንተንም፤ «የለም፤ የተናገርኩት የአፍ ወሰምታ ነው፤» አያሉ ሊያስተባብሉ ቢሞክሩም በቅቢ የሚያሸላቸው ግን አላገኙም - አይ የጉንዳን ነገር፤ ብክነት፤ ዋልጌነት፤ በሥልጣን ያለአግባብ መጠቀም ሲጀምር ሐላፊዎችም መንግሥትም፤ «አዚህ ገባ የሚባል አይደለም፤» ይሉና በዝምታ ያልፋሉ። በየሰብሰባው ይህን በተመለከተ ሐሳብ የለጡ ሠራተኞችም ይጠቆራሉ። በጊላ ነገሩ ሥር ሰዶ፤ መረቡን ዘርግቶ ሲወሳሰብ ርምጃ መውሰድ ይጀመራል። በጉንዳን ዘመን የተውነው ነገር ቆይቶ የጉንዳንን መንገድ ቀርቶ የኩይሳውን ክምር እንኳን ፈልገን ማግኘት ያቅተናል።

እገርን መውደድ ለሰሚባለው ስለ ትልቁ ዝሆን ከምንነጋገር ለምን ስለ ጉንዳኖቹ እንነጋገርም። ዝሆንን መቼም የሚክድ የለማ - እገርህን ትወዳለህ? ያለጥርጥር።

ቢሮህ ውስጥ የሚጠቅም ወረቀት የትም ትጥላለህ? በቢሮህ ትቀል ዳለሽ? መብራት አየበራ ጥለህ ትወጣለህ? ውኃ ያለአግባብ ሲፈስ ብታይ እስከ በህ ትዘጋለህ? የተሰጠህን ሥራ ወጪ ቆጣቢ፤ ጥራት ያለው፤ ጠንካራ እና ውብ በሽን መንገድ ትሠራለህ? ተገቢ ለሽን ነገር ብቻ አበል ትወስዳለህ? የሥራ ሰዓትህን ሙሉውን ለሥራ ታውላለህ? የተማረ ሰው በምትሠራበት ቢሮ አካባቢ ሲመደብ ደስተኛ ነህ? . . . እንዲህ አያልን ጉንዳኖቹን ለንዘረ

ዝራቸው ግን አገሩን ከሚወደው የማይወደው እየዘዘ ይመጣል። እገርን መውደድክ ስለ እገር ፍቅር መዘፈን አይደለም። እረንጓዴ ቢጫ ቀይ ጥለት ያለው ልብስ ብቻ መልበስ አይደለም፤ እገር የምትጠቀምበትን ቅንጣት ነገር ሁሉ መፈጸም እንጂ።

እያንዳንዱ ሰንዴ ንጹሕ ከሾነች ጸባውም ንጹሕ ነው። የአያንዳንዱ ሜትር ኪዩብ ግንባታ በትክክል ከተገነባች ሕንጻው ትክክል ነው። አያንዳንዱ ላንቲም ካልባክነች ገንዘብ አይባክንም። የአያንዳንዱ ዜጋ መብት ከተጠበቀ እገር አይበደልም። እያንዳንዱን ትንሽ የምትመስል የአካባቢ ችግር መፍታት ከቻልን የእገርን ችግር መፍታት እያቅተንም። በአያንዳንዱ የሐላፊነት ቦታ ሁሉ ተጠያቂነት ካለ በእገር ደረጃ ተጠያቂነት ይኖራል። እናም ዝሆኑን ትተን በጉንዳኗ ላይ እናተኩር፤ ጉንዳኗን ቸል ካልናት ግን የዝሆን መንገድ መሥራቷ አይቀፋ ነው።

ዋጋው ቢለጠፍስ

ስሞኑን በሬዲዮ፣ በቴሌቪዥን፣ በጋዜጣ፣ በየመንገድ፣ በየቡናው፣ በየታክሲው የሚወራው ስለ ዋጋ መለጠፍ ሽኟል። ዋጋ መለጠፍ ዛሬ የተገኘ እዲስ ሳይንስ ነው የመሰለው። የጥሩ እና የስግብግብ ነጋዴ መሰያው «ዋጋ መለጠፍ እና አለመለጠፍ» ሽኟል። ግንኙ በሽቀጣ ሽቀጥ ላይ ብቻ መኾኑ ያሳዝናል። ትክክለኛ ዋጋቸው ሊለጠፍላቸው የሚገቡ፣ ሰነድ ውድነቱም ሽኑ ለዋጋ ግሽብቴ አስተዋፅኦ ያደረጉ፣ በአንዳንድ ስግብግቦች ምክንያት ከዋጋቸው በላይ እየተሸጡ ያሉ ለንት ነገሮች አሉኩ!!

አሁን አንዳንድ ባለሥልጣናት ትክክለኛ ዋጋቸው ሊለጠፍላቸው አይገባም ትላላችኹን! የሚሠሩት ሥራ፣ ያመጡት ለውጥ፣ የሚሰጡት ሐሳብ፣ የሚያወጡት መግለጫ፣ የሚወሰኑት ውሳኔ እንዲሁን ባለሥልጣን ሽኑው ሲቀመጡ የባለሥልጣን ዘመድ መሽን የማይገባቸው አሉኩ። አሁን እነዚህ «ባለ ሥልጣን» በሚል ከፍተኛ ዋጋ ተሰጥቷቸው የሥልጣኑን ገበያ እያኖሩ፣ መልካም አስተዳደሩን ከሚያጋሽቡት ለምን «ባለሥልጣን ለመሽን ምክረው ያልተሳካላቸው» የሚለው ትክክለኛ ዋጋ አይለጠፍላቸውም።

ምሁራን የሚል ከፍተኛ ዋጋ ተሰጥፎላቸው የምሁራንን ገበያ እያኖሩ፣ በአንዳንድ መ/ቤቶች እና ኮሌጆች ተከማችተው የተቀመጡትን ስግብግቦች ፈትሮ ትክክለኛ ዋጋ እንዲለጠፍላቸው የሚያደርግ ምኑው ጠፋ? በሚዲያ መግለጫ ስጦ ሲባሉ፣ «አሁኑኑ እና አሁኑኑ ሁለት ሁለት ሁለት የሚሾግበት ሹኔታ

ነው-አ ያለው» ከማለት ሌላ የማያውቁ፣ የዛሬ 15 ዓመት ባወጡት «ኖት» ዛሬም የሚያለተምሩ፣ ከሦስት መዳሕፍት በላይ ማጣቀሻ (ሪፈረንስ) የማያውቁ፣ በየዓመቱ ትምህርት በተጀመረ ቁጥር ያንኑ ተመሳሳይ ቀልድ የሚያወሩ፣ ከመመረቂያ ጽሑፋቸው በቀር አንዲት ጥናት አጥንተው አንዲት ጥናትም አላትመው የማያውቁ፣ ሲተቹ እንጂ ሲሠሩ ለው አይቷቸው የማያውቁ፣ የፖለቲካ ሥራ እና የዕውቀት ሥራ የተምታታባቸው እነዚህን «ፎርጆድ ምሁራን» የሚል ትክክለኛ ዋጋቸው እንዲለጠፍ ቢደረግ የደንብ ማስከበር አገልግሎት እንዴት በተመለከነ ነበር። ደረጃ መዳበለ ዱቄት የሽኑው ሁሉ ሽሮ እንደማይባል ሁሉ፣ ምናስ አንዲት ዐውደ ጉባኤ (ሲምፖዚየም) ቢጤ አዘጋጅቶ የዋጋ ማስተካከያ ይደረግ ዘንድ እገዛ ቢያደርግ።

ሲታከም ለሄደ በሽተኛ ፎርማሊን የሚወጥ፣ የወላጆችን ልጅ የሚያቀያይሩ፣ ማደንዘዣ የተወጋ በሽተኛን «ዶክተሩ አልመጣም» ብለው ከአፕሬሽን ክፍል የሚያለወጡ፣ ማቅቆ የሞተን በሽተኛ ስልክ ደውለው «ተራሽ ደርሷልና ና፣ ታክም» የሚሉ፣ የላቦራቶሪ ክፍላቸው በመንግሥት መሣርያ ለግል የሚሠሩ፣ ሐኪሞቻቸው በአገልግሎት የግል፣ በደመወዝ የመንግሥት የሽኑ የአገራችን አንዳንድ ሆስፒታሎች (ሆስፒታል) የሚሰው ዋጋቸው የጤና ግሽ በት እያስከተለ በመሆኑ ለምን የጤና መምሪያው ፈትሮ ትክክለኛ ዋጋቸው እንዲለጠፍላቸው አያደርግም። «ካርድ አውጥተው በፈቃድ የሚሞቱበት ማእከል» የሚል የዋጋ ማስተካከያ ይደረግላቸው፣ ደረጃቸውም «ከመንገድ መርፌ ወጪ ከፍ፣ ከክሊኒክ ዝቅ ያለ» መሆኑን ከዋጋው ጋራ አብሮ ይለጠፍ።

ሽንት፣ ደም፣ አልትራሳውንድ፣ ኢክስሬይ የሚሰውን እጥቁረው ከመላክ በስተቀር፣ ለሁሉም በሽተኛ ቴትራሳይክሊን፣ አሞክላሲሊን እና ፓራሲታምል ከመለጠት ባለፈ ሌላ የማይፈይዱትን አንዳንድ ሐኪሞችን ትክክለኛ ዋጋቸውን እንዲለጥፉ ለምን አይደረግም? አንዳንዴኑ የዋጋ ውድነት ማለት ዕቃው ከተመረተበት ወይም ከተገዛበት ዋጋ የትዩሰሌ ሽኑ በፅዮፍ ሲሸጥ ነው። እነዚህም ለሞቹኑ የተመረቱበት ዋጋ እና የሚሸጡበት ዋጋ አልተመጣጠነም። ለሁለት ጉርሻ እንጂ 15 ብር አወጣን ብለን አይደል እያማረርን ያለነው! ታዲያ ነጭ ጋዎን የለበስ፣ ፀጉሩ ገባ ገባ ያለ፣ ከአማርኛ ጋራ እንግሊዝኛ ጣል ጣል ያደረገ እና ሕግሬን ወለም አለኝ ለሚለው ሁሉ አልትራሳውንድ እና የሽንት ምርመራ የሚያዘው «ሐኪም» ከተባለ ዋጋው ውድ ነውና በነፃ እጃችኩ ትክክ

ለኛው ዋጋ እንዲለጠፍበት እና እኛም ዋጋውን ዐይተን እንድንጠቀምበት ቢደረግ ምናለን።

መኖሪያ ቤት ማለት ጣራ እና ግድግዳ ማለት ከኾነ ከጉጉት ቤት ጋራ ያለው ልዩነት ምንድን ነው? አይጠች ማታ ማታ ፌስቲቫል የሚያሳዩበት፣ በየ ጉድጓዱ እንሸላሊቶች ብቅ አያሉ ቤተኛውን ሕንጻት አደርኸን? የሚሉበት፣ አንዲት ለራሷ አንኳን ምን አንደ ኾነች ያልገባት አምፑል የተንጠለጠለችበት፣ ከአጠገቡ ካለው መጻዳጃ ቤት የሚወጣው ቃላት ሊያዝናና የሚያመሸበት፣ አንዱ ቤት የተከፈተ ራዲዮ ለሰባት ቤት የሚያገለግልበት፣ የኪራይ ቤት ለምን ዋጋው በትክክል እንዲለጠፍበት አይደረግም። በአንዳንድ አከራዮች ሰግብግብነት የተነሣ ያለዋጋው ዋጋ ተለጥቶት የኑሮ ውድነት እያስከተለ የመኖሪያ ቤት እጥረትን አያጋሽበ ያለውከ እርሱ ነው። ለምን «የመቃብር ቤት ፍራሽ» ተብሎ ተገዢው ዋጋ አይለጠፍበትም? አኛስ ከመንግሥት መመሪያ ተጠቃሚ ብንኾን ምናልባት።

ሞራን ቅቤ፣ የጅብ ሥጋን የከብት፣ ፋጉሎን ዘይት፣ ሽከላን በርበሬ ብሎ መሸጥ ብቻ ለምን ያስቀጣል? ሞያ ሳይችሉ አትላለኹ፣ የሌላን ልምድ ተክኖለኹ ብሎ መቆጠርም ከ ማለቀጣት አለበት። አንዳች ሥራ ሳይችሉ፣ ዋጋቸውም ለማይ ሰቅለው ቻናል ሲቀያይሩ የሚውሉት የቤት ሠራተኞች፣ በለ እና ሽሮ፣ ሚጥሚጣ እና በርበሬ፣ አጃ እና አጥሚት መለየት አቅቷቸው ቤቱን እያተራመሉ ለምን ተናገራችኹኝ? ብለው ግሥላ የሚኾኑትን ትክክለኛ ዋጋቸውን ሰጥፈው እንዲን ቀላቀሱ ቀበሌ ለምን ርምጃ አይወሰድም? አንዳንዱ ወጥኮ ዘይት፣ 'በርበሬ እና ጨው ለሰብሰባ እንደ ተቀመጡ በዚያው ታፍለው የቀረቡ' አንጂ ማማለያ የነዛው አይመሰልም። እነዚህ ሁሉ ከተገቢው ዋጋ በላይ አየጠየቁ ኢኮኖሚውን ከሚያ ጋሽቡት ለምን ደረጃ ወጥቶላቸው ትክክለኛ ዋጋቸው አይለጠፍም።

አሁን በቀደም ዕለት «የዳቦ ዋጋ ሊተመን ነው፤ ተመንም ሊለጠፍ ነው፤» ሲባል ለማኹ። ሸጋ ነው። ግንኑ ለሦስት ዓመት ልጅ ከሚታዘዝ ከኒን ያነለች፣ ለንዴዋ ብታያት፣ «ከአኛ በምን በልጠሽ ነው ዳቦ የተባልኸው» ብላ የምትገረ ምባት፣ ስትዋጥ በትናጋ ገብታ ትን የምታለኝ፣ በመዝገበ ቃላት የተቀመጠውን የዳቦ ትርጉም የምታሰለውጥን ጭብጦ ሁሉ «ዳቦ በሚል ዋጋ ከመጥራት «የዳቦ ሰባተኛ የልጅ ልጅ» በሚል ለምን በየዳቦ ቤቱ ትክክለኛ ዋጋው አይለጠፍም። «ዳቦ ቤቶቼም «የዳቦ ሰባተኛ የልጅ ልጅ መሸጫ» ተብለው መቀየር አለባቸው። አለበለዚያማ «በውሻ ራት ውሻ ቆምባት» አንደ ተባለ ሁሉ ለዋጋ መለጠፊያ የሚኾን ቦታ አንኳ የላትምከ።

የሰፈራችን ልጅ ስታገባ፣ አገሌ ሊመረቅ፣ አገሊት ውጭ አገር ስትሄድ፣ ደጃዝማች አንትና ሊሞቱ የተቀረጹት ሁሉ፣ «ከምናምን ጣራ በላይ»፣ «ከፀሐዩ በስተጀርባ»፣ «ከሰማዩ አጠገብ»፣ «ከባቡሩ ጎማ ሥር»፣ «ከመኪናው ክንፍ ላይ»፣ እየተባለ ፊልም ኾኖ ለምን አይወጣም? ባይኾን ትክክለኛ ዋጋውን ከሕንድ ፊልም እንዳያነሰ አድርጎ መለጠፍ ነው። ደግሞም ያ ቀራጩን የጋበዘውን የሰፈራችንን ልጅ፣ «ፕሮዲውሰር» ብሎ ከመለየም በትክክለኛ ዋጋው/ስያሜው፣ «ፊልም ስመ ሥራት አለቦ የነበረው ልጅ» ብሎ መለጠፍ ነው። ለቀራጩ ምሳ ያቀረበችውን ወ/ሮ እንትናንም ያለዋጋዋ ለምን «ፕሮዳክሽን ማኖጀር» ብለን እናስወድዳታለን፤ ትክክለኛ ዋጋ ይለጠፍ እየተባለክ ነው።

አባትዬው የባንክ ቦርድ፣ ልጅዬው ተበዳሪ፣ አጎት የብድር ተንታኝ፣ አክለት ፎርክ ሎዥር፣ ጓደኛ የጨረታ ኮሚቴ ኾነው የሚሠሩበትን ቤት ሁሉ «ባንክ» በሚል ውድ ዋጋ ከመጥራት እና የኑሮ ውድነቱን ከማባባስ ለምን፣ «አብሮ አደ ጎች ያቋቋሙት ዘመናዊ መረዳጃ» አይባልም? እኛም ትክክለኛውን ዋጋ ዐውቀን በአቅማችን አክስዮን እንገዛለን።

አንዴ ከወጣ አገሩ ትዝ ብላው የማያውቀውን፣ ትዝ ካለችውም ለጭፈራ እና ለዳንኪራ የተጠራ ዕለት የሚያስታውሳትን፣ አንድ ጠዋት ተለብስቦ የመሠረተውን ፓርቲ ከለዓት የሚያፈርስ፣ ለሳማዊ ለልፍ ከወጣ በኋላ ያቀረበው ጥያቄ የት እንደ ደረሰ የማያሰታውለ፣ አንድ ጠንካራ ማግበረላብ ቡሚዩኒቲ ለማቋቋም ሳይችል ቀርቶ በጠባብ ከተማ ዐሥር ማኅበር የሚያቋቋም፣ የሰሜን ገብርኤል ማኅበር፣ የደቡብ ገብርኤል ማኅበር፣ የተራራ ማርያም፣ የሜዳ ሳይ ማርያም፣ እየተባባለ የሚከፋፈል፣ የስድብ ራዲዮ እና የርግማን ፓልቶክ ለማቋቋም አንደኛ፣ ተቀራርቦ ለመወያየት መጨረሻ የወጣውን ሁሉ «ዳያለፖራ» የሚል ከፍተኛ ዋጋ መስጠት አያስተዛዝብም? የዳያለፖራውን ዋጋ ያጋሽበውከ ይህ ነው። ለምን «ዲያንቆራ» ብለን መደንቆሩን በትክክል የሚገልጥ ዋጋ እንዲለጠፍበት አናደርግም። እኛም ባንጭብረበር፣ ጉምሩክም አየለሃ ቢያስገባ ምናለ! ለሁሉም እኩል ቀረጥ መጣልኮ ደግ አይደለም።

ከ80 በመቶ በላይ ነዋሪዎቿ የመጻዳጃ ቤት አገልግሎት የማያገኙባትን፣ ውኃ በፈረቃ የሚገኝባትን፣ መብራት እየጠፋ ሥራ የሚያስታጉልባትን፣ ፍላሽዋ ሥርዐቱን አጥቶ አስፋልት ላይ ምናምኑ ሁሉ የሚዘረከረከባትን መንደር «ከተማ» በሚል ዋጋ ሲላገገን ከፍ ከማድረግ እና የከተማውን ሕዝብ ኑሮ

100 %

ከማስወደድ «ከተማ አንዴት ሥርዐት አልባ አንደሚሾን ማስተማሪያ» የሚል ዋጋ ይሰጠዋል፡፡

አሁን በስመ ሽማግሌ ወጣት ሌቶችን የሚተናክሉ፤ ከመጠጥ በቀር ሌላ የማያውቁ፤ የሰፈር ሐሜት እያቀባበሉ ሰው የሚያጣሉ፤ ድንኳን ሠባሪዎች፤ ልጆቻቸውን በመምከርያቸው ጊዜ ጫት ይዘው የሚቀመጡ፤ መኪናቸውን ይዘው ሽቦ ታቸውን ቀለም ቀብተው በየት/ቤቱ ደጃፍ ወጣት ተማሪዎችን የሚያሳድዱ አዛውንቶችን፤ የሰፈር ዕድር ትክክለኛ ዋጋቸውን አንዲለጥፍ ቢደረግኩ ስንት ችግር መከላከል በተቻለ፡፡ እንደኛ፡- በእነርሱ ምክንያት የሌሎች ሽማግሌዎች ዋጋ አንዳይጋሽብ ማድረግ ይቻላል፤ ሁለተኛ ደግሞ፤ ትክክለኛ ዋጋቸው ተለጥፎ ስናይ የዕንጨት ሽቦቱን ከዕድሜ ጠገቡ ለመለየት ያስችለናል፡፡

እንዳንድ የሰፈር ጎረቤት ሲሆን ዋጋውን እየሰቀለ በውድ ዋጋ እየተሸጠኩ ነው፡፡ አንቶቻችን መውጫ መግቢያ ያጠብቅ፤ ወጣትነት ማለት ሠንሠስት ታጥቆ መንገማሽል የሚመለሰው፤ አንቶቹን አሠቃይቶ ሊገባ በተጋደሉ አንበሳ የገደለ ያህል የሚፎክር፤ የሰው ሕይወት ማበላሸት የዘወትር ጸሎቱ የሆነ፤ ትምህርትን እንደ ጦር የሚፈራ፤ ከሰሙ በስተቀር ሌላ አንብቦ የማያውቅ፤ ወጣት ነው፤ ጎረቤት ምሳ ነው? ትኩስ ነይል ነው - የእገር ተረካቢ ነው? እያሉ ዋጋውን በማስወደድ የወጣቶችን ሊከናወን ማናጋት ምን ይጠቅማል? ይልቅ ትክክለኛ ዋጋውን፤ «ተጠንቀቁ! ይናከሳል! ይናደፋል!» ተብሎ ቢሰጠዋል፤ ከተቻለም መቼ የአገልግሎት ጊዜው አንደሚያከትም (Exp.date) ቢጨመርበት በገዛ ለፈሩ ዐርፎ ይቀመጥ ነበር፡፡

ደረጃ መዳቢዎች፤ ደንብ እስከባሪዎች፤ አገር ውስጥ ገቢዎች፤ ንግድ ቢሮዎች ተባብሩ እና ደረጃ ሊወጣላቸው የሚገባቸውን ደረጃ አውጥታችኹ፤ ያለአቅማቸው ዋጋቸው የተሰቀለውን ትክክለኛ ዋጋቸውን ተምናችኹ፤ ዋጋ ያልለጠፉትንም አሁን ሰሞኑን በተቋቋመው ኮሚቴ አማካይነት ቁጥጥር እየተደረገ እንዲሰጥ፤ እድርጋችኹ ገላግሉን፡፡ ዋጋው የተጋነነ፤ በአንዳንድ ጥቅመኛ አስሊዎች ምክንያት በውድ ዋጋ እየተሸጠ፤ ራሱ ጋሽቦ እያጋሸበን ያለ ብዙ ገዳይ አለና - በነሐ እጃችኹ!

ሦስት ምሁራን ያቀረቡት ጥናት ተጠቃልሎ የታተመበትን «ያለ መቻቻል ፖለቲካ ለማዕታት» የተሰኘ መጽሐፍ ሳኑብ ከ1996 - 1970 ዓ.ም የነበረውን የአገራችን ልዑላን እና ኅያላን ፍትረያ በዐይነ ጎሊናዬ እየቃኘኩ ነበር፡፡ ከዚህ በፊት ካነበብኳቸው ዘመኑን ከተመሰከቱ ጽሑፎች ጋራ አያዛመድኩ አወጣኹ፤ አወረድኩ፡፡ ከዚያም ስምን አንደዚያ «ቀይ ሽብር» እና «ነጭ ሽብር» እየተባባልን መጨራረስ አስፈለገን? ያን ሁሉ ጭካኔ እና የአብድ ውሻ ሥራ ምን አመጣው? አብዮት ለማካሄድ የለንት ሰው ደም መፍ ስለ አለበት? ውቃዬው አንዲረካ የለንት ሰው ሕይወት መቀጠፍ አለበት? ከማይም አዕክ ምሁር፤ ከሲቪል አስከ ወታደር አንዲያ ሊጨፋጨፍ እንዴት አደብ የሚገዛ ጠፋ?

አንደ አኔ እምነት የችግሩ አንዱ መነሻ፤ «መቶ በመቶ የማሸነፍ አባዜ» ይመስለኛል፡፡ ሊሕአፓም፤ መኢሶንም፤ ደርግም ሌላውም መቶ በመቶ አሸንፎ፤ ሌላውን አካል ደምስሶ በጠላቱ መቃብር ላይ የአብዮት ሐውልት ስመሥራት ነበር የሚያስበው፡፡ ሁሉም ለማሸነፍ አንዲ ለመሸነፍ አልተዘጋጀም ነበር፡፡ ሲያሸነፍ ደግሞ ያኛውን ወገን ከገጸ ምድር ጠራርጎ አጥፍቶ ብቸኛ አሸናፊ ስመኸን ነበር የሚያስበው፡፡ ስለዚህም ሰውን መግደል፤ ማረድ፤ መጨፍጨፍ ዶሮ የማረድ ያህል እና ከዚያም በታች ቀልሎ ታየ፡፡

ሁሉንም ነገሮች መቶ በመቶ ማሸነፍ አይቻልም፡፡ የተወሰነ የመሸነፊያ መንገድ ማዘጋጀት ያስፈልጋል፡፡ ብሽነፍስ ምንድን ነው የምኸነው? አሸናፊዬን በምን ዐይነት ኹኔታ ነው የማየው? ያሸነፈኝ ሁሉ ጠላቱ ነው ወይ? ሁለታችንስ አብረን ልናሸነፍ አንችልም ወይ? ወይም ደግሞ የአሸናፊነታችን መጠን ብቻ ሊለያይ አይችልም ወይ? ብሎ ማስብም ያስፈልጋል፡፡

በምርጫ 97 የታየው አንዱ ችግር ይህ ይመስለኛል፡፡ ሁሉም ተቀናቃኝ አካላት መቶ በመቶ ወይም በዚያ ዘመን ቋንቋ «ብዝረራ» ለማሸነፍ ብቻ ነበር የተዘጋጀት፡፡ ገዢው ፓርቲም ይኸን ተቃዋሚው መቶ በመቶ አሸንፈው አንዱ ሌላውን ድባቅ ስመምታት እንዲ አሸናፊነትን በተወሰነ እና መኸን በሚገባው መጠን ስመቀበል ዝግጁ አልነበሩም፡፡ አማራጫቸው ወይ ዜር(አልቦ)

ከልያም መቶ በመቶ ብቻ የሚል ነበር። በመካከል ምንም ነገር አልተገኘም። መቶውን ጠቅልሎ ለመውሰድ ከነጂ 99 ለማድረግ የተዘጋጀ እንኳን አልነበረም። ይህ ደግሞ ከአብዮቱ ዘመን ጀምሮ የለመድነው ጠባይ ኾኗል።

ኔልሊን ማንደላ ከተፈቱ በኋላ በተደረገው የመጀመርያው የደቡብ አፍሪካ ምርጫ ፓርቲያቸው ብቻውን ሕገ መንግሥቱን ለማሻሻል የሚችልበትን የአሸናፊነት ድምፅ አላገኘም ነበር። ደቡብ አፍሪካን ከከፓርታይድ አገዛዝ ለማሳቀቅ ግማሽ ምእት ዓመት ያህል የታገለው የአፍሪካ ብሔራዊ ኮንግረስ ያን የአሸናፊነት አክሊል ያለመቀዳጀቱን በተመለከተ ማንደላ ተጠይቀው ሲመልሱ፣ «መቶ በመቶ ማሸነፍ አልነበረብንም። ያ ቢኾን ኖሮ ማንንም ሳናማክር ሕገ መንግሥቱን እንዳሻን እናደርገው ነበር። እሁን ግን የግድ ከሌሎች ጋራ መወያየት፣ መግባባት እና መተማመን ያስፈልገናል። ታዲያ ከሌሎች ጋራ አብረን እንድንሠራ ከሚያደርገን ድል በላይ ምን ድል እለን?» ነበር ያሉት።

በእኛም ቤት እንዲህ የሚል ጠፍቶ ነው ያ ሁሉ ትርምስ የተፈጠረው፣ ጠዘቦችም ያገኙትን ዕድል እንደ ዋላ ያጡት።

ይህ መቶ በመቶ ካላሸነፍኩ የሚያለኝ አባዜ በአንዳንዶች የዳደኝነት እና የትዳር ሕይወት ውስጥም እናየዋለን። አብረው ኖረው፣ ተዋደናል ብለው፣ ለንት ታሪክ ሠርተው የነበሩ ባል እና ሚስት ወይም ጓደኛዎች በመካከላቸው ጠብ የተፈጠረ ዕለት ይኸው በሽታ ያገረሸባቸዋል። ሁለቱም መቶ በመቶ ማሸነፍ ለለሚፈልጉ ያኛውን ወገን ለመጉዳትም ኾነ አፈር ድሜ ለማስጋጥ የማይፈነቅሉት ድንጋይ አይኖርም። ሁለቱም ወገኖች ያኛው ወገን ተዋርዶ፣ አንገቱን ደፍቶ፣ ደኽይቶ፣ አጥቶ ነጥቶ፣ ተንከራትቶ፣ ወደቆ ከላዩት በስተቀር አይረኩም።

በመካከል ሽማግሌ ገብቶ ለማስታረቅ ሊሞክር እንኳን፣ «ይቅርታ ካልጠየቀኝ/ክልጠየቀችኝ» የሚል እንጂ ይቅርታ ልጠይቅ የሚል ወገን ማግኘት ከባድ ነው። ያኛውን አካል አግር ሥር አንበርክክ፣ ጫማ ሲለም እና ሲማፀን ማየት ያለደስታቸዋል። «የታባቱ/ የታባቱ፣ ተንበርክክ/ ተንበርክክ ለመነሻ/ ለመነሻኝ» ብሎ መፎክር ጀግንነት ነው። በተወሰነ መልኩ እንኳን ለመሸነፍ የተዘጋጀ ስለማይኖር ማስታረቁ ከባድ ይኾናል።

ብዙ ጊዜ እንዲያውም ዕርቅ አስቸጋሪ የሚኾነው ሁለቱ ታራቂ ወገኖች መቶ በመቶ አሸንፈው መውጣት ስለሚፈልጉ ነው። አንዳንድ ጊዜ ከ ከዕርቁ

ስምምነት በኋላ ሁለቱም ወገኖች የሚተርኩትን ስንሰማ በባክል መድረክ አንዱ ሌላውን ዘርሮት ቀበቶውን ተሸልሞ የመጣ እንጂ ተደራድሮ፣ ተስማምቶ፣ ሰጥቶ እና ተቀብሎ፣ የተወሰነ ተሸንፎ፣ የተወሰነ አሸንፎ፣ ሰጥቶ እና ተቀብሎ የተስማማ አይመስልም።

የአገራችንን የንግድ ሂደት ስናየው «መቶ በመቶ የማሸነፍ» ጠባይ የተጠናወተው ነው። ተደብቆ ወደ ከምራች አገር ሄዶ፣ ተደብቆ ዕቃ አምጥቶ፣ ጉቦ ስጥቶ ክጉምሩክ ከውጥቶ፣ የእርሱ ዕቃ ብቻ ገበያ ላይ እንዲውል አድርጎ፣ ከዚህ ሁሉ በኋላ ደግሞ 100% ኦትርፎ ሲገኝ ነው የሚረከው። ሽማግሌም ቢኾን ያስዋጋው ዋጋ ሰጥቶ ካልገዛ በቀር አይረከም። 30 በመቶ፣ 40 በመቶ፣ 50 በመቶ የሚባል ትርፍ ከትርፍ አይቆጠርም። ማጭበርበር እና ደረጃውን ያልጠበቀ ዕቃ መሸጥን የማያስከትለው ይህ መቶ በመቶ ካላተረፍኩ የሚያለኝ አባዜ ነው።

ተቋራጭም ቢኾን አውጥቶ አውርዶ፣ ደረጃ አላገለጸ፣ የዕቃ ጥራት ቀንሶ፣ ነክ ነክ አድርጎ ዛቅ ያስ ትርፍ ካላተረፈ የሠራ አይመስለውም። ትላንት የተመረቀ ሕንጻ ዛሬ ተሠንጥቶ፣ የምረቃው ዕለት ድልድዩ ሲጠገን፣ የርክክሱ ጊዜ መንገዱ ነቅቶ፣ አፋን ክፍቶ ኩሱ ሲል የምናየው ወይ ተቋራጭ መቶ በመቶ ለማትረፍ ሲል ከተገቢው ደረጃ በታች ሠርቶት ነው፣ አለበለ ዚያም ደግሞ አሠረው መቶ በመቶ ስመብላት ሲል በዚህ መንገድ አሠርቶት ነው።

አንድን አካል ፍጹም አድርጎ የማወደሱ አባዜ የመጣውም ከዚህ መቶ በመቶ ካላሸነፍኩ ከሚል ጠባይ የመጣ ነው። «የእኛ የኾነው መልአክ ነው። ያኛው ደግሞ ስይጣን ነው። በመካከል ምንም ነገር የለም። መልአኩን ስናወድስ ምንም ዐይነት እንከን አይታየንም ወይም ለማየት ፈቃደኛ አይደለንም። የማይላላት፣ ቅን አሳቢ፣ የልማት አርበኛ፣ ታጋሽ፣ ጀግና፣ ንጹሕ፣ ምንጊዜም በጎ ነገር ብቻ የሚሠራ አድርገን ነው የምንሥለው። ይህን እና ያን ተሳስቷል ብለን ብንናገር ከ100% ስለሚቀንስብን ዐይኔን ግንባር ያድርገው ነው የምንሰው። ያኛው ወገንም ቢኾን አንድ ቀን ተስቶ ስለ እርሱ ደካማ ጎን የተነገረ እንደ ኾነ ተናጋሪውን እንደ ጠላት ነው የሚያየው።

በተቃራኒው ደግሞ የሌላው ወገን ደግነት፣ ቅንነት፣ በጎነት፣ መልካም ሥራ፣ ንጹሕና የማይታየው አለ። እርሱ ስለ ተቃወመው አና ስለ ጠላው ብቻ

በንደ. ቢያመርት፤ «አንዘርዳድ ነው!» ጠላ ቢጠምቅ፤ «አተላ ነው!» ጠፎ ቢጥል፤ «አንብላ ነው!» መንገድ ቢሠራ፤ «በዐፄ ገይለ ሥላሴ ጊዜ የታለበ ነው!» ት/ቤት ሲገነባ፤ «ጥራት የለውም!» ከማለት ውጭ አንዳንም ቅን ጣት በጎ ሥራ ለማየት ፈቃደኛ አይኾንም። «ከጠላት በጎ ነገር አይገኝም!» የሚለው አባዜ ከላለ መቶ በመቶ መጥላት አንጂ «ፆ በመቶ ለመጥላት» አንኳን ፈቃደኛ አይኾንም። ተቃራኒውን ጠላት አድርጎ ስለሚያየው የሚረካው መቶ በመቶ ሲጠፋ አንጂ በማማሽ ሲሻሻል ለማየት እንኳን በጂ አይልም።

በአገራችን የፊልም ኢንዱስትሪ በማደግ ላይ ነው። ይህ ኢንዱስትሪ ከገ ጠሙት ፈተናዎች አንዱ ግን «መቶ በመቶ የማሸነፍ አባዜ» ነው። የፊልሙ ባለቤት መቶ በመቶ ማትረፍ ስለሚፈልግ ብዙ ክፍያ የማይጠይቁ ባለሞያዎችን ለማለባለብ ይተጋል፤ «ገንዘብ የለኝም! ለሞያው ፍቅር ብዬ ነው!» እያለ በመሰመን ያሠራል። አንዳንዶቹን በርዳታ፣ ሌሎቹን በአነስተኛ ክፍያ ያሠራል። አንዲህ አያደረገ ለወግ ለማዕርግ ከደረሰ በኋላ ፊልሙ ሲመረቅ የደረቀ አበባ ከመስጠት ያለፈ ባለውለታዎቹ ትዝ አይሉትም። «ሳን አገፍ ረድተውኛል!» ለማለት አንኳን ይኮራል።

በገንዘቡ ብቻ ሳይኾን በአሠራሩ ላይም «መቶ በመቶ የማሸነፍ አባዜ» አለ። ባለቤቱም፣ ዳይሬክተሩም፣ ተዋናዩም፣ አኔ ያልኹት ብቻ ይኹን፤ ይላሉ። ማንም ለማንም የማርያም መንገድ አንኳን ለመስጠት ፈቃደኛ አይደለም። ሁሉንም ሊያግባባ፣ ግን የተሻለ ውጤት ሊያስገኝ የሚችል መንገድ ከመፈለግ ይልቅ ሁሉም ለማሸነፍ ስለሚጥሩ እና በኋላ ፊልሙ ሲወጣ፤ «አንደዚህኑ ነበር! አኔ ነኝ በኋላኑ አንደዚህ ያስደረግኩት!» ማለት ስለሚፈልጉ ፊልሙን ለመሥራት ከወሰደው ጊዜ በላይ የአነርሱ ገዛዊ እና ውስጣዊ ትግል ረጅም ጊዜን ይወስዳል።

አሁን አሁን እየተለወጠ መጣ አንጂኮ በመንግሥት ሚዲያ እና በግሉ ሚዲያ መካከል የነበረው ትግል «መቶ በመቶ ካላሸነፍኩ» በሚለው አባዜ የተቃኘ ትግል ነበር። ለመንግሥት የብዙጎን መገናኛ የመንግሥት ስሕተት አይታየውም፤ «ቅዱስ/አይነክ/ መንግሥት» ነውና። ለብዙዎቹ የግል ሚዲያዎች ደግሞ የመንግሥት ስሕተት እንጂ በጎ ጎኑ፤ መልካም ሥራው ፈጽሞ አይታያቸውም፤ «ርኩስ መንግሥት» ነውና። ሁለቱም «መቶ በመቶ ማሸነፍ» ስለሚፈልጉ ለመቀራረብ እና በተወሰነ መልኩ የጋራ ጠባይ ሊኖራቸው

እንኳን አልቻለም። ገጽ ድርቆችን እንኳን ሰናይ ወይ ስለ «ቅዱስ መንግሥት» አለበለዚያም ስለ «ርኩስ መንግሥት» የሚተነትኑ እንጂ ለማጣጣም እና ሚዛናዊ ለመኾን የሚሞክሩ አይደሉም። እንዲህ ያሉትን ገጽ ድርቆች ለማግኘት ከባድ ነው።

በቀን የሚሸነፍ ጨረቃ፤ በሌሊት የሚሸነፍ ፀሐይ በሌለበት ቦታ ጽንፈኝነት ሥር ይሰድዳል። ለውዬው በዐርባዎቹ መጨረሻ እና በነምሳዎቹ መጀመርያ ላይ ነበር አሉ። ታዲያ ጣለበትና ሁለት ሚስቶችን አገባ። አንዱ ወጣት ሌላዋ ባልቱት። ወጣትዋ፤ «ባልሽ ሽማግሌ ነው!» መባል ስለማትፈልግ ወጣት ለማድረግ ቆርጣ ተነሣች፤ ባልቱቷም፤ «ወጣት አግብታ ትመናቀራለች!» ሳለመባል ባልዋን ሽማግሌ ለማድረግ ታጥቃ ተነሣች። ሁለቱም ሚስቶች ለዚህ ውሳኔያቸው የወሰዱት ርምጃ ወጣትዋ ሽቦቱን መንቀል፤ ባልቱቷም ጥቁሩን ፀጉር መንቀል ነበር። ሁለቱም መቶ በመቶ ለማሸነፍ ስለ ፈለጉ የሚያግባባ መካከለኛ ነገር ለማግኘት እንኳን አልቻሉም። አናም እንደ ነጩን ሌላዋም ጥቁሩን ፀጉር ነቅለው ነቅለው በመጨረሻም መላጣ አደረጉት ይባላል። ቢያንስ ከጥቁሩም ተቀንሶ ከነጩም ተቀንሶ ለውዬው ጎልማሳ የሚኾንበትን መንገድ እንኳን ቢያሰቡ ምን ነበረበት?!

ሁልጊዜም የሚገርመው ነገር ይህ ነው። ብነጭ እና በጥቁር መካከል ግራጫ የሚባል ነገር የለንም። አማራጫችን ሁሉ ወይ ነጭ አለበለዚያም ጥቁር ብቻ ነው። ቀን ወይም ሌሊት፤ ቅዱስ ወይም ርኩስ፤ መልአክ ወይም ሰይጣን ብቻ ነው። ካለፈው ታሪካችን ለመማር እና በጎዎቹን ይዘን ለሕተቶችን አርመን ለመጓዝ ያልታደልነውም እዲስ የሚመጣ ሁሉ ያለፈውን መቶ በመቶ ካልቀየረ ወይም ካልተቃረነ በቀር የኖረ ስለማይመስለው ነው። እዲስ እለቃ እንኳን በየመ/ቤቱ ሲመደብ ቢቻል ሌላ ቢሮ ቢቀመጥ፤ ካልተቻለም ወንበር እና ጠረጴዛውን ቀይሮ ቢቀመጥ የሚመርጠው መቶ በመቶ ለመለየት እና ለማሸነፍ ነው። ደርግ የንጉሡን ውርስ ድራሹን እጠፋው! አሁን የመጣውም የደርግን ውርስ እጠፋ፤ ተቃዋሚ ኾነው ነገ መንግሥት መኾን የሚመችትም የኢሕአዴግን ውርስ ካላጠፋ የነገሡ አይመስላቸውም። ተቻችሎ፤ ተወራርሶ፤ ተመታምኝ (compromise) ለመጓዝ ፈቃደኝነቱ አይታይም።

በሃይማኖቶች መካከልም ይኸው መቶ በመቶ የማሸነፍ አባዜ እየተንጸባረቀ ነው። የራሱን እጉልቶ የሌሎችን ተችቶ የሐሳብ ክርክር እና የአስተምህሮ ልዕልናን ከማሳየት ይልቅ የእርሱን መኖር ከሌሎች መጥፋት ጋራ ያያይዘዋል። የእርሱ መኖር የሚረጋገጠው ሌሎች ሊጠፉ ብቻ ነው ብሎ ያምናል። ፈጣሪ ለምን ሰይጣንን ጨርሶ ማጥፋት እንዳልፈለገ እንኳን ለመመርመር ፈቃደኛ እይ

ደለም። እንደ እኔ እምነት ግን ተቃራኒን መቶ በመቶ ማጥፋትን ከእርሱ እንዳ
ንማር ፈልጎ ይመስለኛል።

እንዲሁም ይተኝ፤ እርሱም ሲተኝ፤ ሲነቀፍ ይቀበል፤ ሌላውን ጨርሶ
ለማጥፋት መነሣትን ግን ምን አመጣው? ነጥብ ለማስቆጠር ብቻ ሳይኾን ነጥብን
ለመቀበልም ፈቃደኛ መኾን ያስፈልጋል።

ርኅራኄ የሚባለው ነገር መቶ በመቶ ካላሸነፍኩ የሚል አባዜ ባለበት ቦታ
አይገኝም። ሰውን ከገደሉ በኋላ መቆራረጥ፣ ከመ/ቤት ካባረሩ በኋላ ሌላ ቦታ እንዳ
ይቀጠር ነገር ዓለሙን(ማንደሩን) ማበላሸት፣ ከፊቱ ለፊቱ ተመሳሳይ ሱቅ መክ
ፈቱ ሳያንሰው ገግድ ፈቃዱን ለማስነጠቅ መካተን፣ እንድን ሰው አስከ መጨ
ረሻው መበቀል፣ ርኅራኄ ሲጠፋ የሚከሠቱ ናቸው።

ድሮ ልጅ ሹኔ ያነበብኩት እንድ የተረት መጽሐፍ እንዲህ የሚል ታሪክ
ነበረው፤ የበግ ሥጋ መንገድ ላይ ወድቆ ያገኙ ሁለት ቀበሮዎች ለእኔ ይገባል
ለእኔ ይገባል እየተባባሉ መጣላት ጀመሩ። ሥጋውን ለመካፈልም ሹኔ ሸጠው ገንዘ
ቡን ለመካፈል ፈቃደኞች አልኩትም። መንገድ አላፈዎች ሁሉ የተለያዩ ለማራጭ
የዕርቅ ሐሳቦች ቢያመጡላቸውም ሁለቱም፣ «ሥጋው ሳይነካ መቶ በመቶ ካላገ
ኝን ሞተን አንገኛለን?» አሉ። ተናክሰው ተናክሰው ተዳክሙ እና ሁለቱም ወደቁ።
በዚህ መካከል እንዲት ቡችላ በዚያ መንገድ ስታልፍ ሁለት ቀበሮዎች ቆለለው
ወድቀው እንድ ሙዳ ሥጋ መክከላቸው ተጋድሞ ታያለች። ወዲያው ግራ ቀኙን
ተመልክታ ሥጋውን አፈፍ አደረገችና በረረች።
ይህን ትዕይንት የተመለከተ መንገደኛ፡-

ቀበሮ ሲጣላ፣
ተስማምቶ እንዳይበላ፣
መንትፋቸው ሄደች፣
ዘዴኛ ቡችላ፤

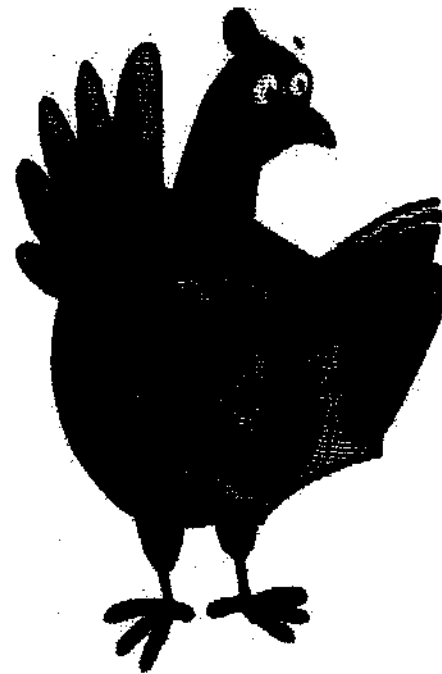
ብሎ ገጠመ አሉ። ሥጋውን መቶ በመቶ እኔ ብቻ ነኝ የምበላው ማለት፤
ሥጋውን ለሁለቱም የማይበድ ሦስተኛ አካል እንዲበላው አላልፎ መስጠት ማለት
ነው።

የአውራ ዶሮ ዲግሪ

ከእንድ የኒቨርሲቲ በሥራ አመራር ትምህርት በዲግሪ የተመረቀ እና
በሞያው ሁለት ዓመት የሠራ እንድ ሰው ከዘመዶቹ ጋራ በኾነ ባል ኾነው
ተጣልቶ ተቆራረጠ። ታዲያ እንድ ሽማግሌ በመካከል ገቡና የተወሰኑ ዘመ
ዶቹን ለብስበው ዕርቅ ጀመሩ። ያን ሰውም፣ «ለምን ከዘመዶችህ ተጣላሽ?»

ብለው ጠየቁት። እርሱም፣
«ያሙኛል፤ ሠርግ ሲያደርጉ
ረሱኝ፤ ታምሜ አልጠየቁኝም፤
ውጭ አገር ሄጄ ለመጣ እን
ኳን ደገና መጣሽ ሳይሉኝ
ቀሩ፤ ልቅሶ ሲኾን እይነግሩ
ኝም፤» እያለ የእቤቱታ መለት
ደረደረላቸው። እኒያ ብልህ
ሹማግሌም፣ «ይህ ነው የጠቡ
ምክንያት?» ብለው በቁርጥ
ጠየቁት። «አምን? ይህና ይህን
የመሳሰለው ነው።» አላቸው።

እኒያም ሽማግሌ፣ «እንተ
የተማርሽ ሰው ነህ። በዚህ
አርባና በሌለው ነገር እንዴት
ከዘመድ ትጣላለሽ። አሉሽ
አሉሽ ወሬ፤ ኩርፊያ፣ ሥራ
የሚያሰፈታ ወግ፣ የመንደር
መጠራራት አንተን ለጠብ ካደ
ረሰሽማ ካልተማሩት ወገኖችሽ
በምንድን ነው የምትሰየው?

አመለካከትን፣ አስተሳሰብን እና የልዩነትን መነሻ ከእኛ የተሻለ ካልነሱ ያደረግኸው ዲግሪ የአውራ ዶሮ ዲግሪ ነው ማለት ነው። ሲሉ ወቅቱት ይባላል።

ተማሪ የሚባለው ሰው አልተማረም ከሚባለው ሰው የሚለየው በምንድን ነው? በደመወዙ? በእለባበሉ? እንግሊዝኛ ጣል ጣል በማድረጉ? ወገኑን በመናቁ? በሉስ በመያዝ? በማንበብ እና በመጻፉ? በአረማመዱ? ወይስ በቂንጠኛ አበላሉ?

የተማሪው ትምህርት የአኗኗር ዘይቤውን ቃኝቶት በቁጠባ መኖርን፣ ገጽ ሕና መጠበቅን፣ የቤት እያያዙን ማሳመርን፣ «ሆዴ ይመሳ ደረቴ ይቅላ» ከሚለው ብሂል መለየትን፣ ክብዛት ጋራ ለጥራት ትኩረት መስጠትን በቤቱ ውስጥ ካላሳየን የሚነው ዲግሪ የአውራ ዶሮ ነው ወይ?

እርሱ ወደ መሥሪያ ቤቱ በመግባቱ እሠራሩ፣ ቢሮክራሲው፣ የመረጃ እያያዙ፣ የእንግዲያ አቀባበሉ፣ የንብረት እያያዙ፣ የበጀት አጠቃቀሙ፣ ሰዓት አከባብሩ ካልተሻሻለ እና በድርጅቱ ውስጥ አንዳች ሰውጥ ካልመጣ የእርሱ ዲግሪ የአውራ ዶሮ ነው ወይ? በተሰመደው መሠረት ለመሥራት፣ የመጣ ለትን ደብዳቤ ለመምራት፣ ከእምስቱ የሥራ ቀናት እራቱን ለመሰብሰብ፣ እበል እና የትርፍ ጊዜ ክፍያ ለመብላት፣ ተሽከርካሪ ወንበር እና አብረቅራቂ ጠረጴዛ ለማስገዛት ምን መማር ያስፈልጋል!!

በየቢሮው የአሠራር፣ የመዋቅር እና የውጤት ሰውጥ እናምጣ ይባልና መዋቅር እና ደመወዝ ተጠንቶ ተግባራዊ ሳይሆን ወረቀት ሰላቸው ሰዎች ቱባ ቱባው ደመወዝ እና ከፍ ከፍ ያለው ቦታ ይሰጣቸዋል። በእንዳንድ ቦታዎች እንደ ታየው ልምዱ እና ዕውቀቱ ያላቸው፣ ነገሩን ከሥሩ፣ ሞያውን ከመሠረቱ የሚያውቁት ደግሞ ይሸቀነጠራሉ። ከዚያ በኋላ አፍካዊ ሰውጥ እንጂ የውጤት ሰውጥ አይመጣም። የደመወዝ ሰውጥ እንጂ የአሠራር ሰውጥ አይታይም። ከምፒዩተሩ ለካርታ መጫወቻ፣ ስልክ የዘመድ መጠየቂያ እና የግል ጉዳይ ማስረጃ ማያ፣ መኪናው ለአትክልት ተራ ከመሆኑ እያልፍም - የአውራ ዶሮ ዲግሪ ማለት ይህ ነው።

ያልተማሩ የምንላቸው ወገኖቻችን የመሠረቷቸው ዕድሮች፣ ዕቁቦች፣ ሰንበቱዎች ምእት ዓመታትን እየተሻገሩ ነው። እንዲያውም ባሰፈው ሰሞን አራት ኪሎ አካባቢ የሚገኝ ሰንበቱ ማኅበር መቶኛ ዓመቱን ማክበሩን ስምቻለኩ። እስኪ

በኢትዮጵያ ውስጥ (የተማሩ) በሚባሉ ሰዎች ተመሥርቶ ሳይሠነጣጠቅ፣ ሳይከፋፈል፣ ሳይካሰስ ገምሳ ዓመት ያስቆጠረ ፓርቲ፣ ማኅበር፣ ድርጅት፣ ተቋም እስኪ ንገሩን?

ዲግሪያችን የአውራ ዶሮ ዲግሪ ካልነሱ በስተቀር ልዩነቶቻችንን ማቻቻል፣ ተቃርኖዎቻችንን ማስታረቅ፣ መለያየትን ማስቀረት፣ ተነጋግሮ ቢቻል መተማመን ባይቻል ከነልዩነታችን አብረን ተባብረን መኖር፣ ባወጣነው ሕግ መመራት፣ በጋራ ለወሰንነው ውሳኔ መገዛት ስለምን እቃተን? በየስብሰባው የምንናገረውን፣ በየመግ ለሚው የምንደሰኩርበትን መተግበር ስለምን ተሳነን?

በየዩኒቨርሲቲው በጎጥ እና በጎሳ ተከፋፍሎ መደባደብ እና መገዳደል ምን የሚሉት አጉል ፈሊጥ ነው ጃል? የእኛ መማር ይህን ማስቀረት ካልቻለ በጀት ከመጨረስ ባሰፈ ጥቅሙ ከምን ሳይ ነው? «አልተማሩም» የምንላቸው ወገኖቻችን በየጎጡ «ስልቻውን» ቀልቀሉ፣ ቀልቀሉውን ስልቻ» ብለው ተስማምተው ሲኖሩ፣ ያም በስመ አብ ይህም ቢሰማላሂ ብሎ በየግሉ እርዶ ጠምቆ በእንድ ዳስ ሲዋብ እና ሲመራረቅ ሲኖር ሳለ፣ የመለያየትን ዛር ያመጣንባቸው ተማርን የምን ለው አይደለንም እንዴ - ባለአውራ ዶሮ ዲግሪዎች!!

እናቶቻችን ዕቁብ ሰብስበው ያለመያዣ፣ ያለዋስትና፣ ያለፊርማ፣ ያለደረሰኝ ለቃላቸው ታምነው በየወሩ ለባለዕድሉ ሊያዳርሱ ኖረዋል። የተማሩ ሰዎች በመሠረቱት ባንክ ያለው ዘግናኝ ሙስና እና ዝርፈያ፣ የዘመድ እሠራር እና በሥልጣን መባለግ አነርሱን አልገጠማቸውም። ታዲያ ባንኮቻችን ከዕቁቦቻችን የተሻለ እሠራር፣ ሥነ ምግባር እና ዕሴት ካልፈጠሩ ዲግሪያችን የአውራ ዶሮ ነው ወይ?

ዛሬ ዛሬ ፍርድ ቤቶቻችን በተማሩ ሰዎች እየተሞሉ፣ የተቀላጠፈ የፍትሕ ሥርዐት ለማስፈን እየታገሉ ነው። መልካም። ነገር ግን ከትላንቱ የሙግት ሥርዐት፣ ለእምስት ስድስት ዓመት እንዳች እርባና ለሌለው ነገር ከመመላለስ፣ በይመ ስላል እና በሕገ ልቡና ከመመራት፣ ከባለሥልጣናት ተጽዕኖ እና ከዘመድ እዝ ማድ እሠራር ካልጸፉ፣ በመርሕ እና በሕግ መመራትን ገንዘብ ካላደረጉ፣ ለዐሥር ዓመታት ያለዋስትና በእስር በቆየው ላይ ሁለት ዓመት መፍረድን ካላሻሻሉ፣ የተማሪው በርቶለት፣ ያልተማረው ገብቶት እንዲገላገል ካላደረጉ ዲግሪያችን የአውራ ዶሮ ከመሆኑ እያልፍም።

እስኪ እንዳንድ ተማሩ በሚባሉ ሰዎች የሚተላለፉ የሬዲዮ ፕሮግራሞችን፣ ፓልቶኮችን፣ የሚጻፉትን መጻሕፍት እና ጋዜጦችን፣ የሚዘጋጁ ገጽ

ድሮችን እና መጽሐፋችን ተመልከቱ። የያዙት የጭፍንነት እና የጨለምተኝነት አመለካከት፤ ያሰፈሩት የስድብ እና የዘረኝነት መልእክት፤ ያነገቡት የጥፋት እና የመሰደድ ተልእኮ - «የአንዚህን ሰዎች አእምሮ ትምህርት ካልለወጠው ምን ሊለውጠው ነው?» ያሰናድል። ከስማቸው በፊት የሚዘረዝሩት ያ ሁሉ የትምህርት መግርግብ ቢኾን ከሕውራ ዶሮ ዲግሪ ልዩነቱ ምን እንደ ኾነ ለማሰብ ይቻላል።

በድኅረ ምረቃ ት/ቤት ተማሪዎች ደረጃ መከራከሪያ ካለ፣ የሌላ ሰው የጥናት ወረቀት ገልብጦ መመረቅ ከተጀመረ፣ አስተማሪ ጨቅጭቆ ወይም ተማሪ አላ ድሞ ማርክ ማስጨመር ካልቀረ፣ የሐሰት ዳታ ተጠቅሞ የሐሰት ጥናት መሥራት ካላቆመ የመማር ፋይዳው ምንድን ነው? በዲግሪ ላይ ዲግሪ መጨመር ስለሆነ ሳይ ኩታ ከመደረግ ያለፈ ምን ሰው ሆኖ ይኖረዋል?

ተማሪ የሚባለው ባል የአካሉን ክፋይ፣ የልጆቹን እናት ሚስቱን የሚደብድብ ከኾነ፣ በቤቱ ዐምባገን ኾኖ የፈርዶንን ዘመን መልሶ ካመጣው፣ ጠጥቶ እና ለክሮ ሰፈሩን ከጠበጠ፣ ደመወዝ በተቀበለ በማግሥቱ፣ «ለደመወዝ ስንት ቀን ቀረኝ?» የሚል ከኾነ፣ ሁለት ዐይነት ጫማ አራት ዐይነት ልብስ ለብሶ ቢሮው ከገባ፣ ከአፉ የስድብ ቃል እና ማመናጨቅ ካልጠፋ ዲግሪው የአውሮ ዶሮ ነው ማለት ነው።

«ድካው ምን አደረገ? ሊቆቹን ነው መርገም!» ብሎ ገሞራው በብረከተ መርገም። የግጥም መጽሐፉ የገሰጠው ይህን ሳይኾን አይቀርም።

«እንጂ እንዲህ ይላል፤ እዚህ መጽሐፍ ላይ እንዲህ ተብሏል፤ በአሜሪካ ይሄ አለ፤ በአውሮፓ እንዲህ ተደርጓል፤» እያሉ መተረክ የመማር መሰከሪያ አይደለም። ሰውየው በጆሮ ጠገብ ብዙ ነገር ቃርሚል አለ። ስለ አሜሪካ ከተነሣም ያወራል፤ ስለ አውስትራልያ ከተነሣም ያወራል፤ ስለ አንግሊዝም፣ ስለ ታንዛንያም፣ ስለ ቻይናም ካወሩት ጋራ ይተርካል። በተጠቀሰው ቦታ ሁሉ፣ «ይህን ያህል ጊዜ ተቀምጧለሁ፤» ማለት ይቀናው ኖሯል። በዚህ የሰውየው ችሎታ የተደነቀ አንድ ጓደኛው፣ «በዚህ ዐይነት ስለ ጂኦግራፊ በደንብ ታውቃለህ ማለት ነው?» ብሎ ቢጠይቀው፣ «አዚያማ ሦስት ዓመት ተቀምጧለሁ፤» አለ ይባላል።

አንድ ባልንጀራዬ ይህን መሰሉን ዕውቀት «ብቀቀኛ» አለው፤ አኔም በዚሁ ተሰማማኝ። እንደ ቧንቧ የሰጡትን ሊከፍቱት ከማፍሰስ በስተቀር በወሰደው ነገር ሰው ሆኖ መግኘት ማለት ነው። ሌት ተቀን ይሸመድድና፣ ከዚህም ከዚያም ሞልቶ ይጸጽፍና ያን መከረኛ ዲግሪ ይይዛል። ከዚያ በትልቁ ፎቶ ተነሥቶ ግድግዳው ላይ ይሰቅልና፣ «ቀላል አይደለም!» ማለት ይጀምራል። ከተማረበት የመ

ማሪያ መጽሐፍ በስተቀር ሌላ መጽሐፍ አንብቦ አንናገብ ግን አያውቅም። ለወራያዊ ሕግ እንጂ ሲሠራ የለበትም። ለአርሱ ያስተማሩትን በቴፕ ቢቀዱት በተሻለ ኹኔታ መዝግቦ በያዘው ነበር - የአውሮ ዶሮ ዲግሪ።

ለአራት ሰዓት ቀጥሮ አምላት ከመጣ፣ በዛሬ እና በነገ መካከል ያለው ልዩነት ካልገባው፣ ቀጠሮ ሲይዝ ከነገ ወዲያ እንገናኝ ካለ፣ ከነገ ወዲያ ማለት ኻያ አራት ሰዓት እንዳለው ካልተረዳ፣ ቢቻል የተሰጠውን ሥራ በጊዜው ካላደረሰ፣ ካልተቻለም ባለማድረሱ ካልተሰማው፣ «መኖር መኖር አሁንም መኖር» በሚል መርሕ ብቻ የሚመራ፣ በመኖሩ የሕዝብን ቁጥር ከመጨመር በቀር ሌላ ዕቅድ ካሌለው ዲግሪው የአውሮ ዶሮ ነው ማለት ነዋ !!

ያላወቁ አለቁ ነበረ ተረቱ፤
እያወቁ ማለቅ መጣ በላዓቱ፤
ጧፈ ብርሃንሽን ለሌላው ስትላጭ፤
ባንቺ ነዶ ማለቅ ምንው አትቆጭ፤

የሚል ግጥም «እያወቁ ማለቅ» ከተሰኘ መጽሐፍ ማንበቤን አስታውላለሁ። ለአገራችን ኢኮኖሚያዊም ይኹን ፖለቲካዊ፣ ባህሳዊም ይኹን ዘመናዊ ትርምስ ቀጥተኛ ተጠያቂ ሊኾን የሚችለው ገበሬው ወይም የጉልት ቸርቻሪው፣ ወዘደሩ ወይም አርብቶ አደሩ አይደለም። ከ1966 ዓ.ም ጀምሮ የተጣበቅንበትን ፖለቲካዊ መተሳለቅ፣ ነጭ ሽብር እና ቀይ ሽብር ሳልተማረው ያስተማረው «የተማረው» ነይል ነው። ወደ መሬት ያልወረደ ዐሥራ ሁለት ዐይነት ፖሊሲ እና መመሪያ፣ የውስጥ ደንብ እና ቀላጤ፣ ዘመቻ እና ፓኬጅ እያቀየረ ድኻውን የሐሳብ መሞከሪያ ያደረገው «የተማረው» ነው።

ይህ ያላንበት ስምን በአገራችን የግንቦት ልደታ ንፍር በየቦታው የሚቀቀልበት ስምን ነው። ባቂላው፣ ስንዴው፣ ሽንብራው፣ አተሩ ይቀቀላል። እሳት ግር ብሎ ነድዶ፣ ከላይ ከግራ ከቀኝ እየተገለበጠ ንፍሮው አስክደርሶ ...። ታዲያ በዚህ መካከል ብዙ መደቆ ይነጥላሉ። የሚል ይመስል፤ ከዚያ ሁሉ ባቂላ ተሳይቶ ውኃ ሳይገባው ብቅ የሚል ባቂላ አለ። የክርስትናን ትምህርት ከነባብ ቤት እስከ ዜማ ቤት፣ ከቅኔ ቤት እስከ ትርጓሜ ቤት፣ የእስልምናን ትምህርት ቁርዕን ከመቼራት የእነ ቡካሪን ሐዲት እና የሊቃውንቱን ይትበሃል እስከ መጠንቀቅ፤ የቀለምን ትምህርት ብሬደል እስከ ከፍተኛ ትምህርት» ተምሮ አንዳች ነገር ወደ ውስጡ ሳይዘልቅ እንደ ባቂላው «ፍንክቻ ያባ በላ ልጅ»

ያለ ገጥሟችኹ እያውቅም? ከሚድያን ተስፋዬ ካላ እንዳለው፤ «እንኳንና ትምህርት፤ ት/ቤት በላዩ ላይ ቢገነባ የማይለወጥ» - የአውራ ደሮ ዲግሪ!!

አልተማረም የምንለውን ወገንክ የሰፊሩን አድባር፤ የእጥቢያውን ታቦት፤ የጎጡን ዐዋቂ፤ የአባት የአያቱን አጥንት፤ የሚያምነውን አምላክ ጠርቶ በውግዘት እና በርግማን አሰር ማለታረቅ፤ ማግባባት፤ መሸምገል፤ ቂምን እንዲያወርድ፤ በቀልን እንዲያበርድ ማድረግ ይቻላል። ተማረ የሚባለውን ግን ምን ማድረግ ይቻላል። «በመርሕ አምናለኩ፤» ይላል ያለመርሕ ይጓዛል፤ «በሕግ የበላይነት ነው የማምነው፤» ይላል ያለሕግ ይጓዛል፤ «ዴሞክራሲያዊ ነኝ፤» ይላል ልዩነትን ጠላትነት አድርጎ ይቆጥረዋል፤ በታቦቱ፤ በውቃቤው፤ በእግዚር፤ በአላህ እንዳንለው ጌላ ቀርነት ነው ብሎ ትቶታል። አሁንክ ማለታረቅ፤ ማግባባት፤ ማለማማት፤ ያልተቻለው «የተማረ» የሚባለውን ነው።

«ማወቅ መለወጥ ነው፤» ብሏል ነቢይ መኮንን፤ «መማር የጠባይ ለውጥ ማምጣት ነው (education is change of behavior)፤» የመምህርነት ሞያ የሚማሩ ሁሉ መጀመሪያ የሚማሩት መርሕ ነው። መማር የሥነ ምግባር፤ የአመለካከት፤ የርእይ፤ የፍልስፍና ለውጥ ማምጣት ነው። ለራስ ከማለብ አልፎ ለሌሎች፤ ለዛሬ ብቻ ከማለብ ልቆ ለዘለዓለም ማሳብንም ይጨምራል፤ እንብላት ከማለት ወጥቶ እንዝራት፤ እናጥፋት ከማለት ወጥቶ እናልማት ማለትን ያስከትላል። ማወቅ ዕውቀት ማከማቸት ብቻ አይደለም፤ የምንማረው «ዳታ ቤዝ» ለመኾን አይደለምና። ማወቅ ሰርተፊኬት መሰብሰብ ብቻ አይደለም፤ የምንማረው ለግድግዳ ማስታወቂያ አይደለምና፤ ማወቅ ራስን ለመለወጥ እና ሌሎችንም ለመለወጥ መታገል ነው። ለሰናበት የደበበ ሰይፉን ግጥም ጋበገፎ ነው።

መስለውኝ ነበረ

የበቁ የነቁ

ያወቁ የረቀቁ

የለው ፍጡሮች

ለካ አነሱ ናቸው

ጥሬ ጨው... ጥሬ ጨው

ጥሬ ጨዋዎች

መፈጨት-መሰለቅ-መደለዝ-መውቀጥ-መታሸት-መቀየጥ

ገና ሚቀራቸው

«አኔ የለኹበትም፤» ዘወትር ቋንቋቸው

«አለኹ መስሎሻል፤ ተበልተሽ አልቀሻል»

በአንድ የድኾች መንደር ውስጥ አንድ ጨካኝ አራጣ አበዳሪ ነበረ። ለመንደሯ ድኾች ከአቅማቸው በላይ በኾነ ወለድ ገንዘብ እያበደረ ያለ የሌለ ንብረታቸውን ይመዘብራቸው ነበር። ምሕረት የሚባል እያውቅም። በአንድ ወቅት መንደርዋ በድርቅ ተመታች እና እነዚያ ድኾች እንኳን በሚከፍሉት የሚልሱት የሚቀምሉት አጡ። ተሰብስበው ወደ አራጣ አበዳሪው በመምጣት ሲሆን የተበደሩትን ዕዳ እንዲሰርዝላቸው፤ ካልሆነ ወለዱን እንዲያነሣላቸው፤ ይህም የማይቻል ከሆነ ለዚያ ዓመት ከክፍያ ነጻ እንዲያደርጋቸው ለመነት።

አራጣ አበዳሪው ግን ከቀረበት አማራጮች ሁሉ አንዱንም ለመቀበል ፊቃ ደኛ አልኾነም። እንከፍልም ካሉ እነርሱን እና ልጆቻቸውን በባርነት ይዞ ከመሸጥ አንደማ ይመለስ ተናገረ። ቢባል - ቢሠራ አንዳች የምሕረት ጥፍጣፊ ሊገኝበት አልቻለም።

የመንደሩ ሰዎች ከአራጣ አበዳሪው ምሕረት እንዳላገኙ ሲረዱ በጉዳዩ ላይ ለመወያየት ተሰባሰቡ። «ንብረታችንን አጥተናል፤ አሁን ግን ራሳችንን ልናጣ ነው። ስለዚህም አንዳች መፍትሔ ማግኘት አለብን» ሲሉ መከሩ። በመጨረሻ አንድ እዛውንት። «ይህ ሰው ካልሞተ በሰተቀር መፍትሔ እናገኝም፤ የክፉ ሰው ዕድሜ ረዥም ነው፤ አንዲሱ ይህ ሰው ደግሞ በቀላሉ የሚሞት አልኾነም። አኛ ደግሞ አርሱ እስኪሞት መጠበቅ አንችልም፤ ስለሆነም ሞቷል ብለን መቅበር አለብን» ብለው የሰጡትን ሐሳብ መንደርተኛው ተቀበለው።

እናም ጉልበት ያላቸው የመንደሩ ነዋሪዎች ተመርጠው ወደ ቤቱ ሄዱና ለው ሳይሰማ እፍነው ይዘው የሬሳ ሣጥን ውስጥ ከተቱት። ከዚያም የዕድር ጡሩንባ ተነፋ። እራታው እና ልቅሶውም ቀለጠ። ያ አራጣ አበዳሪ ሣጥኑ ውስጥ ተጋድሞ ግራ ገባው። መሾ አውራጅ ተጠርቶ።

የኛማ አያ ጌታው የተገንጠለ፤

ሳይበላው ሳይጠጣው ለበይ አሰረከበ፤

እያለ ዋና ዋና ጥያቄዎችን ጽፎ ከእነ መልሳቸው ግድግዳ ላይ ለጥር፤ «ከዚህ ውጪ ጥያቄ ካለዎት ብቻ ይጠይቁኝ፤» ብሎ ነበር። ይኼ ነው እንግዲህ ቢጥለር መሥራት። ይኸው ከቢጥለር ወዲህ በየቢርው ሁሉም ነገር እየተለጠፈ አይደለም!

የመንገድ ላይ ለላምታውም ቢኾን ቢጥለር ቢዞርበት ኖርኮ በሁለት ቃላት ባለቀ ነበር። «እንደምን ነህ-ደገና ነኝ! እንዴት ነህ-ደገና! እሺ-አለን! እንዴት ነሺ-ደገና! ትበረቻለሽ-አዎ! ሥራ እንዴት ነው -እሪፍ ነው! ታዲያሰ-አለና! ደገና ነሽ ግን-አለን!» (አጥብቆ ጠያቂ የእናቱን ጥት ይረዳል) የሚለው ሁሉ ተረሳቶ ለላምታው ይቀጥላል። ቢጥለር ቢሠራ ኖር ይህ ሁሉ ጥርክሰሰ! «እንዴት ነህ ባያሊው» በሚል ተጠቃልሎ ይቀመጥ ነበር።

በየቢተ፤ በየለፈሩ፤ በየሰጩ፤ በየባህሉ ቢጥለር የሚያሰፈልገው ለንት ነገር አለ መሰላቸው። እኔ የምፈራው የየመሥሪያ ቤቱን ብቻ ሠርተው እንዳያቆሙ ነው። ዋና ዋናው አልተነካምና ቢጥለር ይቀጥላል።

✱

ሳናረጅ እናውጋ *

*

በእንድ ወቅት በምሥራቅ ጎዳም ቦን ወደሚገኘው «እናረጅ እና እናውጋ» ወረዳ ሂጀ እንድ እዛውንትን ስለ ትርጉሙ ሰጠይቃቸው፤ «እሁን በመጣትነታችን እን ሥራ! ስናረጅ እናውጋለን ማለት ነው!» አሉኝ። እኔ ደግሞ እሁን እየሠራን «ሳናረጅ እናውጋ» ማለቱ ነው።

አገር እንወዳለን

በውጭው የውጭ አገር ዜጋ ቢኾኑም ለዐሥር ዓመታት በኢትዮጵያ ውስጥ አስተምረዋል። ሚስተር ገዢ ይባላል። ሻሂ እየጠጡ ኢትዮጵያውን ጓደኛቸውን እየጠበቁ ነው። ሻሂውን ሁለት ጊዜ ፋት አንዳሉት ጓደኛቸው ከች አለ። አረንጓዴ ቢጫ ቀይ የተጠለፈበት ቆብ አድርጓል። በለመዱት የኢትዮጵያውያን ባህል መሠረት ከመቀመጫቸው ተጎሥተው ተቀበሉት። ወን በር ስቦ እንደ ተቀመጠ ያጠሰቀውን ቆብ ጠረጴዛው ላይ አኖረው። ሚስተር ገዢ የተቀመጠውን በኢትዮጵያ ባንዴራ የተጠሰፈ ቆብ ዐየት አደረጉና፤ «እናንተ ኢትዮጵያውያን ለምንድን ነው በባንዴራችሁ ማጌጥ የምትወዱት?» አሉና ኢትዮጵያውን እንግዳቸውን ጠየቀት።

«እኛ ኢትዮጵያውያን አገራችንን እንወዳለን። በአገራችን ለመጣ ርገራን የለንም። ይህ የአገር ፍቅር በደማችን ውስጥ አራተኛ ሕዋስ ኾኖ ተቀምጧል። ለዚህ ነው!» አላቸው።

«ቆይ ግን እገራችንን እንወዳለን ስትሉ ምን ማለታችሁ ነው? ለመኾኑ ምኑን ነው የምትወዱት? ለእናንተ አገር ማለትስ ምን ማለት ነው? ወንዙ እና ተራራው ነው? ሚዳው እና ጫካው ነው? ምኑ ነው አገር?»

ኢትዮጵያው ትኩር ብሎ አያያቸው፤ «ሁለመናው ነው። ስጢ እንስ ሳው፤ ሚዳው፤ ተራራው፤ ጫካው፤ ወንዙ፤ ሁሉም» አለና መሰሰላቸው።

«እኔ ግን አይመስለኝም!» አሉት ሚስተር ገዢ።

«አንዴት?» ተገርሞ ጠየቃቸው።

«እናንተ በአገራችሁ የድመት ፍቅር ይመስለኛል ያላችሁ!»

«የድመት ፍቅር ምን ዐይነት ነው!» እንግዳው ተገርሞ ጠየቀ።

«ቤት ያከራዩኝ ሰውዬ ምን እንዳለኝ ታውቃለኝ። ድመት ልጄቼን የምትበላው ስለምትወዳቸው ነው። ፍቅሯን የምትገልጠው ልጄቼን በመብላት እና ለዘላለም ሆጺ ውስጥ በማድረግ ነው አሉኝ።»

«እና»

«እናማ እናንተም ለአገራችሁ ያላችሁን ፍቅር የምትገልጡት አገራችሁን በመብላት ይመስለኛል።»

«የገ ያህል እንደርሳለን ብለው ነው!» እንግዳው አንገቱን ወዘወዘ።

«ኸረ እንዲያውም ሳይብስ አይቀርም። እሁን ለምሳሌ፤ እናንተ ኢትዮጵያውያን በቅኝ ገዢዎች ባለመገባታችሁ ስትኮሩበት ዐያለኩ። ልክ ነው፤ ለጀግኖች አባቶቻችሁ ምስጋና ይግባቸውና ለዚህ የታሪክ ዕድል አብቅተዋችኋል። የሦስት ሺሕ ዘመን የነጻነት ታሪክ አለን እያላችሁ በእኛ በአፍሪካውያን ላይ ትኮሩብናላችሁ እንጂ በሦስት ሺሕ ዘመን ምን ሊሠራበት እንደሚችል አላሳያችሁንም። ነጻነትን እንዴት ማግኘት እንደሚቻል አሳያችሁን እንጂ በነጻነት እንዴት መጠቀም እንደሚቻል አርአያ ልትኾኑን እልቻላችሁም። ለርስ በርስ ስትዋጉ፤ አንዳችሁ የሠራችሁትን ሌላችሁ ስታጠፉ፤ መቶ ዓመት የለፋችሁበትን በአንድ ቀን ደምሰላችሁ እንደገና ስትጀምሩ ነው የኖራችሁት። እስኪ ተመልክቱት፤ የሦስት ሺሕ ዘመን ታሪክ አለን ነው የምትሉት። ታዲያ ሦስት ሺሕ ዘመን ተገዛችሁ አዚህ መድረስ የቻላችሁት ብቻ ነው? አቆጣጠራችሁ ግን በምንድን ነው? አንድ ዓመትስ በእናንተ ዘንድ ስንት ቀን ነው?

«ለመኾኑ እገራችሁን ስለምትወዱ ነው እርስ በርስ ስትዋጉ የኖራችሁት? አገራችሁን ስለምትወዱ ነው የቀደመውን እያፈረሳችሁ እንደ አዲስ የምትጀምሩት? ወንዙን ሰው ሲነካላችሁ ዘራፍ ብላችሁ ትነሣላችሁ፤ እናንተ ግን ወንዙን አትጠቀሙበትም። መሬቱን ሰው ሊቆርስ ሲመጣ አራስ ነበር ኾናችሁ ትነሣላችሁ። እናንተ ግን መሬቱን አታለሙትም። ቅርሳችሁን ሰው

ሊዘርፍ ሲመጣ የቻለ ይዘምታል ያልቻለ ያቅራራል፤ እናንተም ግን ቅርሱን አትጠብቁትም። እሁን ይኼ ምቀኝነት ነው ወይስ አገርን መውደድ?

ኢትዮጵያዊው እንግዳ ያልጠበቀው ነገር ስለመጣበት ትክክል እንደ ማለት አለና፤ «በርግጥ ችግሮች ሊኖሩ ይችላሉ። አንዳንድ ዋልጊዎች የሚሠሩት ሥራ ግን መላውን ሕዝብ መወከል የለበትም፤» አላቸው።

«ልክ ነኝ!» አሉ ሚሰተር ገዢ፤ «ልክ ነኝ፤ ጥቂቶች ሁሉንም አይወክሉም። የማየው ነገር ግን ይህን አባባልኸን እንዳልቀበለው ያስገድደኛል። ተመልከት፤ ቅቤ ውስጥ ሙዝ እየጨመረ የሚሸጠውኮ የራሳችሁ ሰው ነው። ለውጭ አገር አይደለም የሚሸጠው፤ ለገዢ ጎረቤቱ ነው። ሂድ አስኪ በየሱቁ፤ ለንት ጊዜው ያለፈበት የታሸገ ምግብ ይሸጣልኩ። ገዥው የሌላ አገር ሰው አይደለም። የራሳችሁ ወገን ነው። ያደረ ኪክ፤ ያደረ ምግብ፤ የተበላሸ ሥጋ የምትሸጡትኮ ለጠላት አገር አይደለም ለራሳችሁ ሰው ነው። እሁን እኔዚህ ሰዎች አገራችንን እንወድዳለን ብለው ግሥላ ሲኾኑ ባይ ይገርመኛል። ወገኖቻቸውን እየገደሉ ምኑን ነው የሚወድዱት አላላሹ። ዐሥር ብር የገዛችሁትን ዕቃ አንዳች ዕሴት ላትጨምሩበት በገዢ ወገኖችሁ ላይ መቶ ብር አትርፋችሁ ያለርንራኔ እየሸጣችሁ አገራችሁን ትወድዳላችሁ ማለት ነው?

«መሬቱን ብቻ ነው እንዴ እገር የሚሉት? በአንድ መንደር ውስጥ የሚገኝ መሸታ ቤት መንደርተኛውን እየበጠበጠ ሰላሰቸገረ የቀበሌ ጥበቃዎች መጡና ድምፅ ቀንሱ አሏቸው። እነርሱም አሺ፤ አሱና የሚገርም ዘፈን ከፈቱ አሱ።»

«ምን የሚል?»

«እኛም አንተኛ ሰውም እናስተኛ» የሚል፤

«ሆይ! ይህኛን አገር አገላብጠው ነውኮ የሚያውቋት!» አለ እንግዳው ተደንቆ።

«ሂድና ሠራተኛውን እየው። ሌላ ትርፍ አገር ያለው፤ በቅኝ ገዥዎች ተገድዶ የሚሠራ ነውኮ የሚመስለው። አንዳንዱ ዘግይቶ ይገባል፤ አንዲት

ነገር ሳይሠራ ለሻሂ ይወጣል፤ እጁን ወደ ጳላ አጣምሮ እየተዘናና ወደ ቢሮው ይመለሳል፤ አንዲት ነገር ሳይሠራ ለምሳ ይወጣል። አንድ ነገር ከጠየቅኸው፤ «ነገ፤ ነገ» ነው የሚለው። ነገ መቼ እንደ ኾነ አይታወቅም። ግንባታዎቻችሁ ለጠላት አገር የሚሠሩ እንጂ እንወድዳታለን ለምትሏት አገር የሚሠሩ አይመስሉም። የሚጀመሩበትን እንጂ ግንባታው የሚያልቅበትን ጊዜ ማንም አያውቅም። ተሠርቶ ሳይመረቅ ይፈራርሳል። ከሚሠራበት ገንዘብ የሚበላው ይበላ ጣል። ሠራተኛው ምድጃ ከብቦም፤ አካፋ ተደግፎም ተረት ያወራል።

«ለመኾኑ እነዚያ የዚህ ሁሉ ግንባታ ሠሪዎቹ፤ አሠሪዎቹ፤ ተቆጣጣሪዎቹ እሁን አንተ እንደምትለኝ እገራቸውን ይወዳሉ ማለት ነው? የትኛዋን አገር ነው የሚወድዱት? ወይስ እኛ የማናውቃት ሌላ ኢትዮጵያ የምትባል አገር አለቻችሁ? ቻይናዎች ያሱትን ሰምተዋል?»

«ምን አሉ?»

«መንገድ ሲሠሩ፤ እነርሱ ቀን ቀን የሠሩትን እና የሰበሰቡትን የአካባቢው ሰው ሌሊት ሌሊት አፍርሶ እና አግዞ እየወሰደ አስቸገራቸው። በጳላ እንደ እኔው አገራችሁን ትወዳላችሁ ቢባል ለምተው ስለ ነበር፤ "ቆይ አዝዚህ ኢትዮጵያውያን ሌላ አገር አላቸው እንዴ? ከአገራቸው ስርቀው የት ነው የሚወስዱት?" አሉ ይባላል።»

«እሁን አሁን ትውልዱ ጉዳዩን እያስተዋለ እየተለወጠ ነው። ምናልባት ቀድሞ እንዲህ ያለ ነገር ሊኖር ይችላል፤» አለ ኢትዮጵያዊው እንግዳ።

«የለም የለም እንዲያውም ብሏል። አዲሱ ትውልድ የምትለው የሚገኝ ውክ እኔ በማስተምርበት ኮሌጅ ነው። ዐየኹትኩ። ቤተ መጻሕፍት ገብቶ በድኻ አገር በጀት የታተመ መጽሐፍ የሚሰርቅ፤ የሚቀዳድድ፤ ሳይ ሳይ ትርኪ ምርኪ ነገር የሚጽፍ፤ ይህ ነው አገር ወዳዱ ትውልድ? ከእርሱ ቀጥሎ እዚህ ትምህርት ቤት የሚማረው የራሱ ወንድም እና አጎት መኾናቸውን አንኳን የሚረላው ነው አገር ወዳዱ? ከወውቀት ክርክር ይልቅ በገጠኝነት ተቧድኖ መደባደብ የሚቀናው ነው አገር ወዳዱ ትውልድ? ነገሩ ምን ያድርግ የሚያ ሰተምሩትም ቢኾኑኮ የአገራቸውን ሰው የሚያስተምሩ፤ እንወዳታለን

ለሚሏት አገር ትውልድ ሊያፈሩ የሚያስተምሩ አይመስሉም። የዛሬ ካያ ዓመት ባዘጋጁት ማስታወሻ አያስተማሩት፤ ከቤተ መጻሕፍት አውጥተው ቢሯቸው የደበቁትን መጽሐፍ ማጣቀሻ አየሰጡ ጥናት አያዘዙት ምን ያድርግ። በገጠሩ ሴት ልጅ በልጅነቷ ተጫውታ ሳትጨርስ ትዳርና በልጅነቷ ትወልዳለች። አርሷም ልጅ፤ የወለደችውም ልጅ ይኸንባትና አብረው እየተጫወቱ ያድጋሉ። አሁንም ኮሌጃቸውን እንደዚያው አደረጋችኩት።

«አሁን በየሐክምና ቦታው የሚሠራው የድሮው ትውልድ ነው ልትለኝ ነው? ለመኾኑ አርሱ አገር ወዳድ ነው? ጊዜ ባለፈበት መድኃኒት ወገኑን የሚያክመው፤ በመንግሥት በጀት የተገዛ መድኃኒት አውጥቶ የሚሸጠው፤ ገንዘብ ለመስብሰብ ብቻ የሌለ ምርመራ አያዘዙ ድካው ተማርሮ ከሐክምና ይልቅ ወደ ዳማክሌ አንዲጓዝ ያደረገው አገሩን ስለሚወድድ ነው?»

«አሰኪ የመኪና ምርመራ እንዴት እንደሚደረግ ተመልከት። መኪናው ሳይታይ በሰልክ እኮ ነው የሚመረመረው። ለመኾኑ መርማሪው ሰውዬ ይኼ መኪና አርሱን፤ ቤተሰቡን፤ ዘመዶቹን እንደማይገቡ ርግጠኛ ነውን? አገሩን ስለሚወድ ነው ሕዝብ አንዲያልቅ ፈቅዶ የተበላሸ መኪና ጤነኛ ነው ብሎ የሚፈርመው?»

«በአንድ ወቅት አዲስ አበባ መንገዶቿን ለየመች ተብሎ በየቦታው ተለጠ። ሦስት ወር አልሞላውም የሲያሜው ለሌዳ ሲወድቅ እና ሲጠፋ። ማን ዘረፈው? አገር ወዳድ። ተወካዮቹስ ቢኾኑ ለምን ዘወር ብለው አላዩትም? አገር ወዳድ ስለኾኑ ነውን?»

«እኔ አገር የመውደድን ጉዳይ አሁን እርስዎ ባሰቡበት መንገድ አስቤው አላውቅም። ብቻ እኛ የአገራችን ጉዳይ ሲነሣ ደመ ቁጡዎች፤ አትጓኩን ባዮች እና ኮስታሮች መኾናችንን ዐውቃለኩ፤» አለ ኢትዮጵያዊው እንግዳ።

«ልክ ነህ ይህንን ሃላም በሙሉ ይመስክርላችኋል። ይህች አገርከ ዘመን ብላ አንዲሁ በነጻነት አልኖረችም። እንዳች ልዩ ነገርማ አላችኩኩ። አገራቸውን ባይወድዱ ኖሮ አባቶቻችሁ ደማቸውን ባልገበሩ ነበር። አጥንታቸውን ከስክለው ድንበር ባላጠሩ ነበር። ዘመናዊ መሣርያ የታጠቁትን በባህላዊ መሣርያ ባላሸነፉ ነበር። ግን አገር መውደድ ይኼ ብቻ ነው ወይ? ሌላ አይነት? እኛ ግን እንደ ፈለግን አንጫረስ! ሌላ አይዘረፈን! እኛ ግን እንዘራ

ረፍ፤ ሌላ አይጨቁንን፤ እኛ ግን እንጨቋቁን፤ ቅኝ ገዥ መጥቶ ቀንበር የኾነ ሕግ አያውጣብን፤ እኛ ግን እርስ በርሳችን ቀንበር አንጫጫን፤ ጠላት ወርሮ መብታችንን አይንካ፤እኛ ግን መብታችንን እርስ በርስ እንጋፋፈ ነው የምትሉት? ይኼኮ ነው ያልገባኝ ነገር። አገር ማለትኮ መልክስ ምድሩ ብቻ አይደለም። ይኼ ባለ ጉዳይ ኾኖ ቢሮህ የመጣው፤ ታምሞ ሊታክም እንተጋ የመጣው፤ ሊማር እንተጋ የመጣው፤ ሊገዛ ለቅኸጋ የቆመው፤ በሞያኽ እያገለገለ ኸው ያለኸው፤ በመኪናኽ ላይ የተሳፈረው፤ አርሱኮ ነው አገር፤» አሉ ሚ/ር ገዢ።

«እንዴ ሚስተር ገዢ፤ በዐሥረኛው ዓመት አገራችን መረረዎት መሰለኝ። እርስዎም እንደኛው ደመ ቁጡ ሊኾኑ ነው ማለት ነው? ባለፈው ታም መው ተኝተው እያለ የኢትዮጵያዊ ደም ነበር እንዴ የተደረገለዎ?» አለ ኢትዮጵያዊው ነገሩን ወደ ቀልድ ወስዶ ሐሳብ ለማስቀየር።

«ዐየኸ፤ ይህች አገር ይበልጥ ስታውቃት ይበልጥ የምታሳዝን፤ ይበልጥ የምታስቆሞ፤ ይበልጥ የምታንገበግብ ናት። ቆይ ግን ይህን ሁሉ የምታደርጉት አገራችሁን ስለምትወዱ ከኾነ አገራችሁን ባትወድዱ ኖሮስ ከዚህ የከፋ ምን ታደርጉ ነበር? አንድ እዚህ አገር የለማኹት ቀልድ ነገር አስ። አንድ ባል ሚስቱን ይደበድባታል። እርሷም ቤቷን ትታ ትወጣለች። በኋላ ሽማግሌ ገብቶ ታረቁ ያላችዋል። ባልም፤ «እኔኮ ስለምወዳት ነው የመታጓት፤ የፍቅር ነው፤» ይላል። ሚስቷም፤ «ስትወደኝ ከኾነ እንዲህ የምትመታኝ ስትጠላኝ ምን ልታደርግ ነው?» አለችው አሉ። አሁንም እናንተ በአገራችሁ ላይ ራሳችሁ ይህን ሁሉ ግፍ የምትፈጽሙት አገር ወዳድ ለላኾናችሁ ከኾነ ብትጠሏት ኖሮ ምን ልታደርጉ ነበር?»

ምን ስትሠሩ ነው የኖራችሁት?

በታወቀው ካልዲስ ክፍል ነው። ኢትዮጵያ፣ ቻይና፣ ኤምሬትስ፣ ጃፓን እና ሲንጋፖር ቡና አየጠው ይወያያሉ።

«አነዚህ ከፊታችን የተሰለፉት ሰዎች ምን ፈልገው ነው?» አለችና ኤምሬትስ ጠየቀች፤

«ሰልክ ሰማሰገበት ብለው ነው፤» ኢትዮጵያ መለሰች፤

«እንዴ እስከ ዛሬ አዲስ አበባ ሽነው ሰልክ የሌላቸው አሉ ማለት ነው?» ጃፓን በአግራሞት ጠየቀች፤

«አዎ፣ አሉ፤» የኢትዮጵያ መለሰ ነበር፤

«አዲስ አበባ ሰልክ ከገባ ከ120 ዓመታት በኋላም ገና አዚህ ሰፈር አልደረሰም ማለት ነው? በመቶ ዓመታት ለንት ማይል ነው የምትጓዙት?» አለች ጃፓን አግራሞቿ ሳይጠፋ።

ኢትዮጵያ የገዢውን ስሜት ፈቷ ላይ አጥልቶ አንዲህ ስትል መለሰች፤ «የመጀመርያው ሰልክ አዲስ አበባ የገባው በ1882 ዓ.ም ነው። ዛሬ 120 ዓመቱ መሆኑ ነው። አለከ ዛሬ ግን በአዲስ አበባ ተቀምጠው ሰልክ የሌላቸው ወገኖች አሉን። የመጀመርያው ባቡር አዲስ አበባ የገባው የዛሬ 92 ዓመት በ1909 ዓ.ም ነበር። እንኳን አድጎ እና በልጽጎ ወደ ሌላው ሲሰፋፋ መኖሩንም የሚያስታውሉት ዘፋኞቻችን ናቸው። በአገራችን የፖስታ አገልግሎት ከተወጣ 116 ዓመት ሆኖታል። አሁንም ግን የፖስታ አገልግሎት የማይገኝ ወገኖች በሚልዮኖች ይቆጠራሉ።

«የመጀመርያውን ባንክ ካቋቋምን 104 ዓመታት አለፉን። አሁንም ግን ያሉን ባንኮች በጣት የሚቆጠሩ፤ ያለን አገልግሎትም ገና ከምሬት ያልወጣ ለት ነው። አዲስ አበባ የመጀመርያውን የቧንቧ ውኃ ካዋች 116 ዓመታትን አሳለፈች። አሁንም ግን ውኃ በፈረቃ ከማከፋፈል አሳለፈችም። የመጀመርያ ውኃ ጋዜጣ ማውጣት ከጀመርንክ 114 ዓመታት እያስቆጠርን ነው። አሁንም ግን በተቀፈደደ እና ባላደገ ፕሬስ የምን ታወቅ ነን። ዛሬ ከፈረቃ አልላቀቅ ብሎ የሚያሠቃየን ኤሌክትሪክ አዲስ አበባን ከረገጠክ 113 ዓመታትን ደፈነ።

«የመጀመርያዎቹን ሰው ሠራሽ ድልድዮች ከሠራን ሦስት መቶ ዓመታት ሲያልፉንም፤ ዛሬም የመንገድ አሠራራችን እና ግንባታችን ግን ከጥራት ችግሮች አልተላቀቀም። የመጀመርያው የውኃ ወፍጮ ወደ አገራችን ከገባ ሰድለት መቶ ዓመታት ቢሆነውም በእጃቸው አህል የሚፈጩ ወገኖቻችን ግን አሁንም አሉ። የራሳችንን መርከቦች ገንብተን፤ ባሕር አቋርጠን ዘምተን የነበርን ሰዎች ዛሬ የራሳችን ጀልባ እንኳን ለመሥራት ምን እንደ ያዘን አይታወቅም? የሚኒስቴር መሥሪያ ቤቶቻችንን ማቋቋም ከጀመርን መቶ ዓመታት ቢያልፉንም በሚገባ የተዋቀረ፤ መረጃዎችን እና ሂደቶችን በዘመናዊ መልኩ ያደራጀ የሚኒስቴር መሥሪያ ቤት ለማየት ግን አሁንም ስዕለት ያሰፈልገናል።»

ጃፓን ገረማትና፤ «ከበርባ ዓመታት በፊት እኩል አልነበርንም እንዴ! ከዚያ በኋላ ወዴት ሄዳችሁ? እኛኮ አብራችሁን የምትጓዙ መስሎን ነበር? ነገር ዓለሙን ሁሉ ትታችሁት መነሳችሁ አንዴ? እስከ ዛሬ ግን ጊዜውን ምን እየሠራችሁ አሳለፋችሁት? ወይስ አንቺ 'ፓርታይም' አገራቸው ነሺ አንዴ?» አለች።

ኤምሬትስ ደግሞ ቀበል አድርጋ፤ «ከዛሬ በርባ ዓመታት በፊት በዜጎች ያለ ሥላሴ ሊራን ደርሰው ወደ ኢትዮጵያ ሲመለሱ በወቅቱ የነበሩት የኤምሬትስ ንጉሥ ሼክ ዛይድ፤ «እባክዎን አገሪን ይዩሉኝ?» ብለው ጠየቋቸው። ንጉሡም አግረ መንገዳቸውን ወደ ኤምሬትስ ብቅ ለማለት አስበው አውሮፕላኑ በዱባይ አውሮፕላን ማረፊያ ሲያከበኩብ በዜጎች ያለ ሥላሴ በአውሮፕላን ማረፊያው ዙርያ ለዐይናቸው የሚሞላ አንድም ቤት ያማሉ። ይህን የተመለከቱት ንጉሣችሁ፤ «እዚህ ወርጂ የት ሊያሳድሩኝ ነው?» ብለው ተመልሰው ወደ አዲስ አበባ ገሠገሡ አሉ። ዛሬ ንጉሡ ከሙታን ተነሥተው አኒያ፤ «ማደርያ አላገኝባቸውም፤» ብለው የናቋቸው የኤምሬትስ ጎጆዎች ለተረት ያህል እንኳን ጠፍተው ዓለምን የሚያስደንቁ ለማይ ጠቀስ ሕንጻዎች ሲዋቡ ባቸው ቢያዩ ምን ይሉ ይኸን?»

«ቆይ ግን፤ ባላችሁበት ቆማችሁ ወይስ እንደ ግመል ሽንት ወደ ጓላ ተጓዛችሁ። ለነገሩ እናንተ ትዝታ እና እንገርጉሮ ይዋጣችኋልኩ። ታሪክ ለመተረክ ነው ወይስ ታሪክ ለመሥራት፤ ለመብዛምነት ነው ወይስ ለኑሮ የተፈጠራችሁት፤» ብላ ሲንጋፖር ሣቀች።

«ፊታውራሪ ተክለ ሐዋርያት የተባሉት የአገራችሁ ሰው፤ አውሮፓ ሊሻገሩ ጅቡቲ ወርደው ነበር። ታዲያ መርከብ እየመጠቁ እያሉ በዎች ሲተራ መሱ ያያሉ። 'ምን መጥቶ ነው እንዲህ የምትተራመሱት' ብለው ይጠይቃሉ። 'ትልቅ መርከብ መጥቶ ነው' ይሏቸዋል። ለምን ለእኔ አይታየኝም፤ ታዲያ ብለው ይጨነቃሉ። በኋላ ለካ እርሳቸው ተራራ ነው ብለው የገመቱት ነገር ነጋራ መርከቡ። ይህን ጊዜ ይበላጩና፤ <እርሳችን እንደዚህ ከባሕር ማዶ ለንት ብለሃት ሲፈጠር፤ ከደጋው አገራችን ላይ ተጎልተን ምንም ሳናውቅ የቀረነው በምን ምክንያት ነው? ይህ ሁሉ ጉድ ሲፈጠር እርሳችን ለባቶች ለሰላምን ምንም ሳያደርጉ ቀሩ?> እያሉ ተቆጭተው ነበር ይባላል።» አለች አምራትሱ።

«አይ መሬት ላይ ያለ ሰው፤ አለ ጋላቢ፤ እናንተ ምናለባችኝ። ለዕድ ገታችን ዕንቅፋት የሆኑ ሰንት መከራዎች እንዳሳለፍን ብታውቁ ኖሮ እንዲህ ባላችኝ። መሰናክል ባይገጥመን ኖሮ ዛሬ ከማንም በቀደም ነበር፤» አለችና ኢትዮጵያ አስተዛዘነች።

«እዚህ እናንተ አገር ትግራይ የነበሩ አቡነ ዮሐንስ የሚባሉ አባታችኝ የተናገሩትን አልሰማችኝም እንዴ?» አለች ቻይና። «አንድ ጊዜ አንድን ሰው ያገኙትና፤ «ትግራላሽ ወይ?» ብለው ይጠይቁታል። ሰውዬውም፤ «አልማርም» ብሎ መሰላቸው። «ለምን?» ሲሉ መልሰው ጠየቁት። «የምበላው ስለ ሌለኝ፤» ሲል መለሰ። ወዲያው ጳጳሱ ቀበል አደረጉና፤ «ታዲያ ምን እየ በላህ ደነቆርክ?» አሉት ይባላል። እናንተስ እየተቸገራችኝ መኖራችኝ ካል ቀረ ለምን እየተቸገራችኝ መኖራችኝ አሳደጋችኝም? ችግር እኮ እንዲ ያውም የሰድገት ምንጭ ነው።»

«እኔ ግን ወደ ጓሳ ያስቀራችኝ ዋነኛ ምክንያቱ ያጋጠማችኝ ችግር አይመለስኝም፤» አለች ጃፓን። «የሰድገት ማነጻጸርያ መንገዳችኝ ይመለ ለኛል፤» አለች ሲንጋፖር እንደ ቅኔ ነጣቂ ፈጠን ብላ። «አንዳንዴ የሰድገ ታችሁ መለኪያ ከእናንተ በፊት የነበሩት እንጂ ከእናንተ ጋራ ያሉት አካላት አይደሉም። እኔ በየቦታው ሰንዘ፤ በየሚዲያው እና በተጋበዣችኝባቸው ሰብስ በዎች ሁሉ በምኒልክ ጊዜ ከነበረው የትምህርት ስርጭት ዛሬ ይህን ያህል አድገናል፤ በልጅ አያሱ ዘመን ከነበረው ሆስፒታል ዛሬ በዚህን ያህል ፐር ሰንት ተመንድገናል፤ በንግሥት ዘውዲቱ ጊዜ ከነበረው የንጹሕ ውኃ አቅ ርቦት የዛሬው በዚህን ያህል ሰድገት ያሳየበት ሹኔታ ነው ያለው፤ ሲባል ብቻ

ነው የምሰማው። አብረውን የነበሩት እዚህ እና እዚያ ሲደርሱ እኛ ግን ገና እዚህ ላይ ነን፤ መሥራት የነበረብን ይህን ያህል ቢኾንም የሠራነው ግን ይህን ያህል ብቻ ነው የሚል አልሰማችኝም። ዛሬ እኮ የእናንተ ሯጮች ከጊዜ ጋራ እንጂ ከአበበ ቢቂላ ጋራ አይደለም የሚወዳደሩት። ዋናው ነገር በላባት ለንት ኪሎ ሜትር ትንሣለክ ሳይኾን፤ በተፈለገው ፍጥነት እና ጊዜ ትደርሳለክ ወይ ነው?»

«እኔም አሁን አሁን እያሳሰበኝ የመጣው እርሱ ነው፤» አለች ኢትዮጵያ። «አንዳንዴ ነገሮችን ሁሉ አስተውልና፤ «በየቢሮው የሚያደርጉትን አለልኝ ግምገማ ትተው መቼ ነው ያለፉበትን በንጹሕ ንቢያ የሚገመግሙት? እንደ ጆሮ ቀድሜ ከኋላ የመጡት ቀንዶች ለምን በለጡኝ? (ወጣ ወጣ እና እንደ ሽንብቆ ተንክባለህ እንደ ሙቀጫ ብለው ልጆቼ የተረቱት ለምን በራሳቸው ላይ ደረሰ? ያለፈውን በጭፍን ከመውቀስ ወጥተው ካለፈው የሚማሩት መቼ ይኾን? ከወገናዊነት፤ ከመሸናኛ፤ ስሕተትን ከመሸፋፈን፤ ክብርን ከመጠበቅ፤ ለራስ ሳያሳንሱ ከመቀረስ ወጣ ብለው ሞያዊ እና ገለልተኛ በኾነ መንገድ የመጡበትን መርምረው እና ገምግመው እዚህ ላይ ተሳስተን ነበር። እዚህ ላይ ደግሞ ደግ አድርገናል የሚሉት መቼ ይኾን? የሚመጡት ጻድቃን፤ ጋላፊያን ጋጥኦን፤ እኛ ቅዱሳን እነዚያኞቹ ርኩሳን፤ እኛ ፍጹማን እነዚያኞቹ ስሕተትን እንደተባለ እስከ መቼ ይዘለቃል? እያልኩ አሳለኩ፤» አለች።

ይህን ጊዜ ጃፓን፤ «አንድ ታሪክ ልንገራችኝማ፤» አለች ፈገግ ብላ። «ለውዬው ዐይናቸው አላይላቸው ብሎ ወደ አንድ የዐይን ሐኪም ዘንድ ብቅ ይላሉ፤ ሐኪሙም ዐይንዎ እንዲያይ ከፈለጉ በሌላ መተካት አለበት ብሎ ይመክራቸዋል፤ እርሳቸውም ይሰማሙና ለቀዶ ሕክምና ቀጠሮ ይዘው ይወጣሉ። በቀጠሮው ለለት ወደ ዐይን ሐኪሙ ዘንድ ተጉዘው ቀዶ ሕክምናውን ያካሂዳሉ። ሐኪሙ የታመመ በይናቸውን አውጥቶ በብዙ ጥበብ ሌላ ዐይን ያስገባላቸዋል። ከጥቂት ጊዜ በኋላም ማደንዘዣው ሥራውን ይፈጽምና ሰው ዬው አፈፍ ብለው ይነግሉ።»

«እሺ» አሉ ሁሉም ቡናቸውን እየጨለሙ።

«እንዴ እንዴ በደንብ ታየኝኮ» እያሉ ሰውዬው በደስታ ሲናገሩ ሐኪሙ በሥራው ኮርቶ ደስ አለው። ወዲያውም ነርሷ ቀረብ ብላ፤ "በዙርያዎ

ምን ይታይዎታል እስኪ ይንገሩን? ብላ ትጠይቃቸዋለች። ሰውዬውም፡ "ነጭ ልብስ የለበሱ አይጠች በዙርያዬ ውርውር ሲሉ ይታዩኛል!" ብለው ይመልሱላታል። በዚህ ጊዜ ሐኪሙ ደንግጦ ወደ ውስጠኛው ከፍል ይገባል። ከዚያም ጫን ጫን እየተነፈሰ ይመጣና፤ "ይቅርታ ስሕተቱ የእኔ ነው። ያስገባኩልም የሰው ዐይን ሳይሆን የድመት ዐይን ኖሯል፤ ይቅርታ!" ይላቸውና አንደገና ያስተኛቸዋል።

«አና ምን ለማለት ነው?» አለች ቻይና፤

«አንዳንድ ሰዓቶች በአንድ ወቅት ኮሚዩኒዝም የሚባል ዐይን አሰገጥመው መሬው ሁሉ ማርክስ እና ሌኒን፤ ከተማው ሁሉ ሌኒን ግራድ፤ ትምህርቱ ሁሉ ማርክስዝም ሌኒኒዝም፤ ቤተ መንግሥቱ ሁሉ ከሬምሊን፤ ሥነ ጽሑፉ ሁሉ አብዮታዊ እየሆነ ነበር የሚታያቸው። በኋላ ደግሞ በስሕተት ያሰገጠሙት ዐይን ነው አሉና አሁንም ሌላ ዐይን አሰገጠሙ። አሁንም ዐይናቸው ቀለም አንጂ ነብረ ቀለማት አልታዩው ብሏል። የሚታያቸው አንድ ቀለም፤ አንድ መንገድ፤ አንድ ርአዮት፤ አንድ አካሄድ ሽኟል። ቆይ ኢትዮጵያ፤ አራት ዐይናት የሚባሉ ሊቃውንት ነበሯችሁ አይደለ? መቼ ነው አንድ ዐይናት መሆን የጀመራችሁት?»

«እያሰብን ብንጋገር መልካም ነው!» አለች ቻይና ተቆጥታ።

«ይገርማችኋል!» አለች ኢትዮጵያ ነገሩ እንዳይከር፤ «አሁንምኮ ያለፈው ቆጭቶት፤ የሌሎቹ አስቀንቶት፤ ልዩ ልዩ መንገዶችን ፈትሾ፤ ከራሱ ጋራ የሚሰማማውን መርጦ የሚጓዝ የለም። የሦስት ሺሕ ዓመት የነጻነት ታሪክ አለኝ አያልኩ ብመካም በየጊዜው ግን ነጻ እወጣለኩ። አሁንም ነጻ ሊያወጡኝ የሚታገሉም አሉ። አሁንም እኔ ያልወጠዋችሁት ይጎረፍል፤ ያልጋገርኩት ያርራል፤ ከሚለው ስሜት ልጆቼ አልወጡም። የድመት ዐይን ያሰገጠሙ አይደሉ፤ የወሻ ዐይን ያሰገጠሙ ሥጋ፤ የዝንጀሮ ዐይን ያሰገጠሙ ነዳ፤ የጭልፈት ዐይን ያሰገጠሙ ጫጮት ብቻ ነው የሚታየው። የአንዱ ዐይን ብር ብሩን፤ የሌላው ሥልጣን ሥልጣኑን፤ የሌላው ደግሞ መሬት መሬቱን ብቻ ሽኟል የሚያየው። የአንዱ ዐይን ያለፈውን ነገር ሁሉ እንከን የሰሽ አድርጎ ለማየት የተሠራ ነው። የሌላው ደግሞ አርሱ ከሚሠራው በቀር ከእርሱ በፊት ምንም በጎ ነገር የማይታየው ነው። ለአንዱ በጣም አድጌ ያለኩ፤ ለሌላው በአጅጉ ወደ ኋላ ቀርቻለኩ።»

«የማትግባባት እንዴ ምክንያትክ አንድን ነገር ሲያግባብ በሚችል መልኩ የምታዩበት የጋራ ዐይን ስለሌላችሁ ሊሆን ይችላል። ሁሉም የየራሱን ብቻ ነፃ የሚያየው፤» ሲንጋፖር ሐሳቧን ሰነዘረች።

«እረ ይብቃን እንሃድ» አለች ኤምሬትስ፤

«ቆይ ቆይ አንድ ነገር ልንገራችሁና ትሄጻላችሁ!» ኢትዮጵያ ነበረች።

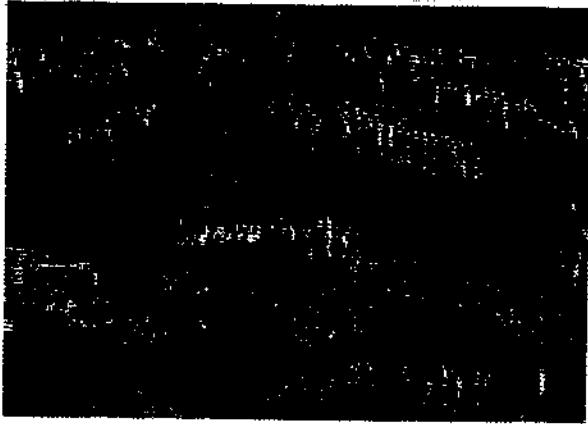
«ምን?»

«በአንድ ጫካ ውስጥ ጦርነት ተነሣና እንሰላቱ ሁሉ አየታጠቁ ወደ ግንባር ዘመቱ። ዒሊም ወጉ ይንካኝ ብሎ መሣርያ ወልውሎ ዘመተ አሉ። ከተወሰነ ጊዜ በኋላ ብዙዎቹ ግዳያቸውን አየያዙ ወደ መንደራቸው መጡ፤ በመንደር የቀሩት ሚስቶችም አየዘፈኑ፤ አልል እያሉ ተቀበሏቸው። የዒሊ ባል ግን ቢጠበቅ ቢጠበቅ ቀረ። ዓመት፤ ሁለት ዓመት አለፈ። አልመጣም። በመጨረሻ የዒሊ ሚስት ሲጨንቃት ልፈልገው ብላ፤ ጓዟን ለብሰባ፤ ቤቷን ትታልትወጣ ስትል ዒሊን በሩ ሳይ እገኝታት። እርሷም ደስ አላትና ፅልልታዋን አቀለጠችው። የዒሊ ባልም አጁን አፋ ሳይ አድርጎ፤ «እባክሽ ታገሽ!» ይላት ጀመር። እርሷ ግን ከደስታዋ ብዛት ጨክቷን ማቆም አቃታት። ባሏም ቢጨንቀው ጠጋ ብሎ፤ «እባክሽ ዝም በይ!» አላት። እርሷም ነገሩ ግራ ሽነባትና፤ «ለምን? የሰንብን ባል እልል ብዬ ተቀብዬ በአኔ ጊዜ ለምን?» ስትል ተናድዳ ጠየቀችው። ዒሊም፤ «ዝም በይ ገና ወደ ጦርነቱክ እየሄድኩ ነው!» አላት አሉ።

ሁሉም ተረቱን ከሰሙ በኋላ የተመካከሩ ይመስላል፤ «አሁን እንደ እዳለ የምትጀምሩት ግን እስከ ዛሬ ምን ለትሠሩ ኖራችሁ ነው?» አሉና ጠየቁ። መልስ ግን የለም።

የችቦ ሹክሹክታ

እነዚህ በመስቀል በዓል ዋዜማ በመስቀል አደባባይ ተገኝቼ ነበር። አንድ ትልቅ ደመራ በአደባባዩ መካከል ቆሟል - በአደይ አበባ እና በኢትዮጵያ ባንዲራ አሸብርቆ።

ሕዝቡ ደግሞ ራቅ ብሎ በደመራው ዙርያ ከትሟል። እኔ የማቅረብኝኩ በችቦዎቹ መካከል የነበረውን ውይይት ነው። የመስቀሉ ታሪክ ወደ ኢትዮጵያ ለእንዴት እንደ መጣ፣ የቀረው ነገር ሁሉ በመጽሐፈ ጤፉት የተጻፈ አይደለም።

«አንተ፣» ይለዋል እንደ ችቦ፣

«አቤት፣»

«እኛኮ የኢትዮጵያ ተምሳሌት ነን፤»

«እንዴት እንዴት ሽነን፤»

«ተመልከት፣ እያንዳንዱ ቅንጣት ዕንጨት ተባብሮ ችቦን ፈጠረ። እያንዳንዱ ችቦ ተባብሮ ደግሞ ደመራውን ፈጠረ። ያለዕንጨት ችቦ፣ ያለችቦም ደመራ የለም።»

«እና ትርጓሜው አንዴት እንዴት ነው?»

«እያንዳንዱ ሰው ተባብሮ ነገሩን፣ የእምነት እንድነቱን፣ ፓርቲውን፣ ማኅበሩን፣ ስብሰቡን፣ ነገዱን፣... ወዘተ ፈጠረ። እያንዳንዱ ነገድ፣ ነገሩን፣ ፓርቲ፣ ማኅበር፣ ስብሰብ፣ የእምነት አንድነት፣... ወዘተ ተባብሮ አንድ ሽኖ፣ ተዋሕዶ ደግሞ ኢትዮጵያን ፈጠረ። ሰው ባይኖር ነገ እና ነገድ፣ ፓርቲ፣ ማኅበር፣ የእምነት አንድነት ባይኖር ደግሞ ኢትዮጵያ አትኖርም ነበር። ዐዩኸ፣ ዕንጨቱ የተሰበሰበው፣ ችቦው የተሠራው፣ ችቦውም ተሰብሰበ የተደመረው ዋና ዓላማው ደመራውን ለማስገኘት ነው። እኛም ይህ ሁሉ ሰው፣ ብሔር፣ ብሔረሰብ፣ ማኅበረሰብ፣ ወዘተ የተሰበሰበው፣ የተደመረው ኢትዮጵያ የምትባለውን ደመራ ለማስገኘት ነው።»

«የማይተዋወቁ ዕንጨቶች ተዋውቀው እና ተሰማምተው ችቦውን የማይተዋወቁ ችቦዎችም ተሰብሰበው፣ ተሰማምተውና ተዋውቀው ደመራውን እንዳስገኙት ሁሉ የማንተዋወቅ ሰዎች ተዋውቀን፣ ተሰማምተን እና ተባብረን መንደራችንን፣ ነገራችንን፣ ብሔረሰባችንን፣ ፓርቲያችንን፣ ማኅበራባችንን ፈጠርን። የማንተዋወቅ፣ የማንገናኝ ነገዶች፣ ማኅበረሰቦች፣ ስብሰቦች፣ ፓርቲዎች፣... ወዘተ ተገናኝተን፣ ተሰማምተን እና ተዋውቀን ኢትዮጵያን አስገኘን።»

«የበዓሉ ስያሜም መገለጫም ዕንጨቱ አይደለም፤ ችቦውም አይደለም፤ ደመራው ነው። ለእኛም ዋናው ነገር ግለሰብነታችን እይደለም፤ ብሔረሰባችንም አይደለም፤ ኢትዮጵያነታችን ነው። በርግጥ ጤናማ፣ ብቁ እና ማንነቱ የተጠበቀ ዕንጨት በሌለበት ችቦን ማሰብ፣ የተስተካከለ እና ችቦነቱ የተጠበቀለት ችቦ በሌለበት ደመራን ማሰብ አስቸጋሪ ነው። የእያንዳንዱ ዕንጨት ማንነት ሲስተካከል የተስተካከለ ችቦ ማግኘት እንደሚቻለው ሁሉ፣ የእያንዳንዱ ሰው መብት ሲከበር፣ እያንዳንዱ ሰው የሰውነቱን ፍትሕ ሲያገኝ፣ ሰው ሽኖ ሲያገኘው የሚገባውን ነገር ሲያገኝና ሲሟላለት፣ የብሔር፣ የብሔረሰብ፣ የነገ/የቡድን/ መብትን፣ ሀብትን፣ ፍትሕን፣ ፍላጎትን ማሟላት ይቻላል። የእያንዳንዱ ነገድ፣ ነገሩ፣ ሰብሰብ መብት ባልተሟላበትና በማይከበርበት ሹክታም ስለ አገር ዓቀፍ መብት፣ ፍትሕ፣ ነጻነት፣ ክብር ማሰብ ዘበት ነው።»

እዚህ ላይ ሦስተኛው ችቦ ጣልቃ ገባና ሐሳብ ሰነዘረ። «አንድ የተረሳ ነገር አለ። እኛ ዕንጨቶች ተሰባስበን ችቦ ብንሸንም፣ ችቦዎች ተሰባስበን ደመራ ሽነን እንድንቆም ያደረገን አንድ ነገር አለ። ይኼ ከመካከላችን የተተካለውና አደይ አበባውን በራሱ ላይ ተሽከሞ የቆመው ምሶሶ

ክሊላ በማን ዙርያ ተሰባስበን ደመራውን እንሠራዋለን? እርሱ ነው ተሰባሰበን እንድንቆም፤ ቆመንም ደመራ እንድንኾን ያደረገን።»

«አሁን የአገራችንን ዋናውን ችግር እመጣኸው፤» እሉ አራተኛው ችቦ። «ዐዋኸ፤ ዕንጨቶች ተሰባስበው ችቦ መኾን እላቃተንም። ርግጥ ነው ትርጉም ያለው ነገር ለማምጣት እስከነችል ድረስ ጸንተን በችቦነት መቆም እንደማንችል እንታማለን። አንድም ችቦነታችንን ትተን ወደ ቀድሞ ዕንጨትነታችን መመለስ ወይም አንድ የነበረው ችቦ ተበታተኖ ትንንሽ ባለ በሙኒ ችቦዎች መኾንን አመል አድርገንዋል። ይህን ለጊዜው እንተወው።»

«በርግጥ እኛ ኢትዮጵያውያን ተፈጥሯዊ በኾነ መንገድም ይኹን ወደን በምናደርገው መንገድ ችቦ ሠርተናል። ተፈጥሯዊ በኾነ መንገድ ያልኹት። የአንድ ጎሳ፤ መንደር፤ አባል መኾንን፤ የቋንቋው ተናጋሪ፤ የባህሉ ተጋሪ ኾኖ አንዳች ስብስብን፤ አንድነትን መፍጠርን ነው። ወደን የምናደርገው ያልኹት ደግሞ እምነን የምንጓዝበት የሃይማኖት እንድንቆ፤ ተቀብለን የምንገባበት የፖለቲካ ድርጅት፤ ለማግበራዊ ተራድኦ፤ አንድን ዓላማ ለማስፈጸም ስንል የምንመሠርታቸው ዕድር፤ ዕቁብ፤ ማሳበር፤ ቡድን፤ ክልብ የመሳሰሉትን ኅብረቶችን ማለቴ ነው። የዘመናችን ኢትዮጵያውያን ትልቁ ጥያቄ፤ «ችቦዎቹ ደመራውን ለመፍጠር የሚሰባሰቡበት ምላሳ የቱ ነው?» የሚለው ነው።

«የተለያዩ ብሔረሰቦች፤ ሃይማኖቶች፤ ፓርቲዎች፤ ቡድኖች፤ ክልቦች፤ ማኅበሮች፤ እንድነቶች፤ ኅብረቶች፤ ኢትዮጵያ የምትባለውን ደመራ ለመሥራት ሊያስባሰባቸው፤ አንድ ሊያደርጋቸው የሚችለው ምሶሶ ምን ድን ነው? አንድነታችን መፈጠር ያለበት በምን ዙርያ ነው? በታሪክ ነው? ቋንቋ ነው? ልማት ነው? ችግር ነው? ፓርላማው ነው? መልክእ ምድር ነው? ዘውድ ነው? የመቀሌውን ከሞያሌው፤ የጋምቤላውን ከሰማልያው ሊያስተሳስረው፤ አንድ ነን እንዲል ሊያደርገው የሚችለው የጋራ ትእምርታችን እና ዕቤታችን ምንድን ነው? በርግጥ ምንድን ነው? ኢትዮጵያ ብለን የምንጠራትስ ምድን ነው? አደሞውን ከአማራው፤ አማራውን ከትግራዊው፤ አፋሩን ከአሮሞ፤ ሰማሌውን ከቤኒሻንጉል፤ ጋምቤላውን ከእገው፤

ወላይታውን ከገሙዘ፤ ሐመሩን ከሐረሪው ሊያገናኘው፤ አንድ ሊያደርገው፤ ሊያስተባብረው፤ ሊደምረው የሚችለው ነገር ምንድን ነው?»

«ይህ ጉዳይ አገራዊ ውይይትን፤ የምሁራንን ትንታኔ፤ የሕዝቡን ንግግር፤ የፓርቲዎቹን ምክክር፤ የሚዲያዎችን አስተዋፅኦ፤ የእምነት ተቋማትን ውይይት ይሻል። የጋራ መግባባት ያስፈልገዋል። በየዘመናቱ መሪዎች፤ ፓርቲዎች፤ ርእሶች ዓለሞች በተቀያየሩ ቁጥር ሊቀያየር የማይችል፤ ነገር ግን ሊዳብር፤ ሊበለጽግ፤ ሥር ሊሰድ የሚችል አገራዊ ምሶሶ የቱ እንደኾነ ለይተን ዘብ ልንቆምለት የሚገባን ጊዜ ዛሬ ነው።»

«ይኼ ብቻ አይደለም የዘመናችን ኢትዮጵያውያን ችግር፤» እሉ እምስተኛው ችቦ። «እየተካሄደ ያለው የትውልድ ከርከር አንዳች ማግባቢያ ያስፈልገዋል። አንዳንዶች ስለ ችቦው እንጂ ስለ ደመራው አይጨነቁም፤ ሌሎችም ደግሞ ስለ ደመራው እንጂ ስለ ችቦው ግድ የላቸውም - ችቦውን ያለደመራው፤ ደመራውንም ያለችቦዎች የማስብ ጽንፍ። ለእኔ ግን ሁለቱም ጽንፍች ለችቦውም ለደመራውም አይጠቅሙም ባይ ነኝ። ችቦው ባይኖር ደመራ አይኖርም ነበር። ደመራ ባይኖር ደግሞ ችቦ የሚሠራ ባልተገኘ ነበር። ስለ ብሔር ብሔረሰቦች ቋንቋ፤ ባህል፤ ታሪክ፤ ልማድ፤ መብት፤ ድንበር ብቻ እያሰቡ እና እያስተማሩ፤ እየሰበኩ እና እያደራጁ ያለ አገራዊ አንድነት እና መግባባት መጓዝ ለራሳቸው ለብሔረሰቦቹም አይጠቅማቸውም።

«ባለንበት ዓለም እንኳንስ አንድ ብሔረሰብ ብቻውን ይቅርና አንድ አገር ብቻዋን እንኳን የዘመኑን ፈተና ተቋቁማ ለማለፍ ይችግራታል። ተመልከቱ እሜሪካውያንን፤ ጎምላ ሁለት ግዛቶች የፈጠሩት ኅብረት ነው እንገታቸውን ቀና አድርገው በጽናት እንዲጓዙ ያደረጋቸው። ተመልከቱ፤ የአውሮፓ ኅብረት አባል አገሮችን። የዓለሙን የንግድ እና የፖለቲካ ወጀብ ለመቋቋም በአንድነት እና በጽንዖት ከመቆም የተሻለ ነገር እንደሌለ ገብቷቸው ነው የአገራቸውን ድንበር የሚሻገር አህጉራዊ ኅብረት የመሠረቱት። በሺሕ የሚቆጠር ታሪክ እና ቅርስ ያላቸው ግሪኮች እና ጣልያኖች፤ የመቶ ዓመታት ታሪክ ካላቸው ቤልጅግም እና ሆላንድ ጋራ ተባብ

ረው በጎብረት እየኖሩ ነው። የተዋገት ፈረንሳይ እና ጀርመን የጋራ ፓርላማ ፈጥረዋል። 'ለዘገለፈ ሰርዮት፣ ወለዘይመጽዕ ዕቅድ' ማለት ይህ ነው።

«እንድ ጎሳ፣ ብሔር፣ ብሔረሰብ ብቻውን እሰብ፣ ብቻውን እድገት ብቻውን በልጽጎ የትም አይደርስም። 'እንድ ሰው አሰብ፣ እንድ በሬ ሰብ' የሚባለበት ዘመን ወይ አልፏል ወይ ገና አልመጣም።»

«በሌላ በኩል ደግሞ አገሪቱ የተለያዩ ጎሳዎች እንደሌላባት፣ ልዩነቶች እንደሌላባት፣ የባህሎች ማንደር እንዳልቸነቸ፣ የልዩ ልዩ እምነት መናኸር እንዳልቸነቸ አድርጎ እንዲሁ ሰለ እንዲት አገር ብቻ እናሰብ ቢባልም የማይቸን ነገር ነው።» ሲል ሰድሰተኛው ችቦ የበኩሉን ሐላብ ለመለንዘር ወደ ወይይቱ ተቀላቀለ።

«ኢትዮጵያ ከልዩ ልዩ ዐይነት የከበሩ ድንጋዮች የተሠራች ቤት እንጂ እንደ አክሉም ሐውልት ከእንድ ወጥ ድንጋይ የተሠራች ሐውልት አይደለችም። ኢትዮጵያ በንል ተዋሕዶ በተወቅቦ መኾን አለበት።» ሲል ቀጠለ።

«እንድ የአገራችን ተረት አለ። እፍ፣ ዐይን፣ ጆሮ፣ እጅ፣ እግር፣ አፍንጫ ተሰብሰበው፣ 'እኛ ይህን ሁሉ እየለፋን እንዳች ሳይሠራ ሆድ በእኛ ሳይ ተቀምጦ ለምን ይንቀባረራል። ከእሁን በኋላ ሠርቶ ይብላ እንጂ ማንም እንዳያበላው፣' ብለው አሄሩበት። እጅም አልቆርሰ አለ፤ አፍንጫም አሳሸት አለ፤ እግርም ምግብ ወዳለበት አልሄደ አለ፤ ጆሮም የምግብ ሰዓት ሲደወል አልሰማም አለ፤ ዐይንም ወደ ምግብ አሳይም አለ። በዚህ የተነሣ ሆድ ተራበ። እየቆየ ግን ሌሎች የሰውነት ክፍሎች በምግብ እጥረት በየተራ እየተዳከሙ ሄዱ። በመጨረሻም፣ 'ለካሰ ሆድ የሁላችንም ነው። ያለርሱ መኖር እንችልም፤' ብለው ተጸጽተው ወደ ቀድሞ ግብራቸው ተመለሱ ይባላል። ዐዮክ፣ እያንዳንዳችን ለኢትዮጵያዊነታችን ካልሠራን እና የጋራ መገለጫችንን እና ዕሴታችንን ካላገለበጥን በመጨረሻ ሁላችንም እንጠፋለን። እንዳችን ለሌላችን የምንሠራው ለዚያኛው ብቻ ስንል ሳይቸን ለራሳችንም ስንል ጭምር ነው።»

ስምንተኛው ችቦ እንድ ዕንጨት በመምዘዝ እጁን እወጣና ሐሳቡን ለነዘረ። «እያንዳንዳችን ዕንጨቶች የጋራ ነገር ፈልገን ችቦ እንደቸነው

ሁሉ እያንዳንዳችን ኢትዮጵያውያን የጋራ ነገር ፈልገን ቡድን፣ነገድ፣ ጎሳ ቸነናል። እያንዳንዳችን ችቦዎች የጋራ ነገር ፈልገን ደመራ እንደቸነው ሁሉ፣ እያንዳንዳችን ጎሳዎች፣ ነገዶች፣ ሕዝቦች፣ ፓርቲዎች፣ ሰብሰቦች፣ እምነቶች፣ ወዘተ የጋራ ነገራችንን አጉልተን ኢትዮጵያ የምትባለውን ደመራ በደንብ እድርገን መደመር አለብን።»

«እስኪ ተመልከቱ!» እለ ዘጠነኛው ችቦ። «በዙርያችን የተሰበሰቡት በሚልዮን የሚቆጠሩ ሰዎች ማንን ነው የሚያዩት? ዕንጨቶችን በየተናጠል ለማየት እይቸለም። ዕንጨቶች ተሰብሰበን ችቦ መሥራታችንን ግን ያውቃሉ። ችቦዎችንም በየራሳችን ለማየት እይቸለም። ደመራው የተገነባው ከችቦዎች መኾኑን ግን ያውቃሉ፤ ደመራውን ግን ያይቃል። የመጡትም ደመራውን ለማየት ነው። በማዶ በትሪቡኑ ሳይ ያሉት ባለሥልጣናት እንኳን እዚህ የተገኙት ደመራውን ለመለኮስ ነው። ደመራውን የሚያቀጣጥሉበትን ችቦ እንኳን መልሰው ወደ ደመራው እንድነት ነው የሚጨምሩት። እናም የፈለግነውን ያህል ለየብቻችን ብንቸን ዓለም ሊያየን አይችልም። በዓለም ፊት በፖለቲካውም፣ በኢኮኖሚውም፣ በገንዘብ ሚዛኑም ጎሳ ብለን፣ ጠንከር ብለን፣ በማንነታችን ከሩቁ እንድንታይ ከፈለግን ደመራ መኾን አለብን። ኢትዮጵያ የምንጎሳትን ደመራ ማጠናከር አለብን።»

«ዕንጨቶች ችቦ ለመኾን እንድ መሥዋዕትነት ከፍለናል። ተመልከቱ፤ በልጥ ታሰረናል። ይህ የውዴታ ግዴታ ነው። 'የሺሕ ፍልጥ ማለርያው ልጥ' ብለን እንተርት የለ። ካልታሰርን ችቦ እን ቸንም፤ ዕንጨት ብቻ ቸነን እንቀራለን። እያንዳንዱ ሰው፣ ሰብሰብ፣ ፓርቲ፣ ቡድን፣ ማኅበር ለመኾን ይችል ዘንድ ከራሱ የሚሠዋው ነገር መኖር አለበት። ለእንድነት ሲል የሚሠዋው ግለሰቦችነት ይኖራል። እኛ ችቦዎች ደግሞ ደመራ ለመኾን ስንል የከፈለነው መሥዋዕትነት አለ። በዚህ በምሶ ዙርያ ተሰልፈን ቆመናል፤ ተሠናክለናል፤ ተያይዘናል፤ ተቆላልፈናል። እያንዳንዱ ቡድን፣ ማኅበር፣ ፓርቲ፣ ተቋም፣ ሰብሰብም እንዲሁ ለደመራዋ ለኢትዮጵያ ሲል የሚሠዋው ነገር ሊኖር ይገባል። ዕንጨትነታችንንም፣ ችቦን

ታችንንም፤ ደመራነታችንንም ጠብ ቀን፤ እስማምተን እና አስተሳሰረን መንዝ ይገባል።»

«እኔ ፓትርያርኩ፤ ከንቲባው እና ፕሬዝዳንቱ እየመጡ ነው፤» አለ ዐሥረኛው ችቦ።

«የተነጋገርነውን ሰምተውን ይሸን?» አለ ዐሥራ አንደኛው፤

«ለሚ ጆሮ እና አስተዋይ ልቡና ይሰጣቸው፤» ብሎ መረቀ ዐሥራ ሁለተኛው፤

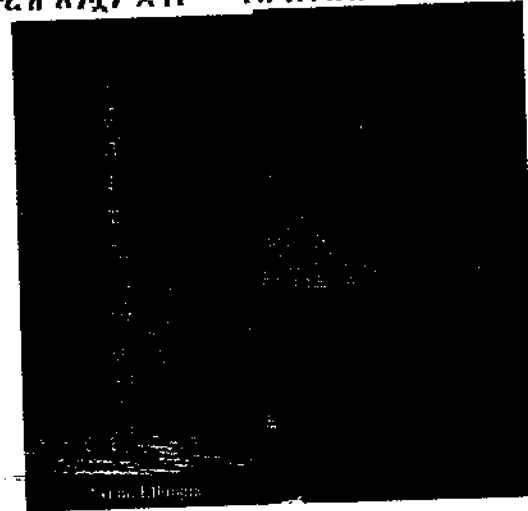
«አሜን!» አሉ ሁሉም።

የሁለት ሐውልቶች ወግ

ጣልያን ኢትዮጵያን በወረረ ጊዜ ተወሰደ የነበረው ሐውልታችን ተመልሶ አገሩ ገብቶ የተከላው ሥራም ተገባድሶ ተመርቋል። ታዲያ ከተተከለው ሐውልት አጠገብ ወድቆ የሚገኘው ረዥሙ ሐውልት እና ከጣልያን የመጣው ሐውልት ያወጉትን ወግ ባወጋችሁ የተሻለ መሰለኝ፤ ሌላው ሌላው በየብዙጉ መገናኛው ተነግሯልና።

«አንተ!» አለው አዲሱ ሐውልት፤ «እንዲያው እንኳን ደገና መጣሽ አይባልም ይህን ያህል ጊዜ በተመጣ በመምጣቴ አልተደሰትሽም እንዴ?» ይለዋል።

የወደቀው ሐውልትም፤ «ሞቼ! እዚያው ኸነህ ዩሮ እንደ መላክ እዚህ ተገትረሽ እንኳን ደገና መጣሽ አትለኝም ትላለሽ፤» አለና መሰለት።

«ያነው በንት የአገር ልጅ ታገሎ ቢመለስ እንዲህ ትር ይለዋል?»

«አይ ሞቼ! "ሐበሻ ሐውልታችን ይመለስ" ቢል እውነት መሰለሽ፤ ምቀኝነት ነው። ምቀኝነት ባይኸንማ ዩሮ እንተን ተመለስ አያለ እርሱ ለምን

ይወጣል? እንተሰ ተማርከኸኝ፤ ተዘርፈኸኝ ነው። እርሱን ማን ማርከት ነው በሱዳን - ሊቢያ በበርሐ አቋርጦ፤ በሜዲትራኒያን ባሕር በጀልባ በሥቃይ ተሻግሮ ወደ ጣልያን የሚገባው? ባለፈው ጊዜ አልሰማኸም፤ እነርሱ አሜሪካ ሐምበ ርገራቸውን አየገመጡ ለሲ ዕድል ገጥሟት ወደ አሜሪካ ብትሄድ፤ «ለምን አገርዋን ጥላ መጣች?» ብለው ተቃውሞ! ምቀኝነት ካልኸን ምንድን ነው? ይልቅ እዚያው ኹህ ለዚህ ቆሞ ለቀረውና ለእኔም "ኢንቪቴሽን" ብትልክልን ነበር የሚሻለው።»

አዲስ የመጣው ሐውልት በግርምት እያየው፤ «ምሁሩ ልሂቁ ልጅ ዐዋቂው በአጠቃላይ ሐውልታችን ይመለስ እያለ ከላይኛው ገደብ በላይ የሰፋው ለቅርቡ ለታሪኩ ግኝት ስለኸነ እኮ ነው!»

«ዐየኸ፤ እንዴ የሞኝነትኸ መገለጫ ይኼ ነው። አንተን ለማለመለስ፤ ለማንንንዝ፤ ለመትከል በወጣው ወጭ ሰንት አስታዋሽ ያጣ ቅርስ ይጠገንበት ነበር። ይኹን የባዕድ አገር አንገፍግፎኸ መጥተኻል። እኔ የሚገርመኝ የራሳችን ነገር የሚቆጩን በሰው እጅ ሰናየው ነው እንዴ?»

«እንዴት?»

«እዚህ ሰንት የብራና መጽሐፍ ተከባካቢ አጥቶ በየጊዜው ሲለረቅ፤ ሲበላሽ፤ ሲጠፋ ግድ የሚሰጠው የለም። በመቅደላ ጦርነት የተወለደው መጽሐፍ ካልተመለሰ ብለን መከራ እናያለን። እኔ ይኸው ወድቄ ከቀረኸ ሰንት ዘመኔ ነው። እኔን ላቃናኸ ያለኝ የለም። አንተን ግን ካልመጣኸ ብለው ጨቅቆቀው ጨቅጭቀው አመጡኸ። አሁን እኔ እንተን ብኸን ያንተው ወገኖች የደረሰባቸውን እያየኸ እግሬን አላነሳም ነበር። ወይም ደግሞ መጀመርያ የወደቁት ይነሡ ብዬ እሟገት ነበር።»

«እኔ ግን ከመጣሁ ጀምሮ ያየኸት አቀባበል እና ከብካቤ እንተ እንደ ምትለው አይደለም።»

«ለምን እንደ ኸን ገብቶኻል?»

«አልገባኝም!»

«ዲያስጸራ ስለኸንክ ነዋ። እዚህ ተቀምጠኸ ለአገርኸ ግብር እየከፈልክ ከምትጠይቅ ከውጭ መጥተኸ ብትጠይቅ መሬት ታገኛለኸ። እንድ መሥሪያ ቤት እንኳን ብቅ ብለኸክ ከውጭ መምጣትኸን ከገለጥክ አቀባበሉ ልዩ ነው። ሌላው ቀርቶ የውጭ አገር እንግዶች ለሰብሰባ ሲመጡ ያለው የከተማ ጽዳት

እንኳን ለእኛ ሰነዎሪዎች አይደረግም። ይኸው እንተ ከውጭ በመምጣትኸ ሰእንተ የታሰበ ጽዳት ለእኛም ተረፈን። ቆይ እሁን ታየዋለኸ፤ ትንሽ ስትቆይ ትረላለኸ።»

«ትረላለኸ ስትል ምን ማለትኸ ነው?»

«ይረሱኻል ነዋ፤ በጣልያንኛ ልንገርኸ እንዴ፤ እሁን አንተን ለመትከል የተደረገውን ርብርብ ያህል ያን ከጎንኸ የቆመውን ለመጠገን እንድ ዐሥረኛው አልተደረገለትም። ሌላው ቀርቶ ማንነትኸን የሚገልጥ የማስታወቂያ ሰሌዳ እንኳን በዙርያኸ አልቆመም። መቼ ተሠራኸ፤ ከምን ተሠራኸ፤ የትውልድ ቦታኸ የት ነው፤ ምን ምን መሣርያ ተጠቅመው ሠሩኸ፤ ለምን እዚህ ቆምኸ የሚለውን የሚገልጥ አለኪ እንድ ምልክት በዙርያኸ ታያለኸ። ይህ እንግዲህ የመረላት ውጤት ነው።»

«ትዝ አይልኸም፤ የላሊበላው እፍሮ እይገባ መስቀል ሲሰረቅ ሁሉም ጮኸ። በደገና ቀን "ፐሮሰስ" ጨርሶ በልጅዬም የገባውን ጨኸው ጨኸው አመጡት። እስኪ እሁን ከመጣ ጀምሮ ስለ እርሱ ሰምተኸ ታውቃለኸ። ባለፈው አንኳን የሚሰራየው በዓል በላሊበላ ሲከበር ስለ እርሱ ታሪክ ሥራዬ ብሎ ያነሣ አለ? ያስ ከኢድንብራ የተመለለው የመቅደላ ታቦት ከመጣ በኋላ እንድ ቀን እንኳን እንደ ሌሎቹ ታቦታት ሲነግሥ ዐይተኸ ታውቃለኸ? ዐየኸ፤ ውጪ ስትኸን የተጮኸልህን ያህል ስትመጣ እያሰታውሱኸም።»

«በእጃችን ያለውን የመናቅ ችግር አለብን ማለት ነው።»

«የመናቅ ችግር ሳይኸን የመናቅ በሽታ። አሁን በየአገሩ የተበተነ የብራና መጽሐፍ ፈረንጅ እጅ ገብቶ እየተጠናም፤ እየተረሳመም፤ እየታተመም ደረሰን እንጂ እዚህ በእኛ እጅ ቢኸን ማን ሥራዬ ብሎ ያጠናው ነበር። አታይም፤ የቀረውን መጽሐፍ ምን አደረግነው። በትክክል እንኳን መዝግብን ሰንት እንዳለን መቼ እናውቀዋለን? እንኳን ሌላው ቤተ ክህነት ራሷ ረስታዋለች።»

«ቆይ ግን ለምንድን ነው እንተን ከወደቅኸበት ያላነሡኸ?»

«ምን ዐውቃለኸ። ምናልባት ዕድራችን ለመቅበር እንጂ ለማንነት ሰላልተቋቋመ ይኸናል። «የሞተን ቅበሩ» የሚል እንጂ «የወደቀን አንሡ» የሚል ሰድር የለንም። በሌላ በኩል ደግሞ መቆምኸን እንጂ እንዴት እንደ ቆምኸ መሠራትኸን እንጂ ከምን እና እንዴት እንደ ተሠራኸ የሚያውቅ

የለም። ሶድል ከገጠመኝ አንዳንዶች አንደሚያደርጉት ውጭ ወጥቼ እታከማለኩ። ምናል ከመምጣትክ በፊት ቢያንላ ውጭ ወሰደክ ብታሳከመኝ ኖሮ?»

«እዚያ እኔ የኖርኩበት አገር የወፎች ተከባካቢ፣ የወንዞች ተከባካቢ፣ የሐውልቶች ተከባካቢ፣ የጥንት ሕንጻዎች ተከባካቢ የሚባሉ ሕዝቡ ያቋቋማቸው ማኅበራት አሉ፤ መንግሥትም ያቅሙን ያደርጋል፤ ሕዝቡም ያቅሙን ያደርጋል። አንዱ ሳንዱ ብቻ አይተወውም። እዚህ አንዴት ነው?»

«እኛ ወዳጄ፣ ወይ ለፖለቲካ፣ ወይ አብሮ ለመብላት፣ ወይ ለመንዝ፣ ወይም ደግሞ ለመቀባበር ካልኾን በቀር ሥራ ለመሥራት መቼ ተባብረን እና ውቃለን። የአከሱም ጽዮን በዓል ሲከበር በየዓመቱ የሚመጣውም ቢኾን ከነገሽ ፎቶ ተነሥቶ ይሄድ ካልኾን በቀር የት ወደቅክ? ብሎ አይጠይቅክም።»

«ኸረ ተው አታማርር፤ አንተሰ ባይኾን ጎብኝ አላጣኸም፤ ይኼው ድላችን ሐውልትን ከጎዳና ተዳዳሪዎች በቀር ዛሬ ማን ያስታውሰዋል።»

«እሱሰ አውነትኾን ነው። "ኦር ፎን የሰኝም ብለክ አታማርር ጀሮው የማይለማ አለና!" ተብሏል። የእርሱ እንኳን በጥጋቡ ነው። ሳይ ሳይ ያለው ሰውዬ ዝምብብዌ ሲገባ እርሱን ማን ቅር አለው። ያን ሁሉ ርእዮተ ዓለም ቢያለተምሩት፤ አንዱ የሠራውን ሌላው ማፍረስ ልማድ መኾኑን እንዴት ሳያሰተምሩት ቀረ።»

«አንዲያው ለነገሩ ይህን ያህል ዓመት በጣልያን ለትቀመጥ እንዴት ሲቲዝን አልኾንከም። አምቢ ብለኻቸው ነው ወይለ አምቢ ብለውክ ነው።»

«አይ፣ በሰደት ኖርኩ እንጂ ሲቲዝን እንኳን አልኾንከም፤»

«ዐየክ፣ ሲቲዝን ብትኾን ኖሮ ይህቺኛዋን ሐውልት አግብተክ ትወስዳት ነበር። ብቻ አልፏል ተወው። ዘንድሮ መቼም ለእንተ እና ለዓባይ ድል ድይ ነው ሚሴኒየሙ የመጣው። ይኼው ድልድዩን የዛሬ ለድሳ አራት ዓመት ጣልያን ሠርቶት ቢሄድ ጃፓን አድጎ እስኪረዳን ድረስ ሳንጠግን ጠበቅነው። ወደፊት ደግሞ ከጎምሳ ዓመት በኋላ ዑጋንዳ እንደ ጃፓን እድጋ መጥታት ጠግነው ይኾናል። እኔ የምለው ግን እሰላም ከርሰቲያኑ "እሳድገኝ" ማለት ትቶ "ያደገ አታሳጣኝ" ኾነ እንዴ ጸሎቱ?»

«ደግሞ ወደዚያ ዞርክ፤ እኔ ሳይክ ግን የታመቀ ብሶት ያለብክ ይመስላል፤»

«አይ አንተ፣ ብሶት ይነሰኝ። ሦስት ሺሕ ዓመት ሙሉ እዚህ ተገትሬ ከኋላዬ የተሠሩት እነ የሰማዕታት ሐውልት፣ እነ የአርበኞች ሐውልት ቢያንላ ቢያንላ በዓመት አንድ የእበባ ጉንጉን አያጡም። እኔም በጦርነት ምክንያት ብሠራ ጥሩ ነበር። መቼም ሐባኝ ለጦርነት የሚለጠውን ቦታ ያህል ለሌላው አይለጥም።»

«እንዲያው እዚህ አገር ሰኖሮ ምን ማድረግ እንዳለብኝ በደንብ የሚመክረኝ ሰው እስኪ ጠቀመኝ፤»

«ዐየክ፣ አሁን ገና የዋሕነትክ እሳዘነኝ። ደግሞ እዚህ አገር ምን ማድረግ እንደሌለብክ እንጂ ምን ማድረግ እንዳለብክ የሚመክር የት ታገኛለክ።»

አንስት

ሚስት ነኝ፤ ሚስት እፈልጋለሁ

ይህን ሐሳብ ያነሣኩት ሌዝያን ስለኾነኩ እንዳይመስላችኝ፤ ባህላችንንም ንቁ እይደለም። ወንዶቼም ምናልባት፤ «ፈሚኒስት ነሽ፤» ልትሉኝ እንደምትችሉ እገምታለሁ። እኔ ግን ባለትዳር እና የሦስት ልጆች እናት፤ ብሎም የአንድ ትልቅ ኩባንያ ሥራ አስኪያጅ ነኝ።

ትላንት ልብን ከሚያደክም የሦስት ሰዓት ለብስባ በኋላ ስህርባ አምስት ደቂቃ ያህል ነድቼ ነበር ከምሽት ሦስት ሰዓት ቤቴ የገባኩት። ባለቤቴን ከልጆቼ ጋራ እየተጫወተ እገኘኩት። በርሳዬን ወርወር አድርጌ፤ «ርቦኛል፤ ራት እፈልጋለሁ፤» አልኩኝ። ሞግዚቷ አንገቴን አቀረቀረች። «ምነው?» አልኳት ገርሞኝ። «ሠራተኛዋ ሄዳለች፤ ራት አልተሠራም፤» አለችኝ። ርገብ እና ድካም አያንገላቱኝ ለቤተሰብ ራት ለመሥራት ተነሣኩ። መቼም የዚህ አገር የቤት ሠራተኛ እና የዚህ አገር ዋጋ ያለማስጠነቀቂያ ሽፍል የሚወጡት። ምን ራት ብቻ ጠዋት ልጆቼ ወደ ትምህርት ቤት ይዘውት የሚሂዱ ትንሽ መሥራት አለብኝ ለካ።

ጓዳ ገብቼ ጉድ ጉድ ለል ሞግዚቷ፤ «በርበሬ አልቋል፤» አለችኝ። በዚህ ብታበቃ ምን ነበረበት። በቤቴ ውለጥ ያላለቀ ነገር የለም። ምን ማድረግ ይቻላል? የቤት ሠራተኛ እንጂ የሠራተኛ ልብ መቅጠር አይቻል። ደመወዝ መጨመር አንጂ ኅሊና መጨመር አይቻል። እየተነጫነጭኩም፤ እየተማረርኩም የምችለውን ያህል ማሰናዳቱን ቀጠልኩ። በመካከል ግን አንድ ሐሳብ መጣብኝ።

ምግብ እንደሌለ ከታወቀ እኔን መጠበቅ ለምን አስፈለገ? ባለቤቴ ወደ ጓዳው ገባ ብሎ ለምን ሠርቶ አልጠበቀኝም? ሁለታችንም ሥራ ነው የዋል ነው። ሁለታችንም ልጆቻችን በልተው ማደር እንዳለባቸው እናውቃለን። ሁለታችንም በጾታ እኩልነት እናምናለን። የሁለታችንም የትምህርት ደረጃ ተመሳሳይ ነው። ምክንያቱ አንድ ብቻ ይመስለኛል - እርሱ ባል እኔ ሚስት መኾኖችን። ከእርሱ በላይ እንዲያውም እኔ ነኝ ስደክምና ስታክት የዋልኩት። እኔም እንደ እርሱ ሚስት ቢኖረኝ ምን አለበት ብዬ ተመኘኩ።

ገንዘቧን በሙሉ ለጥቻት በታማኝነት ቤቱን የምታስተዳድር፤ በርበሬ ውጥ ሽርውን መጥና፤ ደቁሳ አዘጋጅታ፤ ጤፋን መርጣት ገዝታ፤ አለፈ ቁታ፤ ቅቤውን አንጥራ፤ ቅመማ ቅመሙን መጥና፤ በቤቴ ውስጥ ምን ጎደለ ምን አለ ብዬ ባልጨነቅ እንዲሁ ያለሐሳብ የምታኖረኝ ሚስት ብትኖረኝ እኔስ እጠላለሁ እንዴ?

የቤት ሠራተኞች እንኳን ከባሎች ይልቅ ሚሊዮችን ይጠላሉ። ወጥተው እንኳን ሲሄዱ፤ «እርሷ ናት እንጂ እርሳቸውማ የእግዚር ሰው ናቸው፤ ከእ ፋቸው እንዲት ነገር አትወጣም!» ብለው ባሉችን ነው የሚያመለግድቸው። ጨቅጫቃ፤ ነገረኛ፤ ገብጋባ፤ በትንሹ የምንናገር ተደርገን የምንቆጠረው እኛ ሚስቶች ነን። ከእነርሱ ጋራ ከፋ ደግ የምንነጋገረው እኛው ነን። ታዲያ ይህን ሁሉ ጥርግርግ አድርጋ ወለዳ የምትጨቃጨቅልኝ፤ ሰድቤን ወለዳ ምስጋናውን የምትበጠኝ ሚስት ብትኖረኝ እኔስ እጠላለሁ እንዴ።

በርበሬ ተራ፤ ሽንኩርተ ተራ፤ ቅቤ ተራ፤ እትክልት ተራ፤ ምናለሽ ተራ፤ አህል በረንዳ፤ ሽቀጥ ማከፋፋያ ሄደ፤ ተከራክሮ እና መርጦ ለመግዛት የግድ ሚስት መሆኑን ይጠይቃል? እንዳንድ ጊዜኮ ይገርማችኋል፤ ባሉች በህሥር ብር የሚገዙትን ሚሊዮች በእምስት ብር፤ ባሉች መቶ ብር የሚያ ወጡበትን ሚሊዮች ዐርባ ብር፤ ባሉች ጎምላ ብር የሚያወጡበትን እኛ በቫያ ብር ገዝተን እንመጣለን። ስምን? እነርሱ ግዴለሽ ለላሹ እና እኛ ለስምንጠ ነቀ። ወይስ እኛ ገብጋባ ሽንን እነርሱ ቸር ለላሹ?

ለመሸከም፤ ሥራ ለመሥራት እና ለቃ ለመሸጥ የሚመጡ ሰዎች እንኳ፤ ከእነ፤ ከሚሊዮች ይልቅ ከባሎች ጋራ መነጋገርን ይመርጣሉ። እናም ከወር ሲሉ፤ «ሚሊዮቱ ግግም አሉ እንጂ ባልዬውስ ዐርፈው ነበር!» ይሏችኋል። ይህ ለትሰሙ ባልሾናችሁ «ማረፍ» እያምራችኩም።

እንደ እውነቱ ከሽን ብዙ ባሎችኮ የቤታቸውን ባሉን እና መኝታ ቤት እንጂ ጓዳውን እያውቁትም። እንጅት የሚልጠው እና ጨንገራ የሚያቆስለው ደግሞ ጓዳው ነው። ሥራ ውሳኝነት፤ ደክሟችሁ፤ ርባችሁ፤ ታክቷችሁ ወደ ጓዳ እንደ መግባት ያስ ቅጣት በትዳር ውስጥ የለም። እንዱ ተሠብሮ፤ ሌላው ተደፍቶ፤ ምግቡ ክፍቱን ተቀምጦ፤ ዕቃው ተደበላልቆ፤ ለፃመት የተባለው በለድለት ወር፤ ለወር የተባለው በሳምንት አልቆ፤ ጨው ከሰኳር ጋራ፤ ሩዝ ከክክ ጋራ ተደበላልቆ ስታገኙት እርር ድብን ትላላችሁ። አትተጠት ነገር

ቤታችሁ ነው፤ እትናገሩ ነገር ሰሚ እንጂ እድማዎ አታገኙም። በዚህ ጊዜ ነውኮ ባል መሆኑን የሚያምራችሁ።

ሚስቴ ከቤት ሠራተኛዋ ጋራ በትጨቃጨቅ እና በትጣሳ፤ ይህ ለምን አለቀ፤ ይህ ወዴት ሄደ፤ ይህን ለምን አልተናገራችኩም፤ ይህን ማን ሠባ ረው፤ ይሸኛው ወጥ ለምን ፍሪጅ ውስጥ አልገባም፤ ይሸኛው ለምን ተበላሽ፤ ለምን አልተባካም፤ ለምን አልተጋገረም፤ ለምን አልተፈጨም? እያለች ሚስቴ በትከራከር እኔም ባል ሾኜ፤ «እትጨቃጨቁ፤ በቃ ተያት፤ በትንሽ በትልቀ መነታረክ ምን ያደርግልሻል፤ ደመወዝን እትንኪባት፤» እያልኩ መምከር ናፈቀኝ።

ሌላው ቀርቶ ከልጆች ጋራ ብሉ አትብሉ፤ ልበሱ አትልበሱ፤ ታጠቡ አትታጠቡ፤ ይህን እድርጉ አታድርጉ፤ ቅባት ተቀቡ አትቀቡ እያሉ መከራ ከር እና ሲብለም መጨቃጨቅ የሚሰቶ ሥራ ነው። እኔ ለምን እባቴን እንደ ወደድኩ አሁን ነው የገባኝ። የሚጨቀጭቀሙን ድሮስ ማን ይወድዳል። ባሉች እንደሽነ መጫወቻ መግዛት፤ ከረሚላ እና ቸኮሌት ማምጣት፤ መዝ ናኛ መውሰድ እና ማጫወት ነው የሚችሉበት። ታዲያ የአሁን ዘመን ልጆች አባታቸውን ቢወድዱ ይፈረዳል። እኔም ልጆቼን የምታለብለ፤ የምታሰጠና፤ የምታጥብ፤ ተከራክራም ይኹን ተጨቃጭቃ ልጆቼን የምታበላ ሚስት ብት ኖረኝ ምናለ? እኔም ባል ሾኜ ልጆቼ ያስጭቅጭቅ የሚበሉትን ቸኮሌት እና እይበክሬም ብቻ እየገዛኩ ልጆቼ በወደዱኝ።

«ጽድቁ ቀርቶ በወጉ በካነኝ» አለች እናቴ። ብቻዬን የወለድኳቸው ይመስል ለልጆቼ ምን መጠጣት፤ ምን መብላት፤ ምን መልበበ እንዳለባቸው እንኳን የምወሰነውኮ እኔ ነኝ። ባሌማ መብላታቸውን እንጂ ምን እንደሚበሉ የሚያውቅ አይመስለኝም። ምንም ያህል ሥራ ቢበዛብኝ ቤት ደውዬ ማን ምን እንደ ባለ፤ ማን ምን መብላት እንዳለበት ለሞግዚቷ መመርያ መስጠት ያለብኝ እኔ እኮ ነኝ።

ልጆቼን ለውነታቸውን ነካከቼ ማተኮላቸውን እና መቀዝቀዛቸውን፤ በሰውነታቸው ሳይ ለውጥ መኖሩን እና አለመኖሩን የማየው እንኳን እኔ ነኝ። እብረን ቤት ብንገባም እንኳን፤ «ዛሬ እንዴት ሽነው ዋሉ?» የሚለው የለለት ጥያቄ ከእኔ ነው የሚመጣው። እና ይህን ሁሉ ሽክም ተሽክማ ያለ ሐሳብ እንድናር የምታደርገኝ ሚስት ባገኝ መመረቅ አይደለም ትላላችሁ።

ወልጄ ለምን አልጠየቅኩኝም፤ ልቅሶይ ላይ የአዝን እንጀራ ለምን አላመጣኸም፤ ቡና አብረኸኝ ለምን አልጠጣኸም፤ ስትወጣ ስትገባ ለምን ሰላም አትለኝም፤ ስምን ልቅሶ ቤት ሄዶ፤ ጓዳ ገብቶ ወጥ አልሠራም፤ ሠርግ ቤት ተጠርቶ ለምን ሥራ አላገዘንም? ብሎ ባልን የሚቀየመው አላጋጠመኝም፡፡ ልቅሶም ሠርግም ብቅ ብሎ ከታየ እንደ ትልቅ ውለታ ይቆጠርለታል፡፡ ሚስት ስትኾኑ ግን ብዙ ይጠበቅባችኋል፡፡ እናም አንዳንድ ጊዜ ሠርግ እና ልቅሶ ላይ፤ ዕድር እና አራስ ቤት እኔን ኾና የምትጠይቅልኝ፤ የሚወሰደውን ወስዳ፤ የሚሠራውን ሠርታ፤ የሚከፈለውን ከፍላ ውለታ የምትገዛልኝ፤ እኔም ሲመቸኝ ብቅ እያልኸ፤ ኮራ ብዬ፤ በገዘንተኛው መካከል ጋቢዬን ለብሼ፤ ከቻልኸም ካርታ ተጫውቼ፤ ሠርግ ላይ ከቻልኸ አስተናግጄ ካልቻልኸም እንደ አድባር መሀል ላይ ጉብ ብዬ ባል ኾኜ መመለገን አማረኝ፡፡

ሌላው ቀርቶ ባል በሚስት ቤተሰቦች ዘንድ ከሚያጋጥመው ማሳበራዊ ችግር ይልቅ ሚስቶች ከባል ዘመዶች የሚያጋጥማቸው ችግር ይብላል፡፡ አንዳንድ ጊዜ ሚስት መኾን ብቻውን እንደ ነገረኛ፤ ሰው በቤቷ ለመቀበል እንደ ማትፈልግ፤ እንደ ገብጋባ ያስቆጥራል፡፡ ምናልባትም ለቤቷ መልፋቷ ሳያንሻት በቤቷ ላይ ሌላ ሰው ሲያዝ እና ሲያበላሽ ስለ ሚያናድዳት ሊኾን ይችላል፡፡ አንዳንድ ሰው በቤታችሁ ጥልቅ ብሎ ገብቶ ሥልጣኑን ይወስድና ሐላፊነቱን ይተውላችኋል፡፡ ወይም ደግሞ በባህላችን፤ «አማት እና ምራት» ከሚባለው የቆየ መጥፎ አመለካከት የመጣም ሊኾን ይችላል፡፡ በዚያም ተብሎ በዚህ ሚስት በባሏ ብቻ ሳይኾን በዘመዶቹም ለመወደድ የመጣር ተጨማሪ ሥራ እለባት፡፡ ያለበለዚያ፤ «እርሱም የእግዜር በግ፤ ምኑን ያውቀዋል እርሷ ናት እንጂ፤» ትባላላችኹ፡፡ አይ ሚስት መኾን! በተለይም ወይ የሚረዳ ወይ የሚረዳ ባል ካልተገኘ፡፡

አንዳንድ የሥራ ባልደረቦቹ፤ «እገሊትኮ ባልዋ እንዴት የተባረከ መለላችኹ! ገንዘቡን ሁሉ አምጥቶ ለርሷ ነው የሚያስረክብኩት፡፡ እንዲያውም ከርሷ ጠየቆ ነው የሚወስደው፤» እያሉ ሲያመሰግኑ እሰማለኸ፡፡ በርግጥ ዋርካ በሌለበት እምቧጮም ዋርካ ነው፡፡ ግን ምናል እኔም ደመወዜን በሙሉ አምጥቼ አስረክቤው፤ ለፈልግ ከእርሱ እየወሰድኸ ባሌ ቤቱን ባስተዳደረልኝ፡፡ እኔም ባል ኾኜ፤ ገንዘብ ብቻ ሰጥቼ የቀረው ነገር ሁሉ ተዘጋጅቶ በጠበቀኝ? ባሉኝኮ ቤታቸውም ገንዘብ ሰጥተው ምግብ ይበላሉ፤ ሆኖልም ገንዘብ ሰጥተው

ምግብ ይበላሉ፡፡ ሚስት ስትኾኑ ግን ቤታችሁ ውስጥ በገንዘብ ብቻ ምግብ አታገኙም፡፡ ጉልበት እና ጨጓራችሁንም ካልጨመራችሁ በቀር፡፡

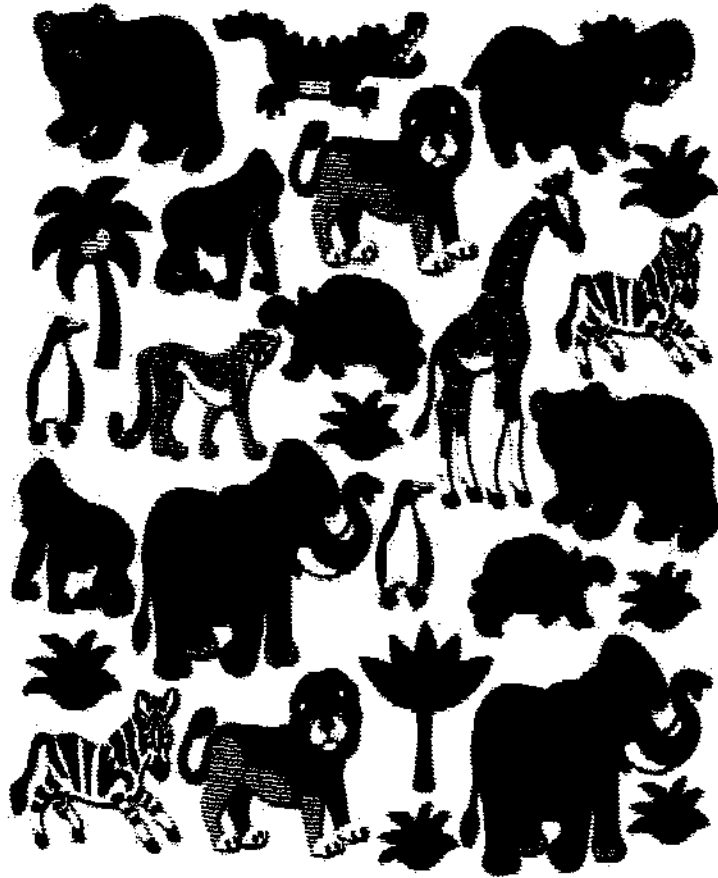
ይህን ሁሉ ላብሰለሰል ባላለበው ለንቁ ነጉዳል ለካ፡፡ ሥራዬን ጨርሼ ወደ ላሉን ብቅ አልኸ፡፡ ልጆቼ ፈንግል እንደ ያዘው ዶሮ እዚህም እዚያም ወድቀው ዕንቅልፍ ወስዷቸዋል፤ ባለቤቴም ሰፋው ላይ ጋደም ብሎ ያለሐሳብ ተኝቷል፡፡ እርሱ ምን አለበት በደገና ጊዜ ባል ኾኗል፡፡

የወጥ ዕንጨት*

ሽንኩርት ለዘይት ነው
 ዘይት ለሽንኩርት፤
 ወጡ የነርሱ ነው
 አብረው የሠሩት፤
 ከሽንኩርት አይደለሁ ወይም ከዘይት፤
 ከወጥ ጣዕም አልገባ እኔ ወጥ ዕንጨት፤
 ከመከራ በቀር ሌላ ሳይተርፈኝ፤
 መሀል ቤት ገብቼ ምን አቃጠለኝ፡፡

* የወጥ ዕንጨት፤ በጎጃም የወጥ ማማለያ ማለት ነው፡፡

ሰማችን አይጥፋ

እንበሳቱ ሁሉ አንድሰ አንድሰ የሚያህል መፈክር እንግበው ፖሊስ ጣቢያው ፊት ለፊት አየሎች ተሰልፈዋል። ከዶሮ እስከ ሰንገር ከድመት እስከ አንበሳ፣ ከአባብ እስከ ዘንዶ፣ ከሰግ እስከ አጋዝ፣ ከድንቢጥ እስከ

አዋራ የቀረ አንበሳ የሰም። እንዳንዶቹ ከቁመታቸው የሚበልጥ መፈክር ነው የያዙት። «የጠፋው ሰማችን ይሰተካክል!»፣ «በሰማችን መነገድ ይብቃ!»፣ «ያለሰማችን ስም መስጠት ይቅር!»፣ «ድርጊቱ ከእኛ ጋር አይገናኝም!»፣ . . ብቻ ምን እስፋችሁ ያልተያዘ መፈክር የሰም።

የፖሊስ አዛዥ ከዚህ በፊት ገጥሟቸው የማያውቅ ዐይነት ሰልፍ ስለ ሆነባቸው ገርሟቸውም ግራ ገብቷቸውም ሌሎች ፖሊሶችን አስከትለው ወደ ሰልፉ መጡ። አንድ አገር አንበሳት ሲሆኑ እንኳን የሚሰቅን ለመሰማት ያነገቡትን መፈክርም ለማንበብ አልተቻለም። አዛዥ ጉሮጌቸውን ጠራገው፣ «አንዴ ረጋ በሉና እንደማመጥ! ምንድን ነው ሐሳባችሁ?» አሉ ፈገግ ብለው። «በሰማችን እየተነገደ፣ ሰማችን እየጠፋ፣ እንኳን ልንሠራው አስበነው በማናውቀው ነገር በከፋ እየተነሣን ስለኾነ ፖሊስ ያስቁምልን!» አስ በሬ ቀንዱን አያወዛወዘ።

«ምንድን ነው ጉዳዩ? ማን ነው ሰማችሁን ያጠፋው?» አዛዥ አሁንም እንደ ገረማቸው ነው።

አውራ ዶሮ ሁለት ከንፋን አንዴ አንዴ ቁርበት አራግፎ ካሸኳኳ በኋላ፣ «ሕፃናት ሴቶችን፣ አረጋውያንን፣ ወጣት ሴቶችን፣ ሕመምተኞችን፣ ነፍስ ጡሮችን፣ አቅመ ደካሞችን የሚደፍሩ ሰዎች በተገኙ ቁጥር፣ "አንሰሳዊ ጠባይ ነው" እየተባለ መነገሩ መቆም አስባለሁ» ብሎ ሊናገር ሁሉም አጨብ ጨቡ። የፖሊስ አዛዥም እየተገረመ፣ «እኛኮ ስም ለማጥፋት አስበን ሳይሾን ይህን አረመኔያዊ ተግባር መቼም ማስብ የማይችሉ እንበሳት እንጂ ማስብ የሚችል የሰው ልጅ ሊሠራው አይችልም ማለታችን ነው!» ብሎ ማብራርያ ለመሰጠት ሞክሩ። አካባቢው በተቃውሞ ተናጋ።

«ይኼ እኮ ነው የሚያበሳጨን። ይኼ እኮ ነው ሰልፍ እንድንወጣ ያደረገን!» አንበሳ ጎፈሩን እየነቀነቀ አንዴ አገላ። መሬቷ ተደባለቀች። «በእኛ በአንበሳች ዘንድ እንኳን ሕፃን፣ እንኳን ደካማ፣ እንኳን ሕመምተኛ ከሚሰታችን ውጭ ሄደን አንነካም። አንዱ አንበሳ በሽንቱ ባጠረው ክልል እንኳን ሌላ አንበሳ አይደርስም። ታዲያ እንዴት አድርጎ ያን ክፉ ሥራ የሠሩ ሰዎች በእኛ ስም ሲጠሩ ይችላሉ?» ብሎ እንደገና አንዴ ሲያገሣ አካባቢው በእንስ ሳቱ ጨኸት ተናጋ።

«እስኪ ጌታው ልጠይቅዎ!» አውራ ዶሮ ነበር። «አውራ ዶሮ ለአቅመ እርድ የደረሰች ሴት ዶሮን ያውም በሰንት ልመና፤ ያውም ሳን ሳኗን ሄይ፤ እሽኳ ኩቶ፤ ቁሮ እያበላ ካልሽነ በቀር፤ አውራ ዶሮ ጫጩት ሲደፍር ዐይተው ያውቃሉ?» የፖሊስ አዛዥ አላየኹም ለማለት ራሳቸውን ነቀነቁ። በዚህ ጊዜ ውሻ ወደ ፊት ወጣ አለና፤ «ከሁላችሁም የእኔ ለም ነው በዚህ ጉዳይ የጠፋው። ሕፃናትን የሚደፍሩ ሰዎች «ውሻ» እየተባሉ ሲሰደቡ ይነደኛል፤ ይቆጩኛል። እኛ ውሾች በባህላችን ቡቶላ መድፈር ነውር ነው፤ አለበነውም እናውቅ። ከፍ ያለችውንም ቢሽን መድረሷን መፍቀዷን አይተን፤ ርጉዝ አለ መሽንዋን፤ አለመታመሟን እርጋግጠን ነው የምንተዋወቀው። እስኪ ታምማ የተኛችን ውሻ ግልገል ያለከተለችን ውሻ ሲደፍር ያያችሁት ውሻ አለን? እንኳን ለንጋራው በማናውቀው ነገር ስማችን መጥፋቱ አሳዛኝ ነው፤» አለና ውሻ ወደ ሰልፉ ተቀላቀለ። የእኔ ባል ባትሽን ይቆጩኝ ነበር አለችው ሚስቱ።

«እንዴት የማንንም ሥርዐት አልባ ወጠጤ «በሬ» እያላችሁ ትላደባላችኹ። እስኪ ወጣ ብላችሁ ከብቶች የተሰማሩበትን መስክ ኅብኙ። አንዲት ሳም ለአቅመ ጊደር ካልደረሰች ማን ይነካታል? እስኪ ካልደረሰ ኩብሽ ብሎ በቀንዱ ሴት ጥጃ የቀጠቀጠ፤ አደጋ ያደረሰ፤ ጥጆችን ሲደፍር ለሞት ያበቃ በሬ ማን ነው? ይነገረንና እኛው ራሳችን ለፍርድ አናቀርባለን። እስኪ የትኛው በሬ ነው የአምስት ወር፤ የዓመት፤ የሁለት ዓመት ጥጃ ሲደፍር የተገኘ? ሌላው ቀርቶ ቅሪት የሽንቅ ሳም አንኳን በጠረፍ ለለምትታወቅ ማንም ዘወር ብሎ አይገላምጣትም። ባለማወቅ የተጠጋትም ነፍስ ጡር መሽኗን ሊያውቅ ዘወር ነው የማለው። ታዲያ አንዴት አንዴት ሽኖ ነው አራሳ፤ የአምስት ወር፤ የዓመት፤ የአምስት ዓመት፤ የዐሥር ዓመት ሴት ልጅ የሚደፍር ስመ ቀላል ሁሉ «በሬ» እየተባለ የሚጠራው። እንከባበር እንጂ ኅባዝ!» ሁለት ቀንዶቹን አወዛውዛ መሬቱን በአግሩ ፎገሰው።

ርግብ ቱር ብላ ከሰልፉ መካከል ወጣች። አዛዥ የተደገፉበት አጥር ላይ ቂብ አለችና፤ «በእኛ በርግቦች ዘንድ እንዲህ ያለ ነገር ፈጽሞ ነውር ነው። እንድ ርግብ ለአንዲት ርግብ ነው እኛ የምናውቀው። በላሎች እንኳን በየሰዓቱ ቤት ታዛ ሲኖሩ ሴቶቹ ተከብረው ነው። ዘፍኖ፤ ጨፍሮ፤ ልዩ የሽን ዳንል አላይቶ፤ ቀርቦ ተቀራርቦ ነው አንጂ ያለፈቃዱ አንዲትን በላል ሌላ በላል

ሊነካት አይችልም። ካልፈለገች አለመፈለገን በድምፅዋ ስታሳውቀው ጥሎ መሄድ ነው። በጎይል፤ በጉልበት ተጠቅሞ መድፈር ፈጽሞ ስምተነው አናውቅም። ከንፋን ዘርግቶ እቃጣለኹ የሚል ከመጣ አንኳን እርሷም ትቃጣዋለች።»

«ምን ይኼ ብቻ አለና፤» ወንዱ ርግብ ተቀበላት። «አንኳንስ ጫጩት ርግቦችን ቀርቶ ባሏ የሞተባትን ርግብ የሚነካ የለም። ባሏ የሞተባት ርግብ እንኳን ሌላ ወንድ አልፈልግም ካለች ምንቃረን ሠንጥቃ ትቀመጣለች። ማንም ወንድ ጠጋ ብሎ ምንቃረ መሠንጠቁን ካየ፤ «በቃ፤ ለብቻዬ መኖር እፈልጋለሁ፤» ማለቷ ስለሽነ መብቷን ያከብርላታል። ስሜቱን መቆጣጠር ያቃተውን ሞገደኛ ሁሉ ይህን የመለለ በጎ ምግባር ባለን እንስላት ስም መጥራቱ ሞራላችንን የሚነካ ነው።» እንስላቱ የድጋፍ ጭብጨባ ችሯት።

አዛዥ በጣም ተገርመው፤ «እና የሁላችሁም ጥያቄ ይኼ ነው?» አለ። «አምን፤ ስማችን ጠፍቷል። እነዚህ ሕፃናት ሴቶችን፤ ለጋዎቹን፤ ሕሙማኑን፤ አረጋውያን ሴቶችን የሚደፍሩትን «እንስላ» እያላችሁ መጥራት እቁሙ። ይኼ ነው ጥያቄያችን፤» እንስላቱ ጮኹ። «መልካም፤ ጥያቄያችሁ ተገቢ ነው። ከአሁን በኋላ «እንስላ» ማለታችን ትተን ዕፅዋት ናቸው እያልን እንናገራለን፤» አሉ አዛዥ።

ድንገት እካባቢው በመፃዛ ታወደ። ከዛሬ እስከ ዝግባ ተክል የተባለ ሁሉ ከነ ሥሩ እየተገበሰበሰ ፖሊስ ጣቢያውን ከበበው። «ሊደረግ አይችልም! ፈጽሞ ሊደረግ አይችልም!» ይላሉ ዕፅዋቱ እየደጋገሙ። አዛዥ ከቅድመ ይልቅ በአሁኑ ተገረሙ። «ምን ሽናችሁ፤ ምን ሽናችሁ?» አሉ ዕፅዋቱ ባሉ በት እንዲቆሙ በእጃቸው አያመለከቱ። «እነዚህ ሕፃናት ሴቶችን፤ ለጋዎችን፤ ሕሙማንን፤ አረጋውያንን እና ባለ ትዳሮችን እየደፈሩ አገር የሚያጠፉ ሰዎች በእኛ ስም ሊጠሩ አይችሉም፤» እሉና ቅርንጫፋቸውን እያማቱ አጨበ ጨቡ።

«እኛ ትልልቅ ዛፎች ለትንንሾቹ መመኪያ መጠለያ ስንሽን እንጂ ሰን ደፍር ታይቶ ያውቃል? ያንዳችንን ዘር ወደ ሌላው ወሰደው የሚያራቡን ወፎች፤ ነፍሳት፤ ነፍስ እና እንስሳት እንጂ እኛ ያለፈቃዱ ማንን ደፍረን እናውቃለን? እስኪ ጫካ ውጤ፤ ያመመው የደከመው ዛፍ በሌላው ዛፍ ላይ ደገፍ ብሎ ያድጋል እንጂ ማን መታመሙን ዐይቶ ይደፍረዋል። እንዲያውስ

እናንተ ሰዎች እየመጣችኹ ባትጨፈጭፉን የትኛው ዛፍ ነው የሌላዋን ዛፍ ነጻነት የገፈፈው? ሴት ዛፎች በነጻነት ነው ጫካ ውስጥ የሚውሉት፤ ማን ያሰ ፈራራቸዋል? ማን ይነካቸዋል? ሰለዚህ እነዚህ አረመኔዎች በአኛ ሰም እንዴት እድርገው ነው የሚጠሩት?» የዕቃው ሰልፍ መሪ መግሰጫውን እንብቦ በሥ ሮቹ ተሸከርክሮ ወደ ሰልፉ ተመሰሰ።

አዛዥ፤ «ታዲያ እንግዲህ እነዚህ ሰዎች ሰውም፤ እንሰሳም፤ ዕቃውም ካልኾኑ ምን ሊኾኑ ነው? በቃ፤ ከዛሬ ጀምሮ ሰይጣን ናቸው ብለን እንናገራለን፤» አሉ ምርጫ ብሏቸው። መሬት ተንቀጠቀጠች። አካባቢው ተደበላለቀ። ዐይኑ የፈጠጠ፤ ጥርሱ የገጠጠ። ሲያዩት የሚያስቸግር ፍጡር ከች አለ። አዛዥ በተጠንቀቅ ቆሙ። ሌሎች ፖሊሶችም የመሣርያቸውን መጠበቂያ ያዙ። «ጨርሱ፤ ጨርሱ እንዲህ ያለ ሰው በእኔ ሰም ሊጠራ አይችልም። እኔ ምንሰ ከፉ ብኾን፤ ምንሰ የፈለጋችኹትን ሠርታችኹ በእኔ ብታመካኙ ይህን እሰ ቀያሚ ነገር በእኔ ሰም ልትጠሩማ አትችሉም፤» አሰና እንደ ነጻድጓድ ጮኾ።

«እኮ ማነኸ? ማነኝ ትላለኸ?» አሉት አዛዥ።

«ሰይጣን ነኝ፤ ሰይጣን!» አዛዥ ደንገጥ ብለው ትንሽ እፈገፈገ፤ ፖሊሶችም ወደ ፈታቸው ቀደም አሉ።

«እሰኪ በታሪክ ውስጥ ምን ስሜ ቢጠፋ፤ ሰይጣን ሰይጣንን ደፈረ ሲባል ሰምታችኹ ታውቃላችኹ? በርግጥ በአኛ ዘንድ ግልገል፤ መጣት፤ ሽማግሌ፤ ጤነኛ፤ በሽተኛ የሚባል ነገር የለም። ቢኾንም ቢኾንም፤ ሰይጣን ሰይጣንን አስገድዶ አይደፍርም። እንዱ ጓደኛችን ያለውን አልሰሙም ጌታዬ?» አለና ሰይጣኑ ወደ አዛዥ ዞረ። «ደግሞ የሰይጣንን ነገር የት አሰማ ለኹ፤ እኔ...» አሉ አዛዥም እጃቸውን ወንጨፍ አድርገው።

«እንዱ ሁለት አግር አሰኝ ብሎ ሁለት ዛፍ ሲወጣ እንዱ የእኔ ቢጤ ሰይጣን በዛፉ ሥር ሲያልፍ ድንገት ያየዋል። ምን እንዳለ ያውቃሉ? "አሁን ብትወድቁኩ ሰይጣን ጣሰኝ ልትል ነው፤" አሰው።» የተሰበሰቡት እንሰሳት እና ዕቃው እንደ ሳይ በማቅ ፈረሱ። «አሁንም እነዚህ ሰዎች እኛ ሰይጣኖች እን ኳን የማናደርገውን እያደረጉ በአኛ ማመካከታቸው የሰይጣንነታችንን ሞራል የሚነካ - ክብረ ነክ ነው።»

አዛዥ ግራ ገባቸው። «ታዲያ እነዚህ አረመኔዎች ሰውም፤ እንሰ ሳም፤ ዕቃውም፤ ሰይጣንም ካልኾኑ ምን ሊኾኑ ነው? እሰቸጋሪ ነገር እኮ ነው፤» አሉ በጫማቸው ጫፍ መሬቱን እየተመተመ።

«ሐሳብ አለን፤» አሰ ዝሆን ኩንቢውን እያወዛወዘ።

«እሰኪ እንሰማው፤» አሉ አዛዥ።

«ሳይንቲስቶች ተሰብስበው እዲሰ ሰም ያውጡላቸው፤» አሰ ዝሆኑ፤

«እርሱ ሳይሻል አይቀርም፤» አዛዥ ማሰታወሻቸውን አውጥተው ጻፉ። ናይርቢ፤ ኪንያ

ይድረስ ለእትዬ

ትሳንትና ያን 'በሌትሪክ' የሚሠራ መጭመቂያ በማቃጠሌ በጣም ተበላጭተው የተናገሩት ሁሉ በአንገሌ ውስጥ አለ! አልፈርድ ብዎትም! ደም ተፍተው ባመጡት ገንዘብ የገዙት ነውና። ሽኖም በእኔበ ቢኾን ይፈረዳል እትዬ! እርስዎ ዲግሪ ተምረው ነው ያ 'የሌትሪክ' ምን ምን እንደሚሠራ ያወቁት። «'ዎን' እና 'ዎፋ'ን እንዴት አትለዩውም!» ነው ያሉኝ? እኔኮ 'ዎን' እና 'ዎፋ' የሚባል ቋንቋ እዚህ እርስዎ ቤት ከመጣኹ ነው የሰማኹት። ባደግኩበት አገር አያቶቻችን እንኳን ሲናገሩት ሰምቼ አላውቅም።

እትዬ! እስኪ ያስቡት። እኛ የቤት ሠራተኞች የምንመጣው ከገጠር፤ እናንተ የምትገዙት መሣርያ የሚመጣው ከውጭ አገር። እንዴት አድርገን እንዳመደው። አንድ 'የፋፍሪካ' ሠራተኛ የኾነ ዘመዴ ልጠይቀው የሄድኩ ጊዜ፤ «እኛ 'ፋፍሪካ' አዲስ መሣርያ ሲመጣ አንድ ሳምንት ተምረን ነው ጃም ንሠራበት!» ብሎ ነግሮኛል። ለእኛ ለቤት ሠራተኞች እንኳን ለአንድ ሳምንት ለአንድ ቀን በሚገባ የሚያሳየን የለም። ብዙዎቻችን ተማርን ቢባል ከሦስተኛ ክፍል ያላለፍን ነን። ታዲያ እንዴት አድርገን እርስዎ ዲግሪ ተምረው 'ማኑ ፍል' የሚባለውን እንብባው ያወቁትን እኛ በዐሥር ደቂቃ ተነግሮን ይግባን?

ይኸው የእርስዎ ልጅ እንግሊዝኛ በየቀኑ አይደል የሚያጠናው፤ ያውም የሚያስጠናው ተቀጥሮለት። እርስዎ በአንድ ደቂቃ አጥንቼ ንብዝ አንድኾን ነው ፍላጎትዎ። አይ እትዬ! ይህም እዝጊር ሳለላቸው እንጂ ለሁሉ ይቻላል እንዴ?

«ሰምን መጀመርያ ሁሉን እችላለኩ ብለሽ ገባሽ!» አሉኝ። እይ እትዬ! አንዳንድ ጊዜስ የዋሕ ነዎት! ታዲያ ምን ልበል? ከገጠር የመጣኹት እንጀራ ፍለጋ ነው። ምንም አልቻልም ብል የሚቀጥረኝ አገኛለኩ? አንዳንድ ጊዜምኮ ድህነቱ ነው የሚያስዋሽን። «አንችልም ግን አስለምዱን!» ብንላቸው፤ «እኔኮ ቤት እንጂ የምግብ ሥራ ማሠልጠኛ የለኝም!» እያሉ ነው የሚያ ባርፋን። ስለዚህ ሳንወድ በግዳችን እንችላለን ብለን እንገባና እየተጣሳን እንሰ ምዳለን! እንጂማ እርስዎስ ሲያስቡት እኛ እየጋገርን ያደግነው በዕንጨት

እዚህ ያለው የሌትሪክ፤ እኛ ወጥ ስንሠራ የኖርነው በጉልቻ፤ እዚህ ያለው የሌትሪክና ጋዝ፤ እኛ ቡርቱካን፤ መዝ ሲፈጭ የት ዐይተን እናውቃለን? እዚህ ግን ሁሉ ነገር ካልተፈጨ አይበላም። ማሞቂያው፤ መቀቀያው፤ ማቀዝ ቃዛው፤ መጥ በሻው ሁሉ የሌትሪክ ነው። ሁሉም እንብባችኹ ሥሩ የሚል ነው። ሁሉም በሰዓት ዘግታችኹ በሰዓት ክፈቱኝ የሚል ነው። እኛኮ በጥላ እየቆጠርን ነው የኖርነው። ደግሞ በጥላ ሲቆጠር ሰዓት እንጂ ደቂቃ የለ ውም። አሁን እዚህ መጥቼ ሁሉ በደቂቃ ሲኾን ግራ ቢገባኝ አይፍረዱብኝ። ዕድገቴ ነው እንጂ አንገሌ አይደለም። «አብሮ አደግ ስይጣን በአንድ ሱባኤ ጠበል አይለቅም!» ይሉ የለ የርስዎ እክስት።

ደግሞ ተሁሉ ተሁሉ የገረመኝ አትዬ፤ በቀደም ተትምርት ቤት በመ ቅረቴ ተናድደው፤ «እንዴት ራእይ አይኖርሽም!» ያሉኝ ነው። እኔ እንዲት ምስኪን ድካ፤ እንጀራ ፍለጋ ከገጠር የመጣኹ ሠራተኛ ራይ እንዴት ዐያ ለኹ። በአገራችን የበቁ ባሕታውያን እና ንጡሕ ንጡሕ ባልቴቶች ናቸው ራይ የሚያዩት። እነርሱም ቢኾኑ ለሽማግሌች እንጂ ለእኛ የት ይነግሩናል? «ዶሮ ብታልም ጥሬዋን» ቢባል አልሰሙም? እኔ ስራሴ ደክሞኝ ወድቄ ጠዋ ት ከመነሣት በቀር እንኳን ራይ፤ የረባ ሕልም አይቼ አላውቅም።

አንዳንድ ኅብዞች ታልኾኑኮ ብዙዎቻችን ተምረን ያልፍልናል ብለን አይደለም ትምርት ቤት የምንሄደው። እዚያ ቢጤዎቻችንን ለማግኘት ነው። ዐዩ፤ እዚያ ተቢጤዎቻችን ጋራ ኾነን የቤት አሠሪዎቻችንን ስናማቸውና ስንወቅሳቸው የተቃጠለው አንጀታችን ይርሳል። እርስዎስ እንዳንድ ጊዜ ስል ምድ ልውውጥ ነው እያሉ ለሁለት ሰዎስት ቀን ሌላ አገር ይሄዱ የለ። እኛ ምኮ ስልምድ ልውውጥ ነው ትምርት ቤቱን የምንወደው እንጂ መቼ አጥን ተን መቼ ልናልፍ ነው። የእርስዎ ልጅ የሚያስጠናው አለ። ሲደፍን የሚ ሽልመው አለ። አንግዳ ወደ ቤት ሲመጣ እያሞገሱ ስለ እርሱ ይናገራሉ። እኛ ይህ ሁሉ የለን - የሚያስጠናን የለ፤ ብናልፍ የሚሸልመን የለ፤ አንደኛ ብን ወጣ ለስው የሚናገርን የለ፤ ደግሞ የቤት ሠራተኛ መማርዋን እንጂ ምን እንደምትማር ማን ያወቅላታል ብለው ነው።

እንዲያው እርስዎ ደግ ኾነው ለምን አትማሪም እያሉ ተቆጡኝ እንጂ ንደኞቼ የሚያወሩትማ ያሳዝናልኩ። ስው ቤት ስንቀጠር፤ «ተማሪ ከኾንኸ

ደመወዝሽ ይቀንሳል፤ ካልተማርሽ ይጨምራል፤» የሚሉት አሉ። ባይኾን፤ «ተምረሽ ከአንድ አስከ ሀሥር ካልወጣሽ ደመወዝ አቀን ሰብሻለሽ፤ ከአንድ አስከ ሀሥር ከወጣሽ ደግሞ እጨምርልሻለሽ፤» ቢሉን ባማረባቸው። ነገሩ አልፈርድባቸውም። እንዳንጸብ ትምርት ቤት ሄደው ሲመለሱ ከአህያዎ ጋራ እንደ ዋለቸው ጊደር አመል አውጥተው እየመጡባቸው ነው። ቢኾንም እትዬ ይህ የትምርት ዝናም ለእናንተ ሲዘንም ለእኛ ካላካፍ፤ አስተዳደራችን የበደ ለንን እናንተ ካላሻራችሁልን፤ ያው ዞሮ ዞሮ የምትገዱትን እናንተም ጭምር ናችሁ። ያልተማረች ሠራተኛ በረመጥ እንጂ በ'ሪፎሎ' መሥራት እንዴት ትችላለች።

ዐዩ እትዬ! እኔ ከገጠር ሰመጣ እንደ ጓደኞቼ ያልፍልሻል ብዬ ነው። ያች ዘንቡ ሁለት ዓመት አዳሳባ ሠርታ አገሯ ስትመጣ የለበሰችው ልብሰት ያደረገችው ጫማ፤ የተቀባችው ሽቲ፤ ለናት ላባቷ፤ ለእንት ሰወንድሞቿ የገዛ ችው ጨርቅ፤ ቢያዩትክ እትዬ! ሰፈሩ ሁሉ ጉድ ነው ያለው። አባቴ አን ኳን፤ «ልጅ ማለት ዘንቡ ናት፤ ይኸው እርሷ አልፎላት ዘመዱን ሁላ አሳለፈችለት፤» እያለ ደጋግሞ መረቃት። ያኔ ታዲያ ልቤ ተነሣሣ፤ እርሷ ተከትሎ አዳሳባ ገባች። ለካስ እዚያ እንዳ የናት አይደለችም። እኔማ የራሷ ቤት ያላት ወይዘሮ መስላች ነበር። ለካስ ምናምኒት የሌላት ድካ ናት። ያላትን ሁሉ ገጠር በትና በዶ እጇን ጥሯል ሰካ የተመለሰችው። ታስጠጋኛለች ብዬ ያሰብኳት ዘንቡ ለካስ ለራሷም መጠጊያ የላትም። ምናል ያን ሁሉ ብር ከምትበትነው አንድ ጥሪት ብትይዝበት ብዬ ታዘብኳት።

እኔም ይኸው ከሰው ቤት ጠደ ሰው ቤት እየሆርኩ እሠራለሽ። ዐዩ እትዬ! እርስዎ የዋሐ ነዎት። «ወደፊት ምን መኾን ነው የምትፈልገው?» ይሉኛል። እንደ ዘንቡ ሽክ ብዬ ለብሼ አገሬ ገብቼ፤ ለዘመዶቼ ጨርቅ ከማ ካፈል ውጭ ምን ላባብ እችላለሁ። ከዚህ በላይ ለማስቢያ የሚኾን አንጎልሰ ከዬት አገኛለሁ? የነብር ዐይን ወደ ፍየል፤ የፍየል ዐይን ወደ ቅጠል እደል እንዴ! እኔ የዕለቱን እንጂ፤ ትምርት ቤት እንደማያቸው ጓደኞቼ መልበሴን እንጂ፤ ነገ እዚህ ቦታ እደርሳለሁ ብዬ በየት በኩል ላለብ። በየጊዜው የሚቆጣኝ እንጂ እንደ እርስዎ የሚመክረኝ የት አገኛለሁ።

እርስዎ፤ ተምረዋል፤ ያንባሉ፤ ከፍታሉ ሰዎችም ጋራ ይወላሉ፤ ከፍ ያሉ ሰዎችን ያይና እኔም ከፍ ማለት አለብኝ ብለው ያሰባሉ። እኔ የምውሰው ጓዳ እና ማድቤት፤ ትምህርት ቤት የማመሸው ከእኔ ከባሉ ሰዎች ጋራ፤ ማንን አይቼ ከፍ ልበል። እስኪ በየሰው ቤት የቤት እመቤቶች በተሰበሰቡ ጊዜ የሚያወሩትን ያስተውሉት - ሰርቃ ሰላ ሄደችዋ፤ ሶቃ ሰላ ሠበረችዋ፤ ልጆችን ሰላንገላታችዋ፤ ሰዕረፍት ብላ ሄዳ በዚያው ስለ ቀረችዋ የቤት ሠራተኛ ሲያወሩ እንጂ ተምራ አልፎላት ትልቅ ደረጃ ስለ ደረሰችዋ ሠራተኛ ማን ያወራል? ታዲያ የማናውቀው አገር እንዴት ይናፍቀን?

«ሶቃውን ለምን ታንኳኪዋለሽ?» ነው ያሉኝ። እኔ ብቻዬን እንድ ግቢ ውስጥ ነው የምውሰው። ታዲያ ሶቃውን ካላንኳኪኩ ቤቱ መቃብር ኾኖ ይዋጠኝ እንዴ? ደግሞክ እንዳይንኳኪ ብዬ ስጠነቀቅ ይብሰዋል።

እርስዎ ከሚበሉ ቤትዎ ቢጸዳልዎ ነው የሚደሰቱት። ግርም ይለኝ ልኮ። እኔ አጸዳሁት ያልኩት ለእርስዎ ምኑም አልተነካም። ሲያላዩኝ ደግሞ ልክ ነዎት። ግንኮ የክፋት አይደለም። ለእኔ ያ በቂዬ ነው ብዬ ሰለማሰብ ሳይኾን አይቀርም። ለራሴ የሰጠኩት ቦታ ሳይኾን አይቀርም። ቆሻሻ ልብሰ ልብሰ መዋል፤ በተተራመሰ ሶቃ ውስጥ መቀመጥ፤ ለእኔ በቂዬ ነው ብዬ እሰቤ ሳይኾን አይቀርም። የቤት ሠራተኛ ነኝ፤ በቤቱ ውስጥ ካሉት ሰዎች የመጨረሻዋ እኔ ነኝ፤ ለእኔ ይህ መቼ አነሰኝ ብዬ ስለ ማሰብ እኮ ነው። «ለሕይወትሽ ዋጋ ስለማትሰጭው ነው፤» አሉኝ። አይ እትዬ! የእኔ ሕይወት ደግሞ በወር መቶ ጎምሳ ብር ከማውጣት ያለፈ ምን የረባ ዋጋ ይኖረዋል። እኔ ዋጋ ብሰጠው ባልሰጠው ሕዝቡ እንደ ኾነ «ገረድ» የሚል ዋጋ ስጥቶታል። እኛ ሠራተኞች ተሰብስበን እንኳን ሰልፍ ብንወጣ ይህን ዋጋ አይሰው ጠውም።

ብዙ ሰው መቆጣት እንጂ ማላየት፤ ማስተማር አይኾንለትም። እንዳ ንጹቄማ ይደበደባሉ። ማንም ሰው መቼም አጥፌ ኾኖ አልተወለደም። ዐዩ እትዬ! ቀጣ እና ስድብ ሰው የሚቀደር ቢኾን ኖሮ ይኼ የጎረቤታችን ልጅ የት በደረሰ ነበር። እባቱም እናቱም ሲጠጡ ሲገቡ ይወርዱበታል። እርሱ እቴ! ቀንጫ እና ባለፔ ሲጠርጉት እና ሲመክሩት ይብሰበታል እንደሚባለው እየባሰበት እንጂ እየተሻለው አልሄደም።

እኛምኮ ዐሥር ቢመክሩን እንድ እንይዝ ይኸናል። ዐሥር ቢሰድቡን ግን አንድም እንሻሻልም። እንዲያውም በልባችን፤ «ጀመሩ እንግዳህ!» እያልን ጥመት እንማራለን፤ የምንሠራውን እና የምንመከረውንም ለራሳችን ነው ብለን መለማት እንተወና እንደ እመቤቶቻችን ከአጠገባችን ዘወር እንዲሉ ብቻ፤ «እሺ እሺ» ብለን እንሸኛቸዋለን። ከያ ወዲያ ትዝም አይለን። ለው መጀመርያውኑ በኅልውና ከሌለው እንዴት ይማራል?

ደሞምኮ ሰናጠፋ የምንወቀለውን የህል ጥሩ ሰንሠራ የሚሸልመን የለም። ይኸው ዛሬ ገበሬው እንኳን አልፎለት እየተሸለመ ነው። ተማሪውማ ድሮም ይሸለማል፤ እርሱም ቢኾኑ በቀደም ዕለት፤ «ምለጉን ሠራተኛ ተብሎ ተሸለምኩ፤ የሁለት ወር ደመወዜ ተሰጠኝ፤» አሳሉኝም። እሰኪ እኔን ግን ሽልመውኝ ያውቃሉ? ቢበዛ «ጥሩ ነው፤» ይሉኛል እንጂ። እንዳንደችማ፤ «ካመ ሰገንናቸው እናታችን ላይ ይወጣሉ። የቂሰ ሚሰት በወቀች በወቀች ቢሷት የባሏን ዳዊት እጠበቅ!» እያሉ ይተርታሉ። አንድ ሁለት ሠራተኛ በበደለው እገሩ ሁሉ መገዳት እለበት?

እትዬ ይህን ደብዳቤ ያለጣፍኩልዎ በጣም ተናድደው ስለነበር ብንግርዎም አይለሙኝም ብዬ ነው። ደብዳቤዬን እንብበው ከተረዱኝ ያሰጠሩኝ። አይዋፈንቴ ቤት ነው ያለኹት። ባለፈው ካመጡኝ ቤት ማለት ነው። ካልተረዱልኝ ግን ደገና ይኹኑልኝ። ለሁላችንም እግዜር የየለት እንጀራ አይንሳን።

ሌሎች ፫

«የባንኩን» ወይስ «የአገር ውስጥ ገቢውን»?

አገራችንን በተመለከተ የሚቀርቡ የሚነገሩ የሚተነኩ እርስ በርስ ሳቸው ግን ለመስማማት ቀርቶ ለመስማማት እንኳን የማይችሉ ሪፖርቶች መረጃዎች መግለጫዎች ወሬዎች አሉ።

አንዱ፡ «ኢትዮጵያ አድጋ አድጋ መካከለኛ ገቢ ካላቸው አገሮች ልትደመር ነው።» ሲል ሌላው ደግሞ፡ «እንኳን መካከለኛ ገቢ ካላቸው ወገኖች ልትደመር ቀርቶ ዝቅተኛ ገቢ ካላቸውም በታች እየወረደች በመሆኑ ለእርሷ የሚሽን አዲስ የኢኮኖሚ መጠርያ ሊቃውንቱ እየፈለጉ መሆኑን በዐይኑ በብረቱ አይቻለች።» ይላል። አንዱ ሪፖርት፡ «በኢትዮጵያ ዴሞክራሲ እያበበ፤ እያፈራ፤ እየሳመራ ነው።» ሲል ሌላው ደግሞ፡ «እንኳን ዲሞክራሲ ቢርክራሲም ሞቷል።» ይላል። አንደኛው ለብሉዊ መብት የተከበረ ባት፤ ነጻነት የበለጸገባት እንደ ኢትዮጵያ ያለች አገር የት ትገኛለች? ብሎ ስለቱን ሲያለገባ፤ ሌላው ደግሞ፡ «እንዲያውም ነጻነት የተወለደውም የሞቷውም እኛው አገር ነው። በመቃብሩም ላይ፤

ኢትዮጵያ ተወልዶ ኢትዮጵያ የሞተው፤

ነጻነት መልካሙ ባዳር የተቀጨው፤ ተብሎ የገዝን እንጉርጉር መጻፉን ለንደኛዬ ቀብር ለሄድ አንብቤያለሁ።» ብሎ የእጁን መጻፍ እያማታ ያወራል።

አንዱ በቀን ሦስት ጊዜ ቡና ከማፍላት ተሻግረን በቀን ሦስት ጊዜ መብላት ጀምረናል ሲል፤ ሌላው ሰው ጤፍ መግዣ ስላጣ ሆቴል ገብቶ እንጀራ በኤግዚቢሽን ማየት ጀምሯል ይላል። አንዱ የውጭ ግንኙነታችን እያደገ፤ ተለሚ እና ተወዳጅ እየሾንን ነው ሲል ሌላው የውጭ ግንኙነታችን እየተበላሸ እንኳን የሚሰማን የሚያለታውለንም እየጠፋ ነው ይላል። እንሸላት መንት ማደጉን የሚናገሩ ያሉትን ያህል እንሸላት መንት ቃሉ እንጂ ብሩ መቼ ወደ አገራችን ገባ ብለው የሚያራከሱም አልታጡም። አንዱ በአገራችን ፊልም ከማደጉ የተነሣ እንደ ሆሊውድ፤ «ኢትዮውድ» የሚባል ሊከፈት ነው ብሎ ሳይጨርስ ሌላው አፈፍ ብሎ ደግሞ እዚህ አገር ለከሪን እንጂ ፊልም መቼ አደገ ብሎ ይሞግታል። አንዱ ጋዜጠኞች አላደጉም እንጂ የፕሬስ ነጻነት እያደገ ነው ሲለን ሌላው ይነሣና የፕሬስ ነጻነት የጋዜጣ ወረቀት ዋጋን ያህል አላደገም ብሎ ዕጢ ዱብ ያደርጋል።

ሁሉም መረጃ ያቀርባል፤ ይተነትናል፤ ያብራራል፤ ይምላል፤ ይገዛል፤ ይመልስለታል፤ ይታመንለታል። ይህንንም ያንንም የሚለው ለአገር አስቦ ከልቡ መሆኑን፤ ማስረጃ መያዙን፤ በፍቶም፤ በፊልምም፤ በጽሑፍም ያቀርባል። እንዴት ነው ግን ስለ አንዲት አገር፤ ስለ አንድ ጉዳይ፤ ከመሠረታቸው የሚለያዩ እና ቢገናኙ ሊደባደቡ የሚደርሱ ሪፖርቶች እና መግለጫዎች የሚቀርቡት? እኔም ብዙ ጊዜ አልገባኝ እያለኝ ይኖር ነበር። ጥቁር ወይም ነጭ፤ ጨለማ ወይም ብርሃን፤ በግ ወይም ፍፃሜ፤ ቆላ ወይም ደጋ፤ ሞት ወይም ሕይወት፤ መቅደም ወይም መውደም፤ አድጋሪ ወይም ተራማጅ፤ ገዥ ወይም ተቃዋሚ ብቻ ነው እንዴ ያለን? በመሀል ያለ ነገር የለንም? እላለኝ። ቀጥሎ ያለውን ታሪክ አንዲት ወዳጄ ሰትነግረኝ ግን ከምክንያቶቹ አንዱ ወለል ብሎ ታየኝ።

ሰውዬው ለንግድ ድርጅታቸው ተጨማሪ የመንቀሳቀሻ ብር ለመበደር አሰበው ወደ ባንክ ተጓዙ። ባንኩ ጤናማ እና አትራፊ ለሆነ፤ ነገር ግን የመንቀሳቀሻ ገንዘብ እጥረት ላጋጠማቸው ገንዘብ እንደሚያበድር ለምተዋል። ባንኩ ይህን ብድር ለመስጠት ከሚያስቀምጣቸው ምመዛኞች አንዱ ደግሞ የድርጅቱን ትርፋማነት የሚያሳይ የሒሳብ ሪፖርት ማቅረብ ነው። እርሳቸውም በባለሞያ ይህንኑ ሪፖርት አሠርተው ብድር ለመጠየቅ በአቅራቢያቸው ወደሚገኝ ባንክ ተጓዙ።

የባንኩ የብድር ባለሞያ ጥያቄያቸውን ተቀብሎ የሒሳብ ሪፖርታቸውን ጠየቃቸው። እርሳቸውም ኮራ ብለው ከላምለናይታቸው አውጥተው አቀረቡ። የብድር ባለሞያው እገላብጦ ከተመለከተው በኋላ፤ «ጌታዬ ብናበድርዎ ደስ ይለን ነበር፤ ነገር ግን የሒሳብ ሪፖርትዎ ድርጅትዎ መክሰሩን ነው የሚያሳየው። በመሆኑም ልናበድርዎ የምንችል አይመስለኝም፤» አላቸው። ነጋ ዴው ደነገጡና፤ «ድርጅቱን አልከሰራም፤ እስኪ በደንብ እየው፤» አሉት። የብድር ባለሞያውም፤ «ይኸው ሪፖርቱክ፤ ይህን ያህል ሺሕ ብር ኪሳራ መድረሱን ነው የሚያሳየው፤» እለና ወረቀቱን አሳያቸው።

እርሳቸውም ጠጋ ብለው ሪፖርቱን ተመለከቱትና፤ «ውይ! ይቅርታ» አሉት ፈገግ ብለው። «እንዴት?» አለ የብድር ባለሞያው። «ይቅርታ ለአገር ውስጥ ገቢ የተዘጋጀውን ሪፖርት ነው የለጠኝህ። ለባንክ የተዘጋጀው ይኸ

ኛው ነው፤» አሉና ሌላ የሒሳብ ሪፖርት ከሳምሰናይታቸው መገዘዘው ሰጡት። እየሣቀ ሪፖርቱን ተመለከተው፤ ድርጅቱ እጅግ አትራፊ መሆኑን ያሳያል።

ለካሰ የዚያ ሁሉ የተቃረነ ሪፖርት አንዱ መነሻ ሪፖርቱ የተዘጋጀው ለባንክ ነው ወይስ ለአገር ውስጥ ገቢ ከሚለው ላይ ነው። ለካሰ ኢትዮጵያ ውስጥ ሦስት ዐይነት ወሬዎች፤ ሪፖርቶች፤ መግለጫዎች፤ ናቸው የሚቀርቡት - «ለባንክ፤ ለአገር ውስጥ ገቢ እና ለባለቤት።» ለባንክ የሚቀርበው በትርፍ፤ በብልጽግና፤ በዕድገት እና በሰኬት ብቻ የተሞላ ነው። ለአገር ውስጥ ገቢ የሚቀርበው ደግሞ ከሳራ እና ውድቀትን ብቻ የሚያሳይ ነው። ለባለቤቱ የሚቀርበው ግን ትክክለኛውን ትርፍ እና ከሳራ ያቀርባል።

አንዳንዶቹ ለሰዚህች አገር ሲናገሩ ሪፖርታቸውን እና መግለጫቸውን ለባንክ ለሰሚያዘጋጁት «ኢትዮጵያ ሀገራ ምድራዊት ገነት» ከሚለው ሌላ ዘፈን አያውቁም። እነርሱን ብቻ ለሚያይ እና ለሚሰማኩ ይህች አገር አንዳች ችግር የደረሰባት፤ እጥረት ያለባት እና ድህነት የሚባል በአጠገቧ የሚያልፍ አትመስልም። የሚወለድ እንጂ የሚሞት፤ የሚድን እንጂ የሚታመም፤ የሚጠግብ እንጂ የሚራብ፤ የተሳሳተ እንጂ የተሰናከለ፤ የሚያለማ እንጂ የሚያጠፋ፤ የሚገባ እንጂ የሚወጣ፤ ሚልዮነር እንጂ ችሰትዮነር/ችሰታ ከሚለው የአራዳ ቋንቋ የተወሰደ ነው/ ያለ አይመስልም። እንደምን ነው ቢሉ፤ መነሻቸው ለባንክ የሚቀርበው ሪፖርት ነዋ!

በሌላ በኩል ደግሞ ለአንዳንድ ሚዲያዎች እና ድረ ገጾች፤ ተቋማት እና ግለሰቦች ደግሞ ይህች አገር የሲኒማ ታናሽ እገት ሽና ነው የምትታያቸው። ከሰባ ሚልዮን ሕዝብ ለድሳ ሚልዮን ታሰሯል፤ እህል የሚያይ እንጂ የሚበላ የለም፤ ተማሪ እንጂ ትምህርት ቤት የለም፤ ባለሥልጣኑ ሁሉ ለይጣን፤ ሕጉ ሁሉ የገሃንም ሕግ ነው፤ የሚጠፋ እንጂ የሚለማ፤ የሚቆረቁዝ እንጂ የሚያድግ፤ ጦርነት እንጂ ሰላም፤ ልቅለ እንጂ ሠርግ፤ የሚሞት እንጂ የሚወለድ አይታያቸውም። ለምን መነሻቸው ለአገር ውስጥ ገቢ ከሚቀርበው ሪፖርት ነዋ!

ይህ በሽታ ማገበራዊም ተቋማዊም በሽታ ሽኗል። ለለምንድደው፤ ለለምናደንቀው እና የእኛ ስለምንለው ለው የምንናገረው ነገር ለባንክ ከሚቀርበው ሪፖርት የተቆነጠረ በመሆኑ ለውደውን ክንፍ ቀረሽ መልእክ ያደርገዋል። ተሳሳተ ከማለት ይልቅ አሳሳቱት፤ ገንዘብ አጠፋ ከማለት ይልቅ ጠፋ

በት፤ በበሕተት ጎዳና ወደቀ ከማለት ይልቅ ቀን ጣለው፤ ዕንቅፋቱን በገዛ እጁ መታው ከማለት ይልቅ ግዑዙ ደንጊያ እጅ ያለው ይመስለ ዕንቅፋት መታው እያልን ለውደው ያመነውን ለሕተት ሳይቀር እንሸናገራለን።

ያን ለው የምንጠላው፤ የምንቃወመው እና የተቀዋምነው ከሽን ደግሞ ለአገር ውስጥ ገቢ ከቀረበው ሪፖርት ላይ የበኩላችንን እስተዋዕለ ጨምረን ለይጣን እንኳን፤ «እናንተም አበሣችኩት፤» ብሎ እለኪገረም ድረስ የሰይጣን አሠልጣኝ አድርገን እንሥለዋለን። አምላኩ እንኳን ያልተጸጸተውን «ባይፈጠር ይሻለው ነበር፤» ይባላል። እንኳን ሥራ መሥራቱ ሊዋጥልን ሲሠራ እንኳን ማየቱን መቀበል ይከብደናል። በልጆች ዕንቅፋት፤ «ሰላድ አገኛችሁት ለማለት» እንደምትባለው ጤህ ትላንት ተወልዶ ዛሬ የሞተ ይመስል ታሪኩን እንደ ድጋ ፍታት እናሳጥርለታለን።

በየቢድውም ቢሽን አለቃን ለማስደሰት እና «ገጽታን ለመገንባት» እየተባለ ያልተሠራ እንደ ተሠራ፤ ያላደገ እንዳደገ፤ ያልተፈጸመ ከዕቅድ በላይ እንደ ተፈጸመ ተደርጎ ሪፖርት መሥራት እና መሸለም እየተለመደመጥ ፏል። ሐላፊውም ሠራተኞቹም የቀረበው ሪፖርት ትክክል እንዳልሆነ ቢያውቁትም ዋናው ለባንክ የሚሽነው ሪፖርት መቅረቡ ነው። እንዳንዶቹም የሥራቸው ዓላማ በሚዲያ ዜና እንዲሠራ እንጂ አገር እንዲያድግ፤ ለውጥ እንዲመጣ እይመለሳቸውም። በሌላ በኩል ያን ቢሮ ወይም መሥሪያ ቤት ማፍረስ፤ ባለሞያዎችንም ማፍለስ፤ መዋቅሩን መቀየር እና የሥራ መደቦችን ማጠፍ ሲፈለግ ደግሞ ለባንኩ የተዘጋጀው ቀርቶ ለአገር ውስጥ ገቢ የተዘጋጀው ሪፖርት ብቅ ይላል።

ብዙ ጊዜ መሪዎች በበታች ሐላፊዎች የሚታሉት ሐላፊዎቹ ከሁለቱ ሪፖርቶች ለወቅቱ ይሰማማል የሚሉትን እየመረጡ ለሰሚያቀርቡላቸው ነው። መሪዎቹ እንዲዘናገሩ፤ እንዲደሰቱ እና በሥራቸው ረክተው፤ «ራጫዬን ጨርሻለሁ» እንዲሉ ከፊለጉ የባንኩን ሪፖርት እቅርበው ያስፈነድቋቸዋል። መሪዎቹ ርምጃ እንዲወሰዱ፤ እንዲደናገጡ እና አደጋ ላይ ነን ብለው እንዲያለቡ ሲፈልጉ ደግሞ ለአገር ውስጥ ገቢ የተዘጋጀውን ያቀርቡላቸዋል።

በትላንት እና በዛሬ ታሪካችን መካከል በሚደረጉ ክርክሮች ላይቀር እንደሆነ ሁለቱ ሪፖርቶች ሰውን ሁሉ ሲያባሉት ይኖራሉ። ለአንዳንዶቹ የአገሪቱ የትላንት ታሪክ ትንታኔ ከአገር ውስጥ ገቢው፤ የዛሬው ደግሞ ከባንኩ ሪፖርት ላይ የተቀዳ በመሆኑ የትላንቱ ታሪክ በሙሉ በጭቆና፤ በግፍ፤ በኃላ

ቀርነት፤ በጨለማ እና በሥቃይ ብቻ የተሞላ ሽኖ ይታያቸዋል። ያለፉት ሥርዐቶች እና ትውልዶች የማሰቢያ አእምሮ፤ የማስተዋዎ ልቡና የነበራቸው አይመለሳቸውም። እነርሱ በሠሩት መንገድ እየተጓዙ፤ በገነቡት ቤት እየኖሩ፤ ያቆዩትን ቅርሶ እያለገበኙ፤ ያጠራቀሙትን ጥሪት እየበሉ ሰዎችን ግን ሲራገሙ እና ሲያወግዙ ይኖራሉ።

በሌላ በኩል ደግሞ፤ «ሁሉን ነገር ድሮ ቀረ፤» ማለት የሚቀናቸው ዐይናቸው ከማጀራታቸው ሳይ የተገጠመላቸው፤ ዛሬ የተሠራውን ሁሉ ማሩን አምርረው ወተቱን አጥቀረው የሚያቀርቡ፤ በመኪና እየሄዱ ፈረሰ፤ በኮምፒውተር እየተጠቀሙ ታይተዋል፤ በአሰራራት እየፈሰሱ ሥርዐት መንገድ፤ በኢሌክትሪክ እየተጠቀሙ ኩራዝ የሚናፍቃቸው ወገኖች አሉ። እነዚህ ደግሞ የትላንቱን ከባንኩ፤ የዛሬውን ከአገር ውስጥ ገቢው ሪፖርት የጨለፉ ናቸው።

ሁለቱም ዐይነት ሪፖርቶች ጫፍ እና ጫፍ አቀመው፤ መገናኛ መንገድ አሳጥተው፤ የሦስተኛ ክፍል ሒሳብን ያህል አንኳን፤ «የጋራ ለብለብ» ሳይኖሩን ሲያለቀሩን ነው። አሁን በከፍታ ሳይ ቆመን ሁላችንም አንድ ጩኸት መጮኽ ሳይኖርብን አይቀርም - «ለባለቤቱ የተዘጋጀውን ትክክለኛውን ሪፖርት የያዘው ሰው የት ነው ያለኸው?»

የኖኅ መርከብ በኢትዮጵያ

መርከብ ሠርቶ ዓለምን ከጥፋት ያዳናት ጻድቁ ኖኅ መርከቡን ለመሥራት ያሰበው አሁን፤ ያውም ኢትዮጵያ ውስጥ ነው አሉ።

ሐሳቡን የሰሙት ዘመድ ወጻጆች ተሰበሰቡና፤ «አብደኸል ወይ፤ ዐርፈኽ ልጄ ችኸን አታሳድግም ወይ፤ ለምን አንዲት ሴት ወይም አንዲት ሥጋ ቤት ነገር አትከፍትም። እዚህ አገር ከፍ ከፍ ያለ ነገር ማሰብ እና ከፍ ከፍ ያለ ነገር መሥራት ትርፋ መከራ ነው። እስኪ ተመልከት ግርሰሪ፤ ሥጋ ቤት፤ ወፍጮ ቤት፤ መጠጥ ቤት፤ ምግብ ቤት፤ የከፈተ ሰው ተከሰሰ ሲባል ሰምተኸል? ምናል ለእኛሽ ብታሰብልን!» ከግራ ከቀኝ አግደፋት። «ይህ ሁሉ መከራ ይመጣል ብዬማ ዓለም በንፍር ውኃ ሲጠፋ እያየኸ ዝም አልልም!» ብሎ ኖኅ ሳይቀበላቸው ቀረ።

ግን መርከቡን ለመሥራት ከዬት ነው መጀመር ያለበት? መጀመርያ የት መሥሪያ ቤት ነው መሄድ ያለበት? የተጻፈ ነገር ፈለገ። የተጻፈ ነገር ግን የለም። አንድ ሥራ ሲጀመር መጀመርያ የት፤ ቀጥሎ ወዴት፤ ከዚያም ወደ ማን እንደሚከድ የተጻፈ ነገር አላገኘም። አንተርኔት ውስጥ ገባ። ኢትዮጵያውያን የሚያዘጋጁቸው ድረ ገጾች በመሰዳደብ የተሞሉ፤ መንግሥታዊ ተቋማት ያሏቸው ድረ ገጾችም ቢኾኑ በተገለጠ፤ ተጠቆመ ዜና የታጨቁ ሽነው አገኛቸው። ብዙዎቹ መሥሪያ ቤቶችም የራሳቸው መካነ ድር(ሳይት) የላቸውም። የአንዳንዶቹም፤ «በቅርብ ቀን እንመጣለን!» የሚል ጽሑፍ ብቻ ይታይባቸዋል።

አንድ ጎረቤቱ ወደ አንድ መሥሪያ ቤት እንዲሄድ ጠቆመው። «እስኪ እዚያ ሂድና ሐሳፊውን አናግራቸው!» ብሎ ውስጥ ዐወቅ መረጃ ለገሰው። ኖኅም ወደ ተባለው መሥሪያ ቤት ሄደ። እንደተባለውም መሥሪያ ቤቱም አለቃውም ትልቅ ናቸው። አናገራቸው። «ሐሳቤ መልካም ነው፤ የምንደግፈውም ነው። ዲዛይኑን በተመለከተ ግን አንድ ኮሚቴ አቋቁመን እንየውና እንገንባለን!» አሉት። ከኸያ ቀን በኋላ ኮሚቴው የዲዛይን ግምገማውን ጨርሶ ሐሳቡን አቀረበ።

«የመርከቡ መሠራት የአገሪቱን መልካም ገጽታ እንደሚገነባ አምንንበታል፤ የአገሪቱንም ሕጻሴ የሚያፋጥን ነው። ነገር ግን ዲዛይኑ እንዳንድ ማሻሻያዎችን ማድረግ አለበት። ለምሳሌ፤ በውስጡ የብሔር ብሔረሰቦችን ገጽታ የሚያሳይ ነገር ሲኖረው ይገባል። ኢትዮጵያ ኅብረ ብሔር መሾኗን ማሳየት አለበት። ልማትን

እና ሕዳሴን የሚመለከቱ አንዳንድ መፈክሮችም ሊጻፉበት ይገባል!» አለ ኮሚቴው። ኖኅ ግራ ገብቶት፤ «የእኔ ዓላማኮ መርከብ ሠርቼ ዓለምን ከጥፋት ውኃ ማዳን እንጂ ሌላ አይደለም። ይህን ሁሉ ነገር ሳደርግኩ ጊዜዬ ያልቃል፤ ደግሞስ የእኔ መርከብን መሥራት ያላመጣውን ሕዳሴ መፈክሩ እንዴት ያመጣዋል፤ ሕዳሴኮ በሥራ እንጂ በመፈክር አይመጣም፤» አላቸው።

«ከዚህ በላይ ልንረዳኸ እንችልም፤ ደግሞም እነዚህን ነገሮች ማድረግ ካልቻልኸ የሚዲያ ሽፋን አታገኝም፤» ተባለ። ኖኅ አንገቱን ደፍቶ ወጣ።

«እኚ አሁን ምን ሳድርግ?» አለ ኖኅ። አንድ ሌላ ወዳጅ፤ «ለምን ኢንቨስት መንት ቢሮ ሂደኸ አትሞክርም፤» አለና ሹክ አለው። ከዚያም ወደ ኢንቨስት መንት ቢሮ ተጓዘ። የጥበቃ ሠራተኛው ኖኅን አስቆመውና ምን ፈልጎ እንደ መጣ ጠየቀው። የቢሮውን ሐሳፊዎች ሊያነጋገር ፈልጎ መምጣቱን ገለጠለት። «አይጌታዬ፤ ሰሞኑን ቢፒ.ኤር ላይ ለሰኞ አያገኝቸውም፤ ሌላ ጊዜ ይምጡ፤» አለው። «ከሰንት ጊዜ በኋላ ልመለስ?» ጠየቀ ኖኅ። «አርሱ አይታወቅም ጌታዬ፤ ዝም ብለው አየተመላለሱ ይጠይቁ፤» አለው። «አየተመላለሱ ሰንት ጊዜ እመላለሳለኹ?» አለ ኖኅ በልቡ።

«አሁን ታዲያ እነርሱ ተሰብስበው አሰኪጨርሱ ልቀመጥ ነው፤» ብሎ አሰበና ሌላ አማራጭ ካለ ብሎ ወዳጆቹን አማክራቸው። እነርሱም፤ «እሰኪ ንግድ ቢሮ ሂደህ ሞክር፤» አሉትና ወደቢያው አመራ። ሳገኛቸው ሐላፊ ጉዳዩን አማክራቸው። «መርከቡን የምትሠራው ለንግድ ነው ወይስ ለምንድን ነው?» አሉት ሐላፊው። «ሰንግድ አይደለም፤ ዓለምን ከጥፋት ለማዳን ነው፤» አለ ኖኅ። «የእኛ

መሥሪያ ቤት ሥራ ከንግድ ጋራ የተገናኘ ብቻ ነው። ዓለምን ከጥፋት ማዳን የእኛ ሥራ አይደለም። እናም አይመለከተንም፤» አሉት ሐላፊው። «ታዲያ የት ብሄድ ይሻላል?» አላቸው ኖኅ። «ዓለምን ከጥፋት የማዳን ሥራ የየትኛው መሥሪያ ቤት ሥራ እንደ ኾነ ርግጠኛ አይደለኹም። እስኪ የሃይማኖት ተቋማትን እነጋግራቸው፤» አሉት።

ኖኅ ወደ አንዱ የእምነት ተቋም ለመሄድ ተነሣ። ወደ ግቢው ሊገባ ሲል የጥበቃ ሠራተኞቹ አስቆሙትና፤ «የት ነው የምትገሠግሠው?» አሉት። እረጋጭ ነቱን/ሽማግሌነቱን አያዩ አንቱ ባለማለታቸው አዘነ። «አሁን እነዚህ የእምነት ተቋም ሠራተኞች ይመለሳሉ?» አለ በልቡ። ኖኅ ጉዳዩን ለጥበቃው ተናገረ። መዝገብ ቤቱን እንዲያነጋግር ሳኩት። ደግነቱ የመዝገብ ቤቱ ሰው ቅን ኖረዋል። «ይህን ሐሳብኸን መንገር ያለብህ ለዋናው ሰው ነው። እርሳቸውን ማግኘት ግን ከባድ ነው። ቢኾንም አንዲት የምትቀርባቸው ሴትዮ አለች። ከእርሷ ጋራ ሳገናኝኸ፤» አሉትና አገናኙት። ሴትዮዋም ወደ አንድ ቦታ ወሰደች ውኅ ሐሳቡን ከሰማችው በኋላ፤ «እኔ ከለውየው ጋራ አገናኝኸለሁ፤ ግን ከመርከቡ ግማሹን ትሰጠኛለኸ፤» ሰትል ጠየቀችው። «እኔኮ ዓላማዬ መርከቡን ሠርቼ ዓለምን ማዳን ነው፤ ሳንቺ ለምን እስጥሻለኹ?» አላት። «ያለኸ አማራጭ ይኼ ብቻ ነው፤ ያለበ ለዚያ ቻው፤» አላቸው። እርሱም ወጣ።

ከዚያም ወደ ሌላው የእምነት ተቋም ሄደ። አዚያ ያገኛቸው ትልቅ ሰው አንድ የእገር ሰም ጠሩለትና፤ «ወደዚያ በየዓመቱ ገዛ እናደርጋለን። ያንተን መርከብ ተጠቅመን ገዛ ማድረግ ከቻልን ለገዛ የምናወጣው ገንዘብ ለግላችን ይኸ ናል። ለሌሊት በአንተ መርከብ መጠቀም አንደምንችል ፈርምልንና እንፍቀድልኸ፤» አሉት፤ ኖኅም ትኩር ብሎ ሲያያቸው ቆየና ጥሏቸው ወጣ።

ግራ ገባው። ሥራውን የት ነው መጀመር ያለበት? ሥራው ከሚወስድበት ጊዜ በላይ ወደ ሥራው ለመግባት የወሰደበት ጊዜ በለጠ። አሁንም ግን የት መሄድ እንዳለበት አያውቅም።

በመሀል ወደ ኢንቨስትመንት ቢሮ ሄደ። ሠራተኞቹ ቢፒ.ኤር ጨርሰዋል። ገባና አናገራቸው። ሐላፊው በበጎ ተቀበሉት። «የጀመርኸው ሥራ ከባድ ነው፤ ግን ሞክረው። እኛ ፈቃዱን እንሰጥኻለን። ፈጣሪ ደግሞ እዚች እገር ለመሥራት የሚያስችለውን ጽናቱን ይሰጥኸ። በዚህች እገር ኢንቨስት ለማድረግ ከገንዘብ በላይ ጠንካራ ጨጓራ፤ የማይበጠስ አንጀት እና የማይዞር አእምሮ ያለፈልግኻል፤»

ብለው መከፋት። ከብዙ ጊዜ በኋላም ቢኾን እንዳች ነገር በማግኘቱ ደስ ብሎት ወጣ። አሁንም ግን ቀጥሎ ወዴት መሄድ እንደሚችል አያውቅም።

መርከቡን ለመሥራት ቦታ ያስፈልገዋል። ያውም ሰፊ ቦታ። እናም ወደ መሬት አስተዳደር አመራ። ሐላፊው፤ «መሬትን ለኢንቨስተሮች ለንባዥ ባለሀብቶችን በሁለት እንከፍላቸዋለን - ከራይ ለብላቢ እና ልማታዊ። ለልማታዊ ባለሀብቶች መሬትን በአስቸኳይ እና በተመጣጠነ ዋጋ እንዲያገኙ እናደርጋለን። ለኪራይ ለብላቢው ግን ያስቸግራል፤» አሉት። ኖኅ ግራ ዝባውና፤ «የኪራይ ለብላቢው እና የልማታዊው መመዘኛ ምንድን ናቸው ጌታዬ?» አለና ጠየቀ።

«ቀላል ነው፤» አሉ ሐላፊው። «ልማታዊው ያለማል፤ ኪራይ ለብላቢው ደግሞ ኪራይ ይሰበሰባል፤» አሉት። «ለምሳሌ፤ ቤት የሚያከራይ የመንግሥት መሥሪያ ቤት አለ። አሁን እርሱ ልማታዊ ነው ኪራይ ለብላቢ?» አለ ኖኅ። «ይኼ መመዘኛ የግል ባለሀብቶችን እንጂ ሌሎችን አይመለከትም። ባለፈው አኛ ሰንሰለትን አሠልጣኞቻችን ግለሰቦችን እንጂ መንግሥታዊ እና ሌሎች ተቋማትን በምሳሌነት አሳነሡልንም፤» አሉት ሐላፊው። «አሁን ታዲያ እኔ ምንድን ነኝ?» አለ ኖኅ። «እርሱ ይጠናል፤ ከወር በኋላ ተመለሰ፤» «እንዴ ጌታዬ! የጥፋት ውኃ የሚመጣ በት ጊዜኮ እየቀረበ ነው፤» «አኛ የጥፋት ውኃን ስለተለማመድነው ችግር የለብንም!» አሉት።

አራት ወር ሙሉ ተመላልሶ፤ «ለጊዜው ለዚህ የሚኾን መሬት የለንም!» የሚል መልስ አገኘ።

ቀጥሎ የት እንደሚሄድ ቸገረው። አንድ ጎረቤቱ፤ «ለምን ወጣ ብለኸክ ከአንዱ ገበሬ መሬቱን ለጥቂት ጊዜ ተከራይተኸ አትሠራም?» ሲል መከረው፤ ኖኅም የተሻለ ሐሳብ በማግኘቱ ተደስተና ከአንድ ገበሬ ጋራ ለሁለት ዓመት ኪራይ ተሰማማ።

አሁን ችግሩ የዕንጨቱ ኹኔታ ነው። ዕንጨት እንደ ልብ ይገኛል ወደ ተባለ በት ቦታ ሄደና ለመርከቡ የሚኾን ዕንጨት ማፈላለግ ጀመረ። በመጨረሻም ለመርከብ ሥራ ተስማሚ የኾነ ዕንጨት ያለበት ዱር አገኘ። አሁን ችግሩ ለዚህ ደግሞ የት ያመልክት? የሚለው ነው። መጀመርያ ወደ ክልሉ ቢሮ ሄደና ሐሳቡን አቀረበ። ሐላፊው፤ «ለነገሩ እኔ ከተመደብኸ አንድ ሳምንቱ ነው። ለማንኛውም ከአካባቢ ጥበቃ መሥሪያ ቤት ፈቃድ አምጣ፤» ብለው መልሰው ላኩት።

ወደ አካባቢ ጥበቃ መሥሪያ ቤት ሄደና ጉዳዩን አቀረበ። «በኮሚቴ ታይቶ ከሁለት ወር በኋላ መልስ ይሰጥኛል፤» ተባለ። «እኔኮ ዓለምን ከጥፋት ውኃ የሚያድን መርከብ ነው የምሠራው። መርከቡ ሳይሠራ የጥፋት ውኃው ሊመጣክ ነው፤» አለና አዘነ። «ዐዩ ጌታው፤...» አለው ጉዳዩን የተቀበለው ሹም። «አኛ በተሰጠን መመርያ መሠረት ብቻ ነው የምንሠራው፤ መመርያው ከሁለት ወር በኋላ ካለ አኛ ብንችል እንኳን፤ ዕቅድም ቢኖረን እንኳን፤ ከአንድ ወር በኋላ ማድረግ እንችልም፤» አለው። «የአኖንተ ዓላማ ችግር መፍታት አይደለም ወይ?» አለ ኖኅ። «የአኛ ዓላማ የተቀጠርንበትን ሥራ መሥራት እንጂ ችግር መፍታት አይደለም።» ኖኅ ወጣ።

ሁለት ወር የተባለው ሁለት ወር ከዐሥራ አምስት ቀን ፈጅቶ አለቀ፤ ኮሚቴውም ኖኅን እነጋገረው። «አንደኛ መርከቡ አነሰ ብሎ ቢሠራ፤ ሁለተኛ ደግሞ በዕንጨት ከሚሠራ ይልቅ በሌላ ነገር ቢሠራ?» የሚል ሐሳብ አቀረበ። ኖኅ እጅግ አዘነ። «ትንሽ ማለት ምን ማለት ነው? ለመኾኑስ ከአኖንተ መካከል ስለ መርከብ አሠራር ፅውቀት ያለው ለው አለ? ወይስ ከመካከላችኹ መርከብ ሠርቶ የሚያወቅ ለው አለን? ከምን ተነሥታችኹ ነው ከዓላማው ጋራ የማይገናኝ ሐሳብ የምትሰጡት። በሌላ ነገር ይሠራ ስትሉ በምን ማለታችኹ ነው?» አለ ኖኅ።

ከብዙ ጭቅጭቅ በኋላ ከሚፈልገው ግማሹ ዕንጨት ተፈቀደለት። ከዚያም ዕንጨቱ ወደሚገኝበት ክልል ሄደና እኒያን ሐላፊ በድጋሚ ፈለጋቸው። በኋላ ሲለማ ሐላፊው ተቀይረዋል። ሦስት ወር እንኳን ሳይሠሩ መቀየራቸው ገርሞት ወደ ተተኩት ሐላፊ ገባ። አዲሱ ሐላፊም፤ «ቦታው ገና በአኛ እና በወዳጆቻቸው ክልሎች መካከል ውዝግብ አለበት። ስለዚህ በርግጠኛነት የማን እንደ ኾነ በውቆ መፍቀድ አይቻልም፤» አሉት። «ታዲያ የማይቻል ከኾነ ለምን ከአካባቢ ጥበቃ ቢሮ ፈቃድ አምጣ ተባለኸ?» አላቸው ኖኅ። «መመርያው ስለሚያዝ ነው፤» አሉት ሐላፊው። እያዘነ ወደዚያኛው ክልልም ቢሄድ ተመላሳይ ሐሳብ አገኘ። «ሁለታችሁም ፍቀዱልኝ። መቼም በኋላም ከሁለታችኹ ያንዳችኹ ነው የሚኾነው!» አለ ኖኅ። «መጀመርያ የአካባቢውን ለምች ሰይቅ!» ተባለ።

የአካባቢውን ሽማግሌዎች ለበሰባቸው። ሽማግሌዎቹም፤ «ሪፋሪንደም ሳይደረግ እንዳችም ነገር ማድረግ አይቻልም!» አሉና ዕቅጩን ነገሩት።

አሁን ያለው እማራጭ ዕንጨቱን ከውጭ እገር ማለመጣት ብቻ ነው። እናም የውጭ ምንዛሬ ለማስፈቀድ ወደ ባንክ ተጓዘ። «ለጊዜው የውጭ ምንዛሬ እጥረት ስላለብን ልንተባበርክ እንችልም፤ ተራ ጠብቅና ምናልባት ከዓመት በኋላ!» እሉት። «አይ ተወት፤ እኔ መርከቡን ሳልሠራውኮ ጥፋቱ ይደርሳል!» ብሎ ወጣ። ሁሉም በር እየተዘጋበት ነው። ጊዜው ደግሞ እየበረረ።

አንድ ቀን፤ «ስምን ገንዘብን ውጭ ካሉት ኢትዮጵያውያን እሳስባለብም፤» ብሎ ወደ ውጭ እገር ሄደ። ሐሳቡን በደገፈለት አንድ ኢትዮጵያዊ እማካይነት የገቢ ማስባለቢያ ፕሮግራም ተደረገ። ተሰብሳቢዎቹም ኖገን በጥያቄ ያጣድፉት ጀመር። «የመንግሥት ደጋፊ ላለመኾንህ ማረጋገጫው ምንድን ነው?» ይላል እንዴ። «የየትኛው ብሔር አባል ነክ፤» ቀጣዩ ጠየቀ። «መርከቡ ውስጥ ኾነን መታገል እንችላለን ወይ?» ብሎ ሌላው ይጠይቃል። «ሌላ ዓላማ ከጀርባው ከሌለ በቀር መርከቡን ኢትዮጵያ ውስጥ መሥራት ለምን ተፈለገ?» ይላል ደግሞ ሌላው። «ኖኅ የሚለው ስም የእገሌ ብሔር ስም ይመስላል፤ እንዴት ነው?»፤ «ገንዘቡን መንግሥት ቢወስደውስ?»፤ «እዚህ እገር አሳይለም ጠይቀክ ቅርና መር ከቡን እዚህ ሥራው። ኖኅ ተስፋ ቆረጠ።»

«እነዚህን ስዎች ነው ከጥፋት ስማዳን መርከብ የምሠራው? የተሳላትኩት እዚህ ላይ ነው፤» እለና ርግፍ እድረኝ ተወው። ፓሪስ፤ ፈረንሳይ።

ስልክን የፈጠረ

የመለየትን ግንብ ለለሠባበረ፤

የተራራቀውን ስላለተሳሰረ፤

ለውን ያለቪዛ ስላሸጋገረ፤

የናፍቆትን ቋጥኝ ለለተረተረ፤

ምን የበቃ ባይኾን መጣፍ ያልተማረ፤

ተወላት ገንት ይግባ ስልክን የፈጠረ።

መስከረም 16/1993 ዓ.ም

ዳንኤል ክብረት በአብዛኛው በሰባኪነቱ እና በመንፈሳዊ ጽሑፎቹ የታወቀ ጸሐፊ ነው። በዚያ መሥመር አሥራ ሁለት ያህል መጻሕፍትን በግሉ፣ ሁለቱን ደግሞ ከሌሎች ጋር በጋራ አዘጋጅቶ አሳትሟል።

አዲስ ነገር የተባለችው ጋዜጣ ከመጣች ወዲህ ደግሞ ትውፊታዊ፣ ሃይማኖታዊ እና ታሪካዊ ነገሮችን በመንተራስ የሚጽፋቸው ማኅበራዊ ወጎች በአንባብያን ዘንድ እየተወደዱለት መጥተዋል።

የተለመዱ ነገሮችን ባልተለመደ መንገድ ማየት፣ ዘወትራዊ ለሆኑ ነገሮች አዲስ አካላት እና ትርጉም መስጠት፣ ማኅበረሰባችን ራሱን አዙሮ እንዲያይ ማድረግ፣ ለተጠራቀሙት እሴቶቻችን ክብር እና ዋጋ እንድንሰጣቸው ማነሳሳት፣ የጽሑፎቹ አቅጣጫዎች ናቸው።

በዚህ መጽሐፍ የተካተቱት ወጎች ከዚህ በፊት ትታተም በነበረችውና ከጎትመት ውጭ በሆነችው አዲስ ነገር ጋዜጣ ላይ ያወጣቸው ናቸው። ከተመረጡት ወጎች መካከል የመጀመርያዎቹ በዚህ መድብል ከማረፊያ ግጥሞች ጋር ቀርበዋል፣ ሌሎቹ በቀጣዩ መድብል ይካተታሉ።

ዳንኤል አሁንም ወጎችን ማምረቱን አላቋረጠም። በሮዝ መጽሔት ላይ በቋሚነት ይጽፋል። ራሱ በሚያዘጋጀው www.danielkibret.com ብሎጉ ደግሞ በመላው ዓለም ለሚገኙ አማርኛ አንባቢዎች በየሳምንቱ ልዩ ልዩ ወጎችን ያስከመኩማል።

እነሆ እንግዲህ እነዚህን እያጣጣማችሁ ሁለተኛውን ክፍል ጠብቁ።
መልካም ንባብ።

አሣታሚና አከፋፋይ፡-

አማዩስ ጎትመት እና ጠቅላላ ንግድ ኃ.የተ.የገል ማኅበር

ዋጋ ብር 55.00